

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA
TATİL VE TALİK HÂLLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GİZEM BAŞOĞLU

10 11 02 105

Danışman Öğretim Üyesi:
Yrd. Doç. Dr. Taylan Özgür KİRAZ

İstanbul, Eylül 2013

ÖZET

İcra ve iflas hukukunda tatil ve talik hâlleri, genel olarak, icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini ifade eder. Tatil ve talik sebepleri ile bu konuda gerek teoride gerekse uygulamada yer alan sorunlar çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışma genel olarak, tatil ve talik sebepleri, tatil ve taliklerin etkileri, tatil ve talik hâllerinde yapılan işlemler ve bu işlemlere karşı başvurulabilecek kanun yolu olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde tatil ve talik hâllerini gerektiren durumlar incelenmiştir. Tatil ve talik sebepleri esasen İcra ve İflas Kanununun 51-55 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu hâller, borçlunun yakınlarından birinin ölmesi, borçlunun ölmesi, borçlunun tutuklu veya hükümlü olması, borçlunun askerlik hizmetinde olması ve borçlunun ağır hasta olmasıdır. Ancak bazı hâller vardır ki bu hükümler dışında kalsa da takip prosedürüne devam edilmesine engel olur. İşte bu hâller, bu çalışmada “tatil ve talik hâllerine benzer durumlar” olarak incelenmiştir. Dolayısıyla bu bölümde sırasıyla, tatil hâlleri, talik hâlleri, tatil ve talik hâllerine benzer durumlar yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, tatil ve talik hâllerinin etkileri incelenmiştir. Bu kapsamda tatil ve taliklerin icra takip işlemlerine etkisi, sürelere etkisi, takip arkadaşlarına etkisi, kamu hukukundan doğan alacaklar bakımından etkisi yer almaktadır. Tatil ve talik hâllerinin icra takip işlemlerine etkisinin anlaşılabilmesi için öncelikle icra takip işlemi kavramının açıklanması gerekmiştir. Daha sonra tatil ve talik sürelerinin hesaplanması ve değiştirilmesi konusu üzerinde durulmuş, ardından tatil ve talik hâllerinin diğer sürelere etkisi konu olarak işlenmiştir.

Çalışmanın son bölümü, tatil ve talikler hâllerinde yapılan işlemler ve bu işlemlere karşı başvurulabilecek kanun yolu incelenmiştir. Tatil ve talik hâlleri icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimleridir. Ancak bazı işlemler vardır ki ya nitelikleri gereği ya da kanunen istisna tanınması sonucunda tatil ve talik hâllerine rağmen yapılabilmesi mümkündür. Tatil günlerinde haciz yapılması bu duruma bir

örnektir. İstisna olarak yapılması kabul edilen bu işlemler dışında bir işlem yapılması hâlinde, başvurulabilecek kanun yolu da çalışmanın son kısmını oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: borçlu, tatil, talik, icra takip işlemi.

ABSTRACT

Generally, suspension and postponement in Execution and Bankruptcy Law means the time period during which enforcement proceedings can not be performed. In this study, suspension and postponement causes and issues coming out of it, are examined both in theory and practice. This study is composed of three chapters; suspension and postponement causes, legal effects of suspension and postponement, proceedings carried on during suspension and postponement periods and possible legal remedies against those proceedings.

In this study, suspension and postponement causes is explained in the first chapter. Suspension and postponement reasons are regulated in articles 51 to 55 of Execution and Bankruptcy Code. These causes are; death of one of relatives of debtor, death of debtor, detention or conviction of debtor, debtors performance of military service and debtors serious disease. Even though they are not mentioned in articles 51 to 55, there are additional causes, which pose obstacle for the carrying on of execution proceedings. These are examined as “similar situations to suspension and postponement” in this study. To sum up, in this chapter suspension causes, postponement causes and similar situations to suspension and postponement are examined.

At a second stage, effects of suspension and postponement are examined. Within this framework, effects of suspension and postponement on enforcement proceedings, legal time limits, joinder of execution parties, public law receivables, are taken into consideration. Firstly the concept of enforcement proceedings is explained in order to comprehend the effects of suspension and postponement on those proceedings. In the second section of this chapter; not only effects of suspension and postponement periods on other legal time limits but also calculation and readjustment of suspension and postponement periods are analyzed.

Proceedings carried on during suspension and postponement periods and possible legal remedies against them, are presented in the third chapter of the study.

Suspension and postponement periods are understood as periods during which enforcement proceedings can not be performed. However, there are also some proceedings that can be performed despite the suspension and postponement, because of their legal nature or them being explicitly exempted by law. Seizure on suspension days constitutes an example for this situation. Available legal remedies to unlawful performing of proceedings during suspension and postponement periods constitute the last section of this chapter.

Keywords: debtor, suspension, postponement, enforcement proceedings.

İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TAKİBİN TATİL VE TALİKİNİ GEREKTİREN NEDENLER

I. TATİL HÂLLERİ.....	5
A. Genel Olarak.....	5
B. Tatil Saatleri.....	10
C. Tatil Günleri.....	11
II. TALİK HÂLLERİ.....	13
A. Genel Olarak.....	13
B. Borçlunun Ölümü.....	16
1. Genel Olarak.....	16
2. Ölüm.....	19
3. Ölüm Karinesi.....	20
4. Gaiplik.....	22
C. Borçlunun Yakınlarından Birinin Ölümü.....	24
1. Genel Olarak.....	24
2. “Yakınlık” Kavramı.....	25
D. Borçluya Temsilci Tayin Etmesi İçin Süre Verilmesi.....	28
1. Genel olarak.....	28
2. Borçlunun Tutuklu veya Hükümlü Olması.....	33
a. Genel Olarak.....	33
b. Tutuklu ve Hükümlü Kavramları.....	34
3. Borçlunun Askerlik Hizmetini Yapmakta Olması.....	38
a. Genel Olarak.....	38
b. Askerlik Hizmeti Kavramı.....	38

4. Borçlunun Temsilci Tâyin Edemeyecek Derecede Ağır Hastalığı Olması.....	40
a. Genel olarak.....	40
b. Ağır Hastalık Kavramı ve Hastalığın İspatı.....	41

III. TALİK HÂLLERİYLE BENZERLİK GÖSTEREN

DURUMLAR.....	44
A. Genel Olarak.....	44
B. İflasın Ertelenmesi.....	45
C. Borçluya Konkordato İçin Süre (Mühlet) Verilmiş Olması.....	50
D. Olağanüstü (Fevkalade) Hâllerde Borçlulara Süre (Mühlet) Verilmesi ve İcra Takiplerinin Tatil Edilmesi.....	54
E. Sermaye Şirketleri İle Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması.....	57
F. İflas Kararı.....	58
G. Borcun Taksitle Ödenmesi.....	60
H. İlamlı İcra Takibinde İcranın Geri Bırakılması yahut Kesinleşmiş Bir Takipte Takibin İptali veya Taliki	61
I. İtiraz ve Gecikmiş İtiraz.....	64
İ. Takibin Taliki Sonucunu Doğurabilecek Diğer Durumlar.....	68

İKİNCİ BÖLÜM

TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN ETKİLERİ

I. TATİL VE TALİK HÂLLERİN İCRA TAKİP İŞLEMLERİNE ETKİLERİ.....	69
A. Genel Olarak.....	69
B. İcra Takip İşlemleri.....	69
1. İcra Takip İşlemi Kavramı ve Niteliği.....	69
2. İcra Takip İşlemlerinin Unsurları.....	77
a. İşlemin İcra Dairesince Yapılması.....	77

b. İşlemin Borçluya Karşı Yapılması.....	80
c. Cebri İcra Prosedürünü İlerletmeye Yönelik Olması.....	82
3. İcra Takip İşleminin Hükümleri.....	87
a. Maddi Hukuk Bakımından Hükümler.....	87
b. Takip Hukukuna İlişkin Hükümler.....	94
C. Tatil Hâllerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	95
1. Tatil Saatlerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	95
2. Tatil Günlerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	97
D. Talik Hâllerin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	98
1. Borçlunun Ölmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	98
a. Genel Olarak.....	98
b. Mirasçıların Mirası Açıkça Kabul veya Reddetmesi.....	99
c. Mirasçıların Mirası Kabul veya Reddetmesi Yönünde Açık Bir İrade Beyanının Bulunmaması	101
d. Ölüm veya Ölüm Sonucu Doğuran Durumların Mevcut Takiplere Etkisi.....	104
aa. Takibe Terekeye Karşı Devam Edilmesi.....	104
bb. Takibe Mirasçılara Karşı Devam Edilmesi.....	108
cc. Takiplere Hem Mirasçıya Hem de Terekeye Karşı Devam Edilmesi.....	111
e. Ölüm veya Ölüm Sonucu Doğuran Durumların Yeni Takiplere Etkisi.....	111
2. Borçlunun Yakınlarından Birinin Ölümünün İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	113
3. Borçluya Temsilci Tayin Etmesi İçin Süre Verilmesi Hâllerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	114
a. Borçlunun Tutuklu veya Hükümlü Olmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	114
aa. Genel olarak.....	114
bb. Temsilci Tayininin Vesayet Makamına Ait Olması.....	114
cc. Kendisine Temsilci Tayin Etmesi İçin Borçluya Süre Verilmesi.....	116

b. Borçlunun Askerlik Hizmetini Yapmakta Olmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	119
c. Borçlunun Temsilci Tayin Edemeyecek Derecede Ağır Hastalığı Olmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	122
E. Tatil Ve Talik Hâlleriyle Benzerlik Gösteren Durumların İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	125
1. İflasın Ertelenmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	125
2. Borçluya Konkordato İçin Süre (Mühlet) Verilmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	137
3. Olağanüstü (Fevkalade) Hâllerde Borçluya Süre (Mühlet) Verilmesi ve İcra Takiplerinin Tatil Edilmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	140
4. Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	141
5. İflas Kararının Takiplere Etkisi.....	143
6. Borcun Taksitle Ödenmesi Anlaşmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	147
7. İcranın Geri Bırakılması yahut Takibin İptal veya Taliki Kararının İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	148
8. İtiraz ve Gecikmiş İtirazın İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	149
9. Takibin Taliki Sonucunu Doğurabilecek Diğer Durumların İcra Takip İşlemlerine Etkisi.....	151
 II. TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN SÜRELERE ETKİSİ.....	152
A. Genel Olarak.....	152
B. Tatil ve Talik Sürelerinin Hesaplanması ve Değiştirilmesi.....	153
C. Tatil Gün ve Saatlerinin Sürelere Etkisi.....	158
D. Talik Hâllerinin Sürelere Etkisi.....	159
E. Talik Hâllerine Benzer Durumların Sürelere Etkisi.....	161
1. İflasın Ertelenmesinin Sürelere Etkisi.....	161
2. Borçluya Konkordato İçin Süre (Mühlet) Verilmesinin Sürelere Etkisi.....	162

3. Olağanüstü (Fevkalade) Hâllerde Borçluya Süre (Mühlet) Verilmesi ve İcra Takiplerinin Tatil Edilmesinin Sürelere Etkisi.....	162
4. Sermaye Şirketleri İle Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Talik Hâllerinin Sürelere Etkisi.....	163
5. İflas Kararının Sürelere Etkisi.....	164
6. Borcun Taksitle Ödenmesi Anlaşmasının Sürelere Etkisi.....	164
7. İcranın Geri Bırakılmasının yahut Takibin İptal veya Talikinin Sürelere Etkisi.....	165
8. İtiraz ve Gecikmiş İtirazın Sürelere Etkisi.....	165
9. Takibin Taliki Sonucunu Doğurabilecek Diğer Durumların Sürelere Etkisi.....	165
III. TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN TAKİP ARKADAŞLARINA ETKİSİ.....	165
IV. TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN KAMU HUKUKUNDAN DOĞAN ALACAKLAR BAKIMINDAN ETKİSİ.....	167

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TATİL VE TALİK HÂLLERİNDE YAPILABİLECEK İŞLEMLER ve KANUN YOLU

I. TATİL VE TALİK HÂLLERİNDE YAPILABİLECEK İŞLEMLER.....	168
A. Genel Olarak.....	168
B. Haciz.....	168
1. Genel Olarak.....	168
2. Tatil Saatlerinde Hasılat Haczi.....	169
a. Genel Olarak	169
b. Gece Vakti Hasılat Haczinin Yapılması için Gerekli Koşullar.....	170
aa. Haciz İsteme Yetkisinin Mevcudiyeti.....	170
bb. Bir Talik Hâlinin Mevcut Olmaması.....	172
cc. Gece Vakti Faaliyet Gösteren Bir İşyerinin Varlığı.....	172

dd. Haczin Hasılatı İlişkin Olması.....	174
3. Tatil Günlerinde Hacz.....	175
4. Borçlunun Mal Kaçırması İhtimalinde Hacz.....	176
a. Genel Olarak.....	176
b. Borçlunun Mal Kaçırması İhtimalinin Tespiti.....	177
c. Borçlunun Mal Kaçırması İhtimalinde Yapılabilecek İcra Takip İşlemleri.....	179
C. Tatil Saati Öncesinde Başlayan İcra Takip İşlemine Tatil Saatlerinde Devam Edilebilmesi.....	183
1. Genel Olarak.....	183
2. İcra Takip İşlemlerine Tatil Saatlerinde de Devam Edilebilmesi İçin Gerekli Şartlar.....	184
a. Yapılan İşleme İlişkin Şartlar.....	184
b. İşlemin Gündüz Vakti Başlamış Olması.....	185
D. Borçlunun Rızası.....	186
E. Tebligat.....	187
F. Muhafaza Tedbirleri.....	189
1. Genel Olarak.....	189
2. Muhafaza Tedbirlerinin Türleri	190
II. KANUN YOLU.....	196
A. Genel Olarak.....	196
B. Şikâyet.....	199
C. Tatil ve Talikler Bakımından Şikâyet Sebepleri.....	201
1. Kanuna Aykırılık.....	201
2. Takdiri İcra Dairesine Bırakılan Hususların Takdirinde Hata.....	205
3. Diğer Şikâyet Sebepleri.....	207
D. Şikâyet Usulü.....	209
E. Şikâyetin Sonuçları.....	210
SONUÇ.....	212
KAYNAKÇA.....	217

KISALTMALAR

Aşa.	: Aşağıda
BATİDER	: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz.	: Bakınız
BK.	: Borçlar Kanunu
C.	: Cilt
c.	: Cümle
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
eBK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
eTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HUMK.	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD.	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
İTG	: İstanbul Ticaret Gazetesi
K.	: Karar
MİHDER	: Legal, Medeni Usul ve İcra – İflas Hukuku Dergisi
MK	: Türk Medeni Kanunu
Niz.	: Nizamname
md.	: Madde
R. G.	: Resmî Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

t.y.	: Tarih yok (Yayın tarihi bulunmayan eserler için)
vd.	: ve devamı
YHGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK.	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu
YİİD	: Yargıtay İcra İflas Dairesi
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

İcra ve İflas Hukukunda tatil ve talik hâlleri ile ilgili olarak gerek teoride gerekse uygulamada yer alan sorunlar işbu çalışma kapsamında ele alınmaktadır. Bu sorunları kısaca ifade etmek gerekirse;

Tatil veya talik hâllerine ilişkin hükümler temel olarak İcra ve İflâs Kanunu (İİK.) md. 51 ile md. 55 arasında yer almakta olup, bu hükümler kanunen icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini oluşturmaktadırlar. Tatil hâlleri İİK. md. 51’de düzenleme bulmuş olup, sürelerle etkisi bakımından İİK. md. 19 hükmüne tabi olmaktadır. Talikler ise md. 52-55 hükümleri arasında yer almakta ve sürelerle etkisi bakımından İİK. md. 56 hükmüne tabi olmaktadır. Ayrıca icra ve iflas hukukunda öyle bazı sebepler vardır, ki bunlar İİK. md. 52-55 dışında da kalsa, tatil veya talik etkisi yaratabilmektedirler. Bu kurumlar da İİK. md.51-55 hükümlerinin ardından incelenmiştir.

İİK. md. 52-55 hükümlerinde talik nedenlerinin borçluya ya takibin akıbetinde bir belirsizlik ya vicdani sebeplerle ya da borçlunun muhalefet imkanını doğru kullanabilmesi bakımından tanınmış olmaktadır. Örneğin, borçlunun yakınlarından birinin ölümü hâlinde söz konusu olan talik hâli vicdani sebeplerle tanınırken, borçlunun askerlik hizmetinde olması hâlinde kendisine temsilci tayin etmesi için süre verilmesi muhalefet imkanı bakımındandır.

Elbette borçlunun kendisine tanınan bu imkanları kötüye kullanmamalıdır. Kanunda bu durum gözetilerek bazı talik zamanlarında (İİK. md. 51, 54, 54/a, 55) borçlunun mal kaçırması ihtimalinde, istisnai olarak haciz işleminin yapılabileceği belirtilmiştir. Ancak bu hâlde uygulamada karşılaşılabilecek sorunlardan birisi borçlunun mal kaçırdığı zamanın tespiti bakımındandır. Borçlunun mal kaçırdığının tespit edildiği varsayımında, yapılan haciz işlemini takiben bir başka işlemin yapılmasının mümkün olup olmadığı da ayrı bir tartışma konusu yapılmalıdır.

Yine, bazı talik hâllerinde belirli bir süre yerine borçluya “*münasip bir mühlet-muayyen bir zaman*” verileceği belirtilmiştir (İİK. md. 54, 54/a, 55). Bu takdiri sürenin verilmesine yönelik talebin hangi makama yapılması gerektiği veya sürenin uzatılmasının mümkün olup olmadığı ya da bu sürenin verilmesiyle menfaati zedelenen tarafın süre verilmesine karşı koyabileceği hukuki bir yolun varlığı hususları da tez kapsamında yer almaktadır. Belirtmek gerekir ki, Kanunda süre kavramının karşılığı olarak müddet veya mühlet gibi kavramlar kullanılmış olsa da terimde birliğin sağlanması maksadıyla çalışmamızda süre kavramına yer verilmiştir.

Bunun yanı sıra İİK. md. 51 hükmünde tatil günlerinde haciz veya tebligat yapılmasının mümkün olduğu ve ayrıca muhafaza tedbirlerinin de alınabileceği belirtilmiştir. Ancak bu tedbirlerin neler olduğunun sayılmamış olması da yanıtlanması gereken bir başka sorun olarak tez çalışmasında incelenmiştir.

İİK. md. 52, borçlunun ailesinden birisinin ölmesi hâlinde takibin talik olunması hâlini düzenlemektedir. Maddede dikkat çeken husus, gerek borçlunun aile bireyleri gerekse talik süresi bakımından bir sınırlama yapılmış olmasıdır. Bu sınırlamaların doğru olup olmadığı gerekçelendirilmek suretiyle tez kapsamında değerlendirilecektir. Ayrıca İİK. md. 52 ve md. 53’te “ölüm”den bahsetmektedir. Bu konuya ilişkin açıklamalarda sadece ölüm değil, gaiplik, ölüm karinesi ihtimalleri üzerinde durulacaktır. İİK. md. 53 hükmünde borçlular arasında takip arkadaşlığı olduğu durumlarda borçlulardan birinin ölmesi hâlinde bu durumun takibe etkisi de açıklanmıştır.

İİK. md. 54 ve 54/a hükümleriyle, borçlunun temsilci tayin etmesi için kendisine süre (mühlet) verilmesi hâli düzenlenmektedir. Ancak tayin edilecek bu temsilcinin taşıması gereken nitelikler bakımından Kanunda herhangi bir sınırlamadan bahsedilmemiştir. Dolayısıyla temsilci olabilecek kişiler için belirli nitelik aranıp aranmayacağı sorunu üzerinde de durulması gerekmektedir.

İİK. md. 55 hükmü borçlunun ağır hastalığı hâlinde borçluya süre verilmesine ilişkin düzenleme içermektedir. Talik hâline yol açan rahatsızlığın temsilci tayin edemeyecek kadar ağır olması ve bu rahatsızlığın resmi belge ile sabit olması

gerekmektedir. Ancak gerek hastalığın ağırlığının derecelendirilmesi gerekse bu hastalığı sabit kılacak resmi belgenin hangi resmi kurumdan alınması gerektiği hususlarının açıklanması gerekmektedir. Bu durumda borçluya süre verilmesinin nedeninin temsilci tayin edebilecek duruma gelmesi olduğu yorum yoluyla madde metninden çıkarılmasına rağmen, borçlunun temsilci tayin edebilecek derecede iyileştiği varsayımında bu iyileşmenin yeterli olduğunun tespitine yahut iyileşen borçluya temsilci tayin etmesi için ayrı bir süre verilip verilmeyeceğine ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hususlar da tez kapsamında tartışılmıştır.

Tatil ve talik hallerine benzer olarak bir takipte takibin yürümesini etkileyen başka bazı kurumlar da vardır. Bunlar; İflasın ertelenmesi, konkordato için süre (mühlet) verilmesi, olağanüstü (fevkalade) hâllerde süre verilmesi ve tatil, sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılması, borcun taksitle ödenmesi, icranın geri bırakılması, icra takibinin taliki ve iptali, iflas kararı, itiraz, gecikmiş itiraz, üçüncü kişinin istihkak iddiası, taşınmazların işgali iddiaları bu kapsamda tatil veya talik hâllerine benzer durumlar arasında yer almaktadır.

Tatil ve talik hâllerinin bir sürenin işleyişini etkileyebilmesi ve bu süre bakımından hüküm ve sonuç doğurabilmesi öncelikle süreye bağlanan işlemin, niteliği itibarıyla bir icra takip işlemi olmasını gerektirir. İİK. md. 51 hükmünde belirtildiği üzere, tatil veya talik zamanlarında yapılamayacak işlemler, icra takip işlemleridir. Önce işlemin icra takip işlemi niteliği taşıyıp taşımadığının tespit edilmesi gerekir. Belirtmek gerekir ki; tatil veya talik hâllerinin icra takip işlemlerine etkisi ile bu hâllerin sürelerle etkisi aynı anlamı ifade etmemektedir. Tatil veya talik hâllerinin icra takip işlemine etkisi daha çok bu hâllerde yapılabilecek ve yapılamayacak işlemlerin tespiti bakımından önem taşımaktadır. Tatil veya talik hâllerinin süreye etkisi ise bu sürenin uzaması ya da uzamaması veyahut durması ile ilgili bir durumdur. İşlemlerin bağlı olduğu sürelerin tatil ya da talik zamanlarından birine rastlaması mümkündür. Böyle bir durumda sürenin akıbeti sorunu da bu çalışma kapsamında yer aldığından; çalışmamızda, örneğin, tatil veya talik hâllerinin

işlemlerin yapılması için kanunen öngörülen sürelerin başlangıcına veya bu sürenin ortasına yahut sonuna denk gelmesi gibi ihtimaller üzerinde durulmuştur.

Hükümlere ilişkin açıklamalardan sonra, tatil veya talik zamanlarında icra takip işlemlerinin icra ve iflas dairelerince yürütülmeye devam edilmesi yahut kendisince tayin edilen sürelerin takdirinde hataya düşmesi hâlinde, icra ve iflas dairesinin bu işleme karşı başvurabilecek hukuki yol/yollar son olarak tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TAKİBİN TATİL VE TALİKİNİ GEREKTİREN NEDENLER

I. TATİL HÂLLERİ

A. Genel Olarak

Tatiller, İİK. md. 51 hükmünde düzenlenmektedir. İİK. md. 51 hükmünün değiştirilmeden önceki hâli; *“Gece iş görülen yerlerde hasılat haczinden başka güneş battıktan doğuncaya kadar ve haciz veya muhafaza tedbirleri ile tebligat işleri müstesna olmak üzere tatil günlerinde hiç bir takip muamelesi yapılamaz. Bir borçlu hakkında kanunda tâyin edilmiş sebeplerden dolayı icra tâlik edilmiş veya konkordato için mühlet verilmiş ise o borçluya karşı da takip muamelesi yapılamaz. Borçlunun mal kaçırdığı anlaşılırsa gece dahi haciz yapılması caizdir.”* şeklinde idi. 538 sayılı Kanunun¹ madde gerekçesinde ise, ‘maddenin, Tebligat Kanunun 33. maddesindeki gecenin tarifine uygun olarak değiştirildiği’ belirtilmiştir.

Her ne kadar madde yeni düzenlemeyle daha anlaşılır hâle getirilse de madde başlıkları bakımından bir hususa dikkat çekmek gerekir. Şöyle ki; tatil ve talik hâllerini düzenleyen hükümler, Kanunda “Tatiller” üst başlığı altında numaralandırılmak suretiyle sıralanmıştır. “Tatiller” üst başlığının altında yer alan başlıklar ise; “1 – Bütün borçlular hakkında”, “2 – Borçlunun ailesinden birinin ölümü hâlinde”, “3 – Terekenin borçlarında”, “4 – Tutukluluk ve hükümlülük hâlinde”, “5 – Askerlik hâlinde”, “6 – Borçlunun ağır hastalığı hâlinde” olmakta ve ondan sonra yer alan üst başlık ise “Talikin müddetlerin cereyanına tesiri” olmaktadır. Bu düzenleme itibariyle tatil hâllerine ilişkin maddeler sıralanmış gibi gözüксе de maddeleri takip eden sonraki üst başlıkta talik hâllerinden bahsetmesi, kanun koyucunun tatil ve talikleri anlamsal olarak bir tuttuğu şeklinde bir yoruma açık hâle getirmektedir. Zira “Bütün borçlular hakkında” başlığını taşıyan İİK. md. 51 hükmünün birinci fıkrasında tatil zamanlarından bahsederken, ikinci fıkrasında bir borçlu hakkında icranın talik edilmesinden bahsedilmekte ve sonraki maddelerde de

¹ 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzi Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun (R. G. Tarih: 6.3.1965, Sayı : 11946).

talik hâlleri sıralanmaktadır. Bu kapsamda, düzenlemelerin arasına ayrı bir “talikler” başlığının eklenmesi suretiyle muğlak ifadenin açıklığa kavuşturulması mümkündür. Başka bir ifadeyle, madde düzenlemeleri açısından bu ikinci fıkranın “talikler” üst başlığı ile ayrı bir madde olarak düzenlenmesi, sonrasında sıralanan talik hâllerine ilişkin maddeler bakımından da bütünlük sağlayabilirdi.

Tatil ve talik hâlleri farklı anlamları haiz, kendilerine özgü unsurları olan ve bir icra takibinde farklı etkiler gösteren kavramlardır. Ancak yine de bu kavramların bazı ortak özellikleri vardır. Şöyle ki;

- Tatil zamanları da talik zamanları da, istisnai hâller dışında, icra takip işleminin yapılamayacağı zaman dilimleridir². Bu kapsamda tatil ve talik hâlleri, takibin her aşamasında –ister takip kesinleşmeden önce olsun isterse takip kesinleştikten sonra olsun- gerçekleştirilen; -alelâde takip işlemlerini değil³ - icra takip işlemlerini etkilemeleri yönünde ortak özelliğe sahiptirler.

- İcra takip işlemlerinin borçlu aleyhine yapılan işlemler olması ve tatil ve talik hâllerinin icra takip işlemlerinin yapılmasına engel oluşturmasından hareketle, tatil ve talik zamanlarının kural olarak borçlu yararına öngörölmüş zaman dilimleri olarak ifade etmek mümkündür. Tatil ve talik hükümleri, borçlu yararına konulmuş ise de bazı durumlarda, alacaklı bakımından da bu hükümlerin uygulanması gerekebilir. Bu kapsamda, gerek ilamlı bir icra takibinde takip konusu ilamın yerine getirildikten sonra bozulması hâlinde icra eski hâle iade olunurken (İİK. md. 40/II)⁴ gerekse konusu para alacağı olan herhangi bir takipte borçludan fazla para tahsil olunarak alacaklıya verildiği yahut yanlışlıkla bir tarafa para tediye olunduğunun anlaşılması hâlinde paranın geri alınması (İİK. md. 361)⁵ dolayısıyla alacaklı hakkında yapılan muamelelerde de İİK. md. 51 vd. hükmünün göz önünde

² CERRAHOĞLU, Fadıl, Cebrî İcra Hukukunda Süreler, İTG. Tarihi: 30/06/1972, C. 15, S. 716, s. 5 (Kısaca: Süreler).

³ BERKİN, Necmettin, Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul t.y., s. 124 (Kısaca: Rehber-I).

⁴ Bir ilam hükmü icra edildikten sonra –yani ilam uygulandıktan sonra- bölge adliye mahkemesince kaldırılır veya yeniden esas hakkında karar verilir ya da Yargıtay’ca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilamla tahakkuk ederse, ayrıca hükme hacet kalmaksızın icra tamamen veya kısmen eski hâline iade olunur (İİK. md. 40/II)

⁵ Benzer şekilde icra dairelerince borçludan fazla para tahsil olunarak alacaklıya verildiği yahut yanlışlıkla bir tarafa para tediye olunduğu hesap neticesinde anlaşılırsa verilen para ayrıca hükme hacet kalmaksızın o kimseden geri alınır (İİK. md. 361).

tutulmaması için bir sebep yoktur⁶. Örneğin, ilamlı bir icra takibine konu ilamın bozulması ve hükmü veren mahkemenin bozma kararına uymasını sonrasında kararın kesinleşmesi sonucunda, daha önce ilam gereğince alacaklıya teslim edilmiş olan malın borçluya iadesi icra dairesince geri alınması işleminin –kural olarak- tatil saatlerinde yapılamaması gerekir⁷.

- Bir tatil veya talik hâlinin cebrî icraya etki edebilmesi ancak tatil ve talik sebebinin Türk hukukundan kaynaklanması hâlinde mümkündür. Başka bir ifadeyle, bir yabancıнын bağlama noktası ile bağlı olduğu bir hukuk sisteminde söz konusu olan tatil veya talik hâlleri, Türkiye’de aleyhinde başlatılmış bir icra takibine bir etkisi söz konusu olamaz.

- İster tatil, isterse talik hâli olsun, bu zamanların mutlaka sebepleri bakımından kanunen tanınmış olması gerekmektedir. Bu kapsamda, icra dairesinin ya da başka bir organın kanunen daha önce tespit edilmemiş bir tatil ya da talik sebebi öngörmesi söz konusu olamaz. Örneğin, icra dairesinin, borçlunun iş yoğunluğu ya da başka bir sebeple kendisine süre vermesi söz konusu olamaz.

- Tatil veya talik nedeni ortadan kaldığı vakit takibe devam edilebilmesi için ayrıca borçluya bildirimde bulunulmasına gerek yoktur⁸. Ancak icra dairesinin takdiri ile borçluya verilen sürelerde (Örneğin, İİK. md. 55) süre verilirken, sürenin semeresiz geçirilmesi hâlinde sonuçlarının ne olacağı hususunda ihtar yapılmış olmalıdır.

Benzer yönleri olmakla birlikte tatiller, taliklerden ayrı bir kavramı ifade eder. Tatil kavramı, İİK. md. 51 hükmünde veya 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun’da tanımlanmamıştır⁹. **Genel olarak tatil; durma, kesme,**

⁶ OLGAÇ/KÖYMEN, talik hâllerine ilişkin açıklamalar arasında İİK. md. 41/II ve 361 hükümleri uyarınca alacaklı hakkında yapılan işlemler için İİK. md. 51 hükmünün göz önünde tutulması gerektiğini belirtmiştir (OLGAÇ, Senai/KÖYMEN, Haydar, Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, İkinci Baskı, İstanbul 1965, s. 367). Bu husus, yalnızca tatil değil, talik hâlleri bakımından da geçerlidir. Talik hâllerine ilişkin açıklamalar için bkz. aşağı s. 13 vd.

⁷ Tatil ve talik hâllerinde yapılabilecek işlemlere ilişkin istisnalar burada da geçerlidir.

⁸ Tikveş, bu hususu borçlunun ailesinden birinin ölmesi hâlinde söz konusu olan talik nedeni için belirtmiş olsa da, genel olarak tüm tatil ve talik zamanlarından sonra borçluya hakkındaki takibe devam olunacağını ayrıca bildirilmesine gerek bulunmamaktadır (TİKVEŞ, Özkan, İçtihatlarla Açıklamalı İcra ve İflâs Kanunu (Şerh), İstanbul 1990, s. 83).

⁹ R.G. tarihi: 19.03.1981, S. 17284.

geçici olarak iş bırakma anlamına gelmektedir¹⁰. İcra ve iflas hukukunda tatil zamanlarında kural olarak icra daireleri de işi bırakır. Başka bir ifadeyle, tatil zamanlarında muamele hayatı durur¹¹. Bu durumdan yola çıkılarak tatil hâllerinin bazı unsurlarını ortaya koymak mümkündür. Şöyle ki;

- Tatil hâllerin yani muamele hayatının duracağı bu zaman dilimlerinin - özellikle tatil günlerinin-, hangi gün olacağı önceden Kanunda tespit edilmiş olup; bu günler borçluya göre değişmemektedir. Oysa talik hâllerinde sürenin ne zaman işlemeye başlayacağı ve kaç gün olacağı kanunen tespit edilmiş olmakla birlikte¹² bu sürenin yılın hangi gününe denk geleceği hatta uygulanıp uygulanmayacağı bile borçluya göre değişir. Dolayısıyla, tatil zamanlarının yalnızca bu açıdan bakıldığında borçludan borçluya değişmeyen yani objektif zaman dilimleri olduğunu; taliklerin ise yılın hangi gününe denk geleceği hatta uygulanıp uygulanmayacağı borçluya göre değişeceği için daha sübjektif zaman dilimleri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Örneğin, 23 Nisan resmî tatil olup, bu tarih borçlunun şahsından bağımsız olarak önceden kanunen tespit edilmiş bir tarihi ifade ederken; borçlunun yakınlarından birinin ölümü hâlinde 3 gün takibin talik edilmesi her ne kadar kanunen öngörülmüş ise de, böyle bir talik zamanının hangi güne denk geleceği borçluya göre değişir, hatta takip boyunca borçlunun talik sebebinin gerçekleşmemesi nedeniyle bu talik hâli hiç uygulanmayabilir.

- İster tatil günü ve isterse saati söz konusu olsun, kural olarak, tatil zamanları tüm borçlular için genel etki gösteren hâllerdir. Bu husus madde başlığında da açıkça “*Bütün borçlular hakkında*” denilmek suretiyle belirtilmiştir. İİK. md. 51 hükmündeki bu düzenleme dolayısıyla doktrinde de; icra takip muamelesinin yapılamayacağı zaman parçalarının “her borçluya ilişkin olan” ve “belirli bir borçluya veya belirli bir kategoriye dahil olan borçluya ilişkin olan” olmak üzere kategorize edildiği ve bu ayrımda tatillerin her borçlu için öngörüldüğü; talik hâllerinin ise belirli bir borçluya veya belirli bir kategoriye dahil olan borçlu için

¹⁰ ÖZCAN, Hüseyin, Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Ankara 1985, s. 760.- TDK’nda da benzer şekilde, “*Kanun gereğince çalışmaya ara verileceği belirtilen süre, dinlenme*” olarak tanımlanmıştır. (Bkz. erişim adresi www.tdk.gov.tr; erişim tarihi 12.06.2013).

¹¹ KURU, İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 3. Baskı, İstanbul 1988, s. 138 (Kısaca: İcra-İflas I). Aşağıda inceleneceği üzere, talik hâllerinde durum daha farklıdır. Zira, taliklerde tüm muamele hayatı durmaz; yalnızca bir veya birkaç borçlu için bazı işlemlerin yapılması mümkün olmaz.

¹² Bazı durumlarda talikin kaç gün olacağı icra dairesinin takdirine de bırakılabilir.

öngörüldüğü ileri sürülmüştür¹³. Yine Kanunun bu ifadesinden yola çıkılarak tatil, takibin muvakkaten bütün borçlular hakkında durması hâli olarak tanımlanmıştır¹⁴. Gerçekten, İİK. md. 51 hükmünden de anlaşılacağı üzere, bir tatil günü veya saati söz konusu ise, kural olarak bu hâlden tüm borçlular yararlanır. Bu durum, tatil hâllerinin birel değil, genel etkiye sahip olmasından kaynaklanır. Başka bir ifadeyle, tatiller borçlular bakımından genel etkili hâller olduğundan, bütün borçluların tatil hâlinde yararlanması söz konusu olup, borçluların bu hâlden yararlanmak için ayrıca bir başvuru yapmasına gerek yoktur. Birel etki söz konusu olsaydı, bütün borçluların değil yalnızca hakkında ‘icra takip işleminin yapılmasına engel durum’ ortaya çıkan borçlunun bu hâlden yararlanmasından bahsedilmiş olurdu¹⁵.

- Tatil zamanları, -Kanunda belirtilen istisnalar dışında- bütün alacaklıları da kapsayıcı bir etkiye sahiptir. Tatil hâli söz konusu olduğu zamanlarda, kural olarak, -takip türü bakımından bir ayırım yapılmaksızın- borçluya karşı hiçbir alacaklı icra takip işlemi yapamaz. Başka bir ifadeyle, Kanunda aksi belirtilmediği sürece, tatil hâlinin etkisi tüm alacaklılar bakımından geçerlidir. Bu şekilde tüm alacaklıları kapsayıcı genel bir etkinin söz konusu olabilmesi için alacaklıların takip arkadaşı olmalarına da gerek yoktur. Aynı ayrı gerçekleştirilen takipler de olsa; takiplerin tamamına bu etki hâkim olacaktır. Dolayısıyla borçlular bakımından söz konusu olan genel etki tatil hâllerinde alacaklılar bakımından da geçerli olur.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda tatil zamanlarını, bütün borçluları kapsayan ve söz konusu olduğu süre içerisinde –istisnalar dışında- hiçbir icra takip işleminin yapılamayacağı öngörülen, İcra ve İflâs Hukuku bakımından tüm muamele hayatının durmasına yol açan kanunla belirlenen zaman dilimleri olarak tanımlamak kanaatimizce mümkündür.

¹³ CERRAHOĞLU, Süreler, s. 5; ÜSTÜNDAĞ, Saim: İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004, s. 76; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku, C: I, 5. Baskı, Ankara 2013, s. 159 (Kısaca: C.I); BERKİN, Rehber-I, .s. 124; AKYAZAN, Sıtkı, İcra ve İflas Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerine İnceleme ve Açıklamalar, Ankara 1965, s. 28; OLGAC/KÖYMEN, s. 366.

¹⁴ OLGAC/KÖYMEN, s. 399.

¹⁵ Talik hâllerinde birel etkiden bahsedilir. Zira, talik hâlleri bütün borçlular için geçerli olmayıp; hakkında talik nedeni doğmuş olan borçlu veya borçlular için hüküm ifade eder.

B. Tatil Saatleri

İcra ve İflâs Hukukunda tatil saatleri, gün içerisinde icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimini ifade eder. Dolayısıyla, tatil saatleri, günün yalnızca belirli bir kesiti olup; diğer saatlerde icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesine herhangi bir engel oluşturmazlar.

İİK m.51’de belirtildiği üzere, tatil saatleri gece vaktinden ibarettir. Günün gece vakti olarak tabir edilen bu kesitinde, yani **güneşin batmasından bir saat sonra ile güneşin doğmasından bir saat önceki devrede**, istisnai hâller dışında, hiçbir icra takip işlemi yapılamaz¹⁶.

İcra ve İflâs Hukukunda tatil saatleri kavramı, resmî tatil saatlerinden daha dar bir anlamı ifade etmektedir¹⁷. Tatil saatleri, mesai saatleri ile bağdaştırılamaz. Başka bir ifadeyle, mesai saatinin sona ermesi, İİK. md. 51 anlamında tatil saatinin başladığı anlamına gelmez. Bu kapsamda öğle tatili, İİK. md. 51 anlamında tatil saati olmadığından, öğle tatili olarak belirlenen saatlerde icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesinde bir sakınca yoktur. Yargıtay, ihalenin öğle tatilinde yapıldığı gerekçesiyle feshinin talep edildiği bir olayda, satış işlemi bir icra takip işlemi olmasına rağmen, bu işlemin öğle tatilinde yapılmasında İİK. md. 51 anlamında bir aykırılık olmadığını sonucuna varmıştır¹⁸. Benzer şekilde, mesai saati dışında kalan

¹⁶ 2013 yılı için Türkiye’de her şehir için güneşin doğuş ve batış saatleri için bkz. Erişim adresi: <http://www.uyap.gov.tr/destek/zaman/zaman.html>, Erişim tarihi: 13.08.2013; İstanbul Semtlere göre güneşin doğuş ve batış saatleri için bkz. Erişim adresi: <http://www.uyap.gov.tr/destek/zaman/iller/i/istanbul.xls>, erişim tarihi: 13.08.2013.

¹⁷ KURU, İcra ve İflâs Hukuku El kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 148 dn. 3 (Kısaca: El Kitabı).

¹⁸ “İİK’nun 51. maddesi bütün borçlular hakkında gece vakti ve tatil günlerinden takip muameleleri yapılmayacağı hükmünü getirmiştir. Ancak istisnai hâller (gece iş görülen yerlerde ve borçlunun mal kaçırmaya hâli) hariç tutulmuştur. Bu nedenledir ki, mesai saati dışında öğlen tatili aşamasında satış işleminin gerçekleştirilmesi anılan maddedeki kurallara aykırı olmadığı gibi mercii gerekçesinde yer verildiği üzere, s. yapılacağı yerin resmî daire olması ve katılımın yeterince sağlanmadığı görüşü de yerinde değildir. Aksine öğlen tatili olması nedeniyle çalışanların izin almaksızın ihaleye rahatça girebilecekleri de tabiidir. Öte yandan barodaki adresinin değiştiği iddia ve ispat edilemeyen borçlu vekiline 7201 Sayılı Yasanın 35. maddesi koşullarından yapılan satış ilanı tebliği de usulüne uygun olmakla, merciice ihalenin feshi talebinin reddine karar verilmek gerekirken, kabulü doğru değildir.” Y. 12. HD. T. 09.02.2004, E. 2003/24804, K. 2004/2164 (Erişim Adresi www.hukukturk.com, Erişim Tarihi 25.05.2012). Ancak Yargıtay’ın eski tarihli bazı kararları aksi görüş yönündedir. Bir kararında Yargıtay; “İİK’nun 51. maddesinde tatil günlerinde hangi muamelelerin yapılabileceği gösterilmiş olup ihalenin yapılabilmesi bu istisnalar içinde bulunmadığı, Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü’nün 17.4.1990 gün ve 8.2.383-10349 sayılı tamimiyle, ihalenin yapıldığı «24.4.1990 tarihi, resmi tatil» olarak kabul edilip ilân edildiği, tatilde yapılan satışın takibi ve talebi etkileyeceği, muhammen değerle satış değeri arasındaki farka göre dava şartı olan zarar unsurunun da gerçekleştirildiği nazara alınmadan, dâvanın reddolunması isabetsizdir.” (Y. 12.HD. T. 24.9.1990, E.

ancak gece vaktinin başlamasından önceki yahut gece vaktinden sonraki ancak mesai saati başlamadan önceki zaman dilimleri İİK. md. 51 anlamında tatil saati değildir.

Tatil saatlerinin kesin olarak belirlenmemiş olması, yani güneşin doğması ve batmasına göre hesaplanan bu saatlerin değişebilecek olması doktrinde eleştirilmiştir. Zira tatil saatleri, yaz saati-kış saati uygulamaları veya bulunulan yerin konumu dolayısıyla veyahut (dakika farkıyla dahi olsa) aynı konum ve saat diliminde olan bir yer için bile değişebilecektir. Bu sebeple, doktrinde, tatil saati hakkında yeknesak bir uygulama olmayışı her gün için ayrı bir zamanlamayı gerektireceğinden tartışmaları da beraberinde getireceği; dolayısıyla, tatil saatlerinin (örneğin, 20.00 ile 07.00 arası) ayrıca hesaplamayı gerektirmeyen kesin bir saat olarak tespit edilmesinin pratik bir çözüm olacağı belirtilmiştir¹⁹. Ancak bu hâlde de doktrinde her mevsim güneşin doğuş ve batış saatlerinin değişeceği göz önüne alınarak icra organlarının güneşin doğuş ve batış saatlerini gazete ve takvimlerde tayin ve takip etmeleri gerektiği ileri sürülmüştür²⁰.

C. Tatil Günleri

İcra ve İflâs Hukukunda tatil günlerinden kastedilen resmi tatil günleridir²¹. İdari tatil günlerinde icra takip işlemlerinin yapılmasına bir engel bulunmamaktadır²².

9073, K. 8971; Bkz. UYAR, Talih, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C.3, 4. Baskı, Ankara 2008, s.3703 – Kısaca: İİK Şerhi, C.3)

¹⁹ PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2011, s. 135.

²⁰ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 366.

²¹ CERRAHOĞLU, Fadıl, Cebri İcra Hukukunda Tatil ve Tâlikler, İTG tarihi 07/07/1972, C. 15, S. 717 (Kısaca: Tatil ve Tâlikler I), s. 5; KURU, İcra - İflas I, s. 139; KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 25. Baskı, Ankara 2011, s. 97; KURU, Elkitabı, s. 149; UYAR, İİK Şerhi, C.3 s. 3699; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 135.

²² Zira YHGK., T. 23.4.2004 E. 2004/12-107 K.2004/155 sayılı kararına göre de; “Dâva, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla girilen icra takibi sırasında yapılan ihalenin feshi istemine ilişkindir. Dâvacı (...) ihalenin yapıldığı C. gününün Kurban Bayramının bitimini takip etmesi nedeniyle idari tatil günü olduğunu, bu durumun rağbeti azalttığını, ihaleye sadece ipotek alacaklısı bankanın katıldığını, esasen idari tatil gününde teminat olarak banka mektubu temin etmenin ve 1.311.289.000.000 TL. nakit bulmanın imkansız olduğunu, idari tatil gününde icra dairesinin açık olup ihale yapılacağına da kimse tarafından düşünülemeyeceğini; (...) bütün bunların fesih nedeni oluşturduğunu ileri sürerek, 9.3.2001 tarihli ihalenin feshine karar verilmesini istemiştir. Dâvalı, (...)ileri sürülen fesih nedenlerinin doğru olmadığını, İİK 'nun 51. maddesine ve Yargıtay uygulamasına göre, ihalenin idari tatil gününde yapılmasının fesih nedeni olmayacağını, (...) savunarak dâvanın reddini istemiştir. Mercein, (...)s. gerçekleştiği 9.3.2001 gününün idari tatil

Resmi tatil günleri, Cumartesi ve Pazar günleri, millî ve dinî bayram günlerinden ibarettir²³. Dolayısıyla; 28 Ekim saat 13.00'den sonra ve 29 Ekim (Cumhuriyet Bayramı), 23 Nisan (Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı), 1 Mayıs (Emek ve Dayanışma Tatil Günü), 19 Mayıs (Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı), 30 Ağustos (Zafer Bayramı), Ramazan Bayramı (arefe günü saat 13.00'dan itibaren 3,5 gün), Kurban Bayramı (arefe günü saat 13.00'dan itibaren 4,5 gün), 1 Ocak (yılbaşı), Cumartesi ve Pazar (hafta tatili) günleridir^{24,25}.

Tatil günlerinde yalnızca resmi daireler tatil olup; özel yerlerin kapanması sadece hafta tatili ile Cumhuriyet Bayramının 29 Ekim gününe tesadüf eden günü için zorunludur (2429 sayılı K. md. 2/son). Halkın zorunlu ihtiyaçlarını karşılayan yerler cumartesi öğleden sonra da açık kalır²⁶. Genel tatil günlerinin son günü Cuma gününe rastlaması hâlinde onu takip eden cumartesi günü de bütün gün tatil olur (2429 sayılı K. md. 2).

Belirtmek gerekir ki; adli tatil günleri, resmi tatil günlerinden değildir. Adli tatil, HMK. md. 102 hükmünde düzenleneme bulan ve mahkemelerde görülen dava ve işler için uygulanan bir tatil türüdür. Doktrinde, adli tatil *“mahkemelerce Kanunda belirtilen süre içinde, kural olarak, yargılama faaliyeti yapılamaması; adli*

olmasının da rağbetin azalmasına yol açacağı gerekçesiyle dâvanın kabulüne, ihalenin feshine dair kararı, Özel Dairece karar düzeltme aşamasında yukarıdaki gerekçeyle bozulmuştur. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu 'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usûl ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.” (Erişim Adresi www.hukukturk.com, Erişim Tarihi 25.05.2012); benzer şekilde bkz. KURU, El kitabı, s. 149.

²³ MUŞUL, C. I, s. 159.

²⁴ Ancak belirtmek gerekir ki, sürelerin hesaplanmasında cumartesi günlerinin de hesaba katılması gerekir. Yargıtay'ın bir kararına göre; *“Cumartesi günü saat birden itibaren başlayacağı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Kanununun 3 üncü maddesinde gösterilen tatilin pazar tatili olduğu o maddede musarrah bulunmasına ve bu tatilin Cumartesi gününün muayyen bir saatinden sonra başlaması o saate kadar devam eden umumî faaliyetin mühmel addini istilzam edememende mebni kanunen muayyen müddetlerin cereyanında cumartesi gününün hesaba katılması lazım geleceğine ekseriyetle karar verildi.”* Tev. İç., T.13.11.1936 ve 14/22 (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 94).

²⁵ 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun md. 3/A hükmünde de; hafta tatili Pazar günü olduğu ve bu tatilin 35 saatten az olmamak üzere Cumartesi günü en geç saat 13.00'ten itibaren başlayacağı hükme bağlanmıştır. Yine 2429 sayılı Kanun md. 2 hükmünde; bu Kanunda belirtilen Ulusal Bayram ve genel tatil günleri; Cuma günü akşamı sona erdiğinde müteakip Cumartesi gününün tamamı tatil yapılacağı da belirtilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu md. 99 hükmünde de, memurların haftalık çalışma süresi genel olarak 40 saat olduğu ve bu sürenin Cumartesi ve Pazar günleri tatil olmak üzere düzenleneceği belirtilmiştir.

²⁶ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 90.

faaliyetlerin durdurulması” olarak tanımlanmıştır²⁷. İcra ve iflas daireleri ve icra mahkemesi adli tatil zamanlarında da iş başında olurlar²⁸. Dolayısıyla, adli tatil sürelerinin icra işlerine yani işlemlerin veya bu işlemlere bağlı taleplere bir etkisi söz konusu değildir²⁹. HMK. md. 103/I hükmünde, ihtiyati haciz gibi geçici hukuki korumalar hakkında karar verilebileceği; iflas ve konkordato ile sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına ilişkin dava ve işlerin adli tatilde de görüleceği belirtilmiştir. Kaldı ki, HMK. md. 103/I-h hükmünde de Kanunda ivedi olarak belirtilen işlerin adli tatilde görülebileceği belirtilmiştir. İİK. md. 18 hükmüne göre de icra mahkemesine arzedilen hususlar ivedi işlerden sayıldığından, bu işlerin adli tatilde de görülmesi mümkün olacaktır³⁰.

II. TALİK HÂLLERİ

A. Genel Olarak

İcra ve İflâs Hukukunda bir borçlu hakkında yahut belirli bir kategoriye dahil olan borçlular hakkında, kanundan doğan nedenlerle, Kanun gereği kendiliğinden yahut kazaî olarak veya alacaklının iradesine iradesi üzerine takibe devamın ertelendiği bazı zamanlar vardır ki bu zamanlarda kural olarak hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. İşte bu zamanlar, icra ve iflas hukukunda talik hâlleri olarak adlandırılmıştır. Talikler, esasen İİK. md.51-55 arasında düzenlenmiştir. Fakat bazı hâller vardır ki, bunlar talik hâlleri arasında sayılmamış olsa bile talik etkisi yaratmaktadırlar. Bu durumlar doktrinde özel talik hâlleri olarak da isimlendirilmektedir. Örneğin, iflasın ertelenmesi böyledir.

Talikler, icra takip prosedürüne doğrudan etki ederek; takipte bir sonraki safhaya geçişi engelleyen zaman dilimlerini ifade eder. Doktrinde talik hâlleri, hususî durumuna göre belirli borçlular hakkında takibin muvakkaten durması olarak

²⁷ TAŞ KORKMAZ, Hülya, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Adli Tatil ve Adli Tatil kurumuna Eleştirel Bir Bakış, MİHDER, C. 9, S. 24, 2013/1, s. 5. Adli tatil terimi ile ilgili tartışmalar için bkz. TAŞ KORKMAZ, s. 5, 6.

²⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 133, 139; KURU, El kitabı, s. 149; MUŞUL, C. I, s. 33; UYAR, Talih, İcra Hukukunda Süreler, TBB Dergisi 2004, S. 55, s. 258 (Kısaca: Süreler).

²⁹ POSTACIOĞLU, İlhan E./ALTAY, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, İstanbul 2010, s. 304; TIKVEŞ, s. 83.

³⁰ TAŞ KORKMAZ, s. 21.

tanımlanmıştır³¹. Tanımlardan yola çıkarak, talik hâllerinin bazı unsurlarını ortaya koymak mümkündür³². Şöyle ki;

- Talik zamanlarında, kural olarak, borçlu hakkında tüm takipler durur.

Zira talik hâlleri borçluya ait özel durumlar dolayısıyla ortaya çıkmaktadır. Örneğin, borçlunun yakınlarından birinin ölmesi hâlinde borçlu hakkındaki takiplerin tamamı talik edilir³³. Bu bakımdan tatil zamanlarında olduğu gibi talik zamanlarının da, - Kanunda belirtilen istisnalar dışında- bütün alacaklıları kapsayıcı bir etkisi vardır. Borçlunun birden fazla alacaklısı bulunduğu durumlarda, kural olarak, hakkında talik sebebi bulunan borçluya karşı hiçbir alacaklı icra takip işlemi yapamayacaktır. Bu şekilde tüm alacaklıları kapsayıcı genel bir etkinin söz konusu olabilmesi için alacaklıların takip arkadaşı olmaları gerekmez. Talikler alacaklılar bakımından kollektif bir etki doğurmakta ise de, takibin diğer tarafı olan borçlular bakımından farklı bir durum söz konusu olmaktadır. Talikler, kural olarak yalnızca hakkında talik sebebi doğmuş olan borçlu bakımından geçerlidir. Bu durum, talik hâllerinin birel etkisi olarak da adlandırılabilir.

- Talikler, bir takip prosedürü içerisinde borçlu yararına öngörölmüş zaman dilimleridir. Zira, talikler icra takip muamelelerinin yapılamayacağı zamanı ifade ettiğinden alacaklı aleyhine bir zaman dilimidir.

- Talik hâlleri belirli borçlu yahut belirli bir kategoriye dahil olan borçlular hakkında söz konusu olabilir. Esasen tatilleri taliklerden ayıran temel özellik de budur. Zira tatiller, herhangi bir şart aranmaksızın kural olarak bütün borçlular için söz konusu olmaktadır. Birden fazla borçlunun hakkında talik hâlinin söz konusu olabilmesi ancak bu kişilerin takip arkadaşı olması hâlinde mümkündür.

- Talikler ile geçici olarak ertelenen husus takibe devamdır. Her ne kadar tatil hâllerinde de icra takip işlemi yapılamayacağı belirtilmişse de, talik hâllerinde durum biraz daha farklıdır. Tatil günlerinde icra ve iflas hukuku anlamında tüm

³¹ OLGAC/KÖYMEN, s. 366; MUŞUL, C.I, s. 159.

³² Talik hâllerinin tatil hâlleri ile ortak olan özellikleri için bkz. yuk. s.6 vd.

³³ Borçlunun temsilci tayin edilmesi için kendisine süre verileceği hâllerde, borçlu hakkında söz konusu olan birden fazla icra takibinin tamamının talik edileceği hususunda şüphe yoktur. Borçlu, aleyhine başlatılmış takiplerinden birisini avukatla takip ediyorsa bu takip bakımından temsilci tayini için süre verilmesi lüzum yoktur. Ancak bu durum borçlu hakkındaki takiplerin tümünün talik edileceği kuralına bir istisna değildir. Zira bu hâlde önceden temsilci tayin edilmiş olan takip bakımından talik hâli şartları oluşmamıştır.

muamele hayatı durur. Ancak talik hâllerinde bir veya birkaç takip için geçici bir erteleme söz konusudur. İcra ve iflas dairelerinin çalışmaması şeklinde bir durum mevcut değildir. Bu sebeple yapılan işlemin icra takip işlemi olup olmaması burada daha fazla önem taşımaktadır. Takibe devam niteliği taşıyan, başka bir ifadeyle, alacaklıyı bir adım daha alacağını almaya yaklaştıran borçlu aleyhine olan işlemler – istisnalar dışında- yapılamaz.

- Takibin talikini gerektiren bazı hâllerde icra dairesi takibin talikine karar vermek zorunda olabileceği gibi, bu husus dairenin takdirine de bırakılmış olabilir³⁴. Bu durum maddenin düzenleniş biçiminden anlaşılabilir. Örneğin, borçlunun ölümü hâlinde takip *‘ölüm günü dahil üç gün talik olunur.’* Bu durumda, icra müdürünün takibi talik edip etmemekte takdir yetkisi yoktur. Ancak bir başka talik hâli olan borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olması durumunda, icra müdürü borçlu hakkındaki takibi talik etmek zorunda değildir. Başka bir ifadeyle, bu son hâlde taliki gerektiren bir durumun olup olmadığını takdir edecektir³⁵.

Doktrinde, taliklerin kendi içerisinde tasnif edildiği görülmektedir. Kanunda gösterilen sebeplerden doğan talikler İİK. md. 51-56 arasında düzenlenmiştir. Bunlar kanunî talik hâlleridir^{36,37}. Kanunî talik hâlleri sebepleri, koşulları Kanunda

³⁴ MUŞUL, C.I, s. 160.

³⁵ MUŞUL, C.I, s. 160.

³⁶ Doktrinde; Muşul, bir borçlu hakkında Kanunda gösterilen sebeplerden dolayı icra takibinin talik edilmesi, konkordato için süre verilmiş olması ve olağanüstü hâller sebebiyle icra takibinin durdurulması olmak üzere talik hâllerinin üç grupta toplanmıştır (MUŞUL, C.I, s.160). Kuru, talik (erteleme) başlığı altında 52-55. maddelerini inceledikten sonra, özel talik (erteleme) hâllerini incelemiş ve bu özel talik hâllerinin konkordato için süre verilmesi, iflasın ertelenmesi, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırılması, olağanüstü hâllerde süre verilmesi ve tatil olduğunu belirtmiştir (KURU, Elkitabı, s.149, 150; KURU, İcra-İflas I, s. 139-146; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 99). Postacioğlu/Altay, erteleme nedenlerini; borçlunun ailesinden birinin ölümü, borçlunun ölümü, borçlunun tutuklanması ya da hapsi, borçlunun askerliği, borçlunun ağır hastalığı ve borçlu tarafından alınan konkordato için süre verilmesi olarak belirtmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 302). Olgaç/Köymen’e göre İİK. md. 53-55 dışında ayrıca diğer talikler 29/II, 65/III, 97/I, 276, 323, 330 yazılı hâllerde de kanuni yahut kazaî talik hâlleri söz konusudur. Olgaç/Köymen, md. 54 ve 54/a kapsamında kapıldığı açıklamalarda, bu maddelerde verilen sürenin kanuni talik hâli olduğunu ve 51. maddeye göre kanuni talik hâllerinde icra takip işlemi yapılamayacağını belirtmiştir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 367, 383; OLGAC, Senai, İçtihatlarımızla Tatbikatımızda İcra ve İflas Kanunu, C. I, İstanbul 1974, s. 289- Kısaca: C. I); Akyazan da, Kanunda gösterilen sebeplerle borçlu hakkında takibin talik edilmiş veya konkordato için süre verilmiş olmasından bahsetmektedir. (AKYAZAN, s. 28); Ansay; icra işlerinde duraklamalar gereği ve yine borçlunun hal ve durumu düşünülerek –daha çok borçlunun himaye ihtiyacı düşünülerek- md. 51-56 hükümleri ile 289, 323 ve 330 hükümlerinin konulduğundan bahsetmiştir (ANSAY, S. Şakir, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bası, Ankara 1960, s. 38). Altay, tatil hâlleri bağlamında; borçlunun yakınlarından birinin ölümü, borçlunun ölümü, borçlunun tutuklu veya hükümlü olması, borçlunun

belirlenmiş ve etkisini alacaklının iradesine veya mahkeme kararına ihtiyaç olmadan - Kanun gereği kendiliğinden- doğan talik hâlleri olarak tanımlanabilir. **Ancak alacaklının iradesine bağlı olarak kanuni taliklere benzer durumların ortaya çıkması da mümkündür**³⁸. Bazı hâllerde takibe devam edilmemesinin nedeni kanundan değil, tarafların anlaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu talik hâllerine iradî talik hâlleri de denebilir. Zira, tarafların bu hususta anlaşmış olmaları aranmaktadır. Örneğin, İİK. md. 111 hükmünün tersine borçlunun malları haczedilmeden teklif edilen taksit anlaşması alacaklının kabulüne bağlıdır. Alacaklı takip sona erece kadar her zaman borçluya süre verebilir.

B. Borçlunun Ölümü

1. Genel Olarak

İİK. md. 53 hükmü ile öngörülen bir talik hâli de borçlunun ölümüdür. Ölüm, miras hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir hukuki olaydır. Hayatta olanlar arasında miras yoluyla geçiş söz konusu olmaz³⁹. Ölüm sonucunda tereke külli halefiyet prensibi gereğince bir bütün olarak geçeceğinden, tereke kavramına dahil olan⁴⁰ mirasbırakanın borçları da mirasçılara⁴¹ geçecektir⁴². Bu hâlde,

asker olması, borçlunun ağır hastalığı hususlarının gösterilebileceğini; konkordato için süre verilmesi ve olağanüstü hâllerde süre verilmesi hâlinin de talik nedenleri olduğunu belirtmiştir (ALTAY, Sümer, İcra Hukukunun Temel Kavramları, İstanbul 2011, s. 41). Tikveş, borçlu hakkında Kanunun gösterdiği nedenlerle icranın talik edilmiş olması veya konkordato için süre verilmiş olmasından bahsetmektedir (TİKVEŞ, s. 83). Ögütçü/Çitoğlu, Borçlu hakkında Kanunda gösterilen sebepler sebeplerden dolayı icra talik edilmiş veya konkordato için süre verilmiş olmasından bahsetmiş; ardından İİK. md. 29/II, 53, 54, 54/A, 55, 65/III, 97/I, 276, 323, 330 yazılı hâllerde de kanuni yahut kazaî talik hâlleri söz konusu olacağını belirtmiştir (ÖĞÜTÇÜ, A. Tahir /ÇİTOĞLU, Ali, Uygulamalı İcra ve İflâs Kanunu, C. I, Ankara 1977, s. 227, 228). Yıldırım/Deren-Yıldırım, borçluya toparlanma zamanı başlığı altında tatil ve talik hâllerine yer vermiş olup; talik hâllerini md. 52-55, konkordato için süre verilmesi ve olağanüstü hâllerde süre verilmesinden bahsetmiştir (YILDIRIM, Kâmil/DEREN- YILDIRIM, Nevhis, İcra Hukuku, İstanbul 2012, s. 53).

³⁷ Kanuni talik hâlleri ifadesi 538 sayılı Kanunun İİK 54. maddeyi değiştiren hükmünün Adalet komisyonu gerekçesinde de şu şekilde geçmektedir: “51 nci maddede göre kanunî talik hâllerinde (ki 54 ncü maddedeki mühlet de bir kanunî talik hâlidir) borçluya karşı hiçbir icra takip muamelesi yapılamaz.” 538 sayılı Kanunla değişik madde 54’e ilişkin olarak kaleme alınan yukarıdaki metnin geçtiği Adalet Komisyonu raporu için bkz. 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde değişiklik yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı, Millet Meclisi Adalet Komisyonu: Esas No: 1/280, Karar No: 129, Dönem: 1, Toplantı: 2, S. sayısı: 461, s. 35.

³⁸ Halbuki, tatillerin yalnızca kanundan doğabileceği yukarıda belirtilmişti. Bkz. yuk. s. 5 vd.

³⁹ İMRE, Zahit/ERMAN, Hasan, Miras Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2011, s. 8.

⁴⁰ Tereke ölen kimsenin mallarının, hak ve alacakları ile borçlarının bütünüdür (İMRE/ERMAN, s. 9). Başka bir tanımla, tereke ölen veya hakkında gaiplik kararı verilen kimsenin miras hukuku kuralları

mirasbırakanın borçlarından da sorumlu olan mirasçılara karşı veya terekeye karşı takibin devam edilmesi mümkün olacaktır.

İİK. md. 53 hükmünde, her ne kadar borçlunun ölmesi hâinden bahsediliyor olsa da ölüm ile aynı veya benzer sonuçları veren İİK. md. 53 hükmünün uygulanmasını gerektiren başka durumlar da vardır. Zira, bazı hâllerde cesedi bulunmamakla beraber kişinin hayatta olmadığı düşünülmesi mümkündür⁴³. Bu durumlar ölüm karinesi ve gaiplik olarak hukukumuzda yer almakta ve bu hâllere bazı hukuki sonuçlar bağlanmış olmaktadır. Aşağıda da görüleceği üzere, bu sonuçlardan birisi, -tıpkı ölüm gibi- ölüm karinesi ve gaiplik hâinde de mirasbırakanın mirasının mirasçılara geçmesidir⁴⁴. İşte bu sebeple, borçlunun ölümünün yanı sıra ölüm karinesi ve gaiplik hâllerine de çalışmamızın İİK. md. 53 kapsamındaki açıklamaları arasında yer verilmiştir.

Borçlunun ölmesi hâinde, hangi borçlar için yapılan takiplerin talik edileceği hususunun tartışılması gerekir. İİK. md. 53 hükmünün başlığında yer alan ‘terekenin borçları’ kavramının açıklanması gerekir. Terekenin borcu kavramı, murisin borçlarını da kapsamakla beraber, daha geniş bir anlam taşımaktadır. Zira ‘tereke alacaklısı’ kavramı mirasbırakanın -sağlığında yaptığı işlemler dolayısıyla- alacaklılarını, intikal alacaklılarını, mirasçılarının alacaklılarını ve vasiyet alacaklılarını da kapsayan bir kavramdır⁴⁵. Bu durumda, mirasbırakanın cenaze giderleri (MK. md. 570/II), terekenin mühürlenmesi ve yazım giderleri (MK. md. 589), mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri (MK.

doğrultusunda yazgısı belirlenen malvarlığıdır (ANTALYA, Gökhan, Miras Hukuku, İstanbul 2009, s. 31).

⁴¹ Mirasçı, mirasbırakanın ölümü sonucunda, terekenin külli halefiyet prensibi gereği bir bütün olarak geçtiği kişi veya kişilerdir (İMRE/ERMAN, s. 11).

⁴² İmre/Erman, mirasın külli geçmesinde Medeni Kanunun sistematiğini açıklarken, esas itibarıyla iki aşamadan bahsetmiştir. Bunlardan ilki, mirasçılar topluluğuna mirasın geçmesidir ki bu aşama mirasbırakanın ölümü, mirasın mirasçılara geçmesi ve geçiş hükümlerini içerir. Diğer aşama ise, tereke üzerinde ortak mülkiyet hakkından her bir mirasçının tek ve bağımsız mülkiyet hakkına sahip olmasıdır ki bu aşamada paylaşım hükümlerinin uygulanması gerekir (İMRE/ERMAN, s. 283). Ölüm olgusu ile eş zamanlı olarak miras mirasçılara geçmekte olup; mirasbırakanın hak ve borçlarının mirasbırakandan kopup, mirasçıya intikali arasında bir zaman aralığı yoktur (ANTALYA, s. 54). Bu kapsamda, mirasçılar terekeyi kendi malvarlığının üzerine almaya iradesi olmaksızın zorunda kalır; ancak mirasçılarının mirasbırakanın ölümü ile kendiliğinden ve herhangi bir işleme tabi olmaksızın bu şekilde miras kazanmaları ‘geçici bir iktisap’ olup, mirasçılarının bu sıfatı kazanmaları reddetmeleri bozucu şartına bağlanmıştır (ANTALYA, s. 376).

⁴³ HATEMİ, Hüseyin/KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu, Kişiler Hukuku, İstanbul 2013, s. 70; HELVACI, Serap, Gerçek Kişiler, 4. Bası, İstanbul 2012, s. 30 vd.

⁴⁴ ANTALYA, s. 10.

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. ANTALYA, s. 42 vd.

md. 645), vasiyetnamenin açılması giderleri (MK. md. 597), vasiyeti yerine getirme görevlisinin ücreti (MK. md. 594/III), tereke resmî yöneticisine ödenecek olan ücret (MK. md. 592/II), resmî defter tutulması giderleri (MK. md. 623/II), ceninin bakım ihtiyacı içinde olan annesine yapılan ödeme (MK. md. 643/II), eğitim ve öğretimini tamamlamamış olan veya sakatlığı bulunan çocuklara yapılacak ödemeler (MK. md. 674/II) Medeni Kanunda yer alan intikal borçlarından olmaları sebebiyle bu borçlar da tereke borcu kapsamındadır⁴⁶. Benzer şekilde ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat da, -bu yüzden terekenin borç ödemededen acze düşmemesi kaydıyla- tereke borcu sayılır (MK. md. 641/II).

Tereke alacakları hakkında yapılan takiplerde alacağın türüne göre talik süresi ve hatta talik nedeni farklılık gösterebilir. Örneğin, mirasçılarının alacaklılarında durum böyledir. Mirasçılarının alacaklıları aynı zamanda mirasbırakanın da alacaklısı değilse, borçlu mirasçı aleyhine icra takibi başlatılması ihtimalinde, İİK. md. 52'deki (borçlunun yakınlarından birinin ölümü hâlinde öngörülen üç günlük) talik süresinin mi işleyeceği yoksa İİK. md. 53'daki (borçlunun ölümü hâlinde öngörülen üç günlük talik süresi ile Medeni Kanundaki) sürelerin geçmesinin mi beklenmesi gerektiği belirlenmelidir. Şöyle ki, mirasbırakan aynı zamanda mirasçının İİK. md. 52 kapsamında ölümü talik hâline neden olabilecek yakınlarından biri ise, ister miras payını haczetmek istesin isterse borçlu mirasçının malvarlığına yönelsin, bu ihtimalde İİK. md. 52 hükmünde öngörülen talik süresinin sona ermesini beklemelidir. Bundan sonraki durum ise, esasen alacaklının yöneldiği işleme göre değişiklik arz etmelidir. Eğer mirasçının alacaklısı mirasçının kendi malvarlığına yönelik işlem yapıyorsa, (örneğin, tereke ile ilgisi olmayan mirasçıya ait bir taşınmazı haczetmek istiyorsa) bu hâlde, İİK. md. 53 hükmünde öngörülen sürelerin beklenmesi gerekmemelidir. Ancak mirasçının alacaklısı, mirasçının miras payına yönelik icra takip işlemi yapmak istediği takdirde, İİK. md. 53 hükmündeki süreler beklemelidir. Zira, İİK. md. 53 hükmündeki süreler geçmeksizin terekeye karşı da mirasçıya karşı da hiçbir icra takip işlemi yapılması söz konusu olmaz.

Kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar, mirasbırakanın aynî haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve

⁴⁶ ANTALYA, s. 42, 43.

taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar (MK. md. 599/II). Mirasçılar birden fazla ise, müteselsilen sorumludurlar⁴⁷ (MK. md. 641/I). Mirasçılar, -bölünmesine veya nakline alacaklı tarafından açık veya örtülü olarak rıza gösterilmemiş olması kaydıyla- tereke borçlarından dolayı, paylaşmadan sonra da bütün malvarlıklarıyla müteselsilen sorumludurlar. Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer (MK. md. 681).

2. Ölüm

Ölüm, kişiliğin son bulma hâlidir⁴⁸. Kişiliğin son bulması aynı zamanda hak ve fiil ehliyetinin sona ermesi anlamına geldiğinden⁴⁹; bu hâlde kişinin takip hukuku ve usul hukuku bakımından taraf ehliyeti de ortadan kalkacaktır. Taraf ehliyeti olmayan bir kimsenin ne bizzat ne de temsilci vasıtası ile bir davada yahut bir icra takibinde taraf olarak yer alması mümkün değildir. Ancak bunun için, kişinin ölüm zamanının tespiti gerekmektedir.

Ölüm hâlinin ne zaman gerçekleşmiş olacağı hususunda Medeni Kanunda hüküm bulunmamaktadır. Zira bu durumu tespit etmek tıp biliminin ilgilenmesi gereken bir sorundur⁵⁰. Ölüm olgusunun hangi anda gerçekleştiği tıp biliminin o zamanda ulaştığı bilimsel düzeye göre tespit edilecektir⁵¹. Hukuk, tıbben tespit edilmiş bu duruma bazı neticeler bağlar. Başka bir ifadeyle hukuk, ölüm olayının tespiti ile değil; doğuracağı sonuçlar ile ilgilenir⁵². Hukuki açıdan ölüm hâli, kişiliğin

⁴⁷ ANTALYA, s. 56. Antalya, yukarıda sayılan **intikal borçlarıyla** ilgili açık bir hüküm bulunmadığını, ancak bunlarında TMK. md. 641/I çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (ANTALYA, s. 56).

⁴⁸ OĞUZMAN, Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), İstanbul 2011, s.20.

⁴⁹ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 70.

⁵⁰ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 20.

⁵¹ ANTALYA, s. 329.

⁵² Ölümün gerçekleştiği an bakımından doktrinde tartışmalar mevcuttur. Ölümün gerçekleştiği an organ nakli bakımından da önem taşımaktadır. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanunun 11. maddesine göre; tıbbi ölüm hâlinin, bilimin ülkede ulaştığı düzeydeki kuralları ve yöntemleri uygulamak suretiyle, biri kardiyolog biri nörolog, biri nöroşirürjiyen ve biri de anesteziyoloji ve reanimasyon uzmanından oluşan dört kişilik hekimler kurulunca oy birliği ile saptanması gerekmektedir. 11 inci maddeye göre ölüm hâlini saptayan hekimlerin ölüm tarihini, saatini ve ölüm hâlinin nasıl saptandığını gösteren ve imzalarını taşıyan bir tutanak düzenleyip, organ ve

geri kazanılamayacağı anı ifade etmektedir. Dolayısıyla, ölüm anının tespiti bakımından ölüm sürecine geri dönülmez bir şekilde girme anı önem arz etmektedir⁵³.

Ölüm olayına bağlanan bazı hukuki sonuçlar vardır. Ölüm anından itibaren hüküm doğuracak bu sonuçlardan ilki, hak ehliyetinin sona ermesidir. Hak ehliyeti sona eren bir kişi hak sahibi olamaz ve borç altına giremez. Dolayısıyla, yukarıda da değinildiği üzere, bu kimse dava açamaz, kendisine karşı dava açamaz; aynı şekilde kendisi adına icra (ve iflas) takibi yapılamaz ve kendisine karşı da icra (ve iflas) takibi yapılamaz. İkinci sonuç ise, miras hukuku kuralları çevresinde ölen kimseye ait haklar ve borçlar, ölüm anında mirasçılara geçer. İşte İİK. md. 53 hükmünde düzenlenen takibe mirasçılara –veya terekeye- karşı devam edileceği hususu bu yüzdendir.

3. Ölüm Karinesi

Bir kimsenin öldüğü sonucuna varılabilmesi için ancak cesedinin bulunması ve cesedin o kişiye ait olduğunun tespit edilmesi gerekir⁵⁴. Ancak cesedi bulunamamış olsa bile bazı özel durumlar vardır ki; bu durumlarda kişinin öldüğüne kesin gözle bakılır⁵⁵. Bu hâl, MK. md. 31 hükmünde ölüm karinesi olarak düzenlenmiştir. Bahsi geçen hükme göre, bir kimse ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektirecek bir durumlar içerisinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır⁵⁶.

Ölüm karinesinden bahsedebilmek için iki şartın varlığı gereklidir. Bunlar; ölümün gerçekleştiğine kesin gözle bakmayı gerektiren bir durumun söz konusu olması ve kişinin bu şekilde bir durum içerisinde kaybolmasıdır. Bu durumda kişi,

dokunun alındığı sağlık kurumuna vermek zorundadırlar. Bu tutanak ve ekleri ilgili sağlık kurumunda on yıl süre ile saklanır (2238 sayılı Kanun md. 13). Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliği'nin beyin ölümünü, ölüm anı olarak kabul ettiği görülmektedir. Ancak gerek 2238 sayılı Kanun gerekse ilgili Yönetmelik, ölüm hâlini organ nakli bakımından tespit etmektedir. (2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, R.G. tarihi: 3.6.1979, Sayı: 16655; Organ ve Doku Nakli Hizmetleri Yönetmeliği R.G. tarihi: 1.2.2012, Sayı: 28191)

⁵³ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 23.

⁵⁴ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 27.

⁵⁵ HELVACI, s. 31.

⁵⁶ Benzer düzenlemeler için bkz. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu md. 32-33 (R.G. tarihi: 29.4.2006, Sayı: 26153); Nüfus Hizmetleri Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik md. 66 ve 69 (R.G. tarihi: 23.11.2006, Sayı: 26355).

“kesin karine” gereği ölmüş sayılacaktır^{57,58}. Örneğin, maden ocağındaki patlama sonrasında kişinin cesedine ulaşamamış olması ihtimalinde dahi kişiye ölmüş gözüyle bakılır⁵⁹.

Bahsi geçen şartların mevcudiyeti hâlinde, hakkında ölüm karinesi bulunan kişinin alt veya üst soyundan bir kişinin veya kardeşlerinin bunlar yoksa mirasçılarının dilekçe ile başvurarak olayı belgelendirmeleri ya da yetkili makamların durumu resmi bir yazı ile nüfus müdürlüğüne bildirmeleri gerekir. Olayın doğruluğu ve öldüğü iddia edilen kişinin olayın meydana geldiği sırada orada bulunduğu kanıtlanması hâlinde mülkî idare amirinin emri ile ölüm kaydı düşülür (5490 sayılı Kanun md. 32). Bu hususta mahkeme kararına gerek yoktur⁶⁰.

Belirtmek gerekir ki, kişinin cesedi bulunamamış olduğundan çok düşük bir ihtimal de olsa kişinin yaşıyor olması mümkündür. Kanun, böyle bir ihtimali göz önünde bulundurarak her ilgiliye, kaybolan kişinin ölü veya sağ olduğuna karar verilmesi için mahkemeye başvuru hakkı tanımakta ve bu yolla daha önce düşülen ölü kaydının iptal edilmesi sağlanabilir (MK. md. 44/2).

Kanun açıkça, ölüm karinesinin sonucunun, kişinin cesedi bulunamamış olsa bile ölmüş sayılacağını belirtmiştir. Başka bir ifadeyle, ölüm karinesi ölümle aynı sonuçları doğurmaktadır⁶¹. Bu kapsamda ölüm karinesi sonucunda ölü kaydı işlenen kimsenin malvarlığı mirasçılara geçer. Dolayısıyla, mirasın ret süresi mirasçılar için işlemeye başlayacaktır. Bir borçlu hakkında ölüm karinesinin söz konusu olması hâlinde, İİK. md. 53 hükmünün bu borçlu bakımından kıyasen uygulanabileceğinin kabulü gerekir.

⁵⁷ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 71.

⁵⁸ Birden fazla kişiden hangisinin önce veya sonra öldüğü ispat edilemiyorsa, hepsi aynı anda ölmüş sayılır (MK. md. 29/II). İşte bu duruma birlikte ölüm karinesi adı verilir. Ölüm karinesinde olduğu gibi, burada da kesin karine söz konusudur (HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 73).

⁵⁹ HELVACI, s. 32.

⁶⁰ HELVACI, s. 32.

⁶¹ OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 29; HELVACI, s. 32; ANTALYA, s. 329.

4. Gaiplik

Gaiplik, kişinin öldüğünün ispatlanamadığı ancak öldüğünün kuvvetle muhtemel görüldüğü bir durumdur. MK. md. 32 hükmüne göre, ölüm tehlikesi içerisinde kaybolan veya kendisinden uzun zaman haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli bir olasılık varsa, hakları ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme kişinin gaipliğine karar verir. Bahsi geçen hüküm incelendiğinde; ilk şart olarak kişinin **ortadan kaybolması** gerektiği görülecektir. Bu şart, kişinin **ölüm tehlikesi içerisinde kaybolması** olabileceği gibi; kendisinden **uzun zamandan beri haber alınamaması** şeklinde de gerçekleşebilir. Kişinin ölüm tehlikesi içinde kaybolması hâlinde, -dağa tırmanmak için dağa çıkan bir kimseden haber alınamaması örneğinde olduğu gibi- söz konusu tehlike sonucunda o kişinin yaşadığından çok ölmüş olması ihtimali akla gelmelidir⁶². Bir diğer hâl, kişiden uzun zaman haber alınamaması hâlidir ki, Kanunda kişinin ortada kaybolması yeterli görülmemiş, ortadan kaybolan kimsenin **ölümü kuvvetli bir şekilde olası** görülmesi gerektiği belirtilmiştir. Bir kimsenin sadece bulunduğu yerin bilinmemesi kendisi hakkında gaiplik kararı verilmesini gerektirmez. Bu kimseden haber alınamaması hâlinin ölümünü kuvvetle muhtemel göstermesi gerekmektedir.

Kanun, gaiplik kararının verilebilmesi için ayrıca **belirli sürelerin geçmesini** aramıştır. Buna göre, ölüm tehlikesi içerisinde kaybolma hâlinde, tehlikenin üzerinden **bir yıl** geçmesi gerekmektedir. Uzun zaman haber alınamaması hâlinde de, gaiplik kararı verilebilmesi için son haber alma tarihinden itibaren **beş yılın** geçmesi aranmaktadır. Tüm şartların mevcudiyeti hâlinde, **hakları ölüme bağlı olanlar**⁶³, başka bir ifadeyle, kişinin yasal ve atanmış mirasçıları ve lehine vasiyet yapılan kimseler ile hazine (MK. md. 588 gereği belirli koşullarla) gaiplik kararı almak için yetkili ve görevli mahkemeye başvurabilir.

Gaiplik kararı için yetkili mahkeme, gaibin son yerleşim yeri mahkemesi; eğer Türkiye’de hiç yerleşmemişse, nüfus siciline kayıtlı olduğu yer; böyle bir kayıt da yoksa anasının veya babasının kayıtlı bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir (MK. md. 32/II). Görevli mahkeme ise, asliye hukuk mahkemesidir (HMK. md. 2). Mahkeme,

⁶² HELVACI, s. 35.

⁶³ Alacaklıların gaiplik kararı isteme yetkisinin olup olmadığı tartışmalıdır. Bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, s. 32.

gaiplik kararı verilecek kişi hakkında bilgisi bulunan kimseleri, belirli bir sürede bilgi vermeleri için usulüne göre yapılan ilanla çağırır. Bu süre ilk ilanın yapıldığı günden başlayarak atlı aydır (MK. md. 33/II). İlandan sonuç alınamazsa, mahkeme kişinin gaipliğine karar verir (MK. md. 35/I). Gaiplik kararı, çekişmesiz yargı işidir (HMK. md. 382). Gaiplik kararları mahkemelerce on gün içinde o yerin nüfus müdürlüğüne bildirilir ve nüfus memurlarınca aile kütüklerine tescil edilir (Nüfus K md. 34).

Gaiplik hâli, ölümden ve ölüm karinesinden farklıdır. Gaiplik kararı ölüm ve ölüm karinesinin sonuçlarını kural olarak doğursa da sonuçları Medeni Kanunda ayrıca düzenlenmiştir. Ölümden farklıdır; çünkü kişinin cesedi bulunamamıştır. Ölüm karinesinden farklıdır; çünkü her ne kadar ölüm tehlikesi içerisinde kaybolmaktan bahsediliyor olsa da kişinin ölümüne kesin gözle bakılmasını gerektirecek bir hâl söz konusu olmayıp yalnızca tehlikenin varlığı aranmıştır. Hatta ölüm tehlikesi olmasa bile kendisinden uzun zaman haber alınamaması hâlinde de kişi hakkında gaiplik kararının verilebilmesi mümkündür. Bir başka fark ise, -ölüm ve ölüm karinesindeki durumun aksine- hakkında gaiplik kararı verilmiş olan bir kimsenin daha sonra ortaya çıkması ihtimaline istinaden mirasçılardan belirli süre ile sınırlı olmak üzere teminat göstermesi şartı öngörülmesidir (MK. md. 584 vd.). Bu hâlde, mirasçı teminat göstermezse, bu hâlde MK. md. 523/III hükmüne kıyasen mirasın resmen idaresine karar verilmesi gerekir⁶⁴. Gaiplik de ölüm gibi kişiliğin sona ermesine ilişkin hükümlerin uygulanması imkanı veren durumdur. Başka bir deyişle, gaiplik kararının kesinleşmesi ölüm ve ölüm karinesinin sonuçlarını doğurur⁶⁵. Gaipliğin ölümden farkı, gaipliğine karar verilen kişinin tekrar ortaya çıkma ihtimalidir⁶⁶. Hakkında gaiplik kararı verilen kişinin kişiliği ve dolayısıyla hak ehliyeti son bulur. Zira MK. md. 45 (5490 sayılı Kanun md. 34) hükmünde de belirtildiği üzere, gaiplik kararı hakim tarafından bildirilmesi üzerine kişi ölüm kütüğüne kaydolur.

Gaiplik kararı verildiği zaman, ölüme bağlı haklar o kişi ölmüş gibi kullanılır. MK. md. 35 hükmünde bu husus, ölüme bağlı hakların aynen gaip ölümü ispatlanmış gibi kullanılacağı şeklinde ifade edilmiştir. Ancak bu durumda gaiplik kararı ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı günden başlayarak hüküm

⁶⁴ İMRE/ERMAN, s. 298.

⁶⁵ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 72.

⁶⁶ İMRE/ERMAN, s. 8.

doğuracaktır (MK. md. 35/II). Bu hükümden anlaşılacağı üzere, mirasçılar bu tarihteki hâl ve şartlara göre belirlenecektir⁶⁷.

C. Borçlunun Yakınlarından Birinin Ölümü

1. Genel Olarak

Bir kimsenin yakınlarından birinin ölmesi gibi kendisini manevi olarak sarsan bir olay yaşaması üzerine aleyhinde olan bir takibin devam etmesi vicdanen düşünülemez. Böyle bir durumda, borçluya kendini toparlaması için bir süre verilmesi gerekir. İİK. md. 52 hükmünde de, yakınlarından birinin ölmesi durumunda, yasal ve kederli olan borçlu için insaniyet kaidesi gereği bir talik hâli öngörülmüştür⁶⁸. İİK. md. 52’de düzenlenen bu hüküm, borçlunun ölmesi hâlinde mirasçılara süre tanınmasına (İİK. md. 53) ilişkin talik hâli ile benzerlik göstermektedir. Ancak İİK. md. 52 hükmü borçlu hakkında -yani borçlunun şahsi borçları dolayısıyla- yürüyen takiplerin talikini düzenlerken; İİK. md. 53 hükmü tereke veya mirasçılar hakkında - yani mirasın borçları dolayısıyla- yürüyen takiplerin talikini düzenlemektedir⁶⁹. Zira, md. 52 hükmü tatbik edildiğinde talik sonrasında takip yine borçlu aleyhinde devam ederken; md. 53 hükmünün tatbiki söz konusu olduğunda borçlu öldüğünden takip tereke veya mirasçılar aleyhinde devam eder.

Belirtmek gerekir ki, bu talik nedeni, vicdani sebeplerle borçluya süre verilmesi maksadı ile tanındığından, İİK. md. 53 hükmünün aksine borçlunun yakınlarından birinin hakkında ölüm karinesi veya gaiplik kararı söz konusu olması hâlinde İİK. md. 52 hükmü uyarınca takibin taliki söz konusu olmaz.

Yine borçluya sürenin veriliş amacı göz önüne alındığında, yakının ölümünden haberdar olmayan bir borçlunun üzüntü içerisinde olamayacağı göz önüne alınarak,

⁶⁷ İMRE/ERMAN, s. 297; HELVACI, s. 39.

⁶⁸ Adliye Encümeni Esbabı Mucibe Mazbatası Gereğesi, T.B.M.M. Adliye Encümeni Esas No: 1/28, Karar No: 26 (bkz. ÖNEN, Ergun/KİRAZ, T. Özgür/YAZICI, Çiğdem/SİMİL, Cemil, İcra ve İflas Kanunu ve İlgili Mevzuat, 3. Baskı, Ankara 2010, s.345; OLGAC/KÖYMEN, s. 368).

⁶⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 368.

talik süresi verilmesi veya bu süre içinde yapılan icra takip işleminin usulsüz olduğunu söylemek doğru olmaz⁷⁰.

2. “Yakınlık” Kavramı

Kanunda borçlunun yakınlarından birinin ölmesi hâlinde talik hâli öngörülen talik hâli için yakınlık kavramı bakımından bir takım sınırlamalar getirilmiştir. Ölümü borçlu bakımından talik hâline yol açabilecek yakınlar; İİK. md. 52’de, borçlunun eşi ya da kan veya kayın hısımlığı bakımından alt ve üst soyu olarak belirtilmiştir. Kanunda her ne kadar borçlu için ölümü talik hâline yol açabilecek yakınlar borçlunun “*karısı yahut kocası ve kan ve sıhriyet itibariyle usûl veya fîruundan*” ölen bir kimse şeklinde ifade edilmiş olsa da “ve” olarak belirtilen ifadenin “veya” olarak anlaşılması gerekmektedir.

Kanunda talik hâli bakımından sayılan ilk yakın kimse, **borçlunun eşidir**. Maddede evlilik bağının ortadan kalkmış olup olmaması bakımından bir ayrıma yer verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla evlilik bağı ortadan kalkmış olsa bile eski eşin de talik hâline neden olup olmayacağı tartışması gündeme gelebilir. Eski eşin ölümünün madde kapsamında talik nedeni sayılabilmesi için bu durumun hükümde ayrıca belirtilmesi gerekmektedir. Zira evlenme ile eşler arasında bir hısımlık doğmaz⁷¹. Bu husus göz önüne alındığında, Kanunda talik hâline yol açabileceği ayrıca belirtilmediğinden evlilik bağı ortadan kalmış olan eşin ölümü değil, yalnızca halen evlilik bağı mevcut olan eşin ölümünün talik sebebi olabileceği sonucuna varılmalıdır. Madde kapsamında talik hâlinin söz konusu olabilmesi için eşin nikâh mevcut iken ölmesi gerektiği doktrinde de belirtilmiştir⁷².

Talik hâlinin söz konusu olabileceği bir diğer durum ise, **borçlunun kan veya kayın hısımlığı dolayısıyla alt ve üst soyundan bir kimsenin ölmesi** olarak öngörülmüştür. Kan hısımlığı; biri diğerinden gelen kişiler -üstsoy-altsoy hısımlığı- veya biri diğerinden gelmeyip de ortak kökten gelen kişiler -yansoy hısımlığı-

⁷⁰ BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi II, Metinler ve İzahı, 2. Tabı, İstanbul 1949, s. 56 (Kısaca: Şerh).

⁷¹ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 44, 45; HELVACI, s. 87.

⁷² OLGAÇ/KÖYMEN, s. 368.

arasında kurulan hısımlıktır (MK. md. 17/II). Kayın hısımlığı yani evlenme ile kurulan hısımlık; bir eşin, diğer eşin kan hısımları arasındaki hısımlıktır⁷³. Bu çeşit hısımlıkta, bir eş, diğer eşin kan hısımları ile aynı dereceden kayın hısımlı olur (MK. md. 18). Örneğin, bir eşin babası, diğer eşin birinci dereceden üstsoy kayın hısımlıdır.

Kayın hısımlığı evliliğin sona ermesiyle ortadan kalkmaz.⁷⁴ Başka bir ifadeyle, evlilik ölüm, boşanma veya butlan kararı ile sona erse dahi kurulmuş olan kayın hısımlığı devam eder⁷⁵. Bu durum İİK. md. 52 hükmü itibarıyla evlilik sona erdikten sonra da borçlunun kayın hısımlı olmaya de birinin ölümünün talik hâline neden olup olmayacağını tartışılmasına yol açar ki bu husus evlilik bağı ortadan kalkmış olan eski eşin ölümünün talik hâli olmaması ile çelişir. Başka bir ifadeyle, eş bakımından yalnızca halen evli olunan kişinin ölümünün talik hâline yol açacağı ve fakat kayın hısımlığı bakımından ise -evlilik bağının devam etmesi aranmadan- evlilik bağı sona erse kayın hısımlarından birinin ölümünün talik nedeni olabileceği sonucuna varılabilecektir.

Evlenme ile eşlerin kan hısımlarının kendi arasında da hısımlık doğmaz⁷⁶. Örneğin, eşin kayınpederinin ölmesi eş bakımından bir talik hâli doğarsa da, aynı eşin kardeşi bakımından talik nedeni sayılmaz. Zira evlenme sonucunda eşin kayınpederi ile eşin kardeşi arasında hısımlık doğmamıştır. Benzer şekilde, evliliğin sona ermesinden sonra doğan kan hısımları ile eski eşler arasında kayın hısımlığı kurulmaz⁷⁷. Ancak, bir eşin önceki evliğinden çocuğu ile diğer eş arasında kayın hısımlığı doğar⁷⁸. Bu sebeple, eşin önceki evliliğinden doğan çocuğunun (altsoyunun) ölmesi diğer eş bakımından talik nedeni teşkil eder.

Borçlunun Kanunda sayılanlar dışında da kaybı kendisine aynı elem ve üzüntüye yola açabilecek kimseler de olabilir. Örneğin, borçlunun nişanlısını veya

⁷³ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 44.

⁷⁴ “(...) Sıhri (kayın) hısımlık, eşlerden biri ile diğerinin kan hısımları arasında karşılıklı olarak kurulan bağıdır. Aynı zamanda hısımlık derecelerini de göz önünde bulunduran 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 18. maddesinde ve yürürlükten kaldırılan 743 Sayılı Türk Kanunun Medenisinin 18. maddesi hükmünde eşlerden her birinin kan hısımlarının diğerinin aynı derece sıhri (kayın) hısımları olacağı açıklanırken, **evlenmenin ortadan kalkmasıyla hısımlığın da kalkmayacağı hükme bağlanmıştır. Açıklanan bu yasal nedenlerle, boşanma hısımlığı ortadan kaldırmaz. (...)**” Y. 15. HD., T. 19.11.2003, E. 2003/4277, K. 2003/5571 (HELVACI, s. 88, dn. 221).

⁷⁵ HELVACI, s. 88.

⁷⁶ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s. 45; HELVACI, s. 87.

⁷⁷ HELVACI, s. 87.

⁷⁸ HELVACI, s. 87.

kardeşini yahut evlilik bağı ortadan kalksa bile eşini kaybetmesi hâlinde de aynı üzüntüyü yaşayacağı muhakkaktır. Ancak maddede yalnızca evlilik bağı ile bağlı olunan kimsenin ölmesi hâlinin aranması esasen bu bağı ispatı bakımındandır. Benzer şekilde nişanlılığın ispatı yahut nişanlılık hâlinin aksinin ispatı zor olacağından; bu durumun kötünietli borçlulara fırsat verilmesine yol açabilir. Bir diğer husus da evlilik bağına kalkmış olduğu eş bakımındandır. Evlilik bağına ortadan kalktığı hâllerde, olağan koşullarda eşler ayrı yaşamaya başlayacakları ve aralarındaki bağı eskisi kadar kuvvetli olmayacağı bu sebeple maddenin aradığı kadar elem ve kedere neden olmayacağı da savunulabilir. Bir başka ihtimal olarak, evlilik bağı mevcut olduğu hâlde uzun süredir borçlu ve eşinin ayrı yaşaması da mümkündür. Bu son hâlde, ayrı yaşama hususunu ispatlaması durumda alacaklıya takibe devam hakkının verilir verilmeyeceği de tartışılabilir. Her ne kadar madde metnine bakıldığında yakınlık kavramı bakımından aynı konutta yaşama şartı aranmıyorsa da eşler bakımından bir istisna tanınabileceğinin mümkün olup olmadığı tartışılmalıdır. Ancak yalnızca İİK. md. 52 hükmündeki düzenlemeye bakıldığında böyle bir istisnanın tanınmayacağı sonucu çıkmaktadır.

Tartışılması gereken bir diğer husus, alt ve üst soy bakımından herhangi bir sınırlama yapmaksızın tüm akrabaların ölümünün talik hâlinde yol açacağı düzenlenmiş olmasına rağmen, yan soy hısımlarının talik bakımından hâlinde dikkate alınmamış olmasıdır. Halbuki, bir kimsenin örneğin, üst soyundan uzak bir akrabasını kaybetmesi ile kardeşini kaybetmesi arasında önemli bir fark olacağı açıktır. Ölümü borçlu için talik hâline yol açabilecek kişilerin bu kadar sınırlı tutulması doğru olmamıştır. Doktrinde de; amca, dayı, hala yahut -daha yakın olan- kardeş gibi akrabaların ölümü hâlinde de icra müdürünün borçlu ve ailesinin matemini dikkate alınarak örneğin borçlunun kardeş veya amcasının cenazesinin henüz kaldırılmadığı bir sırada borçlu hakkında icra takip işlemlerini yapmaktan kaçınılması gerektiğini belirtilmiştir⁷⁹. Bu durumda, alt ve üst soyun derece olarak sınırlanmamış olmasının aksine; bir derece sınırlaması yapmak suretiyle yan soy hısımlarının ölmesi hâlinde takibin talik olunacağı düzenleme kapsamına alınmalıdır.

Belirtmek gerekir ki, İİK. md. 52 bakımından Kanunun aradığı tek şart borçlunun hükümde sayılan yakınlarından birinin ölmesidir. Yoksa yukarıda sayılan

⁷⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 368.

bu yakınlarının borçlu ile bir arada yaşaması şart değildir. Başka ifadeyle, borçlu ile aynı evde yaşamayan hatta farklı şehirlerde yaşayan akrabaları bile bu madde kapsamında değerlendirilir⁸⁰.

Sonuç olarak maddenin, ‘Bir arada yaşamasalar bile; borçlunun -aralarında evlilik bağı mevcut olmak şartıyla- eşinin ya da kan veya kayın hısımlığı itibariyle alt ve üst soyundan bir kimsenin yahut üçüncü dereceye kadar yan soy hısımlarından birisini kaybetmiş olması hâlinde borçluya karşı başlatılan icra takibi ölüm günü dahil üç gün geri bırakılacağı’ yönünde düzenlenmesi gerekirdi.

D. Borçluya Temsilci Tayin Etmesi İçin Süre Verilmesi

1. Genel olarak

İcra ve iflas hukukunda tutuklu veya hükümlü olan ya da askerlik hizmeti dolayısıyla hakkında yürüyen icra takibine muhalefet edebilmek için temsilciye ihtiyaç duyan borçluya, temsilci tayin edilmesi için süre verilmesi öngörülmüştür. Bu durumlar, icra ve iflas hukukunda bir talik sebebi olarak öngörülmüş ve İİK. md. 54 ve 54/a hükümlerinde düzenleme bulmuştur. Bu hükümlerde ortak olan hususlardan biri, talik sebebinin -yani borçluya süre verilmesinin sebebinin- temsilci tayin etmek olmasıdır. Bununla birlikte İİK. md. 54 ve 54/a hükümlerinde temsilci tayini için borçluya süre verecek olan icra organı, icra dairesidir. Ancak yüksek mahkeme, md. 54 hükmü ile ilgili bir kararında, cezaevinde bulunan borçluya icra mahkemesinde yapılan duruşmalarda da İİK. md. 54 hükmünün uygulanması gerektiğini belirtmiştir^{81,82}. Hükümler arasında ortak olan bir diğer husus, temsilci tayini için süre verilmesinde takibin hangi aşamada bulunduğu bakımından Kanunda bir ayırım

⁸⁰ Bununla birlikte, işlemin yapıldığı günde ölüm vaki olduğu bilinmiyorsa ve örneğin akrabası Ankara’da olduğu gün İstanbul’da borçlu hakkında icra takip işlemi yapılmış ise, bu işlemin iptal edilmemesi gerektiği de ilave olarak belirtilmiştir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 369).

⁸¹ “Ödeme emri tebliğinden sonra borçlunun cezaevinde tutuk bulunması sebebiyle, **İİK’nun 54. maddesi uyarınca kendisine mümessil tâyini için münasip bir mühlet verilmesi icap ederken «duruşmaya gelmediğinden» bahisle gıyabında tetkikat yapıp karar verilmesi yolsuzdur.**” İİD., T. 22.3.1956, E. 1650, K. 1680 (ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 235; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3750); “Cezaevinde tutuklu olan borçluya temsilci bildirmesi için mühlet verilmeden gıyabında duruşma yapılarak itirazın kaldırılması kanuna aykırıdır.” Y. İİD., T. 8.6.1964, E. 6929, K. 7216 (TİKVEŞ, s. 85).

⁸² Bu husus, temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olan borçluya İİK. md. 55 hükmü uyarınca süre verilmesi bakımından da geçerlidir.

yapılmamış olmasıdır. Başka bir ifadeyle, takip başladıktan sonra ister İİK. md. 54 hükmü⁸³ isterse İİK. md. 54/a hükmü uygulansın takip daha önce kesinleşmiş olsa bile temsilci tayini için süre verilmesi gerekir^{84,85}. Ayrıca, İİK. md. 54 ve 54/a hükümlerinde Kanunda kendisine verilen süre içerisinde borçlu temsilci tayin etmediği takdirde, işlemlere kendisine karşı devam edileceği belirtilmiştir. Borçlunun bu durumda, verilen sürenin sona ermesinden sonra temsilci tayin ederse veya bu süre içinde temsilci tayin etmekle birlikte bu durumu geç bildirirse, yine tebligatlar temsilciye karşı devam eder. Ancak bu durum temsilcinin tayin edildiğinin bildirilmesine kadar olan işlemlerin geçersizliğine yol açmaz⁸⁶.

Belirtmek gerekir ki, bahsi geçen hükümlerde, verilen süre içerisinde borçlunun temsilciyi nasıl tayin edeceği, bunu icra dairesine hangi usulle bildireceği ve temsilcinin nitelikleri bakımından bir açıklama yer almamaktadır.

Temsilcinin süresinde tayin edilmiş olması için, kural olarak bu süre içerisinde temsilcinin isim ve adresinin icra dairesine bu süre içerisinde bildirilmesi gerekir⁸⁷. Borçlu bu şekilde süresi içerisinde temsilci tayin eder ve temsilcinin adını ve adresini icra dairesine bu süre içerisinde bildirmesi hâlinde, yukarıda da görüldüğü üzere icra takip işlemleri temsilciye karşı yapılır. Borçlunun temsilci tayin edip bildirmesi gereken bu süre, icra müdürünün takdirindedir.

Borçlu, geçerli mazereti olmaksızın verilen süre içerisinde temsilci tayin etmez ise, artık takibe kendisine karşı devam edilir (İİK. md. 54, 54/a). Borçlu takibin ilerleyen aşamalarında bu sebebe dayanarak hak kaybına uğradığını iddia edemeyeceği gibi, faydasız geçirilen bu sürenin kendisine tekrar verilmesini de talep edemeyecektir. Ancak, borçlunun bu süre boyunca kendisine temsilci tayin edememesi geçerli bir mazerete dayanıyor ise, icra müdürü borçluya yeniden makul bir süre vermelidir. Zira Kanun sürenin sınırı ve kesin olup olmadığı hususunda bir

⁸³ Uyar, md. 54 kapsamındaki açıklamalarında bu hususa değinmektedir (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3742). Postacıoğlu/Altay da md. 54 kapsamındaki açıklamalarında bu hususa yer vermiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 310).

⁸⁴ Bu husus, temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olan borçluya İİK. md. 55 hükmü uyarınca süre verilmesi bakımından da geçerlidir.

⁸⁵ “Borçlunun cezaevinde tutuklu olması sebebiyle icra muamelelerinde kendisini temsil için bir mümessil tayini İ.İ.K. nun 54. maddesi hükmü iktizasından bulunmuş olması itibarıyla takibin mevkufiyetten önce kesinleşmiş oluşu mümessil tayinine engel değildir.” YİİD., T. 7.11.1952, E. 4390, K. 4606 (ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 235)

⁸⁶ ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 234, 236.

⁸⁷ KURU, İcra-İflas I, s. 144.

sınırlama getirmediğinden bu durumu icra müdürünün takdirine bıraktığı anlaşılmaktadır. Ancak elbette icra müdürünün de bu takdir yetkisini kötüye kullanmaması gerekmektedir. İcra memurunun bu süreyi hiç vermemesi veya yeterli süre vermemesi hâlinde borçlunun şikâyet hakkı mevcut olacaktır.

Geçerli mazeret, bu süre içerisinde borçlunun kusuru olmaksızın temsilci tayin edebilmesinin imkansız olduğu yahut temsilci tayin etmesinin borçlu dışındaki sebeplerle mümkün olmadığı hâllerdir. Temsilcinin trafik kazası geçirmesi sonucu bu süre içinde komada kalması ve temsilcinin bulunduğu yerde deprem gibi doğal afetlerin gerçekleşmesi, borçlunun ağır hastalanması bu durumlara örnek olabilir. Ancak borçlunun temsilci tayin edebilmesini engel olan geçerli mazeretlerin başka bir talik hâlini oluşturması mümkündür. Örneğin, borçlunun veya onun alt soyundan bir kimsenin ölmesi borçlu bakımından temsilci tayin etmesine geçerli bir mazeret oluşturabilecekken, bu hâlde İİK’da öngörülen başka talik hâlleri söz konusu olacağından esasen temsilci tayini için başka süre verilmesine gerek olmayabileceği gibi; tam tersi olarak bu sürenin uzatılmasına da neden olabilir. Tüm bu hususlar, somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Aşağıda görüleceği üzere, tatil ve talik hâllerinde süreler işlemeye devam eder, örneğin borçlunun Kanunda sayılan yakınlarından birinin ölmesi hâlinde ölüm günü dahil üç gün takibin taliki söz konusu olacaktır. Borçluya kendisine temsilci tayin etmesi için süre verildiği ve fakat bu süre içerisinde borçlunun bir yakının vefat etmesi durumunda, temsilci tayini için verilen süre işlemeye devam eder. Ancak sürenin son günü talik hâline rastlaması hâlinde temsilci için verilen süre icra müdürünün tekrar kararı gerekmeksizin bir gün daha uzar. Başka bir talik hâline denk gelen örnek de temsilci tayin edilmesi için verilen süre içerisinde borçlunun ölmesidir. Bu durumda zaten borçlunun temsilci tayin etmesine gerek olmayacak doğrudan İİK. md.53 hükmünün uygulanması gerekecektir.

Tayin edilen temsilcinin çeşitli nedenlerle temsil yetkisinin sona ermesi mümkündür. Her ne kadar borçlu icra dairesinin verdiği süreye uygun şekilde temsilci tayin etmiş olsa bile temsil ilişkisi –borçlunun kusuru olmaksızın, daha doğru bir ifadeyle takibi uzatmak maksadı taşımaksızın- sona ermesi hâlinde borçlunun yeniden temsilci tayini için yeni bir süreye ihtiyacı olacaktır. İşte bu durumda icra dairesi

tarafından borçluya yeni bir süre verilmesi gerekir⁸⁸. Bu husus, kanunî temsilcinin görevinin sona ermesi hâlinde de geçerlidir. Temsilcinin bu sıfatı sona ermemesine rağmen borçlu hakkındaki takibin talikini gerektirebilecek durumların ortaya çıkması mümkündür. Temsilcinin şahsında talik sebebi doğması hâlinde durum böyledir. Örneğin, temsilcinin yakınlarından birinin ölmesi veya gözaltına alınmış olması ya da ağır hasta olması hâlinde takibin taliki gerekebilir. Ancak durumun uzun süreceği açıkça belli ise, -örneğin, temsilcinin askerlik hizmetine başlaması- bu durumda talik sebebinin ortadan kalkması beklenmeksizin borçluya yeni bir temsilci tayini için süre verilmesi gerekir.

Kanunda borçlunun temsilci tayin etmesi için süre verilmesi gereken belirtilmiş olmakla birlikte, tayin edilecek temsilcinin sıfatı hakkında bir açıklama yapılmamıştır. Tayin edilen temsilcinin avukat olması zorunluluğuna ilişkin bir açıklamaya hükümlerde rastlanmamaktadır. Borçlunu tayin ettiği temsilci avukat olmasa bile, bu temsilciye karşı icra takip işlemlerinin tebliğ edilmesi ve bu işlemlerin temsilciye karşı yapılması mümkündür⁸⁹. Her ne kadar icra takip işlemleri borçlunun avukat olmayan temsilcisine karşı yapılabilirse de, bu temsilcinin icra organları ve mahkemelerin önünde borçluyu temsilen işlem yapması söz konusu olamaz. Bu hâlde avukat olmayan temsilcinin başkasına temsil yetkisi verme yetkisinin olması şartıyla, borçlu adına bir avukata vekâlet vermesi gereklidir.

Borçluya temsilci tayini için verilecek süre icra müdürünün takdirindeyken; temsilci tayini gereken bazı durumlarda temsilci tayin yetkisi borçluda değil vesayet makamına ait olmakta ve bu hâlde icra müdürünün tanıyacağı süre hususunda bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira temsilci tayini vesayet makamına ait olduğu takdirde icra müdürü vesayet makamı borçluya vasi tayin edinceye kadar takibi durdurmak zorundadır. Her ne kadar İİK hükümlerinde belirtilmemiş olsa dahi, borçluya başka sebeplerle MK hükümlerince kanunî temsilci atanması gereken bir

⁸⁸ “*Dâvalının bir seneden ziyade hürriyeti sâlib bir cezaya mahkûm ve bu sebepten mahpus bulunduğu ve vekillerinin de istifa suretiyle vekaletten çekildikleri anlaşılmasına göre, Medeni Kanunun 357 nci maddesi hükmünce ya keyfiyetin sulh mahkemesine ihbarı ile kendisine nasbolunacak vasiye veya tevkil edeceği vekile tebligat yaptıktan ve usulî muameleler tamamlandıktan sonra yargılamaya devam olunmak gerekli iken bu suretle muamele yapılmıyarak dâvalının gıyabında yargılamaya devamla dâvanın hükme bağlanması yolsuzdur.*” Y. 12. HD., T. 13.11.1947, 499/5082 (OLGAÇ, C. I, s. 311)

⁸⁹ KURU, İcra-İflas I, s.141, dn. 21, s. 143, dn. 27. Tartışmalar için bkz. UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3741.

durum ortaya çıkması hâlinde, icra müdürünün bu durumu göz önüne alması ve takibin durması zorunludur (rneğın, MK. md. 405 veya md. 427/I)⁹⁰.

Bazen borçlu kendisine temsilci tayin edemeyecek durumda olabilir. İşte bu hâlda, İİK. md. 55 hükmünde borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağıır hasta olan borçluya süre verilmesi öngörülmüştür. Bu son hâlin diğerklerinden farkı borçlunun temsilci tayin etmesi için değıil, zaten temsilci tayin edebilecek durumda olmadığı için süre verilir.

Belirtmek gerekir ki, borçlunun zaten bir akd veya kanunî temsilcisi var ise, bu hâlda temsilci tayini için süre verilmesine gerek yoktur⁹¹. İcra takip işlemlerinin temsilciye karşı devam etmesi gerekir. Eğerk, temsilci olduğu hâlda işlemler -örneğın, ödeme emri- temsilciye değıil de borçluya karşı yapılıyorsa bu hâlda borçlunun şikâyet hakkı söz konusu olur. Doktrinde, borçlu hakkında birden fazla icra takibi söz konusu olduğu durumlarda, borçluya her icra takibi için kendisine temsilci tayin etmesi maksadıyla ayrı ayrı süre verilmesi gerektiğı; çünkü borçlunun her bir takip için tayin edeceğı temsilcinin özelliklerinin farklı olması mümkün olduğu belirtilmiřtir⁹². Ancak daha önce bir başka vesile ile tayin edilen temsilciye karşı takibin devam edip etmeyeceğini tespit edebilmek için, borçlunun temsilcinin temsil yetkisinin kapsamına da bakmak gerekir. Başka bir ifade ile, temsil yetkisi müsaade ettiğı sürece bu durumun bir talik nedeni yapılmaması gerekir.

Belirtmek gerekir ki, borçluya temsilci tayini için yeniden süre verilmesi gereken hâllerde borçlunun bu hakkını kötüye kullanmaması, yani borçlu takibi uzatma maksadında olmaması gerekir. Bu durumun takdiri icra dairesine aittir. Borçluya yeniden süre verilmesinin faydasız olacağının anlaşılması hâlinde, icra dairesi yeniden süre vermeyebilir. Ancak icra dairesinin bu takdir yetkisi şikâyet yolu ile icra mahkemesinin denetimine tabidir.

⁹⁰ Belgesay, teorik olarak, kanunen temsil edilmesi gereken kimseler hakkında icra takip muamelelerinin talik edilmeyeceğı, icra müdürünün temsilci tayini için vesayet makamına müracaat edeceğini; bu hâlda temsilciye tebligat yapılıncaya kadar takibin zorunlu olarak talik olunacağını, İİK. md. 54 kapsamında yaptığı açıklamalar arasında belirtmiştir (BELGESAY, şerh, s. 58).

⁹¹ BELGESAY, şerh, s. 58; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 98.

⁹² KURU, İcra-İflas I, s. 141-142, dn. 22; UYAR, İİK şerhi, C. 3, s. 3741.

2. Borçlunun Tutuklu veya Hükümlü Olması

a. Genel Olarak

İİK. md. 54 hükmüne göre, kanunî veya iradi temsilcisi bulunmayan bir borçlunun tutuklu veya hükümlü olması hâlinde aleyhine takipte, icra müdürü bir temsilci tayin etmesi için kendisine uygun bir süre verir ve takibi bu sürenin bitmesine bırakır. Bu süre içerisinde temsilci tayin edip icra dairesine bildirmeyen tutuklu veya hükümlü hakkında takibe devam olunur. Mal kaçırması ihtimali olan hâllerde bu süre içerisinde haciz yapılabilir.

İİK. md. 54 hükmü 538 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce *“Mümessili olmayan bir mevkuf veya mahpus aleyhine takipte mümessil tâyini vesayet makamına ait olmadıkça icra memuru bir mümessil tâyin etmesi için kendilerine bir mühlet verir ve takibi bu müddetin bitmesine bırakır.”* şeklinde idi. Görüldüğü üzere, maddenin değişiklikten önceki hâlinde, tutuklu veya hapisli borçluya kendisine temsilci tayin edip bildirmesi için süre verileceği belirtilmiş ancak bu süre sonunda hala temsilci tayin etmemesi hâlinde durumun ne olacağı açıklanmamıştır. Bunun yanı sıra maddenin ilk düzenlemesi itibariyle kötünîyetli borçlulara karşı alacaklı korumasız bırakılmış ve borçlunun mal kaçırması ihtimali durumunda haciz yapılabileceğine dair istisnaya yer verilmemiştir. Bu boşluklar dikkate alınarak, 538 sayılı Kanun ile kendisine tanınan süreye rağmen temsilci tayin etmemiş olan borçluya karşı takibe devam olunacağı ve borçlunun mal kaçırması ihtimali söz konusu olduğu takdirde talik süresinin devam etmesine rağmen haciz yapılabileceği madde metnine eklenmiştir⁹³. Maddedeki bir diğer değişiklik ‘maphus’lu tabiri yerine ‘hüküm’lü tabirinin kullanılmış olmasıdır⁹⁴.

⁹³ Bu husus 538 sayılı Kanunun gerekçesinde şu şekilde açıklanmıştır: *“Verilen mühlet içinde temsilci tâyin edip icra dairesine bildirmeyen borçlu hakkında takibe devam edileceği hükmü maddeye ilâve edilmekle mevcut boşluk giderilmiş, ayrıca mal kaçırılması ihtimali olan hâllerde verilen mühlet içinde de haciz yapılabileceği esas kabul edilmek suretiyle kötü niyetli hareketler önlenmiştir.”* 538 sayılı Kanunla değişik madde 54/a hükmüne ilişkin gerekçe için bkz. 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde değişiklik yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Gerekçe: Esas No: 1/280, Karar No: 129, Dönem: 1, Toplantı: 2, S. sayısı: 461, s. 6.

⁹⁴ Bu husus bir sonraki başlıkta incelenmiştir.

b. Tutuklu ve Hükümlü Kavramları

İİK. md. 54 hükmünde, aleyhinde icra takibi yürümekte olan reşit (ergin) borçluya temsilci tayinin gerektiği durumlar ile ilgili olarak tutuklu ve hükümlü kavramlarından bahsedilmektedir. Kanunun lafzından hareket edilirse, bu hüküm kişinin yalnızca tutuklu veya hükümlü olduğu hâllerde temsilci tayini için talik hâli söz konusu olabileceği belirtilmiştir. Bazı durumlarda ise, kişi tutuklu veya hükümlü olmasa bile yine de talik hâlinin söz konusu olduğunun kabulü gerekebilir. Zira madde kapsamında dikkat edilmesi gereken husus, talik hâlinin düzenlenmesinin sebebinin kişinin özgür olmayışı dolayısıyla takibe muhalefet imkânının kısıtlı olmasıdır. Dolayısıyla, tutuklu veya hükümlü olmasa da özgürlüğü bağlayıcı bir durumun mevcut olup olmadığının tespiti sonucunda borçluya temsilci tayinin gerekip gerekmediği hususunda karar verilmesi gerekir.

Hükümlü ifadesi, kelime anlamı olarak mahkûm edilmiş; hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmiş olan⁹⁵; hüküm giyen anlamına gelmektedir⁹⁶. Yüklenen suçu işlediğinin sabit olması hâlinde, sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilir (CMK. md.223/5). Bir kimsenin hüküm giymesi, hakkında mahkûmiyet hükmü verilmesi, bir cezaya mahkûm edilmesi demektir. Mahkûmiyet, sanığı hükümlü (mahkûm) sıfatına sokmaktır⁹⁷. Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır (CMK. md. 45). Dolayısıyla, mahkûmiyet hükmü, adli para cezasına ilişkin olabileceği gibi hapis cezasına ilişkin de olabilir. Hükümlü ifadesi, bu anlamı dolayısıyla İİK’da mahpuslu teriminin yerini almasından ötürü doktrinde eleştiriye uğramıştır. 538 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce kanunda “mahpuslu” terimi kullanılmakta idi. 538 sayılı Kanun ile “mahpuslu” ifadesi yerine “hükümlü” ifadesi getirilmiştir. Doktrinde “mahpuslu” kelimesinin hapisli olarak çevrilmesi gerektiği, hükümlü kelimesinin md. 54 hükmünün amacını

⁹⁵ Bkz. TDK (Erişim adresi <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim tarihi 07.01.2013).

⁹⁶ Özcan, s.314. TDK’na göre; hükümlü, ceza hükmü verilmiş, hüküm giymiş, mahkûm anlamına gelen bir sözcüktür (ERİŞİM adresi <http://www.tdk.gov.tr>, ERIŞİM tarihi 24.07.2012).

⁹⁷ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU, ayrıca, lehine hüküm verilenin hükümlü olduğunu; önceden mahkûmun-leh ve mahkûmun-aleyh ayrımının olduğunu sonradan mahkûm teriminin sadece mahkûmun-aleyh yerine kullanılmaya başlandığını belirterek; mahkûmiyet yerine cezalandırma, hükümlü yerine cezalı teriminin kullanılması gerektiğini ifade etmiştir (KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 2010, s. 1499, dn. 18).

karşılamağı savunulmuştur⁹⁸. Zira, hapis cezasına hükmedilmesine rağmen henüz cezasını çekmeye başlamamışsa hükümlü kavramı madde amacına uygun düşmeyecektir⁹⁹. Örneğın, hapis cezasını içeren bir mahkûmiyet kararı olsa da, kesinleşen bu cezanın infazından vazgeçilmesi mümkündür. Cezanın ertelenmesi (TCK md. 51) olarak düzenlenen bu kurum, hüküm verildikten sonra cezanın çektilrilmesinden koşullu olarak vazgeçilmesidir¹⁰⁰. İşte bu durumda her ne kadar hüküm verilmiş olsa da, hapis cezası infaz edilmemektedir. Benzer bir örnek de hükümlünün koşullu salıverilmesidir. Koşullu salıverme, hapis cezasının bir bölümünü çekmiş olan hükümlünün, cezasının bir bölümünün infazından koşullu olarak vazgeçilmesidir¹⁰¹. Bu durumda da borçlu koşullu da özgürlüğüne kavuşmuş olacağından İİK. md. 54 uyarınca takibin taliki gerekmez. İİK. md. 54 uyarınca takibin taliki için, hapis cezasına içeren bir hükmün icra konulması da yeterli değildir. Bir hükmün icraya konulabilmesi için mutlaka kesinleşmesi gerekir; kesinleşen mahkûmiyet kararları icraya konulur ve infaz edilir¹⁰². Bir hükmün icraya konulması ile infaz edilmesi farklı kavramlardır. İnfaz kavramı, hüküm icraya konulduktan ve sanık ele geçirildikten sonra -özellikle hapis cezasının- cezanın çekilmesi ve bunun izlenmesi anlamındadır¹⁰³. Dolayısıyla madde kapsamında aranması gereken, hapis cezasının infaz ediliyor olmasıdır.

Maddede adı geçen bir diğerk kavram tutukluluktur. Tutuklu, hakimın verdiğı tutuklama kararına dayanılarak hürriyetinden mahrum edilmiş olan kimse manasına gelmektedir¹⁰⁴. Tutuklama, suçlu olduğı konusunda hakkında henüz kesin hüküm bulunmamakla birlikte suç işlediğı şüphesi kuvvetli olan kişinin özgürlüğünün hâkim kararına istinaden muvakkaten kaldırılmasıdır^{105,106}. Tutukluluk, tutuklama kararının yerine getirilmesinden başlayarak salıvermeye veya cezanın infazının başlamasına

⁹⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 141 dn. 17.

⁹⁹ KURU, İcra-İflas I, s. 141 dn. 17; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3740; .

¹⁰⁰ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul 2011, s. 627.

¹⁰¹ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 642, 643.

¹⁰² CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 624.

¹⁰³ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 624.

¹⁰⁴ TDK'na göre; tutuklu, kanun yoluyla hürriyetlerinden alıkonularak bir yere kapatılan (kimse) anlamına gelen bir sözcüktür (ERİŞİM adresi <http://www.tdk.gov.tr>, ERİŞİM tarihi 24.07.2012).

¹⁰⁵ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 2011, s. 337.

¹⁰⁶ Bir başka tanıma göre tutuklama, “suç işlediğı kuvvetli şüphesinin varlığını gösteren olguların bulunması hâlinde, şüpheli veya sanığın, kaçmasını veya delilleri karartmasını önlemek amacı ile, kişi özgürlüğünün kesin hükümden önce, hâkim kararı ile kısıtlanmasıdır.” (KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU, s. 918, 919)

kadar devam eden durumdur¹⁰⁷. Tutukluluk süreleri, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hâllerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hâllerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez (CMK. md. 102/1 ve 2). Belirtmek gerekir ki, İİK. md. 54 hükmünün uygulanması için borçlu hakkında tutuklama kararının verilmiş olması da yeterli değildir. bilindiği üzere, sanığın tutukevine kabul edilmesi, hâkim ya da mahkeme tarafından verilmiş bir tutuklama kararını gerektirir¹⁰⁸. Ancak talik hâlinin söz konusu olabilmesi için burada da kişinin özgürlüğünün kısıtlanmış olması gerekir¹⁰⁹. Borçlu hakkında, tutuklamaya alternatif bir tedbir olan adli kontrole karar verilmesi hâlinde de İİK. md. 54 hükmünün uygulanma imkanı bulunmamaktadır.

Her ne kadar hapisli veya tutuklu olması hâli söz konusu olmasa da kişinin özgürlüğünün kısıtlandığı başka hâller de söz konusu olabilir. Örneğin, borçlunun gözaltına alınmış olması hâlinde durum böyledir. Gözaltı, bir kimsenin güvenlik kuvvetleri tarafından belli bir yerde belli bir süre alıkonulması, gözetim, nezaret anlamına gelmektedir¹¹⁰. CMK. md. 90/1 hükmüne uygun olarak yakalanıp kolluğa teslim edilen veya CMK. md. 90/2 uyarınca görevlilerce yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emri doğrultusunda işlem yapılır (CMK. md. 90/5). İşte bu durumda yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir. Gözaltı süresinin maksadı, şüpheli elinde bulunan adli makamların şüpheli ile ilgili adli işlemlerin tamamlanmasıdır¹¹¹. Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez ve yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz (CMK. md. 91/1, c.2 ve 3). Bu durumda, gözaltı süresinin, yol süresi ile birlikte otuzaltı saate kadar uzaması mümkündür. Hatta, toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her

¹⁰⁷ KUNTER/YENİSEY/NUHOĞLU, s. 919.

¹⁰⁸ CENTEL/ZAFER, s. 357.

¹⁰⁹ Tutukluluk kararının yerine getirilmesinin ertelenebileceğinin kabul edilebileceğine ilişkin bkz. CENTEL/ZAFER, s. 358, 359.

¹¹⁰ (ERİŞİM adresi <http://www.tdk.gov.tr>, ERİŞİM tarihi 20.08.2013).

¹¹¹ CENTEL/ZAFER, s. 326.

defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir (CMK. md. 91/3). Yani bu son hâlde gözaltı süresi çekirdek süre ve uzatmalarla birlikte dört günü bulabilmektedir¹¹². Böyle bir durumda, borçlu –örneğin, ödeme emrine itiraz- icra hukukundaki işlemlere ilişkin süreleri kaçırma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Doktrinde, borçlunun gözaltına alınmış olması hâlinde de borçluya vasi tayin etmesi için bir süre verilmesi başka bir ifadeyle, talik hâlinin söz konusu olması gerektiği belirtilmiştir¹¹³. Yine henüz tutuklanmamış olsa da 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu md. 15 hükmü uyarınca gözetim altında bulunan borçlu hakkında İİK. md. 54 hükmünün uygulanması gerekmektedir¹¹⁴. Temsilci tayini için süre verilebileceği gibi; bir diğer çözüm gözaltında olması sebebiyle, bir işleme muhalefet veya başvuru imkanını kaçıran borçluya mazereti sebebiyle süre tanınması düşünülebilirse de; bu ancak bu yalnızca gözaltı durumunun süreye etkisini çözmektedir. Bu hâlde göz altında olan borçluya karşı icra takip işlemi gerçekleştirilmiş ise –örneğin, satış işlemi- bu durum yanıtsız kalacağından gözaltı süresinde de borçluya temsilci tayin etmesi için süre verilmesi gerektiği savunulabilir.

Borçlunun tutuklu veya gözaltına alınmış olması yahut hükümlü (hapisli) olması ve cezasının süresi İİK. md. 54 bakımından önem taşır. Zira, İİK. md. 54 kapsamında temsilci tayini için verilecek olan süre, borçlunun tutuklu, gözaltına alınmış olması veya hapis cezası almış ise cezanın süresine göre değişecektir. Özellikle hapis cezasının süresi bir yıl veya daha uzun süreli olması hâlinde borçluya temsilci tayini vesayet makamına ait olup, bu durum tutuklu, gözaltına alınmış veya bir yıldan kısa süreli hapis cezasına mahkûm olmuş borçluya kendisine temsilci tayini için süre verilmesi hâli ile farklılık gösterecektir.

¹¹² CENTEL/ZAFER, s. 326.

¹¹³ KURU, İcra-İflas I, s.141; KURU, Elkitabı, s. 150.

¹¹⁴ 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunun 15. maddesinin son fıkrasına göre; “Sıkıyönetim komutanı bu Kanunda yazılı suçlardan sanık kişileri sıkıyönetim komutanlığı nezdindeki askeri mahkemeye sevk ve tutuklanmaları gerekip gerekmediği hakkında bir karar alınıncaya kadar gözetim altında tutabilir. Bu süre 15 günden fazla olamaz. Ancak, delillerin araştırılıp tespitinin uzun süre alması sebebiyle sanıkların 15 gün içinde hakim önüne çıkarılmalarına imkan bulunmaması hâlinde sanıklar soruşturmanın bitiminde ve herhâlde 30 gün içinde yetkili hakim önüne çıkarılırlar. Gözetim altında bulunanlar ilk 15 gün sonunda hakim önüne çıkarılmadıkları takdirde sıkıyönetim komutanı bu kişilerin durumunu bu süre sonunda inceler ve hakim önüne çıkarılıp çıkarılmamaları konusunda karar verir. Aynı kişi için aynı suç isnadı sebebiyle yeni deliller çıkması gibi haklı bir sebep yok iken bu yetki bir defadan fazla kullanılamaz.”

3. Borçlunun Askerlik Hizmetini Yapmakta Olması

a. Genel Olarak

Borçlunun askerlik hizmetini yaptığı sırada, ifa ettiği hizmetin niteliği gereği İİK. md. 54/a hükmü ile kendisine temsilci tayin etmesi için süre verileceği düzenlenmiştir¹¹⁵. İşte Kanun bu durumda asker kişilerin kendisi için belirlediği bir temsilci vasıtasıyla icra takibinin yürütüleceği öngörmüştür. Ancak hükmün uygulanacağı kişiler bakımından Kanunda sınırlama getirilmiştir. Başka bir ifadeyle, Kanun belirli rütbede askerlik yapmakta olan kişilere tutuklu ve hükümlülere uyguladığı rejimin uygulanmasını öngörmüştür¹¹⁶.

b. Askerlik Hizmeti Kavramı

Gerçek kişiler için öngörülmüş bir başka talik hâli olan¹¹⁷ İİK. md. 54/a hükmünden de anlaşılacağı üzere, bu talik hâlinin söz konusu olabilmesi için gerekli temel şart borçlunun askerlik hizmetini yapmakta olmasıdır. Bu sebeple açıklığa kavuşturulması gereken ilk husus, askerlik hizmeti kavramıdır¹¹⁸. Asker kişilerin belirtildiği pek çok kanunî düzenleme mevcuttur¹¹⁹. Ancak İİK. md. 54/a hükmünde bir sınırlama yapılarak maddenin erler, onbaşılar ve kıta çavuşları hakkında takibin talik edileceği; uzman veya uzatmalı çavuşlar ve uzatmalı onbaşılar hakkında uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bu sayılan kişilerin yanı sıra, İİK. md. 54/a hükmü

¹¹⁵ “Askerlik hizmetinin devamı müddetince erler, onbaşı ve kıta çavuşları aleyhine takipte, bir mümesil tâyjni için mühlet verilmesi ve takibin bu müddetin neticesine bırakılması, ifa edilen hizmetin mahiyeti icabı yerinde görülmüş ve 54 ncü maddeye mütenazır olarak mühleti içinde temsilci tayin etmiyenler hakkında takibe devam olunacağı ve mal kaçırılması ihtimali olan hâllerde bu mühlet içinde de haciz yapılabileceği derpiş edilmiştir.” 538 sayılı Kanunla değişik madde 54/a hükmüne ilişkin gerekçe için bkz. 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde değişiklik yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Gerekçe: Esas No: 1/280, Karar No: 129, Dönem: 1, Toplantı: 2, S. sayısı: 461, s. 6.

¹¹⁶ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 311.

¹¹⁷ “Mehazın 57 e maddesi kanunî temsilci veya organı askeri hizmete alınan şahıslar ve şirketlere de, yeni bir temsilci veya organ tayin edilmesine imkân yoksa mehil verilmesini emretmektedir. İsviçrede tâlik durumu kaideten bütün askerlik hizmeti süresince devam eder.” (Açıklama için bkz. BERKİN, Necmettin/ÜSTÜNDAĞ, Saim/UMAR, Bilge/ALANGOYA, Yavuz, Açıklamalı İcra ve İflâs Kanunu, İstanbul 1965, s. 65).

¹¹⁸ Asker kişi kavramı hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. KİRAZ, T. Özgür/YAMAN, Murat, Asker Kişilere Tebligat, TBB Dergisi, S. 65, 2006, s. 33-60.

¹¹⁹ Bkz. 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu md. 3., 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu md. 3 ve 4, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanunu md. 10. ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu md. 20.

yedek subaylar hakkında da uygulanmaz¹²⁰. Yedek subaylar, askerliği meslek olarak seçmediği hâlde, yurt ödevi için kanunlara göre belli bir süre orduda subay olarak çalışan kimselerdir¹²¹. Yargıtay da, bir kararında yedek subay öğrencinin İİK. md. 54/a hükmü kapsamına girmediğini belirtmiştir¹²².

Askerlik, harp sanatını öğrenmek ve yapmak mükellefiyetidir (211 sayılı Kanun md. 2). Asker ise, askerlik mükellefiyeti altına giren şahıslarla (Erbaş ve erler) özel kanunlarla Silahlı Kuvvetlere intisabeden ve resmi bir kıyafet taşıyan şahsa denir (211 sayılı Kanun md. 2). İİK. md. 54/a anlamındaki hakkında talik hâli söz konusu olabilecek asker kişiler, eratlar yani erler ve erbaşlar (kıt'a çavuşu ve onbaşılardır)¹²³. Bu kişiler seferberlik veya olağanüstü hâllerde askerlik hizmeti yapıyor olsalar dahi bu madde kapsamındadır. Er, ihtiyaçları Devlet tarafından deruhte ve temin olunan rütbesiz askerdir (211 sayılı Kanun md. 3/a-1). Erbaşlar ise ihtiyaçları Devlet tarafından deruhte ve temin olunan onbaşı ve çavuş rütbelerini haiz askerdir (211 sayılı Kanun md. 3/a-2).

İİK. md. 54/a hükmünün uygulanabilmesi için, aleyhinde icra takip işlemi yapılacak kimsenin, işlemin yapılacağı zaman diliminde maddenin aradığı asker kişi sıfatını haiz olması gereklidir¹²⁴. Gerçekten İİK. md. 54/a hükmünde aranması gereken askerlik hizmetinin devamıdır¹²⁵. Dolayısıyla, işlemin yapıldığı tarihte - örneğin, terhis edilme gibi- bir nedenle borçlu bu sıfatının kaybedilmiş veya firarda¹²⁶

¹²⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 143, dn. 26; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3751.

¹²¹ Erişim adresi www.tdk.gov.tr, erişim tarihi 31.08.2013. 1076 sayılı Yedek Subay ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu md. 2 hükmüne göre, “Yedek subay ve yedek askeri memurları şunlardır: A) (Değişik: 1/2/1930 - 1555/1 md.)Kara, deniz, hava ve jandarmadan müteakit ve müstaflı olanlardan yedeğe ayrılanlar "daimi malüliyet sebepleriyle tekaüt edilenlerden seferi ordunun geri ve sabit hizmetlerinde istihdama elverişli olmayanlar ve yirmi üçüncü maddede sayılan fiillerden dolayı tekaüdü icra edilmiş bulunanlar yedeğe ayrılmazlar." B) Bu kanunun neşrinden evvel ikinci sınıf namıyla yedek subay ve memurlarından oldukları tasdik kılınanlar. C) Gedikli küçük zabıtlardan ihtiyat mülazimi olanlar, D) Bu kanuna göre yedek subay yetiştirilenlerdir.”

¹²² “ (...) borçlu tabip yedek subay öğrenci bölüğünde öğrenci olup, durumu İİK'nun 54a maddesi kapsamına girmediği hâlde, anılan maddeye uygun şekilde işlem yapılması yolunda memurluğa teminat verilmesi de yasaya uygun değildir.” Y. 12. HD., T. 5.6.1986, E. 1985/12867, K. 6748 (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3753)

¹²³ TİKVEŞ, s. 85. 211 sayılı Kanunun md. 2/b-1 hükmünde erbaşlar rütbelerinin çavuş ve onbaşılardır olduğu belirtilmiştir. 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu'nun 118. maddesi ile bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce çeşitli kanunlarda geçen erat tâbiri, “erbaş ve er” olarak değiştirilmiş olup, çeşitli kanunlarda geçen “erat” kavramını “erbaş ve er” olarak anlamak gerekir.

¹²⁴ Asker kişinin bu sıfatını işlem anında haiz olması gerektiği hususu, asker kişilere tebligat ile ilgili olarak KİRAZ/YAMAN, s.

¹²⁵ TİKVEŞ, s. 85.

¹²⁶ KİRAZ/YAMAN, firarda olan er ve erbaş yapılacak tebligat hususunda, bu durumun en yakın amiri tarafından tebligat memuruna bildirileceğini; tebligat memuru da muhatabın firarda olduğunu

ise, İİK. md. 54/a kapsamında temsilci tayini için kendisine süre verilmesine gerek olmayacaktır. Ayrıca, madde kapsamında aranması gereken, borçlunun fiilen bu sıfatı taşıyor olmasıdır¹²⁷. Asker borçlu, sağlık veya başka bir nedenle fiilen askerlik hizmeti yapmıyorsa kendisine temsilci tayini için süre verilmesi söz konusu olmaz¹²⁸. Ancak asker kişinin izinde olması bu madde kapsamı bakımından bir değişikliğe yol açmamalıdır. Başka bir ifadeyle, maddede belirtilen sıfatı taşıyan borçlular, aleyhlerinde icra takip işlemi yapılması sırasında izinde olsalar bile kendilerine temsilci tayin etmeleri için süre verilmesi gerekir. Doktrinde, asker kişinin izinde olması tebligat işlemi bakımından tartışılmış olup; bu kapsamda bir görüş izin süresi ne kadar olursa, bu durumun “geçici olarak başka yere gitmek” anlamına geleceği bu sebeple tebligatın iade edilmesi gerektiği belirtilmiştir¹²⁹.

4. Borçlunun Temsilci Tayin Edemeyecek Derecede Ağır Hastalığı Olması

a. Genel olarak

Yukarıda borçlunun çeşitli sebeplerle icra takibini kendi adına yürütmesi mümkün olmadığı hâllerde kendisine temsilci atanabileceği ve işlemlerin bu andan itibaren temsilci vasıtası ile yürütüleceği incelenmiştir. Fakat bu hâllerde borçlu temsilci tayin edebilecek durumdadır. Kanunda, borçlunun temsilci tayin edemeyecek durumda olduğu hâller de göz önünde bulundurulmuş ve bu hâllerde borçlunun mağduriyetini giderici düzenlemeler getirilmiştir. İİK. md. 55 hükmünde düzenlenen bu kanunî talik sebebinin, ‘kendisine temsilci tayin edemeyecek derece ağır hasta olan borçluya, kendisine temsilci tayin edebilecek duruma gelene kadar bir süre verilmesi’ olarak açıklamak mümkündür.

tebliğ evrakına yazarak amire imzalattıktan sonra tebliğ evrakı, tebliği çıkaran makama iade edeceği; zira, muhatabın, firar ettiği birliğine dönüp dönmeyeceği veya ne zaman döneceği belli olmadığını belirterek; bu belirsizlik devamlılık gösterdiğinden, muhatabın artık bilinen adresi yok demek olacağını göz önüne alarak; tebligatı çıkaran makam, muhatabın bulunabileceği muhtemel adreslerini araştırma ve tebliğ işlemini gerçekleştirme imkânına sahip olabileceğini ve hatta tüm araştırmalara rağmen adresi tespit edilemeyen firari er veya erbaşa, gerektiğinde ilânen tebligat yapılabileceğini açıklamıştır (KİRAZ/YAMAN, s. 49).

¹²⁷ TİKVEŞ, s. 85.

¹²⁸ TİKVEŞ, s. 85.

¹²⁹ Bu görüş ve bu husustaki tartışmalar için bkz. KİRAZ/YAMAN, s. 50.

İİK. md. 55 hükmü 538 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce, “*Takip, borçlunun mümessil tayin edemeyecek derecede ağır hastalığı hâlinde muayyen bir zaman için icra memurluğunca talik olunabilir. Ağır hastalığın resmî vesika ile tahakkuku lâzımdır.*” şeklinde idi. Maddeye 538 sayılı Kanun ile mal kaçırma ihtimali olan hâllerde haciz yapılabileceğine ilişkin bir hüküm eklenmiştir. Maddenin değişiklik gerekçesi ise, bu hükmün eklenmesi ile borçlunun hastalığı sırasında mal kaçırması ihtimali olan hâllerde, bundan evvelki maddelerde olduğu gibi, hacze cevaz verilerek kötü niyetli hareketler önlendiği belirtilmiştir.

İİK. md. 55 hükmü incelendiğinde, talik hâlinin söz konusu olabilmesi için, borçlunun temsilci tayin edemeyecek derece ağır hasta olması, bu hastalığın ispatı ve icra dairesince borçluya temsilci tayin edebilecek duruma gelene kadar uygun bir süre verilmesi gerektiği sonucuna varılacaktır.

b. Ağır Hastalık Kavramı ve Hastalığın İspatı

Kanunda borçlunun temsilci tayin edemeyecek ölçüde ağır hasta olması şartıyla talik hâlinin söz konusu olabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, bu talik hâlinin söz konusu olabilmesi için ağır hastalığın ölçüsü, borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede hasta olması belirlenmiştir¹³⁰. Bu hâlde, takibin talik edileceği öngörülmüşse de, bu hastalığın türü ya da süresi bakımından açıklık getirilmemiş, yalnızca hastalığın resmi bir belge ile ispatının gerektiği belirtilmiştir.

İİK. md. 55 anlamında ağır hastalık, borçlunun bilincini -başka bir ifadeyle ayırt etme gücünü- yitirdiği hastalıklar dışında kalan hastalıklardır. Örneğin, somut olaya göre, borçlunun ağır yaralanması İİK. md. 55 anlamında talike neden olabilir. Doktrinde, ağır hastalık kavramının, -ayırt etme gücü olmayanlara karşı icra takip işlemlerinin yapılması söz konusu olmadığından- ayırt etme gücünü ortadan kaldıran hastalık şeklinde değil, borçlunun işlerini yapmasına engel olabilecek nitelikte bir hastalık olarak anlamak gerektiği belirtilmiştir¹³¹. Zira, -örneğin, akıl hastalığı söz konusu ise-, borçlunun temsilci tayin edebilecek duruma gelmesi için değil; kendisine temsilci tayin edilmesi için süre verilmesi gerekecektir. Kavramın, müzmin, kronik

¹³⁰ OLGAC/KÖYMEN, s. 386; ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 237.

¹³¹ BELGESAY, Şerh, s. 58; BERKİN, Rehber-I, s. 127.

hastalık olarak da anlaşılmaması gerekir. Zira, müzmin, kronik hastalıklarda icranın talik edilmesi gerekmez¹³². Bu son hâlde, borçlunun temsilci tayin etmesi bekleniyorsa, takip gerekli görülen zaman için kısa bir süreliğine talik olunabilir¹³³. Bu durumdan da anlaşıldığı üzere, madde kapsamında anlaşılması gereken ağır hastalık kavramı ile geçici rahatsızlıklar kastedilmektedir.

Borçlunun ağır hastalığına yahut mevcut hastalığının ağırlaşmasına kendi kusuru ile yol açmış olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Bu durumda ihmalen ağır hastalığına yol açması hâlinin de icra takibi bakımından borçlu aleyhine sonuç doğurmaması gerekir.

Borçluya temsilci tayin edebilecek durumda olmaması sebebiyle kendisine süre verilebilmesi için ağır hastalığın süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Örneğin, sara nöbeti geçirmesi, yahut trafik kazası sonucunda 1-2 saat komada kalması hâli ağır hastalık olarak nitelendirilebilse bile, bu durumlar geçici bir süreç içerdiğinden borçlunun kendisine temsilci tayin etmesini engelleyici nitelikte bir süreklilik içermemektedir.

Borçlunun ağır hastalığını sabit kılacak ve dolayısıyla talik hâline imkan verecek olan belgelerin resmî nitelikli belgelerden olması gerektiği belirtilmiştir¹³⁴. Bu kapsamda özel doktordan alınan rapor yeterli görülmediğinden, bahsi geçen raporun hükümet tabipliğinden yahut devlet hastanesinden alınması gerekecektir¹³⁵. Belgesay, resmî raporun icra müdürünün tayin ettiği veya bir muameleye esas olmak üzere borçluyu muayeneye resmen tayin edilen doktorlar tarafından verilen rapor olması gerektiğini; resmî bir makamdan yetki almaksızın devlet hastanelerinin verdikleri raporun resmî sayılmayacağını belirtmiştir¹³⁶. Berkin, resmî belgenin

¹³² ANSAY, s. 41.

¹³³ Ayrıca Ansay, zaten böyle bir temsilci tayini o zamana kadar tayin edilmesi gerekiyorsa veya tayin olunabiliyor idiyse, talikten bütün bütün de vazgeçilebileceğini de belirtmiştir. ANSAY, s. 41.

¹³⁴ “*Borçlu tarafından şuuru yerinde olmadığından bahisle Sulh Hukuk Mahkemesine tahtı hacre alınması talebile müracaatta bulunduğu anlaşılmakta ise de bu husus henüz bir raporla tesbit edilmemiş ve vesikaya müstenit olmayan şikâyet binaen satışın durdurulması caiz bulunmamış olduğundan borçlunun ait olduğu mahkemeden tehiri icra kararı getirmekle muhtar olmak üzere şikâyetin reddine dair merci kararı tasdik edilmiştir.*” Y. İİD., T. 15.8.1956, E. 7371, K. 104 (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 387; TİKVEŞ, s. 86).

¹³⁵ MUŞUL, C. I, s. 162.

¹³⁶ Ayrıca, Belgesay, hastalığın resmî raporla belgelenmesinin zorunlu olmadığını, resmî mahiyette bir belge ile sabit olmasının yeterli olduğunu, memurun cebrî icra sırasında müşahedesine müsteniden düzenlediği belgenin resmî olduğunu ve bu belgenin icranın ertelenmesine esas olabileceğini de belirtmiştir (BELGESAY, Şerh, s. 58, 59). Berkin de, Madde kapsamında aranan resmî belgenin

görevli ve yetkili memurun müşahedesini tespit eden belge olduğunu; bu sebeple herhangi bir doktorun imzasının tasdik edilmiş olduğu raporun değil, ancak görevli ve yetkili doktorun raporuna dayanılabileceğini; bu söz konusu değilse de icra müdürünün müşahedesini belgelendiren icra zaptının da resmî belge olacağını belirtmiştir¹³⁷. Olgaç/Köymen'e göre, hastalığın borçlunun mümessil tayin edecek derecede olup olmadığının adliye veya hükümet ve mümkün olmadığı takdirde serbest bir doktor rapor ve mütalâası ile tespit ettirilebilecek; hatta resmî rapor yerine belgeden bahsedilmesi sebebiyle, hastalığın mutlaka raporla değil, -örneğin, ağır yaralandığının- zabıta veya Savcının tutanağı (zabıt varakası) ile de anlaşılması yeterlidir¹³⁸. Postacıoğlu/Altay ise, icra müdürünün yönlendirdiği doktorun düzenlediği raporun resmî nitelikte olacağına şüphe olmadığını vurgulamış; ancak imzası onanmış herhangi bir doktor raporunun da resmî olma koşulu için yeterli sayılması gerektiğini belirtmiştir¹³⁹. Cerrahoğlu da, resmî belgeden maksadın ya hükümetin doktorlarınca verilmiş veya onlar tarafından onanmış raporlar olduğunu ifade etmiştir¹⁴⁰. Benzer şekilde, Ögütçü/Çitoğlu, imzası tasdik edilmiş serbest doktor raporunun da resmî belge sayılması gerektiğini belirtmiştir¹⁴¹. Muşul'a göre de, ağır hastalığı tevsik eden belgenin, hükümet tabipliğinden veya devlet hastanesinden alınan resmî rapor olması gerekmektedir¹⁴². Uyar, resmî rapordan maksadın resmî doktorlar tarafından verilen veya özel doktorlar tarafından verilip de imzası tasdik edilmiş olan raporlar olduğunu; hatta resmî rapor yerine belgeden bahsedilmesi sebebiyle, hastalığın mutlaka raporla değil, -örneğin, trafik kazası geçirdiğinin- zabitanın rapor veya tutanağından anlaşılması hâlinde de takibin talik edilebileceğini belirtmiştir¹⁴³.

görevli ve yetkilim memurun müşahedesini tespit eden belge olduğunu; dolayısıyla herhangi bir doktorun imzasının tasdik edilmiş olduğu rapor değil, ancak görevli doktorun raporuna dayanılabileceğini ve doktor bulunamaması hâlinde icra memurunun müşahedesini belgelendiren icra zaptı da resmî belge hükmünde olduğunu belirtmiştir (BERKİN, Rehber-I, s. 128).

¹³⁷ BERKİN, Rehber-I, s. 128.

¹³⁸ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 386; OLGAÇ, C. I, s. 315. resmî bir makamın bir yazısının da yeterli olduğunu vurgulayarak trafik kazası sonucunda ağır hasta olarak hastaneye kaldırılan bir kimse hakkında C. Savcısı tarafından icra dairesine yazılmış bir yazının bu hususta yeterli olabileceğini belirtmiştir (OLGAÇ, C. I, s. 315).

¹³⁹ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 310.

¹⁴⁰ CERRAHOĞLU, Tatil ve Tâlikler I, s. 5.

¹⁴¹ ÖGÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 237.

¹⁴² MUŞUL, C. I, s. 162.

¹⁴³ UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755.

Doktor raporuyla kanıtlanan hastalığın talik nedeni oluşturup oluşturmadığının takdiri icra müdürüne ait olup, bu hususta şikâyet yolu açıktır¹⁴⁴. Başka bir ifadeyle, doktor raporuna rağmen icra müdürü takibin talikine karar vermeyebilir¹⁴⁵. Raporun varlığı, icra müdürünün takdir hakkını sınırlamaz¹⁴⁶. Zira, hastalık şiddetli olsa bile, borçluyu hukuki menfaatlerini koruması bakımından etkileyecek nitelikte değilse, takibin talikine karar vermeyebilir¹⁴⁷.

Belirtmek gerekir ki, madde kapsamında bahsi geçen hastalık borçlunun ağır hastalığıdır. Borçlunun ailesinden bir kimsenin ağır hastalığı borçlu bakımından talik nedeni oluşturmaz^{148,149}.

III. TATİL VE TALİK HÂLLERİYLE BENZERLİK GÖSTEREN DURUMLAR

A. Genel Olarak

İcra ve iflas hukukunda, İİK. md. 51-55 hükümleri dışında da icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zamanlar vardır. Bu durumlar, İİK. md. 51-55 hükümleri anlamında tatil veya talik nedeni olmasalar bile, takibe devam edilemeyecek zaman dilimleri yaratmaları dolayısıyla tatil veya talik etkisine yakın bir etki ortaya çıkmasına neden oldukları için bu başlığı altında çalışmamızda incelenmiştir. Bu durumların bir kısmı doktrinde özel talik hâlleri, bir kısmı kazaî talik hâlleri olarak isimlendirilmektedir. İflasın ertelenmesi, konkordato için süre (mühlet) verilmesi, olağanüstü (fevkalade) hâllerde süre verilmesi ve tatil, sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılması, borcun taksitle ödenmesi, icranın geri bırakılması, icra takibinin

¹⁴⁴ ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 237; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 311; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755.

¹⁴⁵ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 386; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 137

¹⁴⁶ ANSAY, s. 41; MUŞUL, C. I, s. 162.

¹⁴⁷ ANSAY, s. 41.

¹⁴⁸ ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 237.

¹⁴⁹ Olgaç/Köymen, temsilcisi bulunan veya kendisi değil aile yakınlarından birinin ağır hastalığını ileri sürmüş olan borçlu hakkında takibin talikinin zorunlu olmadığı; ancak temsilcisi olmasına rağmen kendisi veya ailesinden biri ağır hasta olan borçlunun hakkındaki muamelenin hayatın tehlikesine sebep olacak derecede tetkikten sakınılması gerektiğini ve fakat uydurma iddialara da mahal verilmemesi gerektiğini belirtmiştir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 386).

taliki ve iptali, iflas kararı, itiraz, gecikmiş itiraz, üçüncü kişinin istihkak iddiası, taşınmazların işgali iddiaları bu kapsamda tatil veya talik hâllerine benzer durumlar arasında yer almaktadır.

B. İflâsın Ertelenmesi

Sermaye şirketleri ve kooperatifler için öngörülmüş olan iflasın ertelenmesi imkanı, borca batık olsa bile iyileştirilme ümidi bulunan şirketler bakımından uygulanan bir kurumdur¹⁵⁰.

Doktrinde, iflasın ertelenmesi kurumu bakımından farklı tanımlar mevcuttur. İflasın ertelenmesi “*ticaret mahkemesine, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi hakkında iflâs kararı vermektan, belli koşullarla geçici olarak sarfinazar etme imkânı veren ve iflâsın önlenmesine hizmet eden, geçici hukukî koruma niteliğinde bir kurumdur*”¹⁵¹; “*şirket yönetim kurulu (idare ve temsil ile görevlendirilmiş kimseler) veya tasfiye memurları ya da alacaklılardan biri tarafından bildirilen ve mahkemece de tespit edilen borca batıklık sebebiyle bir sermaye şirketi (anonim ya da limited şirket) veya kooperatif hakkında doğrudan iflâs kararı verilmek gerekirken, malî durumun iyileşmesi ümidi olduğunu gösteren iyileştirme projesinin sunularak yönetim kurulu veya alacaklılardan birinin talep etmesi ve mahkemece de ciddi ve inandırıcı bulunması üzerine iflâs kararı verilmesinin belirli bir süre için ertelenip kural olarak aleyhe takiplerin yapılamayacağı bu süre içinde malî durumun düzeltilip faaliyete devam edilmesini böylece iflâs etmekten kurtulmayı sağlayan şirketin olduğu kadar şirket alacaklılarının ve ülke ekonomisinin de yararına olan bir iflâs hukuku müessesidir*”¹⁵²; “*ticaret mahkemesine, şirketi veya kooperatifi temsil ve idare ile görevlendirilmiş kimselerin veya bir alacaklının talebi ile, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi hakkında, sermaye şirketinin mali durumunun düzeltilmesinin mümkün bulunduğu hâllerde iflâs kararı vermektan, vazgeçme imkânı veren ve iflâsın önlenmesine hizmet eden, geçici hukuki koruma niteliğindeki bir kurumdur*”¹⁵³,

¹⁵⁰ Çalışmamızın kapsamı dışında kalması dolayısıyla bu kısımda iflasın ertelenmesi ile ilgili yalnızca genel bilgilere yer verilecektir.

¹⁵¹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 521.

¹⁵² MUŞUL, Timuçin, İflâsın Ertelenmesi, 2. Baskı, İstanbul 2010, s. 19 (Kısaca: Erteleme).

¹⁵³ KIRTILOĞLU, S. Serhat, İflâs Dâvası, Ankara 2009, s. 63.

“borca batık durumda olan (aktif pasifini karşılamayan) bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında, ticaret mahkemesince iflâs kararı verilmeyerek önerilen iyileştirme projesi çerçevesinde borca batık durumdan sağlayan ve iflasın iflâslarını önleyen bir kurumdur”^{154,155}. Yargıtay da bir kararında iflasın ertelenmesi kurumunu şu şekilde tanımlamıştır: “İflâsın ertelenmesi, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi ve kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olması hâlinde iflâsı önleyen bir kurumdur”¹⁵⁶.

Doktrinde, iflasın ertelenmesinin şartları şekli şartlar ve maddi şartlar olarak ikiye ayrılmaktadır¹⁵⁷. İflasın ertelenmesi için öngörülen şekli şartlar; talep şartı, bilançonun mahkemeye verilmesi¹⁵⁸, borca batıklık beyanı, masrafların ödenmesi ve mahkemeye iyileştirme projesinin verilmesi¹⁵⁹ dir. İflasın ertelenmesi için gerekli olan

¹⁵⁴ UYAR, Talih, Gerekçeli- İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C. 10, Ankara 2009, s. 15555 (Kısaca: İİK Şerhi C. 10).

¹⁵⁵ Benzer tanımlar için bkz. ATALAY, Oğuz, İflâsın Ertelenmesi, Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, s. 50; DELİDUMAN, Seyithan, İflâsın Ertelenmesinin Etkileri, Kocaeli 2008, s.8; PEKCANİTEZ, Hakan, İflâsın Ertelenmesi, İstanbul Barosu Dergisi, C. 79, S. 2005/2, s. 323 (Kısaca: Erteleme); ÖZEKES, Muhammet, İflâsın Ertelenmesi (İİK m. 179-179/b; TTK. m. 324), Legal Hukuk Dergisi, Yıl: 3, S. 2005/33, s. 3251; ERMENEK, İbrahim, İflâsın Ertelenmesi, 2. Baskı, Ankara 2010, s. 86.

¹⁵⁶ Y. 19. HD., T. 7.4.2005, E. 2005/448, K. 2005/3753 (MUŞUL, Erteleme, s. 20)

¹⁵⁷ ÖZTEK, Selçuk, İflasın Ertelenmesi, Bankacılar Dergisi, S. 2006/59, s. 46 vd. (Kısaca: Makale); ATALAY, s. 52 vd.; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 522 vd.; ÖZTEK, Selçuk, İflasın Ertelenmesi, İstanbul 2007, s. 31 vd.; DELİDUMAN, s. 31 vd.; ERMENEK, s. 154. Pekcanitez, iflasın ertelenmesi şartlarını; borca batık olma, şirketin veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesi projesi, masrafların peşin olarak ödenmesi ve olağanüstü süreden yararlanmamış olmak ve iflasın ertelenmesi talebi şeklinde açıklamıştır (PEKCANİTEZ, Erteleme, s.326-335). Muşul, maddi ve şekli şartlar bakımından ayırım yapmadan iflasın ertelenmesi şartlarını şu şekilde sıralamıştır: bir sermaye şirketi (anonim veya limited şirket) söz konusu olması, şirket ya da kooperatifin borca batık (aşırı borçlanmış) olması, borca batıklığın mahkemeye bildirilmiş olması, borca batıklığın mahkemece de tespit edilmiş olması, Kanunda belirtilen kişiler tarafından ertelemenin talep edilmiş olması, alacaklıların iflasın derhal açılmasından daha kötü duruma düşmemiş olması, iyileştirme projesi ve bu projenin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren somut bilgi ve belgelerin mahkemeye sunulmuş olması , mahkemenin iyileştirme projesini ciddi ve inandırıcı bulmuş olması, iflasın ertelenmesi talebinin ilân edilmiş olması, olağanüstü hallerde verilen süreden yararlanılmamış olunması ve son olarak gerekli masraf ve kayyım ücret avansının yatırılmış olmasıdır (MUŞUL, Erteleme, s. 37, 38); Özekes, borca batık olma ve malî durumun iyileştirilmesi ümidi bulunması olmak üzere iki olumlu ve olağanüstü hallerde verilen süreden yararlanmamış olma şeklinde bir olumsuz şartın aranması gerektiğini belirtmiştir (ÖZEKES, s. 3260 vd.).

¹⁵⁸ Yıl sonu bilançosu ile borca batıklık bilançosunun mahkemeye taleple birlikte verilmesi gerekir (ÖZTEK, s. 42 vd.).

¹⁵⁹ Hâkim, iyileştirme projesine göre şirketin kurtarılma olasılığı hakkında karar verecektir. Bu projede, erteleme süresi içerisinde şirketin yeterli nakde sahip olunacağını gösteren tedbirlerin yanı sıra işletmenin faaliyetinin uzun süre devam edeceğine ilişkin belirtiler de yer almalıdır (ÖZTEK, s. 52, 53, 54, 55). Zira, iflasın ertelenmesindeki amaç tek başına erteleme süresi sonunda alacakların karşılanması olmayıp, asıl olarak erteleme süresi sonunda borçlu işletmenin tam olarak ticari yaşamının sürdürmesidir (PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 329; ÜSTÜNDAĞ, Saim, İflas Hukuku, İstanbul 2009, s. 61).

maddi şartlar ise; şirketin borca batık durumda olması, iyileştirmenin mümkün olması¹⁶⁰ ve alacaklıların haklarının korunması¹⁶¹dır.

Hâkim re'sen iflasın ertelenmesine karar veremez; bu karar ancak talep hâlinde verilebilir¹⁶². İflasın ertelenmesi talep şartı sermaye şirketini idare ve temsille görevlendirilmiş kişiler, şirket tasfiye hâlinde ise tasfiye memurlar ve alacaklılar tarafından yerine getirilir (İİK md 179). Bu durumda, iflasın ertelenmesi iki şekilde istenebilir¹⁶³. Bunlardan ilki, bahsi geçen iflasın ertelenmesini talebe yetkili kişilerin mahkemeye başvurarak şirketin borca batık olduğunu bildirip iyileştirme projesi de sunarak iflasın ertelenmesini talep etmesidir. İkinci ihtimal ise, bir alacaklı tarafından açılmış olan iflas davasında davalı borçlunun davada iflasın ertelenmesini talep etmesidir¹⁶⁴.

Belirtmek gerekir ki, iflasın ertelenmesi talebi, yargılamanın her aşamasında ileri sürülebilir¹⁶⁵. Bu anlamda, iflas davası görülürken iflasın ertelenmesi talebinde bulunulması iddianın genişletilmesi anlamına gelmez¹⁶⁶.

Sonuçları itibariyle talik etkisi yaratan bu kurum ancak belirli borçlular için uygulama alanı bulabilecektir. Zira, iflasın ertelenmesi için şirketin veya kooperatifin borca batık olması ve bu durumu bildirmiş olması gerekir¹⁶⁷. Bu durumdan çıkan

¹⁶⁰ Bu anlamda kastedilen iyileşme ümidi, tesadüfi bir durumu ifade etmemelidir. Bu hâlde, şirketin durumunun iyileşmesi kuvvetle muhtemel olması gerekir (ÖZTEK, s. 60, 61).

¹⁶¹ Bu şarttan anlaşılmaması gereken, alacaklıların iflasın derhal açılması hâlindekinden daha kötü bir duruma sokulmamasıdır (ÖZTEK, s. 68).

¹⁶² ATALAY, s. 54; ATALAY, Oğuz, İflas Hukukundaki Yenilikler, YÜHF Dergisi, Yıl. 2005, S. I/2, s.490 (Kısaca: Yenilikler); MUŞUL, Erteleme, s. 97; ÖZTEK, s. 41; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15561; ; PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 334; ÖZEKES, s. 3268; DELİDUMAN, s. 32.

¹⁶³ UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15563.

¹⁶⁴ ÖZEKES, s. 3262, 3263; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15563.

¹⁶⁵ PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 336; ÖZTEK, Makale, s. 59; MUŞUL, Erteleme, s. 35; ATALAY, Yenilikler, s. 490.

¹⁶⁶ ÖZTEK, s. 76; ÖZTEK, Makale, s. 59.

¹⁶⁷ İdare ve temsil ile görevlendirilmiş kimseler veya tasfiye memurları, 179 uncu maddeye göre şirketin mevcudunun borçlarını karşılamadığını bildirerek şirketin iflasını istemezlerse, alacaklılardan birinin şikâyeti üzerine, on günden üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır (İİK. md. 345a). Borca batıklık bildirimi, iflasın ertelenebilmesi için bir ön şarttır (ALTAY, Sümer, Türk İflâs Hukuku, C. 1, İstanbul 2004, s. 490 (Kısaca: İflas); MUŞUL, Erteleme, s. 87). Doktrinde, şirketin sadece iflasın ertelenmesi talebinde bulunmuş olmasının borca batıklık bildirimi şartını karşılaşıp karşılamayacağı tartışılmıştır (Tartışmalar için bkz. MUŞUL, Erteleme, s. 98, 99; ÖZTEK, s. 48). Pekcanitez'e göre, borca batık durumda olan bir şirketin sadece iflasının ertelenmesi talep edilemeyip, bu talep iflas talebi ile birlikte mahkemeye verilmelidir (PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 329). Yargıtay'ın bir kararına göre ise *"Erteleme talebi TTK.. 'nun 324/2 maddesine göre borca batıklık bildirimi anlamındadır. (...)"* Y. 19. HD., T. 7.4.2005, E. 2005/448, K. 2005/3753 (ÖZTEK, s. 48; ÖZTEK, Makale, s. 50). Deliduman, borca batıklık bildiriminin iflasın ertelenmesi talebinin incelenebilmesi için bir koşul kabul edilmesi ve bu koşulun sonradan bertaraf edilmemesi gerektiğini, borca batıklık bildiriminin iflasın ertelenmesi

sonuç şudur ki; İİK. md. 179- 179/b hükümleri sadece borca batık durumda bulunan sermaye şirketleri ve kooperatifler için öngörülmüş olması sebebiyle; bu hükümler borca batık olmayan sermaye şirketleri ve kooperatifler için uygulanmayacağı gibi; borca batık durumda olsa bile şahıs şirketlerini veya gerçek kişileri kapsamaz¹⁶⁸.

Borca batıklık, şirketin aktif değeri ile borçlarının karşılaştırılması sonucunda, şirketin borçları lehine bir bakiye kalması hâlidir¹⁶⁹. Borca batıklık durumunda şirketin aktifinin tamamen paraya çevrilmesi durumunda bile, alacaklar tam olarak karşılanamaması söz konusu olduğu için, borca batıklık bu yönüyle borç ödemededen aciz hâlden farklıdır¹⁷⁰. Bu iki durum arasındaki en önemli fark; aciz hâlinin ihtiyari iflas sebebi, borca batık olma hâlinin zorunlu iflas sebebi olmasıdır¹⁷¹. Borca batıklık, talep tarihinde mevcut olması gerektiği gibi, iflasın ertelenmesi kararı verildiği tarihte de mevcut olmalıdır¹⁷².

talebini de içerdiğini kabul edilebilecek nitelikte olmasına rağmen, iflasın ertelenmesinin borca batıklık beyanını da içerdiğini söylemek mümkün olmadığını, böyle olsa idi Kanunun borca batıklığı açıkça zikretmeyeceğini belirterek; borca batıklık bildiriminin iflasın ertelenmesi talebiyle karşılanmasının mümkün olmadığı görüşünde olduğunu ifade etmiştir (DELİDUMAN, s. 36, 37)..

¹⁶⁸ UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15556.

¹⁶⁹ ÖZTEK, s. 57; ÖZTEK, Makale, s.53. Ayrıca tanımlar ve tartışmalar için bkz. ERMENEK, s. 200-209.

¹⁷⁰ ERMENEK, s. 209-213; KIRTILOĞLU, s. 61; ÖZTEK, s. 59; ÖZTEK, Makale, s. 53; PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 328; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 528, 529; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15558; ATALAY, s. 52; ATALAY, Yenilikler, s. 492; BİLGİN, Mahmut, Öğreti ve Uygulamada İflâsın Ertelenmesi, Konkordato, Sıra Cetveli, Satış ve Paraların Paylaştırılması, Ankara 2008, s. 14 (Kısaca: Erteleme); MUŞUL, Erteleme, s. 54 vd. ÖZEKES, s. 3261 vd.; DELİDUMAN, s. 50, 51. Yargıtay’a göre de, “Anonim şirketin borca batıklık nedeni ile iflasına karar verilebilmesi için öncelikle borca batık durumda olduğunun saptanması gerekir. Erteleme talebi üzerine alınan bilirkişi raporunda, şirketin borca batık durumda olmadığı, ancak likidite sıkıntısı yaşadığı belirtilmiştir. Bu durumda mahkemece kayyımın ertelenmenin devamında yarar bulunmadığına ilişkin raporu üzerine mahkemece anonim şirketin borca batık durumda olup olmadığı konusunda bilirkişi raporu alınarak varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmelidir (...)” Y. 19. HD., T. 30.12.2004, E. 2004/9593, K. 2004/13439 (ÖZTEK, s. 58); “Anonim ortaklığın aktifi pasifinden fazla ise, anonim ortaklık TTK... nun324. maddesine dayanarak ortaklığın iflasının ertelenmesine karar verilmesi istemiyle dâva açamaz.” Y. 11. HD., T. 23.12.1991, 6209/6770 (PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 327).

¹⁷¹ UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15559.

¹⁷² “K... Ltd. Şti. vekili, şirketin borca batık durumda olduğunu, hakke diş alacağı ve sermaye artırımını ile malî durumunu iyileştirebileceğini ileri sürerek iflâsın ertelenmesi talebinde bulunmuş, mahkemece iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olmadığı gerekçesi ile iflâsa karar verilmiş, bu karar Dairemizce incelemenin yetersiz olduğu belirtilerek bozulmuştur. Mahkemece bozmaya uyularak yaptırılan bilirkişi incelemesinde şirketin sermaye artırımını sonucu borca batık olmaktan kurtulduğu, ancak talep tarihi itibarıyla borca batık olduğu, iyileştirme ümidinin bulunduğu gerekçesiyle iflâsın 1 yıl süreyle ertelenmesine karar verilmiş, hüküm erteleme talebinde bulunan şirket tarafından temyiz edilmiştir. İflâsın ertelenmesine karar verilebilmesi için erteleme talebinde bulunan sermaye şirketinin borca batık durumda olması gerekir. iflâsın ertelenme talebinde bulunduğu tarihte borca batık durumda bulunan şirketin sermaye artırımını sonucunda borca batıklıktan kurtulduğu bilirkişi incelemesi sonucunda saptanmıştır. İflâsın ertelenmesinin ön şartı olan borca batıklık talep tarihinde olması gerektiği gibi, karar verildiği tarihte de bu şart mevcut olmalıdır. Oysa somut olayda karar

Borca batık şirket hakkında iflasın ertelenmesi talebi bakımından yetkili ve görevli mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir¹⁷³. İflasın ertelenmesi prosedürü bir çekişmesiz yargı işi olup¹⁷⁴, mahkeme iflasın ertelenmesi taleplerini öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırır. Mahkeme, gerekli görürse idare ve temsille vazifelendirilmiş kimseleri ve alacaklıları dinleyebilir (İİK. md. 179/II).

Kanunda iflasın ertelenmesi talebinin ilân edilmesi öngörülmemiş idi ve fakat Yargıtay, bu talebin ilân edilmesi gerektiği görüşündeydi¹⁷⁵. 6103 sayılı Kanunun 41. maddesi ile değiştirilen İİK. md. 179/a/II hükmüne göre, “*Kayımın atanmasına ilişkin karar, kayımanın mahkemece belirlenmiş görevleri ve temsil yetkisi ile bunların sınırları ve iflâsın ertelenmesine ilişkin talep 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usul ile mahkeme tarafından ilân ve ticaret siciline tescil ettirilir.*”

Her ne kadar şekli ve maddi şartlar yerine getirilmiş olsa da, iflasın ertelenmesi talebinin iflasın açılmasından sonra yapılmış ise, bu hâlde talep hiçbir hüküm ve

tarihinde şirketin borca batık durumda olmadığı anlaşıldığından iflâs ve iflâsın ertelenmesi talebinin reddine karar verilmesi gerekir. (...)” Y. 19. HD., T. 15.3.2007, E. 2007/1811, 2007/2570 (BİLGİN, Erteleme, s. 29, 30).

¹⁷³ ÖZTEK, s. 77; ÖZTEK, Makale, s. 59; ERMENEK, s. 235-237. “*Dâvacı Beşler Plastik Limited Şirketi borca batık durumda olduğunu, ancak mali durumunu ıslah edilebileceğini ileri sürerek iflasın ertelenmesi talebinde bulunmuş, mahkemece limited şirketin muamele merkezinin İzmir’de olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir. İflasın ertelenmesi talebinde yetkili mahkeme İİK.nun 154/son maddesi uyarınca borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. Mahkemece borçlunun sicil dosyası getirilerek erteleme talep edildiği tarihte muamele merkezinin neresi olduğu saptanıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir.*” Y. 19. HD., T. 3.3.2005, E. 2004/11874, K. 2005/2156 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 4.9.2013). Ayrıca bakınız. Y. 19.HD., T. 10.05.2007, 2207/440-2007/4739 (BİLGİN, Erteleme, s. 168).

¹⁷⁴ ÖZTEK, s. 77; ÖZTEK, Makale, s. 59; PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 356; BALCI, Şakir, İflasın Ertelenmesi (Özellikle Usul Açısından Değerlendirmeler), Manisa Barosu Dergisi, Yıl: 24, S. 2005/94, s. 133 vd.

¹⁷⁵ “*Anonim şirketin borca batık durumda olması hâlinde iflâsını ve erteleme talebini düzenleyen İİK. nun 179. maddesi ve TTK... nun 324. maddesinde bu istemin ilanına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. iflasın ertelenmesi kurumu erteleme talebinde bulunan bu şirketlerin menfaatleri göz önüne alınarak düzenlenmiş ise de, alacaklıların menfaati de kuşkusuz korunmalıdır. Şirket borçlarının muvazaalı olarak aktiften fazla olması sonucunu doğuracak kötü niyetli davranışların önüne geçmek ve anonim şirketin borca batık durumda bulunmadığını, iyileştirme projesinin yeterli olmadığını alacaklılara kanıtlama olanağını vermek amacıyla iflasın ertelenmesi talebi İİK. nun 166/2 maddesinde öngörülen usulle ilân edilmeli ilân üzerine borca batıklık durumu ve iyileştirme projesine itiraz eden alacaklıların itirazları değerlendirilip erteleme şartlarının oluşup oluşmadığı araştırılarak sonuca uygun bir karar verilmelidir (...)*” Y. 19. HD., T. 7.4.2005, E. 2005/448, K. 2005/7353 (ÖZTEK, s. 79); benzer kararlar için bkz. Y. 19. HD., T. 30.12.2004, 10530/13441; Y. 19. HD., T. 30.12.2004, 4633/13435 (PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 339); Y. 19 HD., T. 07.02.2008, E. 2007/8360, K. 2008/873 (BİLGİN, Erteleme, s.62 vd.). Görüşler için bkz. ERMENEK, s. 181-189; Eleştiri için bkz. ÖZEKES, s. 3269, 3270.

sonuç doğurmaz¹⁷⁶. Dolayısıyla iflasın ertelenmesi talebinin iflasın açılmasından önce yapılması gereklidir. Benzer şekilde başka bir kısıtlama da olağanüstü hâllerde borçluya süre verilmiş olması hâlinde söz konusu olur. Bir sermaye şirketi veya kooperatif olağanüstü hâllerde süre elde ettiği takdirde, bu sürenin bitiminden itibaren bir yıllık süre içinde iflasın ertelenmesinden yararlanamaz (İİK. md. 329a/I)¹⁷⁷.

Mahkeme iflasın ertelenmesi talebini reddederse, şirketin borca batık durumda olması hâlinde açık bir talep bulunmasa dahi şirketin iflasına karar vermelidir¹⁷⁸. Zira, borca batık durumda olan şirket veya kooperatifin tek başına iflasın ertelenmesini talep etmesi mümkün değildir¹⁷⁹. Aksi durumda, yani mahkeme, borca batık şirket hakkında iflasın ertelenmesine karar vermesi hâlinde artık iflas kararı veremeyip, erteleme süresinin sonuna kadar beklemesi gerekecektir¹⁸⁰. İflâsın ertelenmesi kararı, İİK. md. 166/II’ deki şekilde ilân edilir.

Şirket hakkında iflasın ertelenmesine karar verilmiş ise, bu karardan önce başlatılmış olan şirket aleyhindeki iflas takip ve davalarına devam edilerek şirketin iflasına karar verilmesi söz konusu olmaz¹⁸¹. İşte iflasın ertelenmesine karar verilmesi, icra ve iflas hukuku bakımından talik hâli benzeri bir durum yaratmakta olup; bu kararın etkileri ayrıntılı olarak İİK. md. 179/b hükmünde açıklanmıştır.

C. Borçluya Konkordato İçin Süre (Mühlet) Verilmiş Olması

Konkordato, *“dürüst bir borçlunun, imtiyazsız alacaklılarının (en az üçte iki) çoğunluğu ile yaptığı ve ticaret mahkemesinin tasdiki ile hüküm ifade eden öyle bir cebri anlaşmadır ki, bununla imtiyazsız alacaklılar borçluya karşı alacaklarının belli bir yüzdesinden feragat ederler ve borçlu, borçlarının konkordato ile kabul*

¹⁷⁶ ÖZTEK, s. 72; ÖZTEK, Makale, 57; MUŞUL, Erteleme, s. 35.

¹⁷⁷ Doktrinde, bir görüşe göre bu düzenlemenin iflâsın ertelenmesi kurumunun amacına aykırı olmaktadır (Bkz. ATALAY, Yenilikler, 491; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 333; ÖZEKES, s. 3267; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 528; MUŞUL, Erteleme, s. 139; DELİDUMAN, s. 48). Ancak bir diğer görüş ise, kanuna eklenen madde hükmünü yerinde bulmaktadır. Zira bu görüşe göre, iki kurumda borçlu lehine olup; böyle bir düzenlemenin getirilmesi ile alacaklı ve borçlu menfaatlerini dengelenmiş olmaktadır (ERMENEK, s. 192, 193).

¹⁷⁸ MUŞUL, Erteleme, s. 96; ÖZTEK, s. 82; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 341; ERMENEK, s. 262.

¹⁷⁹ PEKCANITEZ, Erteleme, s. 341.

¹⁸⁰ ÖZTEK, s. 81.

¹⁸¹ ÖZTEK, s. 72.

edilen kısmını (yüzdesini) ödemekle, borçlarının tamamından kurtulur.”¹⁸² Başka bir tanıma göre konkordato, “”dürüst” bir borçlunun belli bir zaman dilimi içerisindeki tüm adı borçlarını alacaklıları tarafından Kanunda öngörülen nitelikli (mevsuf) çoğunlukla kabul edilmiş ve yetkili makamca tasdik edilmiş olan teklifi doğrultusunda ve kendisi için daha elverişli olan şartlar çerçevesinde ödenmesini mümkün kılmak üzere, ona kanun tarafından tanınmış bir hukukî imkândır (hukukî bir lütuftur).”¹⁸³

Borçluya konkordato için süre verilmesinin sebebi, konkordato teklifinde belirtilen şartların gerçekleştirilebilmesi için bir nefes alma imkanının tanınmasıdır¹⁸⁴. Ancak konkordato, iflasın ertelenmesinden farklı bir kurumdur¹⁸⁵.

Konkordato, adi konkordato ve malvarlığının terki suretiyle konkordato olarak ikiye ayrılır¹⁸⁶. Adi konkordato yapıldığı zamana göre, iflas dışı konkordato ve iflas içi konkordato olmak üzere ikiye ayrılır¹⁸⁷. İflas içi konkordato, hakkında iflas tasfiyesi açılmış bulunan kişi bakımından iflas tasfiyesinin kaldırılmasına ve böylelikle iflasın ortaya çıkardığı sonuçlardan kurtulmaya hizmet eder¹⁸⁸. İflas dışı konkordatoya, iflas önleyici konkordato da denir¹⁸⁹. Belirtmek gerekir ki, adi konkordato her ne kadar iflas önleyici bir maksat taşısa da, adi konkordato teklifinde bulunabilecekler yalnızca tacirler değildir. İflasa tabi olmayan kişiler de, bu konkordato türü için teklifte bulunabilirler¹⁹⁰. Başka bir ifadeyle, böyle bir talepte bulunulabilmesi için borçlunun iflasa tabi olup olmamasının ya da haciz ya da iflas takibi yapılmış veya yapılacak olup olmamasının yahut tüzel kişi veya gerçek kişi olmasının veyahut da ticaret siciline kayıtlı olup olmamasının bir önemi yoktur¹⁹¹.

Adi konkordato esasen; talep, icra mahkemesinin talep hakkında kararı, alacaklılar karar vermesi ve ticaret mahkemesinin tasdiki olmak üzere belirli temel aşamalardan oluşmaktadır. Bu sürecin başlayabilmesi için, borçlunun yahut iflas

¹⁸² KURU, Elkitabı, s. 1444. Başka tanım için bkz. BİLGİN, Erteleme, s. 192.

¹⁸³ TANRIVER, Süha/DEYNEKLİ, Adnan, Konkordatonun Tasdiki, Ankara 1996, s. 29.

¹⁸⁴ YILMAZ, Ejder, İflas ve Konkordato Uygulaması ile İlgili Bazı Sorunlar Üzerine Düşünceler, TBB Dergisi, S. 1995/1, s. 100 (Kısaca: Konkordato).

¹⁸⁵ Farklar için bkz. ÖZTEK, s. 24-30.

¹⁸⁶ Konkordatonun çeşitli türleri için bkz. TANRIVER/DEYNEKLİ, s. 35 vd.; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, C. 2, 5. Baskı, Ankara 2013, s. 1428 (Kısaca: C. II); BİLGİN, s. 192, 193, 194.

¹⁸⁷ KURU, Elkitabı, s. 1445.

¹⁸⁸ YILMAZ, Konkordato, s. 99

¹⁸⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.626.

¹⁹⁰ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. s.627; TANRIVER/DEYNEKLİ, s.54.

¹⁹¹ TANRIVER/DEYNEKLİ, s. 54.

isteme hakkına sahip olan alacaklılardan birinin icra mahkemesine gerekçeli olarak teklifte (talepte) bulunması gerekir¹⁹². Konkordato talebi, alacaklıların on gün içerisinde (ilân tarihinden itibaren) itirazda bulunmaları maksadıyla ilân olunur. İcra mahkemesi, Kanunun aradığı şartların mevcudiyetini tespit ederse, borçluya en fazla üç aylık bir süre verecek ve konkordato komiseri tayin edecektir. Konkordato için süre verilmesi ve komiserin atanması çekişmesiz yargı işidir.

Tayin edilen konkordato komiseri, alacaklıları toplantıya çağıracaktır. Bu toplantı esasen konkordatonun en önemli safhalarından biridir. Zira konkordatonun söz konusu olabilmesi için Kanunun aradığı çoğunlukta alacaklının konkordatoyu kabul etmiş olması gerekir. Alacaklıların kabul etmesi hâlinde, konkordato ticaret mahkemesince tasdik edilerek konkordato süreci tamamlanmış olur. Bu aşamadan sonrası için borçlunun konkordatoya uygun olarak borçlarını ödemesi söz konusu olacaktır.

Yukarıda özetlenen adi konkordato sürecinin başarılı geçebilmesi bakımından konkordato talebini alan icra mahkemesi yaptığı incelemenin ardından borçluya bir süre vermektedir¹⁹³. Kanunda, icra mahkemesince konkordato için süre verilebilmesi objektif ölçütlere göre inceleme yapılmasına bağlanmış ve bu hususta belirli şartlar öngörmüştür. İlk şart, konkordato talebini alan icra mahkemesi bu talep hakkındaki incelemesi sırasında talepte bulunanı dinledikten sonra borçlunun durumunu, malvarlığı ve gelirlerini, taahhütlerini yerine getirmesine engel olan sebepleri araştırması ve konkordatonun başarı ihtimalinin mevcut olduğuna kanaat getirmelidir. Bu kapsamda ikinci olarak; icra mahkemesi, başarı ihtimaline kanaat getirdiği projenin alacaklıları zarara sokmak kastından ari olduğunu tespit etmelidir. Bu iki şart birbirini tamamlar nitelikte olup, alacaklıları zarara uğratma kastından ari olup olmadığı incelenirken bu şartın kapsamda aynı zamanda ödemesi teklif olunan

¹⁹² İflasa tabi olsun olmasın her borçlu adi konkordato talebinde bulunabilir. İflasa tabi ise, kendisi talepte bulunabileceği gibi her alacaklı da icra mahkemesinden gerekli işlemlerin başlatılmasını isteyebilir (MUŞUL, C. II, s. 1434). Yetkili icra mahkemesi, iflasa tabi olan borçlu için muamele merkezinin bulunduğu yerdeki, iflasa tabi olmayan borçlu için yerleşim yerindeki icra mahkemesidir. Bu yetki kamu düzenine ilişkindir (TANRIVER/DEYNEKLİ, s. 61).

¹⁹³ KURU, konkordato süresi verilmesi için; borçlunun dürüst olması şartının halen aranması gerektiğini, asgari yüzde elli ödeme teklifinin kaldırılmış olduğunu bu sebeple yüzde elli ile bağlı olmaksızın belli bir yüzdenin derhal Türk Parası olarak ödeneceğini bildirmesi gerektiğini, teklif olunan paranın borçlunun mevcudu ile orantılı olması şartının kaldırılmış olsa da bu şartın konkordato projesinin alacaklıları zarara sokmak şartından ari olunması şartının içinde mevcut olduğunu belirtmiştir (KURU, Elkitabı, s. 1451).

meblağın borçlunun kaynakları ile orantılı olması da incelenmelidir. Zira borçlunun kaynakları ile orantılı olmayan bir konkordato teklifi gerçekçi olmayacağı gibi, sonucunda alacaklıları zarara uğratabilecek niteliğe sahip olacaktır.

Adi konkordato yukarıda belirtilen şartları haiz ise, icra mahkemesi konkordato için bir süre verecektir. Ancak borçlunun bu süreden yararlanabilmesi için son olarak, sürenin verildiği tarihten itibaren beş gün içerisinde giderlerini ödemek suretiyle, icra mahkemesinin süre hakkındaki kararını uygulamaya¹⁹⁴ koydurması gereklidir. Aksi takdirde, diğer bütün şartlar yerine getirilmiş olsa bile konkordato için verilen süre kendiliğinden kalkar, borçlunun bu süreden yararlanması söz konusu olamaz.

Kanunda konkordato verilen sürenin en fazla üç ay olabileceği belirtilmiştir. Ancak işin niteliği gerekli kılıyorsa konkordato komiserinin teklifi üzerine verilen süre, alacaklılar da dinlendikten sonra en fazla iki ayı geçmemek üzere uzatılabilir.

Adi konkordatoda borçluya süre verilmesine rağmen; iflastan sonra konkordatoda bu durum bulunmamaktadır. Bu sebeple, adi konkordatoda söz konusu olan özel talik hâli bu konkordato türünde mevcut değildir. Esasen böyle bir talik hâline bu konkordatoda gerek de yoktur. Zira, takipler iflas kararının kesinleşmesiyle düşmüştür¹⁹⁵. Bir diğer konkordato türü olan malvarlığının terki suretiyle konkordatoda ise, niteliğine aykırı düşmedikçe 285 ilâ 308 inci maddeler malvarlığının terki suretiyle konkordato türünde de uygulanacağı belirtilmiştir (İİK. md. 309/I). Dolayısıyla adi konkordato hakkında yapılan açıklamalar malvarlığının terki suretiyle konkordato için de geçerlidir.

¹⁹⁴ Kanuni ifadesiyle “takibe” koydurmalıdır. Burada kastedilen, bütün giderlerin peşin ödenerek icra mahkemesinden sürenin ilanını istemek ve konkordato komiserine işe başlaması için tebligat yaptırarak en kısa zamanda işe başlamasını sağlamaktır (KURU, Elkitabı, s. 1455). Aksi takdirde, konkordato için verilen süre kendiliğinden kalkar.

¹⁹⁵ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.648.

D. Olağanüstü (Fevkalade) Hâllerde Borçlulara Süre (Mühlet) Verilmesi ve İcra Takiplerinin Tatil Edilmesi

İİK. md. 317 vd. hükümlerinde olağanüstü hâllerde borçlulara süre verilmesi¹⁹⁶ ve tatil kurumu düzenlenmiştir. Olağanüstü hâllerde borçlulara süre verilmesi ve tatiller, icra takip işlemleri ve sürelerle etkisi bakımından önem arz etmektedir¹⁹⁷.

Olağanüstü hâllerde verilen süre, kanuni ifadesiyle “fevkalade mühlet”; *“Ekonomik buhranlar, yangın, yersarsıntısı, yer kayması, salgın hastalık, su basması, harp gibi (olağanüstü) hâller nedeniyle, kusuru olmaksızın borçlarını ödeyemeyen borçlulara, borçlarını ödeyebilmeleri için verilen”* süredir¹⁹⁸. Olağanüstü hâllerde süre verilmesi, belirli bir süre için ve olağanüstü durumlardan etkilenen yurdun belli kısımlarına uygulanacağından; niteliği yönünden hem zaman hem de mekan bakımından bir sınırlılık söz konusudur¹⁹⁹.

Doktrinde, olağanüstü hâllerde borçlulara süre verilmesi için dört koşulun varlığı aranmaktadır. Bunlar; olağanüstü durumların bulunması, Bakanlar Kurulunun karar vermesi, borçlunun icra mahkemesinden süre istemesi ve icra mahkemesinin borçlunun talebini kabul etmesidir²⁰⁰. Esasen, olağanüstü hâllerde süre verilmesi için söz konusu olan koşulları şekli koşullar ve maddi koşullar olarak ayırmak mümkündür. Maddi koşullar; olağanüstü hâlin söz konusu olması, borçlunun bu olağanüstü hâl dolayısıyla edimlerini yerine getiremiyor olması, edimlerini yerine getirememede borçlunun kusurunun olmaması ve sürenin sonunda edimlerin yerine getirilebileceğine ilişkin ümidin söz konusu olmasıdır. Şekli koşullar ise, Bakanlar Kurulunun karar vermesi, borçlunun icra mahkemesinden gerekli belgelerle birlikte süre istemesi ve icra mahkemesinin borçlunun talebini kabul etmesidir.

Sürenin verilebilmesi için olağanüstü hâllerin varlığı zorunludur. Bu hâller, ekonomik kriz yangın, yersarsıntısı, yer kayması, salgın hastalık, su basması

¹⁹⁶ Yılmaz, “Fevkalade hâllerde mühlet” olarak Kanunda geçen bu tabiri “olağanüstü durumlarda borçlulara süre verilmesi” şeklinde ifade etmiştir (YILMAZ, Ejder, Olağanüstü Durumlarda Borçlulara Süre Verilmesi ve İcra Takiplerinin Durdurulması, BATİDER, 1977, C. IX, s. 153 vd.).

¹⁹⁷ İsviçre’deki düzenleme için bkz. YILMAZ, s. 155; KİRAZ, Taylan Özgür, Fevkalâde Hâllerde Mühlet ve Tatil, Manisa Barosu Dergisi, 2000/2, s. 10 (Kısaca: Mühlet ve Tatil).

¹⁹⁸ KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. IV, 3. Baskı, İstanbul 1997, s. 3918 (Kısaca: İcra – İflas IV).

¹⁹⁹ OLGAC, Senai, İçtihatlarımızla Tatbikatımızda İcra ve İflâs Kanunu, C. II, İstanbul 1974, s. 1649 (Kısaca: C. II).

²⁰⁰ YILMAZ, s. 158 vd.

olabileceği gibi; olağanüstü hallerde süre verilmesine imkan veren durumlara ayrıca kuraklık, don, zararlı hayvan istilası, haşerat istilası, devamlı ve geniş alanda bir işsizlik durumları da dahil edilebilir²⁰¹. Bu durumları tahdidi olarak belirlemek mümkün değildir²⁰². Zira böyle hâllerde süre verilmesi krizi ve iflası önleyebilir²⁰³.

Süre verilmesi için Bakanlar Kurulunun bir kararname ile buna karar vermesi gerekir. Olağanüstü hâllerde özellikle devamlı iktisadi buhranlarda Bakanlar Kurulu İİK. md. 318-329 hükümlerinin belli bir süre için bu hâllerden etkilenen bölge borçlularına uygulanmasına karar verebilir. Bu hâlde Bakanlar Kurulunun olağanüstü hâlin söz konusu olduğu bölgeyi açıklaması ve bu hükümlerin uygulanacağı süreyi açıkça tespit etmesi gerekir²⁰⁴. Bakanlar kurulu gerekli görür ise, ek bir kararname ile süreyi uzatabilir²⁰⁵. Bu bir bölge olabileceği gibi ülke geneli de olabilir²⁰⁶.

Borçlunun bu olağanüstü hâlde verilen süreden yararlanabilmesi için talepte bulunması gerekir. Bakanlar Kurulunca bu suretle tayin edilen bölgelerde İİK. md. 317 hükmünde gösterilen hâller sebebiyle kusuru olmaksızın taahhütlerini ifa edemeyen borçlu, sürenin sonunda borçlarını tamamen ödeyebileceği ümit ediliyorsa icra mahkemesinden nihayet altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal sebebiyle kendisine süre verilmesini isteyebilir. Yetkili icra mahkemesi, borçlu iflasa tabi değil ise, ikametgahının bulunduğu yer; iflasa tabi ise, muamele merkezinin bulunduğu yer icra mahkemesidir²⁰⁷.

Borçlu dilekçesine mali durumunu gösteren belgeleri, alacaklıların listesini eklemeye zorundadır. Borçlu iflas yoluyla takibe tabi ise dilekçesine fazla olarak bilanço ve defterlerini de eklemek zorundadır.

İcra Mahkemesi, bu talebi basit yargılama usulüne göre inceler²⁰⁸. Borçluya süre verilmesi çekişmesiz yargı işidir²⁰⁹. İcra mahkemesi, bu inceleme sonucunda

²⁰¹ KURU, İcra – İflas IV, s. 3918; UYAR, Talih, Gerekçeli İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C. 13, Ankara 2010, s. 20879 (Kısaca İİK Şerhi C. 13); KURU, Elkitabı, s. 1578.

²⁰² YILMAZ, 159.

²⁰³ BELGESAY, Şerh, s. 299.

²⁰⁴ YILMAZ, 159; UYAR, İİK Şerhi, C. 13, s. 20880.

²⁰⁵ KURU, Elkitabı, s. 1578.

²⁰⁶ KURU, Elkitabı, s. 1578.

²⁰⁷ KURU, İcra – İflas IV, s. 3920, dn. 2; YILMAZ, s. 162; KİRAZ, Mühlet ve Tatil, s. 10, dn. 16; UYAR, İİK Şerhi, C. 13, s. 20882.

²⁰⁸ KURU, İcra – İflas IV, s. 3920; YILMAZ, s. 164; UYAR, İİK Şerhi, C. 13, s. 20882; BERKİN, 1972, s. 600; ANSAY, s. 359.

borçlunun Bakanlar Kurulunun ilân ettiği olağanüstü hal nedeniyle taahhütlerini yerine getirememiş olduğunu, borçlunun taahhütlerini yerine getirmeme hâlinde kusurunun bulunmadığını ve borçlunun sürenin sonunda borçlarını ödeyebileceği hususunda ümidin bulunduğu yönündeki şartlarının varlığını tespit ederse, altı ay geçmemek üzere, borçluya süre verir. Süre verilmesi kararı kesinleşince icra mahkemesi icra dairesine bildirir ve icra dairesi de kararı ilân eder (İİK. md. 322). Borçluya verilen süre içinde bu durum yine borçlunun kusuru olmaksızın devam ediyorsa, Bakanlar Kurulu kararnamesindeki süreyi aşmamak koşuluyla dört ay daha uzatılabilir. Bakanlar Kurulu kararnamesindeki sürenin aşılması hâlinde bu durum, İİK. md. 317'nin uygulanmasının ön şartını oluşturduğundan uzatma kararı Yargıtay'ca bozulabileceği gibi, icra dairesinin işlemlerine karşı da şikâyet yoluna gidilebilir²¹⁰.

Olağanüstü hâllerde tatil ise; salgın hastalık, genel bir felaket veya savaş hâlinde Bakanlar Kurulu kararıyla belirli bir bölgede veya bazı iktisadi kesim lehine belli bir süre için icra takipleri durdurulabilir.

Olağanüstü hâllerde tatil için gerekli şartlar; olağanüstü hâlin varlığı ve Bakanlar Kurulunun kararıdır²¹¹. Amaç olarak aynı olsa da bu durumun olağanüstü hâllerde borçluya süre verilmesinden farkı, borçluların takiplerin durdurulması için ayrıca başvuru yapmasına gerek olmamasıdır²¹². Borçlular Bakanlar Kurulu kararı ile birlikte bu durumdan olağanüstü hâlin söz konusu olduğu bölge veya kesimde bulunan bütün borçlular kendiliğinden yararlanır²¹³. Kaldı ki, burada olağanüstü hâllerde borçluya süre verilmesinden farklı olarak borçlunun taahhütlerini ifa edip etmediği ve bunda bir kusurunun olup olmadığı araştırılmaz²¹⁴.

Bakanlar Kurulunun olağanüstü hâlde tatilden yararlanacak kesimi tespit etmesi ve tatil süresini belirlemesi gerekir.

²⁰⁹ KURU, Elkitabı, s. 1579.

²¹⁰ KİRAZ, Mühlet ve Tatil, s. 12.

²¹¹ YILMAZ, s. 180, 181; KURU, İcra – İflas IV, s. 3926, 3927.

²¹² YILMAZ, s. 179, 180; KURU, İcra – İflas IV, s. 3926.

²¹³ KURU, İcra – İflas IV, s. 3926.

²¹⁴ OLGAC, C.II, s. 1657.

E. Sermaye Şirketleri İle Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma, “*malî durumu bozulmuş olan (muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olan veya mevcut ve alacakları borçlarını karşılamaya yetmeyen ya da bu hâllerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olan) bir sermaye şirketi veya kooperatifin, alacaklıları ile bir yeniden yapılandırma projesi çerçevesinde anlaşması temeline dayalı olarak iflastan kurtulması ve faaliyetlerine devam etmesine imkan tanıyan bir iyileştirme yöntemidir.*”²¹⁵

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma kurumu tüm borçlular için değil yalnızca sermaye şirketleri ve kooperatifler için getirilmiştir²¹⁶. Dolayısıyla bu kurumdan yalnız bu şirketler yararlanabilecektir. Hatta, Kanun, bazı sermaye şirketleri ve kooperatifler için uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma kurumuna başvurma yolu kapatmıştır²¹⁷.

Bir sermaye şirketi veya kooperatifin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma yoluna başvurabilmesi için öncelikle muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olması veya mevcut ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmemesi ya da bu hâllerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olması gerekmektedir.

Bir sermaye şirketi veya kooperatifin muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olmasından bahsedilmiştir. Bu hâl, ödeme aczi olarak isimlendirilmektedir²¹⁸. Borçların muaccel olduğunda ödeyemeyeceğinin anlaşılması hâlinde de başvurulabileceğini yönetmelikte belirtmiştir. Yarıcı, bu ifadenin hem teorik tanımı hem de Kanunda yer alan “ödeme aczi içine düşme tehlikesinin kuvvetle muhtemel olması”na ilişkin düzenlenen 3. hal nedeniyle anlamsız olduğunu belirtmiştir²¹⁹. Ayrıca madde kapsamında anlaşılması gereken anlık bir ödeme güçlüğü olmayıp, ödeme aczinin şirket veya kooperatif bakımından genel olması ve

²¹⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 680.

²¹⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 657.

²¹⁷ Örneğin, İİK. md. 309/t, II.

²¹⁸ YARICI, Hülya, Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması, İstanbul 2007, s. 48.

²¹⁹ YARICI, s. 48.

devamlılık arz etmesi gerekmektedir²²⁰. Ödeme aczi ile ödemelerin tatili veya ödemelerin kesilmesinden farklı kavramlardır²²¹. Bir diğer hâl, borca batıklıktır. Son olarak şirket veya kooperatifin hâllerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olmasından bahsedilmiştir. Bu son hâlin tespiti zordur. Söz konusu durumun tespiti şirket kayıtlarında yapılacak bir malî analiz sonrasında “yaklaşık ispat”, “gerçeğe yakınlık” ile belirlenecektir²²².

Bu koşulu sağlayan borçlu sermaye şirketi veya kooperatif, önceden müzakere edilmiş ve projeden etkilenen alacaklılar tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş olan yeniden yapılandırma projesi ile birlikte, muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma için başvurabilir (İİK. md. 309/m, I). Bu hâlde, asliye ticaret mahkemesinin yetkisi kesindir²²³.

Başvuru üzerine, mahkeme başvuru tarihinden itibaren 30 gün içerisinde gerçekleşecek olan duruşmanın gününü belirler; başvuruyu ilânen duyurur ve projeden etkilenip adresi bilinen tüm alacaklılara tebliğ eder. Başvuru ile başvuru hakkındaki nihai kararın verilmesine kadar olan geçecek dönem **ara dönem** olarak adlandırılır. Bu dönem içinde geçerli olmak üzere mahkeme tedbir yoluyla talik hâline yol açabilecek kararlar verebilir.

F. İflas Kararı

İflas, cüzi değil külli bir cebri icra yoludur. Küllilik ile kastedilen, borçlunun tüm alacaklılarının, borçlunun haczi kabil bütün malvarlığından tatmin edilmesidir²²⁴. İflâs hâlinde borçlunun tüm malvarlığı masa oluşturacağından ve tüm alacaklıların alacaklarını iflas masasına yazdırmak suretiyle elde edeceklerinden, iflas kararı üzerine mevcut cüzi takiplere devam edilmesine veya yeni bir takip yapılmasına müsaade edilmemiştir.

²²⁰ TAŞPINAR AYVAZ, Sema, İcra ve İflas Hukukunda Yeniden Yapılandırma, Ankara 2005, s. 298; YARICI, s. 51.

²²¹ TAŞPINAR AYVAZ, s. 298

²²² YARICI, s. 50.

²²³ TAŞPINAR AYVAZ, s. 342; YARICI, s. 51.

²²⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.445.

İflas yolu, “*iflasa tabi bir kimsenin iflasına karar verilebilmesi takip edilmesi gereken yola*” denir²²⁵. İflas yolları ikiye ayrılır: Takipli iflas ve takipsiz iflas. Takipli iflas, takibin icra dairesinden başlandığı, alacaklının alacağını bu takip sonunda elde edemezse ticaret mahkemesinden borçlunun iflasının istendiği takip türüdür. Takipsiz iflas ise, (doğrudan doğruya iflas yolu) öncesinde icra dairesine başvurup takip yapılmaksızın doğrudan ticaret mahkemesinden borçlunun iflasına karar verilmesinin talep edildiği takip türüdür. Görüldüğü üzere, iflas davası bir takip sonucu ortaya çıkabileceği gibi evvelce bir takip yapılmaksızın da ortaya çıkması mümkündür.

İflas davasında görevli ve yetkili mahkeme borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. İflas davası basit yargılama usulüne göre görülen bir dava olup, bu davanın adli tatilde de görülmesi mümkün olacaktır. Bu dava sonucunda mahkeme, iflas davasının reddine veya kabulüne karar verebilir. Mahkeme, borçlunun iflasa tabi şahıslardan olduğu ve dava konusu borcun bir tamamı veya kısmı ile borçlu olduğunu yahut doğrudan doğruya iflas yolu söz konusu ise doğrudan doğruya iflası gerektiren sebeplerin gerçekleştiğini tespit etmesi hâlinde iflas talebinin ilanına karar verir²²⁶. Bu ilân üzerine diğer alacaklılar itiraz etmez veya itirazları kaldırılırsa mahkeme borçluya borcunu faiz ve giderleri ile birlikte ödemesi için depo kararı verir. Borçlu bu karara rağmen halen borcu ödememiş ve depo da etmemiş olursa, depo kararını takiben ilk duruşmada borçlunun iflasına karar verilir. İflas kararı bunun üzerine ilân edilerek ilgililerin ve üçüncü kişilerin haberdar olması sağlanır²²⁷. İşte bu şekilde izlenen prosedür sonucunda iflasın açılması, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takiplerle teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdurur. İflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer. Bu etkisinin doğması için duruşmada kısa kararın tefhim edilmesi yeterli olup, tebliğ ve ilan etkilerinin doğması bakımından bir önemi yoktur²²⁸. Zira iflas kararı inşaî nitelikli bir karardır²²⁹.

Belirtmek gerekir ki, iflas kararı verilmesi, borçlu bakımından bir tatil yahut talik hâli niteliğinde olmayıp; yalnızca yeni takip yapılmasına ya da mevcut bazı takiplere devam edilmesine engel olan talik benzeri bir durumdan ibarettir.

²²⁵ KIRTILOĞLU, s. 18.

²²⁶ KIRTILOĞLU, s. 172.

²²⁷ KIRTILOĞLU, s. 174.

²²⁸ KIRTILOĞLU, s. 221.

²²⁹ KIRTILOĞLU, s. 221

G. Borcun Taksitle Ödenmesi

Borçlu, borcunu taksitle ödemek isteyebilir. Bu durum bazı koşullarda alacaklının da yararına olabileceğinden, alacaklı tarafından da kabul edilebilir. Ancak bazı durumlarda alacaklı borcun taksitle bölünmesini istemez. İşte bu hâllerde Kanunkoyucu bazı şartlarla alacaklıyı taksit anlaşmasını uymaya mecbur bırakmıştır. Bu mecburiyeti belirleyen borçlunun mallarının haczedilmiş olup olmamasıdır.

Hacizden önceki bir dönemde borcun taksitle ödeme anlaşmasının koşulları ve hükümleri İİK’da açıkça düzenlenmemiştir. Haciz henüz gerçekleşmeden taksitle ödeme anlaşması iki şekilde olabilir²³⁰. Bunlardan ilki borçlunun haciz için ev veya iş yerine gidildiği sırada, borcu taksitle ödemek istediğini bildirmesi, diğeri ise borçlunun yine haciz gerçekleşmemişken icra dairesine borcunu taksitle ödemek istediğini bildirmesidir²³¹. Borçlunun haciz mahâllinde, henüz haciz gerçekleşmeden borcu taksitle ödemek istediğini bildirmesi üzerine bu teklifi alacaklı kabul ederse, bu durum -şartları ile birlikte- haciz tutanağına geçirilir ve altı taraflar ve icra müdürü tarafından imzalanır. Bu hâlde, alacaklı haciz talebini geri almış olursa da haciz yapılması şartı ile de tarafların taksit anlaşması yapması mümkündür²³².

Benzer şekilde, borçlunun taksitle ödeme teklifini icra dairesine bildirmesi üzerine borçlu ve alacaklının icra dairesinde hazır bulunmaları hâlinde beyanları tutanağa geçirilmek suretiyle yapılır. Hazır değilse, borçlunun bu teklifi alacaklıya yazı ile bildirilir. Alacaklı da kabul ettiğini bildirmesi hâlinde anlaşma sağlanmış olur.

Yukarıda açıklanan her iki durumda da borçlunun İİK. md. 340 uyarınca anlaşmaya uymadığından cezalandırabilmek için taksit tutarlarının kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirli olması gerekir. Taraflar arasındaki bu anlaşma, yalnız süre verilmesine ilişkin de olabilir. Başka ifadeyle, mutlaka taksitlere bölmek şart olmayıp, borcun bir defada farklı bir zamanda ödenmesi de kararlaştırılabilir.

²³⁰ KURU, Elkitabı, s. 609.

²³¹ KURU, Elkitabı, s. 610.

²³² KURU, Elkitabı, s. 609, 610.

Görüldüğü üzere, bu hâlde tamamen iradi bir süreç işlemekte, koşulları tamamen iradi olarak belirlenen ve alacaklının kabule mecbur olmadığı bir taksit anlaşması söz konusudur.

Hacizden sonra taksitle ödeme anlaşması, İİK. md. 111 hükmünde düzenlenmiş olup, belirli şartlarla alacaklı bakımından uyma zorunluluğunun söz konusu olduğu bir durum yaratmaktadır. Bu hâlde, alacaklının kabulüne bağlı olmaksızın takibi durdurabilmesi için iki şartın varlığı aranmaktadır. Bunlar, haciz yapılmış ancak satış talebi henüz yapılmamış olması, her taksidin borcun dörtte birinden az olmamak ve kalan taksitlerin de aydan aya verilmek suretiyle üç ayı geçmeyecek şekilde ayarlanıp ilk taksidi peşin olarak ödenmesidir²³³. Bu hâlde, borçlu ödeme taahhütlerine uyduğu sürece alacaklı artık icra takibine devam edemeyecektir.

H. İlamlı İcra Takibinde İcranın Geri Bırakılması yahut Kesinleşmiş Bir Takipte Takibin İptali veya Taliki

İlamlı icra takibinde veya kesinleşmiş bir icra takibinde kural olarak takip durmaz. Bu aşamada borçlunun takibe itiraz etmek suretiyle takibi durdurması mümkün değildir. Ancak Kanun bu duruma bazı istisnalar getirmiştir. Bu istisnalardan biri de borçluya alacaklı tarafından süre verilmesi, borcun sona erdirilmesi (itfa edilmesi) ve ilamlı icra takibinde takibe müstenit ilamın, ilamsız icra takibinde borcun zamanaşımına uğramış olması mümkündür. İlamlı icra takibinde icranın geri bırakılması İİK. md. 33, 33a hükümlerinde; kesinleşmiş bir icra takibinin iptali ve taliki ise, İİK. md. 71 hükmünde düzenlenmiştir. Ancak her iki prosedürün de ortak noktası karşı konulması kural olarak mümkün olmayan bir icra takibinde borcun imhal veya itfa edildiği ya da ilamın/borcun zamanaşımına uğradığı iddiasıyla takibin devamını engellenmesidir²³⁴.

Esasen tatil ve talik hâlleri bakımından önem arz eden erteleme sebebi imhâldir. Zira aşağıda açıklanacağı üzere itfa veya zamanaşımı iddiasında takip

²³³ “*Alacağın tamamını kapsamayan ödeme taahhüdünün hukuken geçersiz olduğu*” Y. 17. HD., T. 24.3.2005, 14759/2757 (KURU, Elkitabı, s. 609, dn. 2).

²³⁴ Bu sebeple, çalışmamızda, maddelerin ayırık yönleri ayrıca belirtilerek, her iki madde hükmü aynı başlık altında incelenmiştir.

ertelenmemekte ve fakat icra mahkemesinin kararının kesinleşmesine kadar durup kesinleşmesiyle iptal edilmektedir. Ancak yine de bu sebeplerin varlığı hâlinde de bu sebepler de kısmen de olsa takibin durması sonucuna yol açabileceğinden imhal ile birlikte inceleme konusu yapılmıştır.

Kanunda; iddia konusu itfa, imhal veya zamanaşımı sebeplerinin gerçekleştiği zamana göre iddiaların ileri sürüleceği zamanda farklı belirlenmiştir. İlâmlı icra takiplerinde icra emrinin tebliğinden önceki bir dönemde; ilamsız icra takiplerinde ise takibin kesinleşmesinden önceki bir dönemde borç itfa edilmiş veya imhal edilmiş borç/ilam zamanaşımına uğramış ise bu iddianın ilamlı icra takiplerinde icra emrinin tebliğinden, ilamsız icra takiplerinde ise ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde ileri sürülmelidir.

İmhal talebinin taksitle ödeme anlaşmasından kaynaklanmış olması mümkündür. Başka bir ifadeyle, takibin kesinleşmesinden sonra alacaklı ve borçlu takip prosedürü dışında taksitle ödeme anlaşması yapabilirler. Öğretide, bu taksitle ödeme anlaşması borçluya süre verilmesi olarak kabul edilmektedir. Şayet, alacaklı taksitle ödeme anlaşmasına rağmen takibe devam etmek isterse, borçlu madde 71 fıkra I gereğince takibin talikini talep edebilecektir. Şüphesiz, böyle bir durumda taksitle ödeme anlaşmasının takibin taliki şartlarını taşıması gerekir. Yani taksitle ödeme anlaşmasının yapılmış olduğu, noterlikçe tasdik veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş belge ile ispatlanmalıdır ve taksitle ödeme anlaşması takibin kesinleşmesinden sonra yapılmalıdır²³⁵.

İlâmlı icra takiplerinde icra emrinin tebliğinden sonraki bir dönemde, ilamsız icra takiplerinde ise takibin kesinleşmesinden sonraki bir dönemde borç itfa edilmiş veya imhal edilmiş borç/ilam zamanaşımına uğramış ise; bu iddiaların her zaman ileri sürülmesi mümkündür. Ancak her zaman deyimini icra takibi son bulana kadar yani paraların paylaşılması aşamasına kadar olan süre şeklinde anlamak gerekir. takip son bulduktan sonra -şartları varsa- İİK. md. 72 uyarınca istirdat davasının açılması mümkündür.

İİK. md. 33 hükmünde de İİK. md. 71 hükmünde de borcun itfa, imhal (ertelenme), zamanaşımına uğraması hâlinde icra mahkemesine başvurulması ve bu

²³⁵ BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, İcra Takibinin İptal ve Taliki, İzmir 2006, s. 49.

durumların mutlaka noterlikçe re'sen yapılmış veya tasdik olunmuş belgelere veya icra zaptına istinat ettirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Fark bakımından, İİK. md. 71 ilamsız ve fakat kesinleşmiş takiplerde uygulanır. İİK. md. 33 ise ilamlı icra takipleri için uygulama alanı bulur ve icra emrinin tebliği bakımından süreye dayalı bir ayırım yapmıştır. şöyle ki, icra emrinin tebliğinden önce borç itfa, imhal edilmiş ya da zamanaşımına uğramış ise, bu hâlde 7 gün, tebliğinden sonra ise her zaman icranın geri bırakılması yoluna başvurulabilir²³⁶.

İcra takibinin alacaklının süre vermesi dolayısıyla talik edilebilmesi için, borçlu tarafından takibin yapıldığı icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesinden talepte bulunulması gerekmektedir. İcra mahkemesi, bu talebi basit yargılama usulüne göre inceleyecektir. İcra mahkemesi, somut olay ve delillerin niteliğine göre duruşma yapılmasına karar verebilir²³⁷.

Alacaklının borçluya süre verdiğini ya da borcun itfa edildiği hususu noterden onaylı yahut imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmesi edildiği takdirde, takibin taliki talebini kabul edilecektir^{238,239}. Bu belgelerle ispatlanamadığı takdirde talebin reddine karar verilir.

²³⁶ İİK. md. 36 durum ise farklıdır. Bu durumda hakkından ilamlı icra takibi olan ve bu ilama karşı Kanun yoluna başvurmak isteyen borçlu bazı şartları yerine getirerek Yargıtay'dan tehiri icra kararı alabilmek için icra dairesinden süre istemesi hâli söz konusudur. İİK. md. 36 hükmüne göre; İlâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay'dan karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir. Bu süre ancak zorunluluk hâlinde uzatılabilir.

²³⁷ Doktrinde, definin Kanunda aranan belgelerden birine dayanması ihtimalinde dosya üzerinden inceleme yapılması gerektiği; definin hiçbir belgeye dayanmaması ancak tanıkla ispat edilebilmesi ve alacaklının da kabulü sağlanmıyorsa yine dosya üzerinden karar verilmesi gerektiği; iddia ve defi resmi olmayan bir belgeye dayanması veya borçlunun dilekçesinde bir belgeden bahsetmemiş olması ihtimalinde duruşma yapılması gerektiği belirtilmiştir (İİD., T. 6.11.1956, E. 5152, K. 5376; Bkz. OLGAÇ/KÖYMEN, s. 82 ve s. 82, dn. 2).

²³⁸ Alacaklı, borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imzanın kendisine ait olup olmadığını bildirmek için icra mahkemesine gelmemesi hâlinde isticvap hükümleri uyarınca imzasını ikrar etmiş sayılmalıdır (KURU, İcra-İflas I, s. 453).

²³⁹ Doktrinde, itfa definin resmi ya da ikrar edilmiş makbuzdan anlaşılması gerektiği belirtilmiş; ikrar edilmiş makbuzdan kastedilenin alacaklının o makbuz altındaki imzayı ikrar etmiş olması hâli olduğu; resmi belge şartının yerine getirilebilmesi için ise yalnızca noterin imzayı onaylamasının veya yetkili makamlardan (örneğin, posta idaresinden) verilmiş bir makbuz olmasının yeterli olduğunu ifade edilmiş; banka makbuzlarının da resmi belge kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 186)

Burada mahkemenin talebi kabul etmesi hâlinde, itfa sebebiyle takibin iptaline, zamanaşımı nedeniyle takibin geri bırakılmasına, imhal sebebiyle takibin ertelenmesine karar verecektir. Belirtmek gerekir ki, takibin taliki talebi icra takibini durdurmaz; icra mahkemesi de yapacağı inceleme sonucuna kadar takibin durdurulması yönünde bir karar veremez²⁴⁰.

Alacaklı alacağına kavuşmak için borçlu aleyhine takipte tam bir serbestiye sahiptir. İcra ve iflas hukukunda hiç kimse alacağını alması için zorlanamayacağından, alacaklının başlatmış olduğu takibe devam etmesi zorunlu değildir. Dolayısıyla, alacaklının borçlu aleyhine takip başlatıp sonrasında ödeme için borçluya süre verebilir. Böyle bir durumda, borçlunun İİK. md.71/I hükmündeki şartları da sağlamak koşuluyla takibin talikini sağlaması mümkündür. Alacaklının iradesine dayandığından bu talik hâlini iradi talik hâli olarak isimlendirmek yanlış olmayacaktır. Bu hâlde, İİK. md.51-56'dan farklı olarak kanundan doğan bir talik hâli söz konusu değildir²⁴¹.

I. İtiraz ve Gecikmiş İtiraz

İtiraz, *“Borçlunun, borçlu olmadığını veya (alacağın müeccel olduğu, şarta bağlı olduğu gibi bir nedenle) alacaklının takip yapma yetkisinin bulunmadığını icra dairesine bildirmesine”* denir²⁴². İtiraz sebepleri ileri sürülüş şekli bakımından borca ve imzaya itiraz olarak ikiye ayrılır. Kural olarak itirazın 7 gün içerisinde icra dairesine yapılması gerekir. Ancak bazı durumlarda borçlu itiraz süresini kaçırabilir. Gecikmiş itiraz, borçluya kusuru olmaksızın ödeme emrine itiraz süresini kaçırmaması durumunda itirazda bulunma imkanı veren bir takip hukuku müessesidir. Ancak istisnai nitelikte olan bu kuruma başvurabilmek belirli şartlara tabidir²⁴³.

Gecikmiş itiraz, *“kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle süresi içinde itiraz edememiş olan borçlunun itiraz hakkını kaybetmeyerek, sonradan itirazda*

²⁴⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 453.

²⁴¹ KURU, İcra-İflas I, s. 460.

²⁴² KURU, Elkitabı, s. 222.

²⁴³ Burada gecikmiş itiraz kurumu ve şartlarına kısaca değinilecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. UYUMAZ, Alper: İcra ve İflâs Hukukunda Gecikmiş İtiraz, İstanbul 2011.

bulunabilmesine olanak sağlayan müesseseye” denir²⁴⁴. Gecikmiş itiraz, borçluya, itiraz edemediği için hakkında kesinleşen takibe karşı koyma imkanı verdiğinden, borçlu bu yolla ödeme emrinin kesinleşmesinin etkilerine engel olabilmektedir²⁴⁵.

Gecikmiş itiraz yolu, yalnız haciz yolu ile takiplerde değil, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip ve iflas yolların da geçerlidir²⁴⁶.

Gecikmiş itiraz yoluna başvurulabilmesi için, esasa -yani ödeme emrine itiraz süresinin kaçırılmasına neden olan sebebe- ilişkin ve usule -yani süreyi kaçırma sebebinin ileri sürülmesine- ilişkin bir takım şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. İlk olarak, borçlunun, ödeme emrine itiraz süresini kusuruna dayanmayan bir mazeret dolayısıyla kaçırmış olması gerekir²⁴⁷. Daha sonra, borçlunun ödeme emrine itiraz süresini kaçırmasına neden olan bu sebebin usulüne uygun olarak ileri sürülmesi ve duruşma yapılması ihtimaline binaen gerekli harç masrafların ödenmiş olması gerekmektedir. Bunun için borçlu itiraz süresini kaçırmasına neden olan engelin ortadan kalkmasından itibaren üç gün içerisinde -ve fakat icra takipleri için paraya çevirme işlemleri henüz sona ermeden, iflas takipleri için ticaret mahkemesince borçlunun iflasına karar verilmeden önce²⁴⁸- görevli ve yetkili mahkemeye mazeretini ve itiraz sebeplerini delilleriyle birlikte ileri sürmesi gerekir.

Görevli ve yetkili mahkeme, icra takibi söz konusu ise icra dairesinin bulunduğu yer icra mahkemesi; iflas takibi söz konusu ise borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesidir²⁴⁹. Görevli ve yetkili mahkeme yapacağı inceleme sonucunda mazeretin reddine karar verebileceği gibi; mazereti haklı bularak kabulüne karar verebilir. Mahkeme, borçlunun mazeretinin kabulüne karar verdiği takdirde borçlu hakkındaki takip durur. Ancak bu karar, itirazın yerinde olup olmadığına ilişkin olmayıp; yalnızca borçlunun mazereti hakkındadır.

²⁴⁴ KARSILI, Abdurrahim, İcra Hukuku Ders kitabı, İstanbul 2010, s. 443.

²⁴⁵ UYUMAZ, s. 41.

²⁴⁶ AKYAZAN, s. 39.

²⁴⁷ Bu anlamda mazeret, yangın, deprem gibi olaylar olabileceği gibi; somut olaya göre borçlunun kendisinden beklenen özeni gösterdiği hâlde meydana gelen bir olay dolayısıyla takibe itiraz edememiş olmasını da kapsamaktadır (KARSILI, s. 447). Borçlunun hastalığı da gecikmiş itirazda bulunmasına imkan verebilir. Fakat bu hâlde, sadece hastalık hâlinin varlığı yeterli olmayıp, borçlunun icra dairesine gidemeyecek kadar hasta olması gerekir (KARSILI, s. 448).

²⁴⁸ UYAR, İİK Şerhi C. 3, s. 4179; UYUMAZ, s. 66 ve 84.

²⁴⁹ Görevli ve yetkili merciinin tespitine ilişkin tartışmalar için bkz. UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 4179; UYUMAZ, s. 70 ve 73 vd.

Mahkemenin, itirazın esası hakkında inceleme yapma yetkisi bulunmamaktadır²⁵⁰. Bu hâlde, daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuşsa mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren alacaklı yedi gün içinde, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemez veya aynı süre içinde 67 nci maddeye göre mahkemeye başvurmazsa haciz kalkar.

Gecikmiş itiraz, tatil veya talik hâllerinden biri değildir. Ancak, bu kurumun konumuz açısından önem arz eden noktası, incelemeyi yapan görevli ve yetkili mahkemenin esas hakkında incelemeye geçmeden önce -kanuni ifadesiyle- “*gecikme sebebinin mahiyetine ve hadisenin özelliklerine göre takibin tatilini tensip*” edebilecek olmasıdır.

Gecikmiş itiraz talebinde bulunmak, icra veya iflas takibini kendiliğinden durdurmaz²⁵¹. Bu hâlde mahkeme somut olaya göre yapacağı değerlendirme sonucunda, takibin tatiline karar verebilir. Doktrinde, mahkemenin verdiği bu kararın hukukî niteliğinin ihtiyati tedbir olduğu ileri sürülmüştür²⁵².

Takibin tatilinin tensip edilmesi kavramından, takibin talik edilmesini anlamak gerekir²⁵³. Zira burada kastedilen, alacaklının yalnızca o borçlu bakımından olan takibinde takibi ilerletici bir işlem yapamaması ve eğer mazereti haklı ise borçlunun daha fazla zarar görmesinin engellenmesidir. Borçlunun mazeretinin haklı görülmesi hâlinde, takip sanki borçlu kanunî süresinde itiraz etmiş gibi takip duracaktır.

Mazeret sebepleri bakımından değerlendirme yapıldığında da mahkemenin takibin tatilini tensip etmesinin aslında tatilin talikine karar vermesi anlamına geldiği sonucuna varmak mümkündür. Zira, borçlunun kusuru olmaksızın itiraz etmesine engel olan sebep, aslında borçlu için bir takibin talik nedeni de olabilir. Örneğin, borçlunun temsilci tayin edemeyecek ölçüde ağır hasta olması hâlinde bu bir talik nedenidir. Ancak borçlunun bu hâline rağmen takip ilerler ve borçlu bu nedenle itiraz süresini kaçırırsa gecikmiş itiraz yoluna başvurabilecektir. Benzer şekilde Yargıtay, ödeme emrinin tebliği tarihinde cezaevinde bulunan ve kendisine İİK. md. 54’te yer

²⁵⁰ UYUMAZ, s.101. KURU, İcra İflas - I, s. 271; KARSLI, s. 459; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.154.

²⁵¹ KARSLI, s. 457; YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, s. 80; AKYAZAN, s. 41.

²⁵² UYUMAZ, s. 97.

²⁵³ Uyar da, gecikmiş itirazın üzerine icra mahkemesinin ilk önce “*takibin ertelenmesinin*” gerekip gerekmeyeceği yönünde karar vereceğinden bahsetmiştir (UYAR, İİK Şerhi C. 3, s. 4180).

alan talik hâline uygun olarak kendisine temsilci ataması için süre verilmeyen borçlunun gecikmiş itiraz talebinde bulunabileceğini belirtmiştir²⁵⁴.

Mahkemenin takibi talik etmesi, borçlunun mazeretinin kabul edileceği anlamına gelmez. Zira mahkeme, bir fikir edinmiş olsa bile henüz mazeretin esası yani, gerçekliği ve kabul edilebilirliği hakkında karar vermemiştir. Mahkemenin takibin talikine karar verdiği sırada alacaklı icra takibinde henüz haciz istememiş olabilir. Bu hâlde, borçlunun mal kaçırma ihtimali söz konusu ise ne yapılacağı hakkında bir düzenleme mevcut değildir. Kanuni taliklere ilişkin hükümlere kıyasen, böyle bir durumda haciz yapılabileceğinin kabulü gerekir. Zira, mahkeme henüz mazeretin kabulüne karar vermemiştir. Yapılan inceleme sonucunda borçlunun mazeretinin reddine karar verilmesi mümkün olduğu gibi; mazereti haklı bile olsa borçlu, hakkındaki icra takibinin yarattığı olumsuz baskı ile mal kaçırma eğilimi gösterebilir. Yahut bazı muhafaza tedbirlerinin alınması yahut içeriği icra takip işlemi olmayan tebligatların yapılması gerekebilir. Bu hâllerde, haciz, muhafaza tedbirlerinin alınması ile bazı tebligatların yapılmasına müsaade etmek gerekir²⁵⁵. Ancak alacaklı haciz isteyebilir ise de, -zorunlu hâller dışında- satış istemesi mümkün olmamalıdır. Başka bir deyişle, istisnai hâller dışında hiçbir icra takip işleminin bu süre içerisinde yapılamaması gerekir.

Gecikmiş itiraz kurumundan, yalnızca borçlu değil takibin tarafı olmayan üçüncü kişiler de yararlanabilir. İİK. md. 89/VI hükmüne göre; “Üçüncü şahıs, kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde haciz ihbarnamesine itiraz etmediği takdirde 65 inci madde hükmü uygulanır.” Dolayısıyla yukarıda yapılan açıklamalar, haciz ihbarnamesine kusuru olmaksızın süresinde itiraz edemeyen üçüncü kişiler bakımından da geçerlidir.

²⁵⁴ “Takip dosyası içindeki ödeme emri tebliğ ilmuhaberinden “ödeme emrinin tebliği sırasında borçlunun ceza evinde tutuklu olduğu” anlaşılmaktadır. Yine icra dosyasından borçluya koşulları olduğu hâlde İİK’nun 54. maddesi gereğince mehil verilmediği anlaşılmaktadır. İtiraz süresini bir gün geçiren borçlunun özel durumu nazara alınarak gecikmiş itiraz konusundaki mazeretinin kabulü ile itirazın esastan incelenmesi gerekirken süre yönünden reddi isabetsizdir.” Y. 12. HD. T. 27.5.1991, E. 1990/14138, K. 1991/6711 (UYAR, İİK Şerhi C.3, s. 4203)

²⁵⁵ Borçlunun, borcun faizleriyle birlikte tamamı kadar teminat göstererek haczi önlemesine bir engel yoktur.

İ. Takibin Taliki Sonucunu Doğurabilecek Diğer Durumlar

Yukarıda sayılan hâller dışında, yine takibin taliki etkisinin görülebileceği bazı durumlar vardır. Bunlar, İİK. md. 29/II, 97/I ve 276 hükümlerinde yer almaktadır.

İİK. md. 29 hükmünde, taşınmazın boşaltılması sırasında karşılaşılan üçüncü kişinin taşınmazı hükümden sonra devraldığını veya doğrudan doğruya işgal etmekte bulunduğunu (md. 29/II) ileri sürmesi hâlinde yapılması gereken işlemler açıklanmıştır²⁵⁶. Üçüncü kişi böyle bir iddiayı ileri sürer ve bunu kanıtlamak için tapu kaydını gösterirse, icra müdürü kendisine mahkemeye başvurarak dava açması için yedi günlük süre verir. Bu süre içerisinde dava açılırsa icra geri bırakılır yani takip durdurulur²⁵⁷. Aksi hâlde, taşınmaz boşaltılır. Maddede bahsi geçen yedi günlük süre hak düşürücü niteliktedir; mahkeme re'sen dikkate alır²⁵⁸.

İİK. md. 97 hükmünde üçüncü kişinin istihkak iddiasından bahsedilmektedir. Buna göre, borçlunun elinde olan bir malın haczedilmesinden sonra üçüncü kişinin istihkak iddiasında bulunması ihtimalinde alacaklı veya borçlu itirazın kendisine tebliğinden itibaren üç günlük süre içinde üçüncü kişinin istihkak iddiasına itiraz ederse bu hâlde icra dairesi dosyayı icra mahkemesine verir. Dosyayı alan icra mahkemesi, incelemeye geçmeden önce takibin taliki veya devamına karar verir. Takibin talikine karar vermesi esasen malın satışının durdurulmasına karar verilmesi anlamına gelir²⁵⁹. Yoksa bu şekilde icra takibinin bütün olarak talikine karar verilmez²⁶⁰. Talik kararının verilebilmesi için talep gerekmiyor olsa da; haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararlarının karşılanması üçüncü kişiden teminat istenir²⁶¹.

İİK. md. 276 hükmünde ise, tahliyesi istenen yerde kiracıdan başka bir şahıs bulunur ve işgalde haklı olduğuna dair resmi bir belge gösteremezse derhal tahliye olunur. Ancak, bu şahıs resmi bir belge gösteremese de icra dairesine ibraz olunan sözleşme tarihinden önceki bir zamandan beri taşınmazı işgal etmekte bulunduğunu

²⁵⁶ UYAR, Gerekçeli- İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C. 2, Ankara 2008, s. 2767 (Kısaca: İİK Şerhi C. 2).

²⁵⁷ UYAR, İİK Şerhi, C. 2, s. 2767.

²⁵⁸ UYAR, İİK Şerhi, C. 2, s. 2767.

²⁵⁹ KURU, Elkitabı, s. 550.

²⁶⁰ KURU, Elkitabı, s. 550.

²⁶¹ KURU, Elkitabı, s. 550.

beyan eder ve bu beyanı icra müdürü tarafından mahâllinde yapılacak inceleme doğru olduğu kanısına varırsa icra müdürü, tahliyeyi üç gün erteleyerek bu süre içinde durumu icra mahkemesine bildirir²⁶². Görüldüğü üzere, burada da ertelenen husus tahliyedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN ETKİLERİ

I. TATİL VE TALİK HÂLLERİN İCRA TAKİP İŞLEMLERİNE ETKİLERİ

A. Genel Olarak

Tatil ve talik hâlleri, icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini ifade eder. Bu kuralın anlaşılabilmesi için öncelikle icra takip işlemlerinin neler olduğunun tespit edilmesi gerekecektir. Bu sebeple aşağıda öncelikle icra takip işlemi kavramı, unsurları ve hükümleri üzerinde durulmuştur.

B. İcra Takip İşlemleri

1. İcra Takip İşlemi Kavramı ve Niteliği

Bir takip prosedürü, içerisinde birçok işlem barındırır. Bu işlemlerin bir kısmı icra takibinin taraflarınca, bir kısmı üçüncü kişilerce, diğer bir kısım ise icra organlarınca gerçekleştirilir. Ancak yapılan işlemlerin tümünün icra takibinin

²⁶² “ilamsız tahliye «takip dosyasında taraf bulunmayan şikâyetçi üçüncü kişi, kendisine yöneltilmiş infaz işleminden müştekidir. (...) kendisinin takip alacaklısı (kiralayan) ile kira sözleşmesi yaptığını belirten ilama dayanarak kiracı bulunduğunu iddia etmiş olması karşısında, icra memurunun, kiralanan yerde üçüncü bir kişinin bulunması ve işgalde haklı olduğuna dair resmî bir vesika göstermesi sebebi ile İİK’nun 276. maddesi uyarınca tahliyeyi tehir ile merciye keyfiyeti bildirmesi icap ederken bu yolda işlem yapılmaması, üçüncü kişinin şikâyetini haklı hale getirmektedir. (...)” Y. 12. HD., 20.2.1986, 1840/1997 (KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. II, 3. Baskı, İstanbul 1990, s. 2053 -Kısaca: İcra - İflas II).

gidişatını şekillendirdiği söylenemez. İşte, icra takibinin gidişatını belirleyen, yani takibe yön ve şekil veren işlemler geniş anlamda ‘takip işlemi’ olarak isimlendirilerek; icra takibinin seyrine etki etmeyen – ancak yine de takibi ilgilendiren- diğer işlemlerden ayrı tutulmuştur^{263,264}. Bu anlamda takip işlemleri, genel olarak ifade edildiğinde hem taraflarca gerçekleştirilen işlemleri hem de icra organlarınca gerçekleştirilen işlemleri içeren bir anlam taşır. İcra takip işlemleri de bu kategori içerisinde ‘takip işlemleri’ başlığı altında yer alır.

İcra prosedürünün seyrine etki eden ve taraflarca gerçekleştirilen işlemlere taraf takip işlemleri denir²⁶⁵. Örneğin, satış talebi taraf takip işlemlerindendir. Bir icra takibinde, kural olarak, icra organları talep üzerine harekete geçer; yani istisnai hâller dışında icra organları re’sen işlem yapılmaz. Dolayısıyla, bir icra organı yapılan işlem, kural olarak²⁶⁶ temelini taraf takip işleminden alır. Daha doğru bir ifadeyle, taraf takip işlemlerinin büyük bir çoğunluğunu ya icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesi maksadıyla yapılan başvurular yahut bu işlemlere muvafakat beyanları oluşturur²⁶⁷. Örneğin, icra dairesince haciz yapılabilmesi -istisnai durumlar hariç- alacaklının haciz talebinde bulunmasına bağlıdır.

Gerek temelini bir taraf takip işleminden alsın gerekse -istisnaen de olsa- re’sen yapılmış olsun, icra organları tarafından yapılan ve takibin gidişatını şekillendiren işlemler icra organlarının takip işlemleridir²⁶⁸. İcra organlarınca yapılan bu işlemler, bazı başka şartları da taşıması kaydıyla, icra takip işlemi kategorisi içerisinde yer

²⁶³ Umar, takip işlemi üst kavramını tarafların takip işlemleri ve icra organlarının takip işlemleri olarak sınıflandırdıktan sonra; icra organlarının takip işlemlerinin de geniş anlamda icra organlarının takip işlemi ve dar anlamda icra takip işlemleri olarak içeriğini belirlemiştir. Umar, genel bir kavram olarak icra organlarının takip işlemlerinin, icra organlarınca yapılmış olmak ve takibe yön ve şekil vermek olmak üzere iki unsuru ihtiva ettiğini belirtmiştir (UMAR, Bilge: İcra ve İflâs Hukukunun Tarihî Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1973, s.171). Bu tasnif açısından bakıldığında tatil ve talik hâlleri için önem arz eden işlemler dar anlamda icra organlarının takip işlemleridir.

²⁶⁴ Örneğin, borçlunun ilamsız icra takibine yaptığı itirazın alacaklıya tebliğ edilmesi takibin gidişatı bakımından belirleyici bir işlem değildir.

²⁶⁵ UMAR, s. 171; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 48; BORAN - GÜNEYSU, Nilüfer: İcra Takip İşlemleri, TBB Dergisi 2012, s. 35.

²⁶⁶ İcra takip işlemleri de ancak icra organları tarafından gerçekleştirilebilen işlemler olduğundan bu işlemler de kural olarak alacaklının talebine istinaden yapılır. Kural bu yönde olmakla birlikte, istisnaen talep olmadan da bir icra takip işleminin yapılması mümkündür. Örneğin tamamlama haczinde durum böyledir. Ancak icra takip işlemleri takibin tarafı olmayan bir üçüncü kişinin talebi üzerine gerçekleştirilmez. Başka bir istisnai durum ise, İİK. md. 33/III, c. 2 uyarınca borçlunun mallarının haczedilmesini talep etmesi hâlidir. Bu son hâlde, borçlu tarafından gerçekleştirilen ve taraf takip işlemlerinden olan haciz talebi sonucunda, icra takip işlemlerinden olan haciz işlemi gerçekleştirilir.

²⁶⁷ UMAR, s. 171-174; BORAN-GÜNEYSU, s. 35.

²⁶⁸ Umar, bu işlemleri ‘devletin takip işlemleri’ olarak isimlendirmiştir (Bkz. UMAR, s. 183 vd.).

alırlar. Haciz talebi, bir taraf takip işlemi olmasına rağmen; haciz, icra organınca önceden alacaklının talebine istinaden yapılan bir icra takip işlemidir. Dolayısıyla, icra takip işlemleri -kural olarak- alacaklının talebiyle icra organı tarafından yapılan işlemlerdir.

İcra takip işlemlerinin temelinde taraf takip işlemlerinin olması, icra organlarının o işleme dair takdir yetkisinin olmadığını göstermez. İcra organlarından, icra dairesi işleme icra takip işlemi niteliğini veren organdır. Bir icra takip işleminin yapılıp yapılmamasında kural olarak icra organlarının takdir yetkisi bulunmamaktadır²⁶⁹. Örneğin, alacaklı takip talebinde bulunduğu zaman, -icra dairesinin re'sen dikkate alması gereken hususları haricinde- icra dairesi üç gün içerisinde ödeme emri göndermek zorundadır. Ancak bu durum icra takip işlemlerinin tespiti için yeterli değildir. Zira, kural takdir yetkisinin olmaması yönünde olsa da, icra organlarının takdir yetkisinin mevcut olduğu icra takip işlemleri de vardır²⁷⁰. Örneğin, bir malın haczedilip haczedilmeyeceğine icra dairesi karar verir. Elbette ki, bu husus takdir yetkisinin denetlenemeyeceği anlamına gelmemektedir. İcra organlarının kendilerine tanınan takdir yetkisini en iyi şekilde kullanması gerekir, aksi takdirde işlemin takdirinde hata sebebiyle işleme karşı şikâyet yoluna başvurulabilir.

İcra takip işlemi kavramı İcra ve İflâs Kanununda açıkça tanımlanmasa da bazı maddelerde değişik ifadelerle bu kavramın kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, İİK. md. 111/I ve son fıkrası, 169/son fıkra ve 365/ II hükümlerinde icra takip işlemlerini ifade etmek üzere “icra muamelesi” kavramı kullanılmış; benzer şekilde md. 51, 66, 179/b/I, 289/I ve 309/ö/III hükümlerinde “takip muamelesi” ve md. 170/I hükmünde ise “icra takip muameleleri” kavramı kullanılmıştır.

Doktrinde; Umar, ‘dar anlamda icra organlarının takip işlemleri’ ve ‘geniş anlamda icra organlarının takip işlemleri’ olmak üzere bir tasnif yaparak, gerek Borçlar Kanunu gerekse İcra ve İflâs Kanunu hükümlerinde kastedilen işlemlerin ‘dar anlamda icra organlarının takip işlemi’ olduğunu belirtmiştir²⁷¹. Umar, dar anlamda icra organlarının takip işlemi kavramını “(1) icra organlarınca (2) tâkip borçlusuna

²⁶⁹ KURU, İcra-İflas I, s. 67, 68.

²⁷⁰ BERKİN, Rehber-I, 1980, s 36, 37.

²⁷¹ UMAR, s. 188-205.

karşı yapılan, -malvarlığı üzerinden tatmin edilecek bir istem söz konusu ise- onun malvarlığına yönelen, onun tâkip içindeki hukuki durumunu etkileyen ve (3) tâkibin, alacaklının tâtmininden ibaret nihaî amaca yaklaşmasına hizmet eden bir işlem” şeklinde tanımlayarak, unsurlarını tespit etmiştir²⁷². Belgesay, takip muamelesini “icra memurunun borçlu aleyhine icra hukuku bakımından netice doğuran bir karar veya muamelesi” olarak tanımlamıştır²⁷³. Ansay, icra takip işlemlerinin, “takip eden alacaklıyı, borçlunun mallarından alacağını alması yolundaki gayesine ulaştırmaya yarayan ve borçlunun hukukî durumuna zarar vermeğe müsait bulunan icra (organlarının) muameleleri” olduğunu belirtmiştir²⁷⁴. Berkin, “icra memurunun” yaptığı muameleleri alelâde icra muameleleri ve icra takip muameleleri olmak üzere tasnif ettikten sonra, icra takip muamelelerini “takibi ilerletmek ve borçlu hakkında sonuç doğurmak amacile icra organlarından sâdır olan irade beyanıdır” şeklinde tanımlamıştır²⁷⁵. Kuru ise, bu kavramı “icra organları tarafından borçluya karşı yapılan, borçlunun hukukî durumuna zarar vermeye elverişli olan ve cebri icranın alacaklı yararına ilerlemesi amacına yönelmiş bulunan işlemlerdir” şeklinde ifade etmiştir²⁷⁶. Üstündağ, icra müdürünün görev ve mükellefiyetleri bahsinde icra müdürlerinin icra takip işlemlerini yapacağını; İcra ve İflâs Kanununda bu kavramın tanımlanmadığını ve fakat Kanunun bazı maddelerinde bu kavrama yer verildiğini açıkladıktan sonra²⁷⁷; icra takip işlemlerini “icra organları tarafından takipte bulunan alacaklıyı, borçlunun mamelekenden tatmin gayesine yaklaştırmaya everişli olmak üzere yapılan ve borçlunun şikâyet hakkını kullanmaması sebebiyle aleyhine kesin neticeler husule getiren muamelelerdir.” şeklinde tanımlamıştır²⁷⁸. Karşlı, icra işlemlerini, taraf takip işlemleri ve icra organlarınca yapılan icra işlemleri olmak üzere tasnif ettikten sonra, icra dairesi görevlisi tarafından yapılan işlemlerini, “takibi bir sonraki aşamaya intikal ettiren, alacaklıyı borçlunun malvarlığından alacağını almaya yaklaştıran ve cebri icranın ilerlemesini sağlayan işlemler” olarak tanımlamıştır²⁷⁹. Muşul, icra takip işlemlerini “ icra dairesi tarafından yapılan ve gayesi takibi ilerletip alacaklıyı borçlunun malvarlığından alacağına kavuşturmak

²⁷² Tanım için bkz. UMAR, s. 197; unsurlar için bkz. UMAR, s. 188-191.

²⁷³ BELGESAY, Şerh, s. 55.

²⁷⁴ ANSAY, s. 41.

²⁷⁵ BERKİN, Rehber-I, s. 123.

²⁷⁶ KURU, İcra-İflas I, s.137.

²⁷⁷ ÜSTÜNDAĞ, s. 31.

²⁷⁸ ÜSTÜNDAĞ, s. 32.

²⁷⁹ KARSLI, s. 96.

olan işlemler” olarak tanımlamıştır²⁸⁰. **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, icra takip işlemlerini “*icra organları tarafından borçluya karşı yapılan, cebrî icranın ilerlemesini sağlayıcı nitelikte işlemler*” şeklinde tanımlamıştır²⁸¹. **Boran-Güneysu**, “*icra organları tarafından borçluya karşı yapılan ve cebrî icranın ilerlemesini sağlayıcı nitelikteki takip işlemleri*” şeklinde tanımlamıştır²⁸². Yargıtay, icra takip işlemi kavramını tanımlamasa da, “... *icra memurunun, icrayı ileri safhaya götüren her işlemi ile ...*” zamanaşımının yeniden kesilerek işlemeye başlayacağını vurguladığı bir kararında aslında icra takip işlemlerinden bahsetmiştir²⁸³.

Görüldüğü üzere, yukarıda yer alan tanımlarda icra takip işlemlerinin cebrî icra prosedürünü ilerletici nitelikte olması ve işlemin borçluya karşı yapılmış olması hususlarında birlik vardır. Ancak işlemin hangi icra organı tarafından gerçekleştirileceği bakımından farklılıklar söz konusudur. Genellikle yapılan tanımlarda işlemin icra organlarınca gerçekleştirilmesinden bahsedilmektedir²⁸⁴. İşlemin icra organlarınca yapılmasının kabulü, aslî veya ferî tüm icra organlarının icra takip işlemlerini gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği gündeme getirir²⁸⁵. Bazı tanımlarda ise, icra takip işleminin icra dairesince yapılması gerektiği açıkça belirtilmiştir²⁸⁶.

Kanaatimizce, icra takip işlemleri yalnızca icra organları arasından icra dairesi tarafından yapılan işlemlerdir. İcra mahkemesinin yahut genel mahkemelerin kararları icra takip işlemi niteliğinde kabul edilmemelidir. Örneğin, itirazın iptali davası sonucunda davanın kabulü kararı yahut icra mahkemesince

²⁸⁰ MUŞUL, C. I, s. 93, 110.

²⁸¹ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 49.

²⁸² BORAN – GÜNEYSU, s. 32.

²⁸³ Y. 4. HD., T. 29.06.1976, E: 2723, K: 6408 (Bkz. UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3945).

²⁸⁴ Boran-Güneysu, açıkça, bir işlemin icra takip işlemi olarak kabul edilebilmesi için icra dairesi, icra mahkemesi veya genel mahkemeler tarafından yapılması gerektiğini kabul etmiş ve hatta genel mahkemelerin verdiği itirazın iptali veya menfî tespit davasının reddi yönünde verdiği kararların dahi icra takip işlemi niteliğinde olduğunu belirtmiştir (BORAN-GÜNEYSU, s. 39 vd.).

²⁸⁵ Bilindiği üzere, icra organları asıl (aslî) icra organları ve yardımcı (ferî) icra organları olmak üzere ikiye ayrılır. Asıl icra organları icra dairesi, icra mahkemesi ve Yargıtay’ın ilgili hukuk dairelerinden ibaret olup; bu organların ortak özelliği münhasıran icra işleri ile ilgilenmeleridir²⁸⁵. Asıl icra organları icra hukukunun uygulanmasında devamlı olarak görev yaparlar²⁸⁵. Yardımcı icra organları ise, esas işlerinin yanı sıra icra işleriyle de ilgilenen, aslî icra organlarına yardım eden organlar olup²⁸⁵, bu organlar kendilerine vazife verilmediği sürece icra hukukunun uygulanmasında görev almazlar²⁸⁵. Bu kapsamda; genel mahkemeler, savcı ve adalet müfettişleri ile kolluk kuvvetleri yardımcı icra organları kategorisinde yer alır.

²⁸⁶ MUŞUL, C. I, s. 93 ve 110.

itirazın kaldırılması kararı icra takip işlemi değildir²⁸⁷. Bunlar, takip prosedürüne mahkemelerin yenilik doğuran kararları ile gerektiğinde müdahale etmesinin neticesidir. Bazı talik hâlleri vardır ki fiilen mahkemelerin karar alması olanaklı bulunmaz; talik süresinin bitmesinin beklenmesi gerekir. Örneğin, borçlunun tutuklu veya hükümlü olması hâlinde temsilci tayin etmesinin beklenilmesi gerekir. Ancak bu durum, örnekte talik hâli sebebiyle değil, taraf teşkili sebebiyledir.

Aşağıda da tartışılacağı üzere²⁸⁸, tatil ve talik hâllerine rağmen bir icra takip işleminin yapılması neticesinde işlemin şikâyet tabi olması sonucunu doğurur. Mahkemelerin de icra takip işlemi yapmaya ehil organlardan olduğu düşünülürse bu hâlde, tatil ve talik hâllerine rağmen yapılan işleme nasıl muhalefet edileceği sorunu gündeme gelecektir. Zira şikâyet, icra dairesinin işlemleri bakımından başvuru bir yoldur. Tatil ve taliklerde yapılan icra dairesi işlemlerinin şikâyet yolu ile iptal edilmesi, mahkeme kararlarının verdiği hükümlerin ise etkilerini tatil ve talik hâlinden sona erdikten sonra gösterdiğinin kabul edilmesi bu durum için çözüm gibi gözükebilirse de, yenilik doğuran davaların etkileri bakımından savunulması mümkün değildir. Yenilik doğuran kararlar etkilerini, şekli anlamda kararın kesinleşmesiyle doğururlar. Dolayısıyla tatil ve talik zamanlarında da olsa icra mahkemelerinin veya genel mahkemelerin verdiği kararların -örneğin itirazın kaldırılması ya da itirazın iptali kararı- etkisinin sonradan doğmasının kabul edilmesi söz konusu olamaz²⁸⁹. Zira itirazın kaldırılması kararı veya itirazın iptali davasının kabulü kararı şeklen kesinleşmekle etkilerini doğurur. Ancak bu davaların etkisi alacaklının takibe devam etmesini sağlamaya yöneliktir. Buradaki inşai etki, durmuş olan takibe devam imkanının kazandırılmasıdır. Alacaklı artık haciz isteme yetkisi kazanmış olur. İşte bu hâlde, mahkemenin verdiği karar değil; alacaklının haciz talep etmesi üzerine yapılan haciz işlemi icra takip işlemi olur.

²⁸⁷ Kiraz, itirazın kaldırılması davasına iflasın ertelenmesi kararının etkilerini açıklarken, **‘itirazın kaldırılması talebinin’ icra takip işlemi olmadığını**; bu sebeple iflasın ertelenmesi kararının itirazın kaldırılması davasına bir etkisi olmayacağı düşünülebilirse de bu davanın takiple iç içe geçmiş olan ve icra dosyasının ekini oluşturan bir takip hukuku davası olduğunu belirterek, bu sebeple davaya devam edilememesi ve mahkemenin de erteleme kararını kendisi için bekletici mesele yapması gerektiği düşüncesinde olduğunu ifade etmiştir. Kiraz, ayrıca bu tespitin aynı gerekçelerle itirazın iptali davası için de geçerli olduğunu da açıklamalarına eklemiştir (KİRAZ, Taylan Özgür, İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması (İİK. md. 68-70), 4. Baskı, Ankara 2013, s. 337).

²⁸⁸ Bkz. aşı. s. 193 vd.

²⁸⁹ ÖNEN, Ergun, İnşai Dâva, Ankara 1981, s.174, 175.

Bir hukuki işlemin tespiti ve diğer işlemlerden ayrılması bakımından incelenmesi gereken hususlar işlemi yapan kişi ya da makam, işlemin muhatabı ve işlemin yöneldiği sonuç olmak üzere üç unsurdan ibarettir²⁹⁰. **İcra takip işlemleri, - bir takip prosedürünü ilerletici nitelikte olmak şartıyla- ister takip prosedürü içerisinde isterse henüz başlamış bir takip mevcut olmaksızın yapılmış olsun²⁹¹, bizzat borçlu muhatap alınarak ve -kural olarak taraf takip işlemine istinaden, istisnaen de re'sen harekete geçmek suretiyle- icra dairesince gerçekleştirilen takip işlemleri olarak tanımlanabilir.** Dolayısıyla bir icra takip işlemi; işlemin icra dairesince gerçekleştirilmesi, bu işlemin borçluya karşı yapılmış olması ve işlemin niteliği itibariyle cebri icra prosedürünü ilerletici niteliğe sahip olması şeklinde üç temel unsurun mevcudiyeti gerekir²⁹².

Bir işlemin taşıdığı unsurlar, esasen o işlemin hukuki niteliğinin tespitini sağlar. İcra takip işlemleri alacaklıyı hakkına yaklaştırma amacına yönelik olarak gerçekleştirilen ve takibi yeni bir aşamaya getirdiği -yani yeni bir hukuki durum meydana getirdiği- göz önüne alındığında bu işlemlerin inşaî nitelik taşıdığı söylenebilir²⁹³. Bu inşaî nitelik etkisini, sadece işlemin yapılmasını talep eden yahut işleme muhatap alınan kişi bakımından değil, işlemle ilgili herkes bakımından gösterir²⁹⁴.

İcra dairesi tarafından yapılan icra takip işlemleri niteliği itibariyle idarî işlemlerdir²⁹⁵. Zira kazaî bir işlemde bahsedebilmek için, yargı yolunun açık olması, işlemi yapan makamın bir yargı makamı olması ve bir prosedür içerisinde iki tarafın çekişmeli olarak iddia ve savunmalarına imkan verilmesi gerekir²⁹⁶. Yukarıda da belirtildiği üzere, doktrinde icra takip işlemlerinin yalnız icra dairesince değil, icra mahkemesi ya da bazı durumlarda genel mahkemelerce de yapılmasının mümkün

²⁹⁰ Bundan sonraki açıklamalar, icra takip işlemlerinin icra organları arasından icra dairesi tarafından yapılan işlemler olduğu dikkate alınarak yapılmıştır.

²⁹¹ Takipten önce alınmış bir ihtiyati haciz kararının icrasında olduğu gibi.

²⁹² KURU, İcra-İflas I, s. 137; KURU, El Kitabı, s. 147; ÜSTÜNDAĞ, s. 32; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3697; UYAR, Talih: İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı (İ.İ.Y. mad. 51), TNBHD, 1981, S:29, s. 18 (Kısaca: İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı); PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 49; BORAN-GÜNEYSU, s. 37. İsviçre'de Federal Mahkeme içtihatlarının saydığı takip işlemi şartları için bkz. YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, s. 24.

²⁹³ BERKİN, Rehber-I, s. 35. Ayrıca bkz. UYAR, s. 206 vd.

²⁹⁴ BERKİN, bu duruma haciz kararını örnek göstermiş ve icra müdürünün haciz kararının hem takip alacaklısı hem takip borçlusu hem de takipte bulunmamış olan diğer alacaklıları ilgilendiğini belirtmiştir (BERKİN, Rehber-I, s. 35).

²⁹⁵ BERKİN, Rehber-I, s. 34

²⁹⁶ BERKİN, Rehber-I, s. 34

olduğu görüşü mevcuttur²⁹⁷. Bu görüşte olmamakla birlikte, bir mahkemenin icra takip işlemini yapabileceği kabul edilirse, artık işlemin kazaî nitelik taşıdığı söylenebilirdi. Örneğin, icra mahkemesince borçlunun itirazının kaldırılması bir icra takip işlemidir denilir ise bu hâlde kazaî nitelikte olacaktır. Bir icra takip işleminin kazaî ya da idarî nitelik taşıması, işlemin yapıldıktan sonra işlemi yapan makam tarafından değiştirilip değiştirilememesi bakımından önem taşır. Kazaî nitelikte olduğu kabul edilir ise, icra takip işleminin makam tarafından re'sen tekrar ele alınması veya değiştirilmesi söz konusu olamaz. Ancak idarî nitelikte olduğu kabul edilirse icra dairesi bu işlemi kendiliğinden değiştirebilir²⁹⁸.

İcra takip işlemleri, içerisinde kamu gücünü barındıran işlemlerdir. Bu yönüyle özel hukuk işlemlerinden farklılık gösterir. Zira, işlemi yapan icra organları kamu gücünü kullanan ve vazifesi gereği icra takip işlemini yapan bir organlardır. İcra takip işlemleri tek taraflı işlemlerdir. Zira işlemin iki taraflı işlemlerdeki durumun aksine işlemin karşı tarafı değil, muhatabı vardır ve muhatap borçlunun iradesiyle bu işleme dahil olması söz konusu değildir.

Borçlunun icra takip işlemlerine karşı şikâyet ya da itiraz hakkını kullanmaması hâlinde işlemler kendisi aleyhine kesinleşmesinden hareketle, doktrinde, başka bir unsur olarak 'şikâyet hakkının kullanılmaması sonucunda kesinleşmesi' şartı da arandığı görülmektedir²⁹⁹. Bu görüşe göre; şikâyet edilmemesi hâlinde işlemin borçlu aleyhine kesinleşmesi unsuru esasen erteleme hâllerinin (İİK. md. 51-55) konuluş sebebiyle ilgilidir. Ayrıca bu görüş kapsamında, erteleme zamanlarının borçlunun taciz edilmemesi gereken bir zamanlar olduğu vurgulanıp, icra takip işlemlerinin bu süre içerisinde yapılması uygun görülmemiş ise, bu işlemlerin yapılması hâlinde, eğer şikâyeti gerektiren bir hal varsa, borçlunun erteleme zamanları içerisinde o şikâyet yoluna başvurmaya zorlanmaması yani kanun tarafından tanınan istirahat hakkının

²⁹⁷ Bkz. yuk. s. 72, 73.

²⁹⁸ İşlem şikâyet yoluyla icra mahkemesine intikal etmiş ise, artık icra dairesinin de işlemi değiştirme yetkisi de icra mahkemesine geçmiştir. (Bu husus hakkındaki tartışmalar için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 32, 33).

²⁹⁹ Postacioğlu/Altay, icra takip işlemleri için (a) icra organlarından kaynaklanması, (b) alacaklıyı hakkına erişme amacına yaklaştırması ve (c) borçlunun şikâyet etmemesi durumunda borçlu aleyhine kesin nitelik kazanması şeklinde üç unsurdan bahsetmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300).

engellenmemesi gerektiğinden söz edilmiştir³⁰⁰. Buna karşılık, bir işlemin sonuçlarını ortadan kaldırmaya yönelik olarak bazı imkanlar tanınmış olmasının o işlemin hukuki niteliğini değiştirmeyeceği; yapılan bir takibin bütünüyle sonuçlarını ortadan kaldıran bir başka imkanın İİK. md. 72/V ve VII hükümlerinde öngörüldüğü, dolayısıyla takip içerisinde yapılan her işlemin neticelerini ortadan kaldırabilecek şikâyet dışında bir imkanın daha mevcut olduğu dikkate alındığında hiçbir işlemin icra takip işlemi olamayacağı sonucunu doğurduğundan bu görüşün kabul edilemeyeceği de doktrinde savunulan görüşler arasındadır³⁰¹. Başka bir görüşe göre ise, borçlunun şikâyet etmemesi hâlinde işlemin borçlu aleyhine kesinleşmesine ilişkin unsurun esasen işlemin ‘borçluya karşı yapılması’ unsurunun bir sonucudur³⁰². Zira işlem borçlunun hukuki durumuna zarar vermeye yönelik olduğundan borçlunun bu işleme karşı itiraz ya da şikâyet hakkı bulunmaktadır³⁰³.

2. İcra Takip İşlemlerinin Unsurları

a. İşlemin İcra Dairesince Yapılması

Bir işlemin icra takip işlemi sayılabilmesi, öncelikle bu işlemin işlemi yapmakla Kanunen görevli ve yetkili icra organ tarafından yapılmasını gerektirir.

Her icra organı işleme icra takip işlemi niteliğini kazandırmayabilir. Kanaatimizce, bir işlemin icra takip işlemi niteliğinde olabilmesi için işlemin öncelikle icra dairesi tarafından gerçekleştirilmesi gerekir³⁰⁴. Doktrinde bir işleme icra takip işlemi niteliğini veren icra organları; icra dairesi, icra mahkemesi veya

³⁰⁰ Postacioğlu/Altay, icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmesi işleminin kesinleşmesinin borçlunun şikâyet etmemesine bağlı olmaması dolayısıyla bir icra takip işlemi olmadığını belirtmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300).

³⁰¹ UMAR, s. 192, 193.

³⁰² BORAN-GÜNEYSU, s. 46.

³⁰³ Muşul, icra takip işlemi unsurlarına değinmeksizin, bir işlemin taraf işlemi mi yoksa icra takip işlemi mi olduğunun o işleme karşı itiraz mı yoksa şikâyet mi edilmek gerektiğinin belirlenmesi bakımından önemli olduğunu belirttikten sonra; İİK’da öngörülen şartlarla taraf işlemlerine karşı itiraz, icra takip işlemlerine karşı ise şikâyet yoluna gidilebileceğini söylemiştir (MUŞUL, C. I, s. 93).

³⁰⁴ Bkz. yuk. s. 73 vd.

genel mahkemeler olduğu; savcı ve adalet müfettişlerince yapılan işlemler icra takip işlemi niteliği taşımadığı belirtilmiştir³⁰⁵.

Kanunen işlemi yapmakla görevlendirilmiş icra organlarınca –icra dairesince- gerçekleştirilse de icra takip işlemi olmayan işlemler de vardır. Bu kapsamda, icra dairelerinin salt olarak bir tutanak düzenlemesi icra takip işlemi değildir³⁰⁶. Benzer şekilde, icra dairesinin bilgi edinmeye yönelik işlemleri de, -bu durum bir icra takip işleminin geçerlilik şartı olmadığı sürece- icra takip işlemi niteliği taşımaz³⁰⁷. Örneğin, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla başlatılan bir takipte, icra dairesi satış hazırlıkları yapmak maksadıyla gayrimenkulün tapudan kayıt örneklerini ve belediyeden imar durumunu getirtir (İİK. md. 150/d). İşte bu işlem icra dairesinin bilgi edinmesine yönelik bir işlem olduğundan icra takip işlemi değildir.

Bir icra takip işleminin geçerlilik şartı niteliğinde bulunmayan ihbar, ihtar, bildirimler ile süre tayini gibi işlemler de icra dairesince yapılmış olsalar bile icra takip işlemi olmazlar³⁰⁸. Örneğin, bir taşınır malın haczedilmesinin ardından borçlunun bu malı icra dairesinin izni ve alacaklının muvafakati olmaksızın satamayacağına ve aksi davranışının cezai sorumluluğunu gerektireceğine ilişkin icra müdürünün yaptığı ihtar bir icra takip işlemi değildir. Ayrıca icra dairesince ilgili kişiye belge verilmesi yahut örnek verilmesi veya bir belgenin tasdik edilmesi gibi işlemler de icra takip işlemi değildir³⁰⁹. Örneğin, ödeme emri düzenlendikten sonra İİK. md. 60/III, c.3 hükmü uyarınca talep etmesi hâlinde alacaklıya ödeme emrinin tasdikli bir nüshası verilebilir. Burada her ne kadar borçluya ödeme emrinin tebliği

³⁰⁵ Genel mahkemelerin icra hukukuna ilişkin işlemlerinin niteliği de tartışmalıdır. Ancak yardımcı icra organı olan mahkemelerin yaptığı işlemler, icra takip işleminin diğer unsurlarını da taşıması kaydıyla, bu işlemlerin de icra takip işlemi niteliği kazandığının kabulü gerektiği doktrinde belirtilmiştir (Bkz. BORAN-GÜNEYSU, s. 39 ve 41).

³⁰⁶ UMAR, s. 183.

³⁰⁷ UMAR, s. 183.

³⁰⁸ ÜSTÜNDAĞ, s. 32; Umar, süre verilmesi ve bildirim işleminin hakkın kullanılması için bir geçerlilik şartı olmadığını, -süre tayini işlemi ile birlikte ayrıca alacaklıya bizzat yetki de verilmediği sürece- yalnızca süre içinde hakkın kullanılmaması sonucunda hakkı kullanma yetkisinin düşmesi sonucunu doğurabileceğini ve fakat İİK. md. 94/III hükmünün 2. cümlesinin bu duruma bir istisna olduğunu belirtmiştir (UMAR, s. 185) Dolayısıyla süre verilmesi işlemi, alacaklının bir işlemi yapmasına ilişkin yetkiyi tesis ediyor ise bu hâlde o işlemin icra takip işlemi olduğu hususunda duraksama yaşanmaması gerekir.

³⁰⁹ Umar, geçici veya muvakkat aciz belgesinin düzenlenerek alacaklıya verilmesinin bir icra takip işlemi olmadığını, zira bu belgelerin aynı takip için değişik bir durum yaratmadığını alacaklıyı alacağını almaya yaklaştırmadığını belirtmektedir (Bkz. UMAR, s. 186).

icra takip işlemi niteliğinde ise de, alacaklıya ödeme emrinin tasdikli suretinin verilmesi bir icra takip işlemi değildir.

İcra dairesinin, icra takip işlemi niteliğinde bulunmayan bir işlemin yapılmasını –görevi dahilinde bulunmak şartıyla- başka bir makamdan istemesi yahut bir icra takip işleminin yapılmasını hususunda başka bir makamdan yardım talep etmesi icra takip işlemi değildir³¹⁰. Burada kriter alınması gereken husus, işlemin bizzat yapılması değil, yapılmasına yardım edilmesi için başka bir makama başvuruluyor olmasıdır. Örneğin, haczin yapılması için zabıttan yardım istenmesi icra takip işlemi değil iken, istinabe suretiyle haciz işleminin yapılmasının o yer için yetkili icra dairesinden istenmesi bir icra takip işlemidir. Benzer şekilde, icra takip işlemlerinin icra organları adına başka görevlilerce de yapılması mümkündür. Bu durum işlemin icra takip işlemi niteliğini kaybetmesine – daha doğrusu bu niteliği kazanamamasına- yol açmaz. Zira bu son hâlde, işlem yine icra organları adına yapılmaktadır. Örneğin, hacizli malın kıymetinin takdir edilmesi bir icra takip işlemidir. Hacı yapan memur hacizli malın kıymetini kendisi takdir edebileceği gibi, bu hususta bilirkişiye de başvurabilir (İİK. md. 87). Malın kıymet takdiri bilirkişi tarafından yapılsa da, -bilirkişi bu işi kendisini görevlendiren icra dairesi adına yaptığından- bu işlem icra takip işlemi niteliğinde kazanmakta ve hatta icra dairesinin gerçekleştirdiği bir icra takip işlemi olarak bu vasfı taşımaktadır³¹¹.

Taraf işlemleri de -icra takip işlemi niteliğini taşımadığından- tatil ve talik hâllerine rağmen yapılması mümkündür³¹². Bu doğrultuda; alacaklı, borçlu -ve hatta üçüncü kişiler- tarafından gerçekleştirilen işlemler de icra takip işlemi olmayacaktır³¹³. Örneğin; takip talebi, ödeme emrine itiraz, İİK. md. 89 uyarınca gönderilen haciz ihbarnamesine itiraz, itirazın kaldırılması için alacaklının icra mahkemesine başvurması, istihkak iddiasında bulunulması, borçlunun mal beyanında bulunması, haciz talebinde bulunma, satış talebinde bulunma, üçüncü kişinin yahut borçlunun veya alacaklının ihalenin feshini istemesi, borçlunun gecikmiş itiraz yoluna

³¹⁰ UMAR, s. 186.

³¹¹ MUŞUL, C. I, s. 93; Bu sebeptendir ki, bilirkişinin kıymet takdirinin isabetli olmadığı düşüncesinde olan taraf, bu hususta icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurabilir. Bir başka örnek de ödeme emrinin tebliğidir. Zira, ödeme emri PTT aracılığıyla borçluya tebliğ olsa da, bu işlem icra dairesi adına yapıldığından icra dairesinin icra takip işlemidir (MUŞUL, C. I, s. 93).

³¹² UMAR, s.171-175; MUŞUL, C. I, s. 158; BORAN-GÜNEYSU, s. 39.

³¹³ BERKİN, Rehber-I, s. 123; CERRAHOĞLU, Süreler, s. 5; KURU, El Kitabı, s. 147; ÜSTÜNDAĞ, s. 32; MUŞUL, C. I, s. 93; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 49.

başvurması ya da menfi tespit davası yahut borçtan kurtulma davası açması, ihtiyati haciz kararı almak maksadıyla alacaklının mahkemeye başvurması, taraflardan birinin şikâyet yoluna başvurması gibi işlemler icra organı gerçekleştirilmemeleri sebebiyle icra takip işlemi niteliğinde olmadığından, bu işlemler tatil ve talik zamanlarında da yapılabilecektir.

b. İşlemin Borçluya Karşı Yapılması

Bir işlemin icra takip işlemi niteliği kazanabilmesi için icra dairesince yapılması yeterli olmayıp; söz konusu işlemin borçluya karşı yapılmış olması da gereklidir. Cebri icra hukuku anlamında borçlu, aleyhine cebri icra takibi başlatılan kimsedir³¹⁴. Başka bir ifadeyle, bir kimsenin icra takibinde borçlu sıfatını kazanabilmesi için takip talebinde borçlu hanesinde bulunması yeterlidir³¹⁵. Maddi hukuk anlamında borçlu olmadığı hâlde, bir kimse cebri icra takibi dolayısıyla borçlu olmadığı bir parayı ödemek ya da bir edimi yerine getirmek zorunda kalabilir. Dolayısıyla, cebri icra hukuku bakımından borçlu kavramı maddi hukukta olduğundan daha geniş bir anlama sahiptir. İcra takip işlemi bakımından ‘işlemin borçluya karşı yapılmış olması’ şartında kastedilen borçlu, cebri icra hukuku anlamında borçlu, yani alacaklının borçlu olarak gösterdiği kimsedir³¹⁶.

İcra takip işlemleri borçlunun bizzat muhatap olduğu işlemlerdir. İcra organlarınca yapılmış olsa bile, alacaklının yahut üçüncü kişilerin muhatap olduğu işlemler, yani alacaklı ya da üçüncü kişilere karşı yapılan işlemler icra takip işlemi sayılmaz³¹⁷. Örneğin, takibe ilişkin itirazın alacaklıya tebliği alacaklıyı muhatap alan bir işlem olduğundan icra takip işlemi kavramına dahil olmayacaktır. Bir icra takibinde üçüncü kişiler, takibin tarafları -yani alacaklı ve borçlu- dışında kalan kişilerdir. Her ne kadar takibin tarafı olmasa da takip sırasında üçüncü kişilerin menfaatleri ihlal edilmiş olabilir. Benzer şekilde, borçlunun şahsının rol oynamadığı

³¹⁴ BORAN-GÜNEYSU, s.45.

³¹⁵ Zira, icra hukukunda şekli taraf kavramı geçerlidir (BORAN-GÜNEYSU, s. 45).

³¹⁶ BORAN-GÜNEYSU, s. 45.

³¹⁷ KURU, İcra-İflas I, s.137; KURU, El Kitabı, s. 147; ÜSTÜNDAĞ, s. 32; MUŞUL, C. I, s. 110, 159; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 49; BORAN-GÜNEYSU, s.44.

işlemler de icra takip işlemi niteliğini taşımaz³¹⁸. Örneğin, İİK. md. 97 hükmü uyarınca üçüncü kişinin istihkak iddiasına ilişkin prosedürde durum böyledir.

Bir icra takibinde bazı durumlarda alacaklı veya borçlu tarafta birden fazla kişi yer alabilir. Takip arkadaşlığı olarak tanımlanan bu durumun da icra takip işleminin unsurları bakımından incelenmesi gerekir. Bilindiği üzere, takip arkadaşlarının bir işlem için birlikte hareket etmesi ya da takip arkadaşları borçlu tarafta yer alıyor ise bu kimselere karşı birlikte hareket edilmesi gereken hâllerde zorunlu takip arkadaşlığı söz konusu olur. Ancak ihtiyari takip arkadaşlığında durum farklıdır. Bu hâlde, borçlular arasında ihtiyari takip arkadaşlığı varsa tek bir takip talebi doldurulmasına rağmen aslında borçlu sayısı kadar takip söz konusu olur, borçlular da icra takibinde birlikte hareket etmek zorunda olmazlar. Borçlular arasında mecburi takip arkadaşlığı söz konusu ise, bir işlemin icra takip işlemi niteliği kazanabilmesi o işlemin borçluların tamamına karşı yapılmış olması gerekir³¹⁹. Örneğin, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte asıl borçlu ipotekli taşınmazın maliki olmadığı durumlarda, ipotekli taşınmazın maliki üçüncü kişi ile asıl borçlu mecburi takip arkadaşıdır, bu sebeple takipte gerçekleştirilecek icra takip işlemlerinin de hem malik üçüncü kişi hem de asıl borçlu muhatap alınarak yapılması zorunludur³²⁰. Ancak borçlular arasında ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu ise, işlemin bütün borçlular muhatap alınarak yapılmış olması gerekmez³²¹. Bu son hâlde, diğer unsurları da taşıması kaydıyla, borçlulardan birine karşı işlemin yapılmış olması söz konusu işlemin icra takip işlemi niteliği kazanabilmesi için yeterli olacaktır.

Bir işlemin icra takip işlemi niteliğini kazanması için işlemin borçluyu ilgilendiriyor olması yeterli değildir. Bu kapsamda, borçlunun bizzat muhatap olmaması dolayısıyla şikâyet talebine yönelik kararlar icra takip işlemi niteliğinde

³¹⁸ ÜSTÜNDAĞ, s. 32.

³¹⁹ BORAN-GÜNEYSU, s. 46, 47.

³²⁰ “İcra takibinin asıl borçlu lehine açılması asıldır. Ancak, takip sonunda üçüncü kişinin taşınmazının paraya çevrilmesi söz konusu olduğundan, o kişi hakkında takip yapılması gerekir. Bu nedenle de sadece asıl borçlu ya da sadece taşınmazını ipotek etmiş olan üçüncü kişi hakkında takip yapılamaz. Nitekim 149/b maddede bu kural «borçluya ve varsa gayrimenkul sahibi üçüncü şahsa birer ödeme emri gönderir» demek suretiyle hükme bağlanmıştır. Şu hâlde ipotek veren üçüncü kişi ise, asıl borçlu ile bu kişi arasında mecburi dâva arkadaşlığı vardır. Mecburi dâva arkadaşlığında dâvanın dâvalılardan biri hakkında takip edilmeyerek diğeri hakkında yürütülmesi olanaksızdır. İcra takibinde de durum aynıdır.” Y. 12 HD., T. 7.7.1980, 4854/5958 (KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, C. III, Ankara 1993, s. 2411- Kısaca: İcra-İflas III).

³²¹ BORAN-GÜNEYSU, s. 47.

olmadığı savunulmaktadır³²². Borçlunun işleme muhatap olması ile kastedilen; neticelerini onun malvarlığında doğuran yani onun malvarlığına yönelen³²³ ve hukuki durumunu –aleyhinde olmak üzere- etkileyen bir işlem ile karşı karşıya olmasıdır³²⁴.

Takip hukukunda bazı işlemler vardır ki -bunlar borçluyu da ilgilendiren ancak esasen alacaklı/alacaklılara karşı yapılan işlemlerdir- bu işlemlerin yapılmasına İİK. md. 51 hükmü ve devamındaki hükümler engel olmaz. Bir ilam hükmü icra edildikten sonra Yargıtay’ca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilamla tahakkuk etmesi hâlinde, -ayrıca hükme hacet kalmaksızın- icra tamamen veya kısmen eski hâline iade olunması bu duruma örnek olabilir (İİK. md. 40/II). Benzer şekilde, icra dairelerince borçludan fazla para tahsil olunarak alacaklıya verildiği yahut yanlışlıkla bir tarafa para tediye olunduğu hesap neticesinde anlaşılması hâlinde verilen para ayrıca hükme hacet kalmaksızın o kimseden geri alınması da borçluyu ilgilendiren ancak borçluya karşı yapılmamış olan işlemlerdendir (İİK. md. 361).

c. Cebri İcra Prosedürünü İlerletmeye Yönelik Olması

Bir işlemin icra takip işlemi olabilmesi bakımından gerekli olan son şart işlemin ‘cebri icra prosedürünün ilerlemesini sağlayıcı nitelikte olması’, yani takibi yeni ve ileri bir safhaya ulaştırmış olmasıdır³²⁵. İcra takip işlemlerinin, alacaklıyı hakkına yaklaştırma amacına yönelik hukuki sonuçlar doğurması esasen bu işlemlerin yenilik doğurucu nitelik taşıması nedeniyledir³²⁶. Bu kapsamda, haciz^{327,328}, 103 davet kağıdı

³²² Şikâyet talebi hakkında kararın sonucunda icra organlarınca yapılan işlem gerekli unsurları taşıyorsa icra takip işlemi niteliğinde olabileceği doktrinde belirtilmiştir (BORAN-GÜNEYSU, s. 40, dn. 35).

³²³ Malvarlığından tatmin edilecek bir talep söz konusu ise işlem borçlunun mal varlığına yönelmiş olur. Ancak talebin malvarlığına yönelmiş olması zorunlu değildir (UMAR, s. 191). Üçüncü kişinin malvarlığına yönelmiş gibi görünse de esasen borçlunun malvarlığına yönelmiş olan işlemler de vardır ki, -örneğin İİK. md. 92/III, cümle 2- bu işlemlerinde icra takip işlemi niteliğinde olduğundan şüphe etmemek gerekir (Örnekler için bkz. UMAR, s.205).

³²⁴ UMAR, s.190.

³²⁵ ANSAY, s. 41; UMAR, s. 191; KURU, El Kitabı, s.148; ÜSTÜNDAĞ, s. 32; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 49; BORAN-GÜNEYSU, s. 47.

³²⁶ BERKİN, icra memurlarının yaptığı işlemlerin inşai nitelikte olduğunu belirtmiştir. (BERKİN, Rehber-I, s. 35).

³²⁷ İİK. md. 51 vd. hükümlerinde yer alan haciz terimi ile fiilen (veya kayden) borçlunun mallarının haczedilmesini aramak gerekir. Zira, haczin icrası bakımından, o haczin ihtiyati haciz olması veya geçici haciz olması ya da ilave haciz veyahut icraî haciz olması arasında bir fark söz konusu değildir.

İcraî haciz için uygulanan kurallar diğer haciz türleri içinde uygulanacaktır. İster takip sırasında icra edilsin, ister takipten önce icra edilsin; haciz, borçlunun malvarlığı değerlerine müdahale niteliğini taşır. Dolayısıyla icra takip işlemi olarak haciz, etkilerini icra edildiği tarihten itibaren gösterir. Zira, İİK. md. 51 vd. hükümlerinde yer alan tatil ve –özellikle- talik hâllerinde, kural olarak, hâl ve şartlar itibarıyla icra organlarınca gerçekleştirilen işleme borçlunun karşı koymasının mümkün olmayacağı yahut kendisinden beklenmeyeceği hâller düzenlenmiştir. (Örneğin, borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hastalığı durumu için söz konusu olan talik hâli böyledir.) Dolayısıyla, bu gibi durumlarda haciz türleri arasında bir ayım yapmak tatil ve talik hâllerinin maksadı ile örtüşmeyecektir. Dolayısıyla icra takip işlemi niteliğinin tespiti bakımından haczin kimin talebiyle ve hangi aşamada yapıldığının bir önemi olmamalıdır. ilave haciz (İİK. md. 100/II), tamamlama haczi (İİK. md. 139), muvakkat haciz (İİK. md. 69/I) ve ihtiyati haczin uygulanması (İİK. md. 261) bir icra takip işlemidir. Aşağıda İİK. md. 51 vd. hükümleri incelenirken, bahsi geçen haciz terimi ile tüm haciz türleri kastedilmektedir.

³²⁸ İhtiyati haczin icra takip işlemi sayılıp sayılmadığı da tartışmalıdır. İhtiyati haciz kararının uygulanmasını icra takip işlemi olarak kabul etmek gerekir. Türk hukukunda, **Berkin**, İİK. md. 51 hükmünün ihtiyati haczin hukuki niteliğini belirlemede açık bir fikir vermediğini ifade etmiş ve sonrasında icra takip işlemlerinin unsurları bakımından ihtiyati haczi tetkik etmiştir. Berkin, bir icra takip işleminin tespitinde; söz konusu işlemin bir takip prosedürünü yürütmeye (ilerletmeye) yönelik olması esas alınırsa ihtiyati haczin bir takibi yürütmemesi ve takipten önce de bu işleme başvurulabilmesi dolayısıyla bir takip muamelesi olmadığını; ancak söz konusu işlemin borçlu hakkında hukuki netice doğurması aranırsa, ihtiyati haczin borçlunun tasarruf yetkisini kısıtlaması dolayısıyla bir icra takip işlemi niteliğini haiz olabileceğini belirtmiştir. Berkin, bu hususta çeşitli görüşlere ve ihtiyati haciz kararının hukuki niteliğinin tespitinin doğuracağı sonuçlara değindikten sonra, ihtiyati haczi bir nevi ihtiyati tedbir olarak kabul eden görüşe katıldığını ve ihtiyati haczin bir takip işlemi olduğunu kabul ettiğini belirtmiştir (BERKİN, Necmettin M., İhtiyati Haciz, İstanbul 1962, s. 14), Olgaç, ihtiyati haczin bir nevi ihtiyati tedbir olduğunu ifade etmiş ve buna ek olarak ihtiyati haczin bir icra takip işlemi olduğunu, her ne kadar ihtiyati hacze mahkemece karar veriliyorsa da, tıpkı iflas kararında olduğu gibi burada da mahkemenin bir icra organı olarak faaliyet gösterdiğini belirtmiştir (OLGAÇ, C. I, s. 1401 ve 1404). **Umar**, ihtiyati haczin mahkeme kararı ile değil icra dairesinin işlemi ile gerçekleştiğini; ihtiyati haczin konmasının daima bir ilamın –ihtiyati hacze karar veren mahkeme ilamının- icrasını niteliğinde olduğundan ihtiyati haczin de takip içerisinde yapıldığını bu sebeple icra takip işlemi olduğunu belirtmiştir (UMAR, s. 198, 199). Ayrıca Umar, -icra organının belirli bir işlemi yapabilmesinin ön şartı niteliğinde olan icra organlarının işlemlerinin de icra takip işlemi olması sebebiyle- ihtiyati haciz konması işleminin ön şartı niteliğinde olan ihtiyati haciz kararının bile bir icra takip işlemi olduğunu da belirtmiştir (UMAR, s. 199). **KURU**, ihtiyati haciz kararının icra takip işlemi olduğunu; bu nedenle ihtiyati haciz kararının, hatta ihtiyati haciz talebinin dahi zamanaşımını kesmesi gerektiğini belirtmiştir (KURU, İcra-İflas III, s. 2510). **Uyar**, mahkemeden alınan ihtiyati haczi kararının uygulanmasında icra takip işlemlerinin tüm unsurlarının bulunması dolayısıyla icra takip işlemi olduğu görüşündedir (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3698; Uyar, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19). **Boran-Güneysu**, ihtiyati haciz kurumu ile ihtiyati haciz kararının birbirinden ayrı incelenmesi ve her işlem için gerekli unsurların mevcudiyeti hakkında değerlendirme yapılması gerektiğini vurguladıktan sonra, ihtiyati haciz kurumunun bir bütün olarak icra takip işlemi olmadığını ancak ihtiyati haciz kararının bir icra takip işleminin tüm unsurlarını taşıdığını belirtmiştir (BORAN-GÜNEYSU, s. 50). **Yargıtay** ise, ihtiyati haczin alacaklıların haklarını temin için borçlunun mallarına konan tedbir olması ve icra takibinden veya açılacak davadan önce uygulanabilme imkanının bulunması gerekçesiyle ihtiyati haczi icra takip işlemi olarak saymamaktadır. Yargıtay’a göre, “İİK.nun 264. maddesinde “ihtiyati haczi yaptıran alacaklının 7 gün içerisinde takip talebinde bulunması veya dâva açması zorunluluğunu içeren” hükümden de anlaşılacağı üzere ihtiyati haciz ile icra takibi ayrı hukuki düzenlemeler olup ayrı ayrı hukuki sonuçlar doğurur. Bu nedenlerle, ihtiyati haciz icra takip işlemi olmayıp yapılacak icra takibinden veya açılacak dâvadan önce uygulanan ve HUMK.nun 101. ve bunu izleyen maddelerinde düzenlenen ihtiyati tedbir benzeri daha etkili bir tedbir işlemi olduğundan İİK.nun 289. maddesinde öngörülen takip yasağından sayılamaz. İhtiyati haczin TTK.. 'nun 662. maddesinde zamanaşımını kesen sebepler arasında belirtilen takip talebi niteliğinin bulunmadığı, bu işlemlerin ayrı hukuki sonuçlar doğuracağı, dolayısı ile zamanaşımını kesmeyeceği, Hukuk Genel Kurulunun 22.6.1966 T.E.İc. 805, K: 475 sayılı kararında kabul edilmiş olup uygulama da bu doğrultudadır. Sözü edilen Hukuk Genel Kurulu kararı ve zamanaşımı hususundaki uygulama da ihtiyati haczin icra takip işlemi olmadığı hususundaki görüşün doğruluğunu kanıtlamaktadır” YHGK. T. 16.2.2000, E. 12-49, K. 94; (UYAR, İİK Şerhi,

tebliği, tahliye işlemi³²⁹, hacze iştirak talebinin kabulü, borçluya süre verme (md. 96/II, 101/II), ödeme yerine geçmek üzere borçlunun alacaklarının temliki, kesin veya muvakkat rehin açığı belgesinin verilmesi gibi işlemler icra takip işlemidir. Paraya çevirme işlemleri de icra takip işlemi niteliğindedir. Bu kapsamda; hacizli yahut rehinli malın satışı da icra takip işlemi niteliğindedir³³⁰. Doktrinde bir görüş, genel mahkemelerce gerçekleştirilmiş olsa da menfi tespit davasının reddi kararı, itirazın iptali davasının kabulü kararı³³¹ da icra takip işlemi niteliğinde olduğu ifade edilmiştir³³².

Bir icra takip işleminin ön şartını teşkil eden ya da söz konusu işlemin yapılması için zorunlu olan bir hazırlık işlemi ve hatta geçerlilik şartı niteliğinde olan tüm işlemler de -icra dairesince gerçekleştirilmesi koşuluyla- icra takip işlemidir³³³. Zira, bu işlemler olmaksızın ön şartını veya hazırlığını veyahut geçerlilik şartını teşkil ettiği işlemin gerçekleşmesi de söz konusu olamayacağından bu işlemlerin de icra prosedürünün ilerlemesini sağlayıcı niteliği haiz olduğu kabul edilmelidir. Genel haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emrinin veya iflas ödeme emrinin ya da icra emrinin geçerlilik şartını teşkil etmesi sebebiyle bu işlemlerin tebliği icra takip işlemidir³³⁴. Benzer şekilde, satış kararı, satış ilanı, artırma şartlarının tespiti, satış

C.3, s. 3703-3709). Bu hususta İsviçre'deki tartışmalar için bkz. BERKİN, İhtiyati Haciz, s. 11-12; UMAR, s. 198, 199; OLGAC, C. II, s. 1401 ve 1404; UYAR, İİK Şerhi, C. 3., s.3698.

³²⁹ Tahliyenin icra takip işlemi olup olmadığı tartışmalıdır, icra takip işlemi için gerekli şartları taşıması dolayısıyla tahliye işlemini de icra takip işlemi niteliğinde olduğunu kabul etmek gerekir (UMAR, s. 204; UYAR, İİK Şerh, C. 3, s.3697; UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 18). Umar, tahliyenin takibi sonuçlandıran bir işlem olduğunu; bir alacak hatta bir hak bile değil yalnızca bir yetki olduğunu ve tahliye isteme imkanının zamanaşımına uğramayacağını bu sebeple tahliye işlemine ilişkin tartışmanın zamanaşımı bakımından pratik bir önemi olmadığını belirtmiştir (UMAR, s. 204).

³³⁰ Umar, eTTK. yürürlükte olduğu zamanda, eTTK. md. 523 bend 2 uyarınca gerçekleştirilen iflas masasına dahil olan tasfiye payının satışının da İİK ve BK hükümleri anlamında icra organlarının takip işlemi olduğunu ancak zamanaşımını kesmediğini belirtmiştir (UMAR, s. 203).

³³¹ İstirdat davasının reddi kararı icra takip işlemi değildir. Zira, icra dairesince gerçekleştirilmemektedir. Ayrıca doktrinde, istirdat davasının açıldığı sırada takip son bulmuş olacağından artık işlemin cebri icra prosedürünü ilerletici etkisinden söz edilemeyeceği belirtilmiştir (BORAN-GÜNEYSU, s.42).

³³² BORAN-GÜNEYSU, s. 41, 42; Kuru, ihtiyati haciz kararının bir icra takip işlemi olduğunu belirttikten sonra konkordato için verilen sürede borçlu aleyhine ihtiyati haciz kararının verilemeyeceğini veya icra edilemeyeceğini belirtmiştir (KURU, İcra-İflas III, s. 2511). Nitekim, bahsi geçen ihtiyati haciz kararı da genel mahkemelerce verilen kararlardandır.

³³³ UMAR, s. 204, 205.

³³⁴ Tebligat yalnızca resmi kanaldan gerçekleştirilen bir bildirimdir; tebligatlara icra takip işlemi niteliğini kazandıran tebliğ edildiği işlemidir. Örneğin, ödeme emri yalnız başına icra takip işlemi değildir ve fakat ödeme emrinin tebliği bir icra takip işlemidir. Bu sebeple, tatil ve talik dönemlerinde ödeme emrinin tebliğ edilmemesi gerektiği belirtilmiştir (ANSAY, s. 41). Hazırlanmış ama henüz borçluya gönderilmemiş ödeme emri icra takip işlemi niteliğini haiz olmayacaktır. Zira, ödeme emrine ilişkin sonuçlar ancak borçlunun bu işlemden haberdar olması, daha doğru bir ifadeyle tebliğ edilmesi

işlemi gereğince yapılacak bazı tebliğler (İİK. md. 124/I, 127, 128/I ve 128/II) gibi işlemler de satış işleminin yapılması için bir ön şart yahut hazırlık işlemi niteliğinde olması dolayısıyla icra takip işlemlerindendir³³⁵.

Bir icra takip işlemi, alacaklıyı alacağına kavuşmaya bir adım daha yaklaştırmalıdır³³⁶. Dolayısıyla, yapılmış olan bir icra takibinden dönülmesi, işlemin geri alınması niteliği taşıyan işlemler icra takip işlemleri değildir. Örneğin, icra mahkemesinin borçlunun şikâyetini kabulü doğrultusunda şikâyet olunan işlemin bozması ya da ihalenin feshi icra organlarınca gerçekleştirilen işlemler olmasına rağmen –icra dairesince yapılmış olmamasının yanı sıra cebri icra prosedürünü ilerletmeye yönelik olmaması sebebiyle de- icra takip işlemi niteliği taşımazlar. Benzer şekilde, yalnızca mevcut bir durumun korumasına yönelik işlemler icra takip işlemi değildir³³⁷. Bu durumda, hacizli yahut rehinli bir malın idaresine yönelik yapılan işlemler de icra takip işlemi değildir³³⁸. Zira bu işlemlerin yapılması, alacaklıyı alacağına kavuşması aşamasına bir adım daha yaklaştırmaz.

Esasen bir işlemin cebri icra prosedürünü ilerletici nitelikte olması, söz konusu işlemin sonucu yani takibe etkisi ile ilgilidir. Bir cebri icra takibi başlatılmasındaki amaç, alacaklının alacağına cebri icra kudreti yardımıyla kavuşmasıdır. Dolayısıyla takibi ilerletme -yani alacaklının alacağına ulaşması safhasına doğru yaklaştırma- unsuru, o işlemin borçluya karşı yapılmasını zorunlu kılar. Bu sebeple bu son unsurun aslında, bir üst başlıkta incelenen ‘işlemin borçluya karşı yapılması’ şartını da içerdiği söylenebilir. Zira takibi ilerletmeye yönelik yapılan her işlem, borçluya muhatap alınarak ve onun aleyhine yapılmış olur. Borçlu, bu işlemlere karşı –kural olarak- şikâyet veya itiraz hakkına sahiptir³³⁹. Zira bu gibi işlemler hem icra organlarınca gerçekleştirilmekte hem de borçlunun hukuki durumuna zarar verici nitelik taşımaktadır.

ile doğacaktır. Benzer şekilde, borçlunun itirazının alacaklıya tebliği bir tebligat olmasına rağmen icra takip işlemi niteliğinde değildir. Zira, ödeme emrine itirazın tebliğinin, itirazın hükümden düşürülmesine ilişkin işlemlerin alacaklı tarafından yapılması gereken sürenin başlangıcını belirlemek ve itirazın içeriğinden alacaklıyı haberdar etmekten başka bir maksadı yoktur. Dolayısıyla, içeriği icra takip işlemi barındırmayan tebligatların yapılması tatil ve taliklerde de mümkündür. (UMAR, s. 204).

³³⁵ UMAR, s. 204, 205.

³³⁶ KURU, İcra-İflas I, s.137; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300.

³³⁷ UMAR, s. 186.

³³⁸ UMAR, s.186; Kaldı ki, tatil zamanlarında muhafaza tedbirlerinin alınabileceği İİK. md. 51 hükmünde de belirtilmiş bir husustur.

³³⁹ KURU, İcra-İflas I, s.137; ÜSTÜNDAĞ, s. 32; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 49.

İcra dairesince yapılan bir işlemin borçlunun aleyhine sonuç doğurabilmesi, bu işlemin icraî nitelikte olmasına bağlıdır. Bu kapsamda, icra organlarının işlerine dair işlemleri icra takip işlemi mahiyetinde olmayacaktır³⁴⁰. İcra dairesinin alacaklının icra takip işlemlerine ilişkin taleplerini alması veya belgelendirmesi hâlinde durum böyledir³⁴¹. Örneğin, takip talebi, haciz talebi ve satış talebi icra takip işlemi niteliğinde değildir. Zira alacaklının bu taleplerinin icra organlarınca alınması değil, taleplerin yerine getirilmesi icra takip işlemi niteliğinde olacağından; gerek salt talepte bulunulması gerekse bu taleplerin icra dairesince alınması tatil ve talik hâllerinde de gerçekleşebilecek işlemler olacaktır³⁴². Bu durumda, icra dairesi tarafından icra takip işlemlerine yönelik talepler alınsa bile; talebe yönelik işlemlerin yapılması tatil ve talik hâlinde sonraya bırakılacaktır³⁴³. Benzer şekilde, dosyanın işlemde kaldırılması ya da alacaklı tarafından takibin hangi aşamaya ulaştığı hakkında yapılan başvuruya icra müdürünün yanıt vermesi de alacaklıyı hakkına erişme amacına yaklaştırmadığından icra takip işlemi değildir³⁴⁴.

İflas işlemleri için ayrı bir inceleme yapmak gerekir. İflasın açılması ile başlayan tasfiye sürecinin uzaması borçlu bakımından olumsuz bir duruma yol açar. Doktrinde, iflas işlemlerinin anonim bir şekil arz ettiği³⁴⁵, iflas açıldıktan sonra iflas dairesinin veya iflas idaresinin işlemlerinin tatillerde durmayacağı³⁴⁶; zira iflasın mümkün olduğu kadar süratli bir şekilde tasfiyesinin borçlunun da yararına olduğu savunulmaktadır³⁴⁷. Bu kapsamda, iflas idaresi ve iflas dairesinin iflasın tasfiyesine ilişkin işlemleri icra takip işlemlerinden sayılmamaktadır³⁴⁸.

³⁴⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 137; KURU, El Kitabı, s. 147; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 96; BORAN-GÜNEYSU, s. 44.

³⁴¹ ANSAY, s. 41.

³⁴² ANSAY, s. 41.

³⁴³ KURU, İcra-İflas I, s. 137; KURU, El Kitabı, s. 147, 148.

³⁴⁴ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300, 301.

³⁴⁵ Olgaç/Köymen, ayrıca bu durumda İİK. md. 194 hükmün saklı olduğunu belirtmiştir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 367; aynı yönde OLGAÇ, C. I, s. 289).

³⁴⁶ ANSAY, s. 42; KURU, İcra-İflas I, s. 136.

³⁴⁷ ANSAY, s. 42.

³⁴⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 137.

3. İcra Takip İşleminin Hükümleri

a. Maddi Hukuk Bakımından Hükümler

Bir işlemin icra takip işlemi niteliğini taşımasına gerek maddi hukuk gerekse takip hukuku bakımından bazı sonuçlar bağlanmıştır. İcra takip işleminin maddi hukuk bakımından sonucu, bu işlemlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte takip konusu alacak hakkında işleyen zamanaşımının kesilmesidir. Zamanaşımı, gerçekleştirilen her icra takip işlemi ile kesilir ve yeniden -baştan- işlemeye başlar. Bu husus, 6098 sayılı BK. md. 157/II (eBK. md. 136/II) hükmünde “*Zamanaşımı, icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemde sonra yeniden işlemeye başlar.*” şeklinde belirtilmiştir³⁴⁹. İcra takip işlemi görevli ve fakat yetkisiz icra organı tarafından yapılmış olsa bile, zamanaşımını keser. Örneğin, ödeme emri esasen yetkili olmayan icra dairesince göndermiş olsa da zamanaşımını keser.

Zamanaşımının kesilmesine yönelik etki, icra takip işlemlerinin sahip olduğu bir niteliklidir. Ancak bu etkinin icra takip işlemi unsurları arasında yer alması söz konusu değildir³⁵⁰. Zira icra takip işlemi olmamasına rağmen bazı işlemlerin de zamanaşımını kestiğinden söz etmek mümkündür. Başka bir ifadeyle, zamanaşımını kesen her takip işlemi, icra takip işlemi niteliğini taşımayabilir. Ayrıca, her ne kadar icra takip işlemleri zamanaşımını kesiyor olsa da, bu işlemlerin zamanaşımını kesici etkisinden bahsedebilmek için de öncelikle işleyen bir zamanaşımı süresinin mevcudiyeti zorunludur. Bunun anlamı şudur ki, zamanaşımına tabi olmayan bir borçlarda, zamanaşımın kesilmesinden bahsedilemez. Zamanaşımı, kural olarak bütün borçlar için söz konusu olsa da, bazı alacaklar için zamanaşımının işlemesi engellenmiştir. Örneğin, MK. md. 864 hükmü ile, bir alacağın taşınmaz rehni ile teminat altına alınması hâline bir ayrıcalık tanınmış ve bu tür alacaklar için zamanaşımının işlemeyeceği belirtilmiştir^{351,352}. Sonuç olarak, işlemeyen bir zamanaşımının

³⁴⁹ R.G. tarihi: 04.02.2011, R.G. sayısı: 27836.

³⁵⁰ BORAN-GÜNEYSU, s. 54.

³⁵¹ Bu kapsamda, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte borçlu veya üçüncü kişiler zamanaşımı itirazında bulunamazlar (KURU, İcra-İflas III, s. 854). Doktrinde, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte borçlunun zamanaşımı itirazında bulunabileceği ve fakat dava konusu edilince iptal edileceği yahut kaldırılacağı da belirtilmiştir (SARI, Mehmet, Takip Hukukunda Zamanaşımı, 3. Baskı, Ankara 2011, s. 127). Bu son görüşte, ipotek sınırını aşan alacak kesimi için yapılan genel haciz yoluyla takipte artık zamanaşımı definin söz konusu olabileceği de belirtilmiştir (SARI, s. 127).

³⁵² Benzer şekilde, İİK. md. 143/VI uyarınca aciz belgesine bağlı borçlar da zamanaşımına tabi değildir.

kesilmesinden bahsedilemeyeceğine göre, icra takip işlemlerinin bu hâllerde zamanaşımını kesme etkisinden de söz edilemez.

6098 sayılı BK. md. 154 (eBK. md. 133) hükmünde zamanaşımını kesen sebepler arasında alacaklının icra takibinde bulunması ya da iflas masasına başvurması hâli belirtilmiştir. Alacaklı borçlu aleyhine cebri icra takibi başlattığı anda alacak için işleyen zamanaşımı kesilmiş olur. Hükümde ‘alacaklının icra takibinde bulunması’ndan bahsedilmiştir. Ödeme emrinin tebliğinin zaten bir icra takip işlemi olması dolayısıyla zamanaşımını evleviyetle keseceğine şüphe yoktur. Ancak bu hüküm dolayısıyla, bir icra takibinde zamanaşımını kesen ilk işlemin takip talebi mi yoksa ödeme emrinin tebliği mi olduğu tartışılmıştır³⁵³. Bir icra takibine dair gerçekleştirilen ilk işlem takip talebidir. Esasen takip talebinin zamanaşımını kesip kesemeyeceği hakkında tartışma bu işlemin icra takip işlemi olmaması ve gerek 818 sayılı BK, gerekse 6098 sayılı BK ilgili hükümlerinde açık bir ifadenin kullanılmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

6102 sayılı TTK.. md. 750-751 (eTTK.. md. 662-663) hükümlerinde poliçe, bono³⁵⁴ ve çek³⁵⁵ hakkında **takip talebinde bulunulması** hâlinde zamanaşımının kesileceği ve -ödeme emrinin gönderilmiş olmasını aramaksızın- zamanaşımı kesildiğinde, süresi aynı olan yeni bir zamanaşımının işlemeye başlayacağı açıkça belirtilmiştir³⁵⁶. Kambiyo senetlerine mahsus takip yolunda takip talebiyle zamanaşımının kesilmesini kabul edip, kambiyo senedine bağlanmamış alacaklar için

³⁵³ Takip talebinin zamanaşımını kesen bir işlem olup olmadığı tartışmalıdır. KURU, gerekli masrafın yatırılması koşuluyla, ödeme emri borçluya tebliğ edilmemiş olsa bile takip talebi ile zamanaşımının kesileceğini ve bu hâlde süresi aynı olan yeni bir zamanaşımı işlemeye başlayacağını belirtmiştir (KURU, El Kitabı, s. 206 ve s. 206 dn. 63/a; aynı yönde bkz. SARI, s. 33, 34, 79). Berkin, de, Masrafların yatırılmış olması koşuluyla, takip talebinin zamanaşımını keseceği görüşündedir (BERKİN, Rehber-I, s. 124, 192 ve 193; aynı yönde PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157). Üstündağ, takip talebinin zamanaşımını keseceği görüşündedir (ÜSTÜNDAĞ, s. 82, 83; benzer şekilde OLGAÇ, C. I, s. 328; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3815). Postacioğlu/Altay, takip talebinin icra organlarınca değil alacaklı tarafından gerçekleştirilmesi dolayısıyla icra takip işlemi olmadığını, yasada ayrıca bu konuda hüküm bulunması sebebiyle zamanaşımının kesildiğini belirtmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300). Karşılı, alacaklının alacağına yönelik iradesini takip talebi tarihinde açıkladığından takip talebinin zamanaşımını kestiğini belirtmiştir (KARSLI, s. 284). Muşul da, zamanaşımının takip talebiyle –takip talebi üzerine icra harçlarının ödendiği tarihte- kesileceği görüşündedir (MUŞUL, C. I, s. 309); (İsviçre’deki tartışmalar için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 82 - 85; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300 vd.; KARSLI, s. 284, 285).

³⁵⁴ TTK. md. 778/I-h (eTTK. md. 690/I) hükmü dolayısıyla poliçenin zamanaşımına ilişkin hükümleri bonolar hakkında da uygulanır.

³⁵⁵ TTK. md. 818/I-p (eTTK. md. 730/I-18) hükmü dolayısıyla poliçenin zamanaşımına ilişkin hükümleri çekler hakkında da uygulanır.

³⁵⁶ R.G. tarihi: 14.02.2011, R.G. sayısı: 27846.

ödeme emri ile zamanaşımının kesilmesini kabulünü haklı gösterebilecek bir durum yoktur. Zira, kambiyo senedi söz konusu olsa bile alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz veya iflas yollarından birini seçme zorunluluğu yoktur. Başka bir ifadeyle, alacaklı alacak kambiyo senedinden kaynaklansa da genel haciz yolu ile takip yapabilir. Bu hâlde genel haciz yoluyla takipte, yine kambiyo senedi dolayısıyla 6102 sayılı TTK.. md. 750 uyarınca zamanaşımı takip talebiyle kesilirken; -örneğin, bir satım sözleşmeden doğan- başka bir alacak için genel haciz yoluyla yapılan ilamsız takipte zamanaşımının takip talebi ile değil de ödeme emriyle kesildiğinin kabulü çelişki teşkil edecektir. Yargıtay da, bir kararında; *“Borçlar Kanunu'nun 133/2. maddesi hükmü gereğince alacaklının borçlu aleyhine icra takibine başlaması işleyen zamanaşımını kesen bir nedendir. Her ne kadar anılan icra takibinde ödeme emri dâvalıya tebliğ edilememiş ise de, yasada düzenlenen icra takibi İcra ve İflas Kanunu'nun 58. maddesi uyarınca icra memuruna yazılı ya da sözlü yapılacak takip isteğidir. Alacaklının takip talebi ile icra memuruna başvurusu, zamanaşımının kesilmesi için yeterlidir. Bu bakımdan ödeme emrinin borçluya tebliğ edilememesi ya da hacze başlanmaması zamanaşımının kesilmesine engel değildir.”* diyerek zamanaşımının takip talebiyle kesileceğini kabul etmiştir³⁵⁷. Ayrıca, alacaklının itirazın kaldırılması davası veya itirazın iptali davasını açmasıyla da zamanaşımı kesilir. Bahsi geçen davaların açılması da icra takip işlemi olmamasına rağmen zamanaşımını kesen ve yeniden işlemesine yol açan sebepler arasındadır. Bu son hâlde her ne kadar davanın açılması sebebiyle zamanaşımı gerekli harç ve giderlerin yatırılması sonucunda esas defterine kayıt ile açılıyor ve zamanaşımı bu anda kesiliyor ise takip talebinde de farklı bir durum söz konusu değildir. Alacaklı gerekli harcı ödeyerek icra dairesine takip talebini bildirdiği anda zamanaşımının kesildiğinin kabulü gerekir. Zira her iki durumda da taraf işleminden bahsedilmektedir.

Netice olarak, takip talebi –yukarıda incelenen unsurları taşımaması sebebiyle- bir icra takip işlemi olmamasına rağmen, alacağa ilişkin zamanaşımını kesen bir işlemdir. Bu işlemle de zamanaşımı kesildiğinde, süresi aynı olan yeni zamanaşımı

³⁵⁷ Y. 6. HD., T. 17.4.2012, E. 2012/4241, K. 2012/6067 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 09.08.2013); Benzer şekilde, “... Öte yandan takip talebinde bulunmakla zamanaşımı kesilmiş olur. Alacaklının icra dairesine başvurarak alacağın cebri icra yoluyla tahsil edilmesi dileği ve bu doğrultuda yaptığı her işlem zamanaşımını keser ve son yönetsel işlemten itibaren aynı süre yeniden işlemeye başlar.” (Y. 19. HD., T. 12.2.1999, E. 1998/6102, K. 667; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s.3943); Y. 12. HD., T. 11.12.1979, E. 9810, K. 9479 (bkz. UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s.3946); Y. 4 HD., T. 29.06.1976, E. 2723, K. 6408 (bkz. UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3945; KARSLI, s. 285)

işlemeye başlar^{358,359}. Bu aşamada, -takip talebi yetkisiz icra dairesine yapılmış olsa dahi- takip talebinin yapıldığı tarihte zamanaşımını kesilir³⁶⁰. Ödeme emrinin şikâyet yolu ile icra mahkemesince iptal edilmesi, zamanaşımının takip talebiyle kesilmesini hükümsüz kılmaz³⁶¹. Ancak, şikâyet üzerine takip iptal edilirse, artık zamanaşımın takip talebiyle kesildiğinden söz edilemez³⁶². Takip talebinin zamanaşımını kestiğinin söylenebilmesi için, öncelikle alacaklının takip talebinde bulunduktan sonra ve fakat ödeme emrinin düzenlenmesinden önce takip talebini geri almamış olması gerekir³⁶³. Ayrıca, takip talebinin bu etkisinden bahsedebilmek için, hakkında takip talebinde bulunulan kişinin hak ve fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Bu kapsamda, borçlunun takip tarihinde ölü olduğunun tespit edilmesi hâlinde, takip talebinin zamanaşımını keseceği söylenemez^{364,365}.

³⁵⁸ KURU, El Kitabı, s. 206; SARI, s. 33; MUŞUL, C. I, s. 310.

³⁵⁹ Doktrinde, BK. md. 154 ve md. 157 hükümlerinin bir sonucu olarak, takip talebiyle kesilen zamanaşımı icra takip işlemlerinin ilki olan ödeme emrine -yahut icra emrine- kadar kesilmiş olarak kaldığının ve ödeme emri -yahut icra emrinin- tebliği ile birlikte yeniden işlemeye başladığı savunulmuştur (UMAR, s. 194). Bu görüşe göre, takip talebinden sonra yapılacak her icra takip işlemi ile birlikte zamanaşımı tekrar kesilerek yeniden işlemeye başlayacaktır. Zira, BK. md. 157 hükmünde belirtilen alacağın takibine ilişkin her işlemten sonra yeniden işlemeye başlaması öncelikle zamanaşımının kesilmesini gerektirir.

³⁶⁰ “Her ne kadar takip yetkisiz yerde başlatılmış ise de, İcra Mahkemesince verilen yetkisizlik kararı üzerine HUMK.nun 193. maddesine uygun olarak yetkili yere gönderme talep edilmiş olup (yetkisiz icra dairesinde yapılan takibinde zamanaşımı keseceği nedeniyle), başlayan takip burada devam ettiğinden zamanaşımı gerçekleşmemiştir.” (Y. 12. HD., T. 25.2.2005, E. 2005/1990, K. 2005/3690; Benzer şekilde bkz. Y. 11. HD., T. 9.11.2004, E. 2004/1770, K. 2004/11060; kararlar için bkz. erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 09.08.2012). Yetkisiz icra dairesine yapılan takip talebinin zamanaşımını keseceği görüşü için bkz. KURU, İcra-İflas I, s. 219; BERKİN, Rehber-I, s. 193; KURU, El Kitabı, s. 206; KARSLI, s. 284; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s.157; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3815; MUŞUL, C. I, s. 310. Üstündağ, yetkisiz icra dairesinde başlatılan bir icra takibinde borçlunun kendisini müdafaa etmemiş ise –takip kesinleşmiş ise- yine de takip talebinin zamanaşımını keseceğini, zira yetkisiz icra dairesini düzenlediği ödeme emrinin bâtil olmadığını belirtmiştir (Bu görüş ve tartışmalar için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 83, 84). Belirtmek gerekir ki; borçlunun yetki itirazı söz konusu ise, yetkisiz icra dairesine yapılan takip talebinin zamanaşımını kestiğinden bahsedebilmek için süresi içinde yetkili icra dairesine gönderilmesinin talep edilmiş olması gerekir. Aksi takdirde takibin yapılması ile kesilen zamanaşımı, takibin yapılmamış sayılmasıyla hükümsüz hale gelir (SARI, s. 35). Bu husus yukarıdaki kararlarda da vurgulanmıştır.

³⁶¹ KURU, El Kitabı, s. 206; SARI, s. 33.

³⁶² KURU, El Kitabı, s. 206; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 157; SARI, 33.

³⁶³ ÜSTÜNDAĞ, s. 85.

³⁶⁴ UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3815.

³⁶⁵ Yargıtay da, bir olayda “... zamanaşımına uğradığı öne sürülen ticari senetlerin vade tarihlerine göre ölü hakkında açılan 974/110-5-976/1541 sayılı takiplerin zamanaşımını kesmesi mümkün değildir.” şeklinde karar vererek bu hususu dile getirmiştir (Y. 12. HD., T. 19.12.1978, E. 9887, K: 10458; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3947).

6098 sayılı BK. md. 157/II (eBK. md. 136/II) hükmünde bahsi geçen ‘*alacağın takibine ilişkin her işlem*’ tabiri ise icra takip işlemi kavramından daha geniştir³⁶⁶. Bir işlemin icra takip işlemi olmaması o işlemin zamanaşımını kesmeyeceği anlamına gelmez. Nitekim Yargıtay, “*Yine alacaklının, icra dosyasında, takibin devamını sağlayıcı nitelikte her talebi ile de zamanaşımı kesilir. Zamanaşımını kesen bir işlemin yapılmasıyla yeni bir zamanaşımı işlemeye başlar.*” şeklindeki kararı ile bu hususu ifade etmiştir³⁶⁷. İcra takip işlemlerinin işleyen zamanaşımını keseceğine şüphe yoktur. Bu tartışma diğer takip işlemleri bakımındandır. Yargıtay’a göre, taraf takip işlemlerinin zamanaşımını kesebilmesinin şartı, Kararda da bahsedildiği üzere, taraf takip işlemi olarak takibin devamını sağlamaya yönelik olmasıdır³⁶⁸. Örneğin, borçlunun tebligata yarar adresinin araştırılmasının istenmesi de zamanaşımını kesen bir taleptir, çünkü alacaklının takibe devam edebilmesi için borçlunun tebligata yarar adresini tespit ettirmesi gerekmektedir³⁶⁹. Burada esas olan kıstas, işlemin takibin

³⁶⁶ Hükümde ‘*alacağın takibine ilişkin her işlem*’ tabirinin kullanıldığı görülmektedir. İşte bu noktada, bu tabirin icra takip işlemlerini kapsadığı muhakkak ise de, taraf takip işlemlerinin de zamanaşımını kesip kesemeyeceği tartışılmıştır. Bir görüş, icra organları tarafından yapılan her işlemin zamanaşımını kesmediğini; zamanaşımının kesilmesi için icra müdürünün yapmış olduğu işlemin icra takip işlemi kategorisinde bulunması gerektiğini belirtmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 300). Diğer bir görüş ise, bu kavram ile yalnızca icra organlarının takip işlemlerinin kastedildiğini savunmakta ve bir icra takibinde yalnızca bu işlemler zamanaşımını kesebileceğini vurgulamaktadır (UMAR, s. 179-182). Başka bir görüşe göre ise, takip talebinin zamanaşımını kesmesi örneğinde olduğu gibi, alacaklının veya borçlunun fiili ile zamanaşımını kesen sebeplerden birine dahil olmadığı sürece taraf takip işlemleri zamanaşımını kesmeyecektir (BORAN-GÜNEYSU, s. 54). Benzer bir görüş, icra dosyasına yapılan her işlemle zamanaşımın yeniden işlemeye başlayacağını belirttikten sonra, cereyan eden zamanaşımının icra takip işlemleri ile yeniden kesileceğini belirtmiştir. Bu görüş, ‘zamanaşımını kesen nitelikteki icra takip işlemleri’nin tanımına yer verdikten sonra; alacaklı, borçlu ya da üçüncü kişilerin yaptığı işlemlerin icra takip işlemi niteliğinde olmadığından bahsedip; her ne kadar alacaklının takip talebinde bulunmasının icra takip işlemi niteliğinde olmasa da zamanaşımını kesen sebepler arasında yer sayıldığından takip talebinin zamanaşımını keseceğini belirtmiştir (SARI, s. 35).

³⁶⁷ Y. 12. HD., T. 2.6.2011, E. 2010/30109, K. 2011/11521 (Erişim adresi, www.kazanci.com, Erişim tarihi 8.10.2012)

³⁶⁸ “Kesilen zamanaşımının hangi hâllerde yeniden işlemeye başlayacağı da BK’nun 136. maddesinde belirlenmiştir. **Zamanaşımını kesen işlemler icra takibini sonuca doğru ilerleten ve bulunduğu safhadan alıp bir adım öteye götüren işlemler olup, BK’nun 163/2. maddesindeki “takibe ilişkin her muamele” ifadesinin anlamının, alacaklı veya icra dairesinin takibi yeni bir aşamaya ulaştıran işlemleri olarak anlaşılması gerekmektedir.** Bu nedenle somut olaydaki alacaklının icra dosyasında 01.11.2006 tarihli son talebinin BK’nun 136/2. maddesinde belirtilen zamanaşımını kesen bir takip muamelesi olarak görülmesi gerekir.” (Y. 11. HD., T. 7.3.2011, E. 2009/9163, K. 2011/2302) (www.kazanci.com); Bu yönde; UYAR, İİK şerhi, C. 3, s. 3815; İsviçre’de de ‘her muamele’ kavramının alacaklı veya icra dairesinin takibi yeni bir safhaya ulaştıran işlemler olduğu yönündeki hâkim görüş için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 83.

³⁶⁹ “İcra takip dosyasının incelenmesinde alacaklı vekili tarafından. 27.2.2009 tarihinde takip talebinde bulunduktan sonra 10.7.2009 tarihinde borçlunun tebligata yarar adresinin araştırılmasının istendiği ve 22.12.2009 tarihinde ise borçlunun yeni adresine ödeme emri tebliğinin talep edildiği tespit edilmiştir. Anılan talepler, takibin devamını sağlamaya yönelik icra takip işlemleri olmakla, zamanaşımını keser.” (Y. 12. HD., T. 5.10.2010, E. 2010/9447, K. 2010/22110; www.kazanci.com). Kararda her ne kadar icra takip işlemi kavramı kullanılmışsa da ‘alacaklının talepleri’ ifadesi dolayısıyla bu taleplerin icra takip işlemi olmadığı açıktır.

devamına yönelik olmasıdır. Zira, takibin devamına yönelmemiş bir iradenin – alacaklı tarafından bir belgenin suretinin talep edilmesinde olduğu gibi- zamanaşımını kesmesi beklenemez. Takibin devamını sağlayıcı bir iradeyi uygun bir şekilde ortaya koyan alacaklı, alacağını takip bakımından artık üstüne düşeni yapmıştır. Bundan sonra icra organlarının gecikmesinden kaynaklanan durumlar alacaklıyı olumsuz etkilememelidir. Ancak, takibin devamını sağlayıcı yönde olsa bile, icra organlarının işlemi yapılmasında salt olarak talebin yeterli olmadığı durumlarda, işlemin gerçekleşmesi için diğer hususların da yerine getirilmesi gerekir ki zamanaşımının kesildiğinden bahsedilebilsin. Örneğin, haciz talebi, haczin yerine getirilmesi için yeterli değildir. Bu durumda alacaklının gerekli giderleri de yatırmış olması gerekir. Alacaklı haciz talebi ile birlikte giderleri yatırdığı vakit zamanaşımı kesilir ve aynı süre en baştan işlemeye başlar³⁷⁰.

Takip arkadaşlığının söz konusu olduğu durumlarda zamanaşımın kesilmesine ilişkin etkinin kapsamına da değinmek gerekir. Borçlular bakımından mecburi takip arkadaşlığı söz konusu ise, takibin tüm borçlulara karşı yapılması zorunludur. Bu hâlde, bir işlemin icra takip işlemi niteliğini kazanabilmesi için mecburi takip arkadaşlarının tamamına karşı gerçekleştirilmesi gerekir³⁷¹. Dolayısıyla, takip veya icra takip işlemleri borçluların tamamına karşı yapıldığından zamanaşımının borçluların tamamı için kesileceği şüphesizdir. Ancak borçlular bakımından ihtiyarî takip arkadaşlığının söz konusu olduğu durumlarda, bilindiği üzere, takibin veya icra takip işlemlerinin borçluların tamamına karşı yapılma zorunluluğu yoktur. Buna rağmen, müteselsil borçlulardan biri aleyhine icra takibi yapıldığında takipte yer almayan diğer müteselsil borçlular için³⁷²; müteselsil borçlulardan birine karşı icra takip işlemi yapıldığında yine takipte yer almayan ya da yer alsa bile icra takip işlemine muhatap olmayan diğer müteselsil borçlular için de zamanaşımı kesilmiş

³⁷⁰ “Alacaklı sadece haciz talebinde bulunması yeterli olmayıp işlemin zamanaşımını kesmesi için İİK’nın 59. maddesi uyarınca masrafin da ödenmesi gerekir.” (Y. 12. HD. T. 28.02.2008, E. 2008/811, K. 2008/3599 (SARI, s. 39).

³⁷¹ Bu sebeple her ne kadar BK. md. 155 (eBK. md. 134) hükmünde bölünemeyen bir borcun borçlularından birine karşı zamanaşımı kesilince diğerlerine karşı da kesileceği belirtilmiş olsa da, bu husus icra takip işlemi ile zamanaşımının kesilmesi için değil, zamanaşımını kesen diğer sebepler bakımından geçerlidir. Zira bir icra takip işlemi, bu niteliğini kazanabilmesi için işlemin mecburi dava arkadaşlarının tamamına karşı yapılması zorunludur.

³⁷² SARI, s. 35

olur³⁷³. Aynı husus, kefil bakımından da geçerlidir. Yani, asıl borçluya karşı kesilen zamanaşımı, kefile karşı takip ya da icra takip işlemi yapılmamış olsa da, zamanaşımı kefil için de kesilir. Ancak kefil için kesilen zamanaşımı asıl borçlu için kesilmiş olmaz (BK. md. 155; eBK. md. 134).

İcra takip işlemleri ile kesilen zamanaşımının hangi alacağa ilişkin olduğu takibin konusuna göre belirlenir. İcra takibi asıl alacak için yapılmış ise, asıl alacağa ilişkin zamanaşımı kesilir. Ancak asıl alacağa dair teminat gösterilmesi maksadıyla borçlu aleyhine takip yapılmış ise, yalnızca teminat gösterilmesi istemine ilişkin zamanaşımı kesilir, asıl alacağa ilişkin zamanaşımı işlemeye devam eder³⁷⁴. Benzer şekilde, alacağın yalnızca bir kısmına ilişkin takip yapılmış ise, zamanaşımı yalnızca takibe konu olan kısım için kesilir, bakiye alacak için zamanaşımı işlemeye devam eder. Hatta, takip talebi üzerine ödeme emri gönderilmesi gerekirken hataen icra emri gönderilmesi hâlinde bile zamanaşımı yine takip talebinde bulunulduğu anda kesilmiş olur³⁷⁵.

Takip hukuku davaları ile zamanaşımının ne zaman kesileceği bakımından da ayrı bir inceleme yapmak gerekir. Zira doktrinde, menfi tespit davasının reddi kararının ve itirazın iptali davasının kabulü kararlarının da icra takip işlemi niteliğinde olduğu yönündeki görüşten bahsetmiştik³⁷⁶. Dava yolu ile zamanaşımın kesilmesi alacaklının alacağına kavuşmak bakımından bir hareketini gerektirir. Bu husus BK. md. 154 hükmünün ikinci bendinde alacaklının dava veya defi yolu ile mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa zamanaşımının kesileceği şeklinde belirtilmiştir. Her ne kadar itirazın iptali davasının açılmasıyla da zamanaşımının kesiliyorsa da, menfi tespit davasının açılmasıyla alacak için işleyen zamanaşımı kesilmiş olmaz. Zira bilindiği üzere menfi tespit davası alacaklı değil, borçlu tarafından açılan bir davadır. Bu kapsamda menfi tespit davasının sözkonusu olduğu durumlarda alacaklının bu davaya yazılı veya sözlü cevap vermesi ile zamanaşımı

³⁷³ “Kural olarak zamanaşımı her kim hakkında gerçekleşirse onun hakkında sonuç doğurur. Dosya borçlularından Tahsin Şahin için İİK’nın 71/son maddesi gereğince icranın geri bırakılmasına karar verilmesi yerinde ise de, incelenen icra dosyasında diğer borçlu Ulvi Önemli’nin 2001 yılından başlamak üzere her ay emekli maaşından devamlı olarak dosya borcuna mahsuben haciz kesintisi yapıldığı görülmüştür. Her haciz işlemi bir takip muamelesi sayılacağından bu borçlu yönünden icra dosyasında devam edegelen takip muamelesi nedeniyle zamanaşımı gerçekleşmemiştir.”(Y. 12. HD., T. 03.05.2007, E. 2007/7234, K. 2007/8867; Karar için bkz. SARI, s.53).

³⁷⁴ UMAR, s. 196.

³⁷⁵ 10. HD. 11.4.1975 (ÜSTÜNDAĞ, s. 83)

³⁷⁶ Bkz. yuk. s. 72 vd.

kesilmiş olacaktır³⁷⁷. Yargıtay görüşünü “TTK..’nun 662. maddesinde, mücerret dâva açılmasından söz edilmiş, bu dâvanın kimin tarafından açılacak bir dâva olduğu hususunda açıklık getirilmemişse de, zamanaşımını keseceği belirtilen dâva alacaklının açacağı dâvalardır. Ancak; borçlu tarafından açılan menfi tespit dâvasında, alacaklı bu dâvaya katımlı ve alacak iddiasını ileri sürmüş ise borçlunun açtığı menfi tespit dâvası da zamanaşımını keser. Menfi tespit dâvası sonuçlanıp kesinleşinceye kadar zamanaşımı işlemez.” yönünde dile getirmiştir³⁷⁸. Belirtmek gerekir ki, bu hâlde zamanaşımı icra takip işlemi ile değil; dava yoluyla kesilmektedir. Benzer şekilde dava veya defî yoluyla kesilen zamanaşımı dava süresince yargılamaya ilişkin her işlemle yeniden işlemeye başlayacaktır (BK. md. 157/I).

b. Takip Hukukuna İlişkin Hükümler

Bir diğer sonuç ise, takip hukukuna ilişkindir. Şöyle ki, aşağıda görüleceği üzere, tatil ve talik süreleri içerisinde kural olarak hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Dolayısıyla bir işlemin icra takip işlemi niteliğini haiz olmaması o işlemin tatil ve talik rağmen yapılabileceği sonucunu doğuracaktır.

İcra dairelerinin takip işlemi niteliğinde olan işlemleri tatil ve taliklerde yapmaması gerekir. Doktrinde, genel mahkemelerin icra işlerine ilişkin bazı kararın icra takip işlemi niteliğinde olduğu yönündeki görüşten hareketle, genel

³⁷⁷ BORAN-GÜNEYSU, s. 42; SARI, s. 179. Ayrıca Sarı, menfi tespit davasına konu olan alacak kambiyo senedine dayanıyorsa, alacaklının borçlu tarafından açılan menfi tespit davasına defî davada bulunmasının dahi zamanaşımını kesmeyeceğini, zamanaşımını kesmek isteyen alacaklının TTK. md. 662 doğrultusunda borçlunun açtığı menfi tespit davasında ‘karşı dava’ olarak alacak davası veya itirazın iptali davası açması gerektiğini, zira TTK. md. 662 hükmünde ‘dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesi’ olarak zamanaşımını kesen sebepleri –BK 133/2 hükmünün aksine- sınırladığını ve tüm bu fiillerin alacaklıya ait olduğunu belirtmiştir (SARI, s. 179-180).

³⁷⁸ Y. 12. HD., T. 5.4.2012, E. 2011/25570, K. 2012/11155(www.kazanci.com); aksi yönde olarak “Dâva konusu bonodan dolayı dâvalı borçlunun daha evvel açtığı senet iptali (menfi tespit) dâvası ve bu dâva zımında dâvacı alacaklının defî dâvada bulunması gibi hâller zamanaşımının kesilmesine neden olmaz.” Y. 11 HD., T. 04.03.1980, 485/6340 (Karar için bkz. SARI, s. 180, dn. 29); “Keza TTK..’daki özel hükümlerin mevcudiyeti karşısında ticari senetlere ait zamanaşımı bakımından BK’nun 132, 133, 134 üncü maddeleri hükümleri daha genel nitelikte olduğundan uygulanmaz.” Y. 12. HD., T. 13.03.1986, 9291/2775 (SARI, s. 180, dn. 29).

mahkemelerce bu tür kararların tatil ve talik hâllerinde verilmemesi gerektiği belirtilmiştir³⁷⁹.

Tatil veya talik hâllerinde icra takip işlemi yapılmasına ilişkin yasak, yeni takipler bakımından da geçerlidir³⁸⁰. Nasıl ki mevcut bir takipte icra takip işlemi yapılamıyorsa, bu süreler içerisinde yeni takip de yapılamaz. Ancak, bu durum takip talebinde bulunulamayacağı ve hatta ödeme emri düzenlenemeyeceği anlamına gelmez. Zira takip talebinde bulunmak yahut ödeme emrinin düzenlenmesi icra takip işlemi niteliğinde değildir. Burada kastedilen yeni başlatılan bir takip doğrultusunda borçluya yeni bir ödeme emri gönderilememesidir.

Takibin durması sonucunu doğuran hâller yalnızca tatil ve taliklerden ibaret değildir. Örneğin, icra takibi başlatılmadan önce açılan menfi tespit davasında mahkemenin takibin durdurulması yönünde tedbir kararı vermiş olması durumlarında da takip durabilir (İİK. md. 66, 72/II, 169, 170 gibi). Takibin durmasına yola açan diğer sebeplerin varlığı hâlinde de, bu durum ortadan kalkmadıkça, -bu durumlar tatil ve talik hâli olmasa da- icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesi söz konusu olmayacaktır. Ancak bu halde, hangi aşamaya kadar takibin durduğu ya da hangi işlemin yapılmasına müsaade edilmediğini tespit etmek için tedbir kararına bakmak gerekir.

C. Tatil Hâllerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

1. Tatil Saatlerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

İİK. md. 51 hükmünde, gece vakti ‘takip muameleleri’nin yapılamayacağından bahsedilmiştir. Kanunda ‘takip muameleleri’ tabirinden anlaşılması gereken işlemler icra takip işlemleridir. Başka bir deyişle, tatil saatlerinde, kural olarak, hiçbir icra takip işlemi yapılamaz.

Kural icra takip işlemlerinin yapılamayacağı yönde olmakla birlikte; Kanunda istisnaen bazı işlemlerin tatil saatlerinde de yapılabileceği belirtilmiştir. Şöyle ki; İİK.

³⁷⁹ BORAN-GÜNEYSU, s. 44.

³⁸⁰ MUŞUL, C. I., s. 159.

md.51'e göre, gece iş görülen yerlerde hasılat haczi mümkün olup, borçlunun mal kaçırdığı anlaşılmaması hâlinde gece vakti dahi haciz yapılabilecektir. Bunun yanı sıra, gece vakti olarak tabir edilen günün bu kesiminde tebligat yapılabileceği gibi, gündüz vakti başlamış olan icra takip işlemine de gece vakti devam edilmesi mümkündür. Benzer şekilde, muhafaza tedbirleri de icra takip işlemlerinden olmadığından gece vakti muhafaza tedbirleri alınabilecektir³⁸¹.

Yukarıda bahsi geçen istisnai durumlara bir yenisi 6102 sayılı TTK. md. 1365/II hükmü ile eklenmiştir. Bir deniz alacağı söz konusu olduğunda (TTK. md. 1352 vd.) gemi hakkında ihtiyati haciz kararı verilmesi mümkündür (TTK. md. 1353/III). Bu kararı icra dairesi, istem üzerine derhal uygular. Ancak bu durumda, deniz alacakları dolayısıyla verilen ihtiyati haciz kararının gece ve resmî tatil sayılan zamanlarda da icra edilebileceği belirtilmiştir (TTK.. md. 1365/II). Zira, gemilerin limanda yükleme veya boşaltma süreleri bazen saatlerle sınırlı olmaktadır. Bu sebeple Kanunda icra dairesinin ihtiyati haciz kararını derhal icra edeceği belirtilmiş ve amacına yönelik maddenin uygulanabilmesi bakımından icra dairesinin gece vakti ve resmî sayılan zamanlarda da ihtiyati haciz kararının uygulanabileceği kabul edilmiştir³⁸². Örneğin, limanda 24 saatten az kalması öngörülen bir gemi hakkında ihtiyati haciz kararı için zamanında müracaat etse bile, bu kararın uygulanması çalışma saatlerinden sonra talep edilmesi gerekecektir³⁸³. Ancak 11.06.2005 tarihinde Komisyon ile Deniz Ticaret Odaları arasında yapılan toplantıda gece vakti ve resmî tatil sayılan zamanlarda icra memurunun nasıl harekete geçirileceğini eleştirilmiş, ancak Komisyon bu yönde bir düzenlemenin Ticaret Kanunu Tasarısında yer alamayacağını, Adalet Bakanlığınca icra dairelerine gönderilecek bir genelge ile açıklığa kavuşturulacağını belirtmiştir³⁸⁴.

³⁸¹ BERKİN, Rehber-I, s. 125.

³⁸² ATAMER, Kerim, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Deniz Hukukunda Cebrî İcra, İstanbul 2006, s. 302.

³⁸³ ATAMER, s. 302.

³⁸⁴ ATAMER, s. 302.

2. Tatil Günlerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

İİK. md. 51 hükmünde, gece tatil günlerinde ‘takip muameleleri’nin yapılamayacağından bahsedilmiştir. Kanunda ‘takip muameleleri’ tabirinden anlaşılması gereken işlemler icra takip işlemleridir. Tatil günlerinde, kural olarak, hiçbir icra takip işlemi yapılamaz.

Kanun icra takip işleminin yapılamaması kuralına bazı istisnalar getirmiştir. Buna göre; tatil günü olmasına rağmen haciz yapılması, muhafaza tedbirlerinin alınması mümkün olduğu gibi, tebligat da yapılabilir. Elbette, borçlunun rızası olduğu hâllerde icra takip işlemlerinin yapılması evleviyette mümkün olacaktır. Tatil günlerinde istisna olarak belirtilmemiş bir işlemin yapılması hâlinde şikâyet yolu açık olacaktır. Bu kapsamda örneğin, satış günü, belirlendiği zaman için tatile rastlamasa bile, daha sonra yaz saati uygulaması nedeniyle tatile rastlarsa yeniden bir satış gününün tespit edilmesi gerekir³⁸⁵.

Yukarıda da bahsi geçtiği üzere, TTK.. md. 1365/II hükmüne göre, deniz alacakları dolayısıyla gece ve resmî tatil sayılan zamanlarda gemiler hakkında ihtiyati haciz kararının uygulanması mümkündür. Eski TTK..’da karşılığı olmayan bu hükümde geçen ‘gece’ kavramının tatil saatlerini ifade ettiği açık olsa da, ‘resmî tatil sayılan zamanlar’ ifadesinden ne anlaşılması gerektiğinin tartışılması gerekir. Maddenin gerekçesinde; İİK. md. 51/I hükmünde yer alan kuralların, gemilerin limanlarda kısa süre kalmaları nedeniyle uyarlandığı ve ihtiyati haczin gece ve resmi tatil sayılan zamanlarda dahi yapılabileceğinin açıkça bildirildiği belirtilerek bu hususa cevap verilmemiştir³⁸⁶. Bu ifadeden anlaşılması gereken resmî tatil günleri ise, bu günlerde haciz yapılabileceği İİK. md. 51/I hükmünde belirtilmiş olduğundan Kanundaki bu ifade tekrar niteliği taşıyacaktır. Zira, deniz takip hukuku bakımından özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, genel kanun olan İİK hükümleri uygulanacağından tatil günlerinde haciz yapılabilecektir.

³⁸⁵ UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19.

³⁸⁶ Madde gerekçesi şu şekildedir: “Birinci fıkra, 2004 sayılı Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrasından alınmış, ancak gemilerin kısa süreli beklemeleri nedeniyle haczin derhal yapılması kuralı getirilmiştir.

İkinci fıkra, 2004 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan kurallar, gemilerin limanlarda kısa süre kalmaları nedeniyle uyarlanmış ve ihtiyati haczin gece ve resmi tatil sayılan zamanlarda dahi yapılabileceği açıkça bildirilmiştir.” (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, S. Sayısı: 96, s. 420).

D. Talik Hâllerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

1. Borçlunun Ölmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

a. Genel Olarak

Borçlunun ölmesi takibin talikini gerektiren hâller içerisinde sayılmıştır. Ancak borçlunun ölmesi yalnızca talik hâlinden ibaret olmayıp, aynı zamanda takipte de bazı değişikliklere yol açan bir durum olduğundan Kanunda detaylı olarak düzenlenmiştir³⁸⁷. Bu hâlde, takibin talik koşulları ve talik süreleri, İİK. md. 53/I hükmü ile düzenlenmektedir. Bahsi geçen maddede, terekenin borçlarından ötürü ölüm ile beraber takibin 3 gün talik olunacağı; mirasçılar mirası reddetmemişlerse bu hususta Medeni Kanunda belirli süreler geçinceye kadar hiçbir icra takip işleminin yapılamayacağı belirtilmiştir. Maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası ise, takibin akıbeti bakımından önem arz etmektedir. Zira md. 53/II ve III hükümlerinde takibin terekeye veya mirasçılara karşı devam edebilme imkanı ile bu durumlara ilişkin koşullardan bahsedilmektedir. Bu sebeple, doktrinde md.53/II ve III hükümleri genellikle taraf ehliyeti başlığı altında zikredilmektedir³⁸⁸.

Genel olarak, borçlunun ölümü hâlinde icra takibinin talik edildiği süre ölüm günü ile beraber hesaplanacak olan üç günden ibaret olup³⁸⁹; vicdani sebeplerle borçlunun mirasçılara tanınmıştır³⁹⁰. Ancak tanınan bu sürenin kısa olduğu yönünde haklı eleştiriler söz konusudur. Zira ölüm büyük ve etkileyici bir olaydır. Bu olayın üzerine tanınan bu kısa süre içerisinde sona eren insan hayatının bıraktığı ızdırabın yanında Kanunun gereğini belli süre içinde ve dar bir zaman çerçevesinde yerine

³⁸⁷ Gerekçede: “Borçlunun vefatı hâlinde takibin ne surette yapılacağı 53. maddede tasrih edilmiştir. Vefat sebebiyle evvelâ 3 gün takibin taliki lâzımdır. Bundan sonra mirasçıların terekeyi sarahaten kabul veya reddetmek selahiyetlerine göre Kanunu Medeni hükmünce 3 ay geçinceye kadar takibin geri kalması zaruridir. İcra takibi sırasında borçlu ölürse tereke taksim edilmemiş veya resmi tasfiyeye tâbi tutulmamış yahut bir aile şirketi tesis olunmamışsa borçlu hayatta imiş gibi terekeye karşı takibe devam olunur.” (Adliye Encümeni Esbabı Mucibe Mazbatası Gerekçesi, T.B.M.M. Adliye Encümeni Esas No: 1/28, Karar No: 26; bkz. ÖNEN/KİRAZ/YAZICI/SİMİL, s.345; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3711)

³⁸⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 151 vd.

³⁸⁹ Doktrinde, üç günlük süreye ölüm süresinin de dahil olup olmadığı tartışılmıştır. Belgesay, üç günlük talik süresine ölüm gününün dahil olmadığını belirtmiştir (BELGESAY, Şerh, 1949, s 56).

³⁹⁰ İcra ve İflâs Kanununa Ait Meclis Müzakeratı Zaptında da bu husus dile getirilmiştir. “... Bir terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün içinde takip geri bırakılır. Bu, insanî bir hisle kabul edilmiş bir hükümdür.” (bkz. ÖNEN/KİRAZ/YAZICI/SİMİL, s. 502).

getirmenin zor olduğu; İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde bu gibi olaylar için 7 günlük süre tanındığı dile getirilmiştir³⁹¹.

Üç günlük talik süresinin dışında, Medeni Kanunda öngörülen bazı süreler vardır ki bu zamanlar içerisinde de icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesi söz konusu olmaz. Bu son hâlde bahsi geçen diğer sürelerin -ve dolayısıyla takibin talik etkisinin- uzunluğu esasen mirasçılarının tutumuna göre belirlenecektir. Zira borçlunun ölümünden sonra mirasçıları derhal veya daha sonraki bir zamanda mirası kabul ya da reddedebilir yahut öngörülen ret süresini içerisinde herhangi bir beyanda bulunmayabilir veyahut terekenin resmi defterinin tutulmasını isteyebilir. İşte borçlunun mirasçıları, ölüm sonrasındaki tutumları icra takibinin talik edileceği süreler ve takibin akıbeti bakımından etkilidir³⁹². Ancak mirasçıların beyan ve tutumları ne yönde olursa olsun, İİK. md. 53 hükmünde öngörülen -ve ölüm günü dahil hesaplanan- üç günlük talik süresi geçmeksizin takibin ne terekeye ne de mirasçılara karşı devam etmesi söz konusu olamaz³⁹³.

b. Mirasçıların Mirası Açıkça Kabul veya Reddetmesi

Mirasçıların mirası derhal kabul veya reddetmesi mümkün olduğu gibi bu hususta bir beyanda bulunmaması da mümkündür. Mirasçıların mirası reddedebilecekleri en erken an mirasın intikali sonrası olup, daha önce yapılan ret beyanı tereke henüz mirasçıya intikal etmediğinden hukuken anlamsız olacaktır³⁹⁴. Mirasçıların, mirası derhal kabul etmesi hâlinde, takibe mirası kabul etmiş olan mirasçılara (md.53/III) yahut terekeye (md.53/II) karşı devam edilebilir. Mirası reddetmiş olan kişiye karşı, takibe devam edilmesi söz konusu olmaz. Benzer şekilde, mirasbırakanın borçlarından dolayı hakkında ihtiyati haciz de istenemez^{395,396}.

³⁹¹ Aynı husus, İİK. md. 52 bakımından da savunulmuştur. Bu görüşün yer aldığı bildiri için bkz. YENER, Güngör, **İcra ve İflas Kanunundaki Müddetlerin Değişikliği**, İcra-İflas Kanunu Uygulamasında Güncel Sorunlar Sempozyumu, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul 1978, s. 86.

³⁹² Bu sebeple, aşağıda mirasçıların tutumuna göre bir ayırım yapılmak suretiyle konu incelenmiştir.

³⁹³ UYAR, İİK şerhi, C. 3, s. 3712.

³⁹⁴ ANTALYA, s. 377.

³⁹⁵ KURU, Elkitabı, s. 150.

³⁹⁶ “Somut olayda, bono nedeniyle alacaklı banka, bono borçlularından 28.12.2006 tarihinde vefat eden N.E.U.’un mirasçıları aleyhine ihtiyati haciz kararı talep etmiş ve mahkemece adı geçen kişiler aleyhine ihtiyatî haciz kararı verilmiştir. İhtiyatî haciz kararına itiraz eden N.E.U. mirasçıları

Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere mirasçılar mirası derhal kabul etmiş olsalar bile takibe devam için, ölüm günü ile beraber olmak üzere, üç gün beklenir. Başka bir ifadeyle, terekenin borçları için yapılan icra takibi, borçlunun ölüm günü ile beraber üç gün geri bırakılır. Mirasçılar ve terekenin akıbeti belirlenmiş olduğundan, Medeni Kanunda öngörülen diğer sürelerin beklenmesine lüzum yoktur. Ancak bunun için, mirasçıların kabul veya ret beyanlarını kayıtsız, şartsız, kuşkuya yer vermeyecek derecede açık bir şekilde ve yazılı veya sözlü olarak sulh hukuk mahkemesine yapmaları gerekmektedir³⁹⁷. Bazı durumlarda ret süresi dolmadan mirasçılarının davranışları dolayısıyla mirası ret hakları düşmüş olsa bile (MK. md. 610/II), takibe devam için yine de ret süresinin sona ermesinin beklenmesi gerekir^{398,399}.

Mirasçılardan bir kısmının mirası derhal reddetmesi, diğer mirasçıları murisin borcundan kurtarmayacaktır. Bu hâlde, mirası ret için gerekli sürelerin geçmesi sonucunda, takibe bu mirasçılara karşı devam edilebilecektir. Bu durumda ret süresi içerisinde mirası reddetmeyen mirasçıların haklarında devam eden bu takibi ancak terekenin borca batık olduğuna dair karar ile ispat etmeleri suretiyle bertaraf etmesi mümkündür⁴⁰⁰. Kanunda borca batık bir mirası kural olarak kimsenin kabul etmek

19.1.2007 tarihinde mirası reddettiklerine ilişkin İstanbul 1. Sulh Hukuk Mahkemesine dilekçe verdiklerini belirterek, murisin borcundan dolayı sorumlu olmadıklarını beyan etmişlerdir. (...) Bu durumda, mahkemece, aleyhine ihtiyatî haciz kararı verilen mirasçıların bono borçlusu olan muris N.E.U.'un mirasını reddettiklerine ilişkin anılan mahkeme dosyasının getirtilerek, adı geçen borçluların TMK'nun 606. maddesindeki 3 aylık süre içinde ret beyanlarını sözlü veya yazılı olarak sulh hukuk mahkemesine bildirip bildirmediklerinin tespiti ile şayet itiraz eden borçlular yasal süre içinde anılan mahkemeye mirası reddettiklerine ilişkin yazılı veya sözlü beyanda bulunmuşlar ise, dâvacı borçluların bono borçlusu olan N.E.U.'un mirasının aktif ve pasifinden sorumlu olmayacakları **bu hususun da İİK'nun 265. maddesindeki ihtiyatî haczin dayandığı sebeplere ilişkin bir itiraz olması sebebiyle nedeniyle "aleyhine ihtiyatî haciz kararı verilen mirasçıların itirazlarının kabulüne" karar vermek gerekirken, eksik incelemeye dayalı yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.**"Y. 11. HD. 28/5/2007, 5682/8141 (KURU, Elkitabı, s. 1055)

³⁹⁷ MUŞUL, C. I, s. 161; KURU, İcra-İflas I, s.139, dn.12; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3712; Ancak BERKİN, mirasçıların mirası derhal reddetmiş veya sarih ya da zımni olarak kabul etmişler ise, üç gün beklenirse de 3 aylık ve 1 aylık sürelerin geçmesi beklenmeyip, takibe devam edileceğini belirtmiştir (BERKİN, Rehber-I, s. 127).

³⁹⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 140, dn. 13.

³⁹⁹ Bazı durumlarda henüz ret süresi dolmadan mirası ret haklarının düşmesi söz konusu olabilir. MK. md. 610/II hükmüne göre, ret süresi sona ermeden mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan ya da tereke mallarını gizleyen veya kendisine maleden mirasçı, mirası reddedemez.

⁴⁰⁰ "Mirası reddettikleri mahkeme ilâmı ile anlaşılan mirasçılar hakkındaki alacak dâvasının reddi doğrudur. Mirası reddeden mirasçıların aldıkları miras reddine dair ilâm hükmü, mirası reddetmeyen mirasçıları borçtan kurtaramaz. Mirası reddettiğini bildirmeyen mirasçı iddiası veçhile terekenin müstağrakı diyyun olduğunu ispat etmedikçe terekenin borcundan mesuldür." TD., T. 4.10.1948, E. 948/3612, K. 4212 (OLGAÇ/KÖYMEN, s.374). Borçlunun mirasçıları, terekenin borca batık olduğu

istemeyeceğinden hareketle, bu durumda mirasın zımnen reddedildiği kabul edilmiştir. İİK. md. 68/IV hükmüne göre; *“Borçlu murisine ait bir alacak için takibedilmekte olup da, terekenin borca batık olduğunu ileri sürerse bu hususta ilam getirmesi için kendisine münasip bir mühlet verilir. Bunun dışında itirazın kaldırılması talebinin kabul veya reddi için ileri sürülen iddia ve savunmalar bekletici mesele yapılamaz.”* Terekenin borca batık olması hâlinde, genel kuralın aksine, mirasçının terekeyi kabul etmek istediğini açıklaması beklenmektedir⁴⁰¹.

Mirasçılarının tümünün mirası derhal kabul ya da ret yönündeki iradelerini dile getirmemiş ve fakat Medeni Kanunda belirtilen üç aylık sürelerin dolmasından önce bu iradelerini açıklamış olmaları mümkündür. Kanun bu hâlde nasıl bir hesaplama yapılmasına ilişkin bir hüküm içermemektedir. Bu hâlde, Kanunun üç aylık talik süresini tanınmasındaki amaç ortadan kalkacağından talik hâli sona ermiş kabul edilip takibe devam imkânı bulunmalıdır⁴⁰². Bu hâlde talik süresini mirasçılarının irade açıklama süresine bağlı olarak tespit etmek gerekir.

c. Mirasçılarının Mirası Kabul veya Reddetmesi Yönünde Açık Bir İrade Beyanının Bulunmaması

Mirasçılar, açık bir irade beyanı ile mirası kabul ya da ret iradelerini ortaya koymamışlar ise, bu durumda Medeni Kanunda belli sürelerin geçmesi beklenecektir. Doktrinde bir görüşe göre; ret süresi devam ettikçe, mirasçılar tereke borçlarından dolayı tereke alacaklıları tarafından şahsen takip edilemezler ise de, ret müddeti alacaklıların terekeye karşı takipte bulunmalarına engel değildir⁴⁰³. Ancak her ne

iddiasında bulunduğu takdirde, icra mahkemesi kendilerine mahkeme ilamı getirmeleri için süre verir. Bu durumda, mirasçılar görevli hukuk mahkemesinden terekenin borca batık olduğuna ilişkin ilam getirmeleri gerekmektedir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 80).

⁴⁰¹ MUŞUL, C. I, 161.

⁴⁰² Olgaç/Köymen de, mirasçılarının kanuni süreden önce mirası kabul etmiş olması ihtimalinde takibin devamının yahut yeniden takip yapılmasının mümkün olduğundan bahsetmektedir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 370).

⁴⁰³ Bu görüşe göre, bu durumda alacaklıların müddet devam ettiği esnada da mirasbırakandaki alacaklılarından dolayı terekeye dahil mallarını haczettirmek, terekeye karşı icra takibinde bulunmak yetkileri var olup; ancak alacaklıların terekeye karşı dava ve takip hakları ancak defterin tutulması talep edilmiş olduğu takdirde defter muamelesi devam ettikçe tatile uğrayacaktır (GÖNENSAY, SAMİM/ BİRSEN, KEMALETTİN, Miras Hukuku, İstanbul 1963, s. 245). Benzer şekilde, ret süresi ve ret hakkı devam ettiği sürece; mirasçılarının mirası reddetmesi veya resmi tasfiye talep etmesi mümkün olduğundan mirasbırakanın borçlarından şahsen sorumlu olmayacakları ve fakat alacaklıların

kadar Kanunda bu hususta bir açıklık olmasa da, ret süresi sona ermeden mirasçılar belli olmayacağından ve mirasçılarının tamamının mirası reddetmeleri hâlinde, terekenin iflas hükümlerine göre tasfiye edilmesi ihtimali mevcut olduğundan ret süresi sona ermeksizin takibe terekeye karşı da devam edilmemesi gerekir⁴⁰⁴.

MK. md. 606 hükmüne göre; mirasçılar, mirası reddettiklerini üç ay içinde beyan etmelidirler⁴⁰⁵. Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar. Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hakimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan bu süreyi hâlinde uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir (MK. md. 615)⁴⁰⁶. Sürenin uzatılması veya yeni süre tanınması hâlinde de, süre sona erene kadar takibe devam edilmesi söz konusu olamaz. Bahsi geçen sürelerin geçmesi hâlinde, tereke borçları hakkındaki takibe artık alacaklı ya mirası kabul etmiş alacaklılara yahut terekeye karşı devam edecektir. MK. md. 606 hükmünde, mirasçılarının üç ay içinde mirası ‘reddedebilecekleri’ belirtilmiştir. Bu kapsamda, mirasçılarının mirası ‘kabulü’ için bir süre olup olmadığı tartışılmıştır. Bu konuda doktrinde bir görüşe göre, kabul beyanı bir sınırlamaya tabi olmaksızın açıklanması mümkündür⁴⁰⁷.

Belirtmek gerekir ki; mirasçılarının mirasbırakanın ölümü sonrasında mirası derhal ret veya kabul etmemiş olmaları, terekenin durumunu yeterince bilmediklerinden kaynaklanmış olabilir. Zira külli halefiyet gereği, mirasbırakanın hak ve borçlarının tümüyle mirasçılara geçmesi sıkıntılar yaratabilir ve tereke durumunun karışık olması dolayısıyla mirası kabul ya da ret hususunda tereddüde düşmesine yol açabilir. İşte Kanunda, bu hâlde mirasçıya yardımcı olmak maksadıyla

tereke malları üzerinde takip yapabileceği, haciz koydurabileceği; buna karşılık mirasçılarının mallarına henüz dokunamayacakları belirtilmiştir (İMRE/ERMAN, s. 344, dn. 25).

⁴⁰⁴ BERKİN, Rehber-I, s. 127; KURU, İcra-İflas I, s. 140; KURU, El kitabı, s. 149, 150; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3712; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 307. Ayrıca tartışmalar için bkz. POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 307

⁴⁰⁵ Bu süre, olağan ret süresidir. Hükmen reddin ileri sürülmesi süreye tabi değildir (İMRE/ERMAN, s. 343, dn. 24)

⁴⁰⁶ Uzatılmış olan süre yeterli olmazsa, hâkim yine önemli sebep ve zaruret varsa uzatabilir. Önemli sebeplerin neler olabileceği hâkimin takdirindedir. Örneğin, hastalık, yurtdışında olmak gibi bir sebeple mirasçının terekenin durumundan haberdar olmaması somut olaya göre önemli sebep teşkil edebilir (İMRE/ERMAN, s. 345)

⁴⁰⁷ ANTALYA, s. 383.

getirilmiş iki imkan mevcuttur ki, bunlar, tereke defterinin tutulması⁴⁰⁸ ile resmi tasfiyedir. Başka bir ifadeyle, mirasbırakanın ölümü sonrasında mirasçılarının mirasın kabulü, mirasın reddi, defter tutulma talebi ve resmi tasfiye talebi olmak üzere dört seçim hakkı vardır⁴⁰⁹.

Mirasçılarının defter tutma talebinde bulunmuş olmaları hâlinde (MK. md. 619) defter tutma süresince icra takiplerine devam olunamaz⁴¹⁰. Zira, MK. md. 625 hükmü, icra takiplerinin duracağından bahsetmektedir. Ancak burada bahse geçen icra takipleri, tereke borçları dolayısıyla tereke alacaklıları tarafından yapılan takiplerdir. Mirasbırakanın alacakları hakkında dava açılması veya takip yapılması mümkündür⁴¹¹. Defter tutma muamelesi sona erip, tutulan defter gereğince, tüm mirasçılara mirası kabul veya reddetmeleri için verilecek bir aylık sürede de icra takip işlemlerinin yapılması mümkün değildir.

Resmi tasfiye (MK. md. 632 vd.) sürecinde de, mirasçılar hakkında tereke borçlarından dolayı takip yapılamaz. Her mirasçı, mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebilir. Bu istem, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmaz. Resmî tasfiye hâlinde mirasçılar, terekenin borçlarından sorumlu olmazlar (MK. md. 632). Mirasbırakanın

⁴⁰⁸ Burada kastedilen MK. md. 619'da düzenlenen defter tutma talebi, MK. md. 590'daki defter tutma talebinden farklı olup, mirasçılarının mirası ret veya kabul konusunda sahip oldukları dört seçimlik haktan birisidir. MK. md. 619 vd. yer alan defter tutma talebi mirasın kazanılması veya reddine dair bir usuldür. Halbuki, MK. md. 590 hükmünde bahsi geçen defter tutulması sadece koruma önlemi olup; tereke mallarının kaybolmasını veya kaçırılmasını önlemek amacı vardır. Bu durumun, mirasçıya mirasın kabulü, reddi, defter gereğince kabulü veya resmi tasfiyesi konusunda mirasçıya doğrudan bir hak vermesi söz konusu olmaz (İMRE/ERMAN, s. 364). “Resmi tasfiye devam ettiği müddetçe mirasçılar aleyhine takip yapılamaz. Tasfiye sonucunun beklenmesi gerekir. **Keza Medeni Kanunun 559. ve 565. maddelerinde yazılı defterin tutulması talebi mevcutsa, defter tutma süresinde icra takibi yapılamaz. Terekenin tedbir olarak tetkik ve defterlerinin tutulması hâlinde icra takibine engel bulunmamasına ve düzeltilmesi istenen daire ilâmında gösterilen gerektirici sebepler ve dosyada mevcut belgeler karşısında yerinde bulunmayan ve HUMK. 'nun 440. maddesinde yazılı dört hâlden hiçbirine uymayan karar düzeltme isteğinin sözü edilen Kanunun 442, İİK. 'nun 366. maddeleri uyarınca (reddine), kararın düzeltilmesini isteyen 500 lira para cezası ile 1000 lira ilâm harcının alınarak hazineye gelir yazılmasına, 18.5.1985 gününde oybirliği ile karar verildi.**” (Y. 12. HD. 18.5.1985 T., E: 4778, K: 6330; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3726).

⁴⁰⁹ İMRE/ERMAN, s. 302, 303.

⁴¹⁰ MUŞUL, C.I, s. 161, dn. 118; İMRE/ERMAN, s. 366. Yargıtay bir kararında bu hususu şu şekilde ifade etmiştir: “Olaya uygulanması gereken MK. 'nun 565.maddesine göre «takibin durdurulmasına (tâlikine)» karar verilmesi gerekirken, iptal yönünde karar tesisi isabetsizdir. Ayrıca terekenin defterinin tutulmasının hasıl ettiği sonuca göre mirasçılarının mirası kabul veya red iradeleri açıklayacağı cihetle, murisin borcundan ötürü yapılan takibin durması nedeniyle haciz işleminin de geçerli olamayacağı tabiidir.” (Y. 12. HD. 28.12.1989 T., E: 7157, K:16177; karar için bkz. UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3729)

⁴¹¹ İMRE/ERMAN, s. 364.

alacaklıları ve vasiyet alacaklılarının da belirli koşullarla resmî tasfiye talebinde bulunması mümkündür (MK. md. 633). Resmî tasfiye, mirasbırakanın yürüyen işlerinin tamamlanmasını, borçlarının yerine getirilmesini, alacaklarının tahsilini, vasiyet borçlarının terekenin olanağı ölçüsünde yerine getirilmesini, zorunlu olduğu takdirde mirasbırakanın haklarının ve borçlarının mahkemece tespitini ve mallarının paraya çevrilmesini kapsar (MK. md. 635/I). Resmî tasfiyeye karar verilecek olursa, alacakların tahsilinin resmî tasfiye prosedürü içerisinde gerçekleştirilmesi gerekecektir. Bu sebeple, mirasbırakana karşı başlamış takip terekeye karşı sürdürülemez⁴¹².

d. Ölüm veya Ölüm Sonucu Doğuran Durumların Mevcut Takiplere Etkisi

aa. Takibe Terekeye Karşı Devam Edilmesi

İcra takibi sırasında borçlunun ölmesi hâlinde, alacaklı takibi terekeye karşı ya da mirasçılara karşı devam ettirmek istediğini açıkça icra dairesine bildirmesi gerekir⁴¹³. Alacaklı takibe terekeye karşı devam etmek istediği takdirde, borçlu hayatta olsaydı hangi usul uygulanacak idiyse terekeye karşı da aynı usul tatbik olunur (md.53/II). Aynı usulün tatbik olunmasından anlaşılması gereken borçlunun sağlığında başlamış takibe kaldığı yerden devam edilmesidir⁴¹⁴. **Bu hâlde, öncelikle devam edilen takip aynı takiptir.** Örneğin, alacaklı borçlunun sağlığında kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapıyorsa, terekeye karşı da aynı takip devam edecektir. Alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takibe, ilamlı takip olarak devam edemeyeceği gibi; haciz yolu ile takip yaparken, İİK. md. 43/II hükmü

⁴¹² POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 308.

⁴¹³ “Alacaklı bonoya dayanarak keşideciler Abdullah Kuş, Hüseyin Duman ve lehdar Mehmet Sezer hakkında takip yapmıştır. Borçlulardan Mehmet Sezer adına çıkarılan 163 örnek ödeme emri 29.8.1991 tarihinde «birlikte sakın oğlu, Ömer» imzasına tebliğ edilmiştir. Mehmet Sezer mirasçıları 17.9.1991 tarihli dilekçe ile mercie başvurarak «murisleri Mehmet Sezer’in takipten 23.8.1991 tarihinde öldüğünü, senette yazılı alacağın alacaklıya ödendiğini, alacaklının alacağını tahsil ettiği ve senedi iade edeceğine dair murislerine belge verdiğini» ileri sürmüşlerdir. Mehmet Sezer’in takipten sonra 23.8.1991’de öldüğünü, ibraz edilen veraset belgesinden anlaşılmaktadır. **İİK. ‘nun 53/2, ve 3. fıkrası uyarınca alacaklının takibi terekeye mi yoksa mirasçılara mı karşı devam ettirmek istediğini icra müdürlüğüne bildirmeleri, muris hakkındaki takip kesinleşmediğinden mirasçılara 163 örnek ödeme emri gönderilmesi icap eder.**” Y. 12. HD. 2.11.1992 T., E: 6148, K:12964 (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3727, 3728)

⁴¹⁴ UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3712.

şartları oluşmaksızın iflas yoluyla takip olarak da devam edemez⁴¹⁵. **Bir diğer husus da takip hangi noktada kaldı ise o andan itibaren terekeye karşı devam edilecek olmasıdır.** Örneğin, borçlu muris hakkındaki takip kesinleşmiş ise tekrar ödeme emri veya icra emri gönderilmez^{416,417}.

Terekeye karşı devam edilecek olan takibin türü önemli değildir. Başka bir ifadeyle, muris hakkındaki takip iflas takibi dahi olsa bu takibin terekeye karşı devam edilmesi mümkündür. Ancak takip türü ne olursa olsun, muris hakkındaki takibin terekeye karşı devam edilmesinde dikkat edilmesi gereken husus, bu takipler sonucunda yalnızca tereke mallarının haczolunabileceğidir. Takibe tereke ile birlikte aynı zamanda mirasçılara karşı da devam edilmesi talep edilmediği sürece, tereke

⁴¹⁵ Zira, bu son hâlde terekeye karşı iflas yoluyla takibe devam edilmesine Kanunen müsaade edilmiştir.

⁴¹⁶ Aşağıda inceleneceği üzere, bu talik hâlinin sürelerin işlemesine bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla ödeme emri gönderilmesinin ardından borçlunun ölmesi hâlinde, ödeme emrine itiraz süreleri işlemeye devam edecek ve bu durum borçlunun ölümünden sonra ve fakat mirasçılarının itiraz etmelerinden önce takibin kesinleşmesine yol açabilecektir. Bu sebeple, üç günlük veya üç aylık talik sürelerinde itiraz süresinin bitmesi hâlinde bu itiraz süresinin talik süresinin bitiminden itibaren bir gün daha uzadığı kabul edilmiştir (KURU, İcra-İflas I, s. 155).

⁴¹⁷ "İcra takibi sırasında borçlunun ölümü hâlinde ne şekilde işlem yapılacağı İİK'nun 53. maddesinde gösterilmiştir. Bu madde hükmüne göre alacaklının takip edebileceği iki yol vardır. Ancak şu hususu da vurgulamak gerekir ki iki yol da yeni bir takip olmayıp eski takibin devamıdır. - 1- Takibi tereke hakkında devam ettirmek; takibe tereke hakkında devam edilmek için terekenin henüz taksim edilmemiş veya resmi tasfiyeye tâbi tutulmamış yahut mirasçılar arasında aile şirketi tesis edilmemiş olması gerekir. Tereke hakkındaki takipte borçlu hakkında usûl uygulanacak idi ise o usûl uygulanır. - Dolayısıyla borçlu hakkındaki iflas, haciz, rehnin paraya çevrilmesi yollarından hangisi ile takip yapılmışsa takibe o yolla devam edilir. - 2- Takibi mirasçılar hakkında devam ettirmek; takibin mirasçılar hakkında devamı haciz ya da rehnin paraya çevrilmesi yollarıyla olur. **Muris hakkındaki takip İflâs yolu ile başlamış ise mirasçılar hakkında iflâs yolu ile takibe devam edilemez. Bu nedenle iflâs takibi yapılmak isteniyorsa mirasçılara yeniden iflâs ödeme emri tebliği gerekir. Bu takip ilk takibin devamı olmayacağından mirasçılar her türlü itirazlarını ileri sürebilirler.** - Takibe haciz veya rehnin paraya çevrilmesi yolu ile başlandığı takdirde mirasçılar hakkındaki takip muris hakkındaki takibin devamıdır. Bu husus 53. maddenin son fıkrasında (bu takibin mirasçıya karşı devam edebilmesi) demek suretiyle açıkça belirtilmiştir. Kural olarak bir takipte tek ödeme emri çıkarılır. Mirasçı hakkındaki takip yeni bir takip olmayıp ilk takibin devamı olduğundan mirasçılar adına ödeme emri çıkarılmamak takibin kendilerine karşı devam ettirilmesi dileğinin tebliği ile yetinilmek gerekir. Böyle olmayıp ödeme emri çıkarılması takibi yeni bir takip durumuna getirmez. Bu nedenle de mirasçılar murisin ölümünden önceki işlemlere karşı itiraz edemezler. Meğer ki, o işleme murisin itiraz hakkı bulunsun. Mirasçılarının itirazı mirasçı olunmadığı, mirasın reddedildiği gibi itirazlarla ihmal, itfa, zamanaşımına (İİK. m. 71) benzer itirazlar olabilir. – Medeni Kanunun 582. maddesine göre, mirasçılarının murisin borçlarından kendi mal varlıkları ile de sorumlu olmaları sebebiyle mirasçılara her türlü itiraz hakkının tanınması uygun olmaz. Zira mirasçılar murisin kanunî halefi durumunda olup bu halefiyette (küllî halefiyettir). Küllî halefiyetin özelliği itibarıyla miras bırakanın alacağı olan kişiler kendiliğinden mirasçısının alacaklısı durumuna geçerler. Asıl borçlunun (miras bırakanın) itiraz hakkı kalmadığı durumlarda küllî halefe (miras bırakılana) yeni hak tanınması olanaksızdır. Zira halefiyet alacaklının durumunu değiştirmez. – **Açıklanan nedenlerle murisin ölümü üzerine takibin mirasçılar hakkında devamına yeniden ödeme emri tebliği ile her türlü itiraz hakkı tanınması gerek Medeni Kanunun miras hükümlerine ve gerekse İİK'nun 53. maddesine aykırıdır.**" Y. 12. HD. 12.2.1981, 885/1325 (KURU, İcra-İflas I,s.156-157; benzer kararlar için UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3733 vd.)

borcu dolayısıyla mirasbırakanın sağlığında başlamış takipler dolayısıyla mirasçılarının malları haczedilemez⁴¹⁸.

Kanunda takibin terekeye karşı devam edilebileceği belirtilmiş olsa da; bilindiği üzere, terekenin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bu hâlde, takibin ya mirasçılarının tamamına yahut tereke temsilcisine⁴¹⁹ karşı devam edilmesi gerekecektir⁴²⁰. İcra müdürü İİK. m.94 gereğince alacaklıya terekeye mümessil tayin ettirmek üzere yetki verir⁴²¹.

Kanunda takibin terekeye karşı devam edilebilmesi için bazı şartlar aranmaktadır. Buna göre; bir takibin terekeye karşı devam edilebilmesi için ya terekenin henüz taksim edilmemiş (MK. md. 640 vd.) veya resmi tasfiyeye tabi tutulmamış olması (MK. md. 617 ve 632 ilâ 636) yahut mirasçılar arasında aile şirketi emvali (MK. md. 373 vd.) tesis olunmamış olması gerekmektedir. Bu şartlar noksanlığı hâlinde, takibe terekeye karşı devam edilmesi mümkün olmayacaktır⁴²². Zira bu hâlde Medeni Kanunun bu hususlara ilişkin hükümleri ile İcra ve İflas Kanununun tasfiyeye ilişkin hükümleri uygulanacaktır⁴²³.

Mirasçılardan her biri, sözleşme veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaşılmasını isteyebilir. Bu durumda, her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaştırılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir (MK. md. 642/I ve II, c. 1). Bu şekilde miras ortaklığının paylaşılmış olması hâlinde, borçlunun

⁴¹⁸ KURU, İcra-İflas I, s.154; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3712.

⁴¹⁹ MK. md. 640/III hükmüne göre, mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir.

⁴²⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 154. Yargıtay da bir kararında bu hususu şu şekilde dile getirmiştir: “Takip borçlusuna hakkındaki takip kesinleştikten sonra 20.11.1992 tarihinde ölmüştür. İİK. ’nun 53. maddesi hükmüne göre «tereke henüz taksim edilmemiş veya resmi tasfiyeye tabi tutulmamış, yahut mirasçılar arasında aile şirketi tesis olunmamış ise borçlu hayatta olsa idi hangi usul tatbik olunacaktı ise terekeye karşı ona göre takip devam eder.» Borçlunun ölümünden sonra mirasçılardan Hacer Üreyil mümessil tayin edilmiştir. Bu durumda MK. ’nun 581. maddesi uyarınca miras şirketine mümessil tayin edilen Hacer’in yalnız başına terekeyi temsil yetkisi bulunmaktadır. Hacer’e yalnız başına tebligat yapılması yeterlidir.” Y. 12. HD. 9.3.1995 T., E: 2387, K: 3232 (UYAR, İİK Şerhi, C.3, s.3712); “Takibe itiraz eden borçlu Recai ölmüş ... müteveffanın hâli hayatında başlayan takibin terekeye karşı devam ettirildiğinin kabulü iktiza eder. Bu hâlde itirazın kaldırılması için yapılan duruşmaya **bilumum mirasçılarının** veya **tereke temsilcilerinin** davet olunmaları lâzımdır. İştirak hâlinde mülkiyet hükümlerine tâbi tereke hakkında tek mirasçı davet olunarak karar verilmesi MK ve İİK hükümlerine aykırıdır” İİD. 10.2.1969, 1652/1547 (KURU, İcra-İflas I, s. 154, dn. 17).

⁴²¹ <http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2012/aramlik/1.pdf>, s. 28.

⁴²² OLGAC/KÖYMEN, s. 370.

⁴²³ OLGAC/KÖYMEN, s. 370.

sağlığında başlamış olan takiplere artık miras ortaklığına karşı devam edilemez, yalnızca md. 53/III hükmü gereği mirasçı/mirasçılara karşı devam edilebilir⁴²⁴. Belirtmek gerekir ki, bu hüküm kapsamında aranan terekenin fiilen taksimidir⁴²⁵. Mirasçıların aralarında bir paylaşma sözleşmesi yapması mümkündür. Paylaşma sözleşmesiyle mirasçılar, tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin miras payları oranında paylı mülkiyete dönüştürülmesini de kabul edebilirler (MK. md. 676). Taksim işlemi ile iştirak hâlindeki mülkiyet sona erer⁴²⁶. Ancak yalnızca taksim sözleşmesinin yapılması ve fakat sözleşmenin icra edilmemiş olması takibin terekeye karşı devam etmesini engellemez. Terekenin taksim edilmesinden sonra takibe terekeye karşı devam etme imkânı ortadan kalkar. Bu hâlde, alacaklılar İİK. md. 53/III hükmüne göre takibe sadece mirasçılara karşı devam edebileceklerdir⁴²⁷.

Terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulmuş olması hâlinde, takibe yalnızca tereke karşı değil, mirasçılara karşı da devam edilemez⁴²⁸. Zira, terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması ile, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipler de dahil olmak üzere borçlunun sağlığında başlamış ve konusu para olan ilamlı ve ilamsız haciz yoluyla takipler düşer⁴²⁹. Ancak konusu paradan başka bir şey olan ilamlı takipler terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması ile düşmez. Bu tür takiplere resmi tasfiye memuruna karşı devam edilebilir⁴³⁰.

Mirasçılar arasında aile şirketi, hısımların kendilerine mirasın tamamı veya bir bölümüyle ya da ortaya başka mallar koymak suretiyle aralarında bir aile malları ortaklığı kurmalarını ifade eder (MK. md. 373). Mirasçılar arasında bir aile malları ortaklığı söz konusu ise takibe terekeye karşı devam edilemez.

Takibe tereke temsilcisine karşı devam edildiği hâllerde tereke temsilcisinin şahsından kaynaklanan talik nedenlerinin tereke hakkındaki takibin talikine neden olması gerekir. Tereke temsilcinin bu niteliğinin sona ermesi söz konusu olur ise, yine

⁴²⁴ KURU, Elkitabı, s. 159, dn. 25.

⁴²⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 153; KURU, Elkitabı, s. 159, dn. 25.

⁴²⁶ ANTALYA, s. 469.

⁴²⁷ KURU, İcra-İflas I, s. 153, dn.13.

⁴²⁸ KURU, Elkitabı, s. 159, dn. 26.

⁴²⁹ Bu hâlde, rehinli mallar da resmi tasfiye memuru tarafından satılır. Ancak rehin alacaklısının rüçhan hakkı saklıdır (KURU, İcra-İflas I, s. 153, dn.14; KURU, Elkitabı, s. 159, dn. 26).

⁴³⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 153, dn.14.

yeni bir temsilci tayini için mirasçılara (terekeye) süre verilmesi yerinde olur. Takibe mirasçılarının tamamına karşı devam edildiği hâllerde, mirasçılarının birinin hakkında söz konusu olan talik hâlinin mevcut takibe etkisinin de tartışılması gerekir. Belirtmek gerekir ki, tereke temsilcisi olmaması dolayısıyla tereke hakkındaki takibe mirasçılara karşı devam edildiğinde, bütün mirasçılar mecburî takip arkadaşı konumunda olacaklardır.

bb. Takibe Mirasçılara Karşı Devam Edilmesi

Borçlunun ölümünün ardından mevcut bir takibe mirası kabul etmiş olan –veya mirası ret sürelerinin geçmesi dolayısıyla kabul etmiş sayılan- mirasçılara karşı da devam edilebilir⁴³¹. Alacaklının mirasçılara karşı takibe devam etmek istediğini bildirmesi hâlinde icra müdürlüğünce mirasçılara bu durum bildirilir⁴³². Bu kapsamda, takibin mirasçılara karşı devam edebilmesi için Kanunda belirtilen sürelerin geçmesi dışında başka bir şart ön görülmemiştir⁴³³.

Terekeye karşı takibe devam edilmesindeki durumun aksine, bu hâlde borçlunun sağlığında başlatılmış olan takip türü bakımından bir ayrım söz konusudur. Borçlu hakkındaki takibe mirasçılara karşı devam ettirilebilmesi ancak takibin haciz ya da rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip ise mümkündür.

İflâs takibine yahut iflas davasına mirasçılara karşı devam edilmesinin imkânı yoktur⁴³⁴. Bu durumda, mirasçılar iflasa tabi şahıslardan olsa bile, mirasbırakan hakkındaki başlamış iflas yolu ile takibe, mirasçılara karşı haciz yolu ile devam edilebilir⁴³⁵. Başka bir ifadeyle, borçlunun sağlığında başlamış olan takibin ilamlı veya ilamsız haciz yoluyla takip yahut rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip olması

⁴³¹ Borçlu mirasın eşine veya çocuklarına maaş bağlanmış, -başka bir ifadeyle böyle bir maaşın kabul edilmiş- olması mirasın ve dolayısıyla borcun reddedilmesine engel olmaz (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 370).

⁴³² Bu mirasçılar ancak mirası reddettikleri nedenine dayanarak haklarındaki takibin iptali istemiyle icra mahkemesine başvurabilirler (<http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2012/aramlik/1.pdf> s. 27)

⁴³³ Postacıoğlu/Altay, İsviçre yasasında mirasbırakan hayatta iken aleyhine başlayan takibin mirasçılara karşı devamı için hacze iştirak için İsviçre yasasının özel olarak koyduğu sürelerin geçmesi zorunluluğu şeklinde ek bir koşul aradığını belirtmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 308).

⁴³⁴ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 370; BERKİN, Rehber-I, s. 126; KURU, İcra-İflas I, s. 155; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3713; MUŞUL, C.I, s. 161.

⁴³⁵ UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3713.

kaydıyla, bu takiplere mirasçılara karşı – üstelik kaldığı yerden- devam edilebildiği hâlde, iflas yolu ile takibe kaldığı yerden devam edilemeyecektir^{436,437}.

Para alacaklarına ilişkin takiplerde, mirasçılar murisin borcundan müteselsilen sorumlu olduklarından (MK. md. 641) alacaklının takibi mirasçılarının tamamına karşı devam ettirme zorunluluğu yoktur⁴³⁸. Bu hâlde, alacaklı dilerse müteselsil borçluların bir veya bir kaçından borcun tamamını isteyebilir. Alacaklı para borcuna ilişkin takiplerde birden fazla mirasçıya karşı takibe devam etmesi ihtimalinde, mirasçılar arasında ihtiyari takip arkadaşlığının mevcudiyeti söz konusu olur. Bu durumun talik hâlleri bakımından önemi ise, mirasçılardan birinin hakkında talik sebebinin doğması durumunda, bu sebebin takibe etkisi bakımındandır. Ancak konusu paradan başka bir şey olan ilamların icrasında durum farklıdır. Örneğin bir taşınırın teslimine ilişkin bir ilamlı takipte alacaklı takibe mirasçılarının tamamına karşı devam etmek zorundadır⁴³⁹. Zira tereke henüz taksim edilmediğinden mirasçılar tereke malları üzerinde iştirak hâlinde maliktirler ve dolayısıyla bu mallar üzerinde ancak birlikte tasarrufta bulunabilirler. Bu hâlde, mirasçılar arasında mecburi takip arkadaşlığı söz konusu olacaktır⁴⁴⁰.

Borçlunun sağlığında başlamış olan takibe terekeye karşı devam edilmesi ihtimalinde olduğu gibi, takibe mirasçılara karşı devam edilmesi hâlinde de, takibe kaldığı yerden devam edilir. Dolayısıyla, gerek takip türü gerekse takibin kaldığı yer bakımından borçlu hayatta olsa idi hangi usul tatbik edilecek idiyse aynı usul uygulanır⁴⁴¹. Borçluya ölmeden önce ödeme emri tebliğ edilmişse, mirasçılara da tekrar ödeme emri tebliğ edilmeyecek ve bu hâlde mirasçılara süresi geçmiş bir itiraz süresinden yararlanma imkânı verilmeyecektir⁴⁴². Ancak terekeye karşı takibe devam edilmesi hâlinde de olduğu gibi, borçlu öldüğünde henüz itiraz süresi geçmemişse,

⁴³⁶ UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3713.

⁴³⁷ Bu hâlde, İİK. md. 43/II hükmünün kıyasen uygulanması kabul edilmelidir.

⁴³⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 156.

⁴³⁹ KURU, İcra-İflas I, s. 156.

⁴⁴⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 156.

⁴⁴¹ “Ölü hakkında ilâma müsteniden takip yapılmışsa mirasçıları da ilamlı takibe tâbidir. Mirasçıların şikâyeti 33. maddeye uygunsa dikkate alınır.” İİD., T. 8.3.1957, E. 1479, K. 1806 (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 374).

⁴⁴² Olgaç/Köymen, s. 370; KURU, İcra-İflas I, s. 158. Ancak sıfatı dolayısıyla mirasçının şahsı hakkında da takip yapılabilir. Bu hâlde, genel hükümlere göre mirasçının itiraz hakkı söz konusu olacaktır (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 370).

mirasçılar bu sürenin bitimine kadar itiraz edebilirler⁴⁴³. Ancak itiraz süresi üç gün ve üç aylık süreler içerisinde biterse, bu talik sürelerinin bitiminden itibaren bir gün daha uzatılır (İİK. md. 56).

Mirasbırakan borçlu hakkındaki takibin ölümünden önce kesinleşmiş olduğu varsayımında, her ne kadar mirasçıları takibe itiraz edemez iseler de, şahsi itiraz sebeplerini ileri sürme imkânı verilmelidir⁴⁴⁴. Şahsi itiraz sebeplerinden anlaşılması gereken **mirasçı ile murisin alacaklıları arasında hukuki ilişkilerden doğan itiraz sebepleridir**⁴⁴⁵. Zira mirasçılar, alacaklı ile takip tarafı olarak ilk defa bu anda karşı karşıya geldiklerinden mirasçılara bu imkânın tanınması gerekmektedir. Mirasçının alacaklıdan alacaklı olması hâlinde takas ileri sürmesi veya mirası reddettiğini yahut terekenin borca batık olduğunu veyahut zamanaşımının ileri sürülmesi şahsi itiraz sebeplerine örnek olarak gösterilebilir⁴⁴⁶.

Terekenin borca batık olması, başka bir ifadeyle hükmen reddolunması hâlinde takibe mirasçılara karşı devam etme imkanı yoktur. Bu hâlde mirasçının mirasın hükmen reddolduğunu yetkili ve görevli mahkemeden alacağı bir karar ile ispat etmesi için kendisine bir süre verilmesi gerekir⁴⁴⁷. Terekenin borca batık olduğuna ilişkin bu karar bütün mirasçılar için hüküm ifade edeceğinden, bu kararın sunulmasından sonra takibin hiçbir mirasçıya karşı devam edilmesi söz konusu olamaz⁴⁴⁸. Bu hâlde, terekenin borca batık olduğunu mirasçılar, gecikmiş itiraz yolu ile ileri sürebilirler⁴⁴⁹. Zira, mirasçı elinde olmayan sebeplerden ötürü bu defî zamanında ileri sürememiştir⁴⁵⁰.

⁴⁴³ Belgesay, mirasçılarının mirasbırakanın hayatında ihmal ettiği itirazları da ileri sürebileceğini belirtmiştir (BELGESAY, Şerh, s. 57).

⁴⁴⁴ KURU, İcra-İflas I, s. 158.

⁴⁴⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 158.

⁴⁴⁶ OLGAC/KÖYMEN, s.370; KURU, İcra-İflas I, s. 158, dn. 29.

⁴⁴⁷ “Asıl borçlunun ölümü üzerine takip edilen mirasçılardan birinin yetkili mahkemeye müracaatla mirasın hükmen merdudiyetine dair karar alması hâlinde bu karar bütün mirasçılar hakkında hüküm ifade ederse de hâdisede yetkisiz olan sulh mahkemesinden alınan karar hükümsüz bulunduğu cihetle terekenin borca müstağrak olduğunu iddia eden borçluya alacaklıyı hasım göstermek suretile ait olduğu asliye mahkemesinden mirasın hükmen merdud olduğuna dair karar istihsal ve ibraz etmesi için münasip mehil verilerek varılacak sonuca göre bir karar verilmesi lâzım gelir.” İİD., T. 3.10.1950, E. 3429, K. 4099 (OLGAC/KÖYMEN, s.371).

⁴⁴⁸ “Terekenin borca müstağrak bulunduğu def’i bütün mirasçılara saridir. Binaenaleyh, sübutu hâlinde mirası sarahaten kabul etmemiş bütün mirasçılar müteveffanın borcundan berî olur.” Y. 4. HD., T. 20.2.1951, E. 700, K. 426 (OLGAC/KÖYMEN, s. 373)

⁴⁴⁹ BERKİN, Rehber-I, s. 126; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 308.

⁴⁵⁰ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 308.

Yukarıda yer alan açıklamalar murisin mirasçılarının mevcut olması yahut mirasçılarının tamamının mirası reddetmemiş olması hâline ilişkindir. Bilindiği üzere, mirasçısı olmayan yahut mirası mirasçılar tarafından reddolunan ölünün mirası hazineye kalır. Bu durumda murisin borcundan hazineye başvurulup başvurulamayacağına ilişkin sorun söz konusu olacaktır. Murisin mirası hazineye intikal etmesi hâlinde, hazine yalnızca kendisine intikal eden mallar nispetinde borçtan sorumlu olacaktır. Başka bir ifade ile hazinenin mesuliyeti mutlak olmayıp; kendisine intikal eden mallar nispetinde olmaktadır⁴⁵¹.

cc. Takiplere Hem Mirasçıya Hem de Terekeye Karşı Devam Edilmesi

Mirasbırakanın takibe hem terekeye hem de mirasçılara karşı aynı zamanda devam etmesi mümkündür⁴⁵². Böyle bir durumda tereke ve mirasçılar ihtiyarî takip arkadaşı olacaklardır⁴⁵³. Bu hâlde, para borcu söz konusu ise mirasçılar arasında da ihtiyarî takip arkadaşlığı söz konusu olacaktır. Ancak para borcundan başka bir borç söz konusu ise, mirasçılar kendi içerisinde mecburî takip arkadaşı olurken, tereke ile ihtiyarî takip arkadaşı olurlar. Dolayısıyla bu son hâlde, mirasçıların biri için söz konusu olan talik hâlinin diğer mirasçılar için etkisi ile bu durumun tereke hakkındaki etkisi aynı olmayacaktır.

e. Ölüm veya Ölüm Sonucu Doğuran Durumların Yeni Takiplere Etkisi

Taraf ehliyeti yokluğu nedeniyle ölmüş bir kişiye karşı takip yapılamaz. Borçlu öldüğü hâlde, ölümden sonra kendisine (mirasbırakana) karşı yeni bir icra takibi yapılmış ise, bu takibe borçlunun terekesine veya mirasçılara karşı devam edilmesi söz konusu olamaz⁴⁵⁴.

⁴⁵¹ İİD., T. 8.6.1944, E. 1277 (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 377).

⁴⁵² Takibe hem mirasçılara hem de terekeye karşı devam edilmesi hâlinde, tereke takip konusu alacaktan yalnızca tereke malları ile sorumlu iken mirasçılar şahsi malları ile de sorumlu olacaklardır (KURU, İcra-İflas I, s. 159).

⁴⁵³ KURU, İcra-İflas I, s.159.

⁴⁵⁴ YİBGK 4.5.1978 gün ve 4/5 sayılı kararı (RG. Tarihi: 1.6.1978, Sayı: 16303).

Benzer şekilde, taraf ehliyeti olmadığından terekeye karşı da yeni bir (icra veya iflas) takip yapılamaz. Tereke taksim edilmemiş, resmî tasfiyeye tabi tutulmamış ve aile şirketi tesis edilmemiş olsa bile terekeye karşı yeni takip yapılamaz⁴⁵⁵. Zira, terekenin takip ehliyeti yoktur. Bu hususa İİK. md.53/II hükmü ile getirilen istisna takibin evvelce borçlu aleyhine başlayıp da borçlunun takip sırasında ölmesi hâline münhasır olmaktadır.

Borçlunun ölmesiyle, borçlunun alacaklıları, terekenin alacaklıları vasfını alacaktır. Tereke alacaklıları, ancak mirası kabul etmiş mirasçılara karşı yeni icra ve iflas takibi yapılabilir⁴⁵⁶. Dolayısıyla terekenin borçlarında borçlunun ölümünden önce henüz takip yapılmadıysa ve borçlunun mirasçılarının tamamı da henüz mirası ret ya da kabul iradelerini açıklamadıysa bu hâlde üç günlük talik süresi söz konusu olmaksızın ve Medeni kanundaki süreler geçinceye kadar gerek terekeye gerek mirasçılara karşı takip yapılamaz⁴⁵⁷. Zira, madde metninde takibin geri bırakılacağından bahsettiği için, bir takibin geri bırakılması evleviyetle bir takibin mevcudiyetini gerektirir.

Belirtmek gerekir ki, mirasçılar aleyhine takip yapılabilmesi için borçlu hakkında daha önce bu borç dolayısıyla takip yapılmamış olması şeklinde bir şart yoktur. Daha önce borçlu hakkında takip yapılmış olsa da, tereke alacaklıları bu takibi bırakıp, mirası kabul etmiş olan mirasçıya karşı yeni bir takip yapabilir. Bu hâlde bu takip konusu aynı olsa da esasen tarafları farklı olduğundan aynı takip olmayacaktır ve derdestlik gibi bir durumda söz konusu olmayacaktır. Zira borçlu mirasbırakan hakkında aciz belgesi alınmış olabilir. Ancak mirası kabul etmiş olan mirasçılar tereke borcundan ötürü kendileri aleyhine takip yapılmasına karşı koyamazlar. Mirasçılar mirası kabul ettikleri anda tereke borçları mirasbırakanın borcu değil, artık kendi borcu hâline geleceğinden bu borçtan tüm malvarlığı ile sorumlu olacaklardır. Aciz vesikasına bağlanmış olan bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Ancak borçlunun mirasçıları, mirasın açılmasından itibaren bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler (İİK. md. 143/VI). Görüldüğü üzere, alacaklı mevcut takibe devam etmiş veya bir sene içerisinde takip

⁴⁵⁵ KURU, İcra ve İflas – I, s. 159.

⁴⁵⁶ KURU, İcra-İflas I, s. 159; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.103.

⁴⁵⁷ OLGAC/KÖYMEN, s. 369; KURU, İcra-İflas I, s.140.

yapmış olması hâlinde, mirasçılarının zamanaşımı itirazları da söz konusu olamayacaktır.

2. Borçlunun Yakınlarından Birinin Ölümünün İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Borçlunun eşinin veya kan veya kayın hısımlığı itibarıyla alt veya üst soyundan bir kimsenin vefatı hâlinde, daha önce başlamış olan icra takibi ölüm günü dahil üç gün ertelenir.

Her ne kadar burada ölüm gününün dahil olup olmadığı konusu doktrinde tartışılmış olsa da kanunda açıkça "*ölüm günü ile beraber üç gün*" için talik olunacağı belirtildiğinden ölüm gününün de bu üç günlük talik süresine dahil edilmesi gerektiği sonucuna varılmalıdır.

Üç günlük talik süresi boyunca borçlu hakkında hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Dolayısıyla icra takip işlemi mahiyetini taşımayan takibe yön veren işlemler dışında kalan işlemlerin yapılmasında bir engel yoktur. Örneğin, haciz işlemi bir icra takip işlemi olması dolayısıyla talik süresi içerisinde yapılamaz ise de haciz talebinin icra müdürünce kabul edilmesinde her hangi bir sakınca yoktur. Hatta olması gereken, şartları uygun olan haciz talebinin kabulü ile birlikte, borçlunun yakınlarından birinin vefatı dolayısıyla bu talebin kalan talik süresi sonrasındaki bir gün tatbik edileceğinin belirtilmesi gerekir⁴⁵⁸.

Benzer şekilde yakınlarından birinin vefatı hâlinde borçlu hakkında söz konusu olan talik süresi içerisinde mevcut takiplere devam edilemeyeceği gibi; yeni takip yapılmasına da imkan yoktur. Ancak bu hâlde takip talebi -diğer koşullar bakımından da sorun yok ise- kabul etmeli ancak talik süresi gerekçesiyle ödeme emri tebliğ edilmemesi gerekir.

⁴⁵⁸ Haciz talebini kabul eden icra müdürünün haczin neden daha sonraki bir zamanda tatbik edileceğinin gerekçesini belirtmelidir. Zira icra ve iflas dairelerinin kararlarının gerekçeli olması zorunludur. 02/07/2012 tarih ve 6352 Sayılı Kanunun 2. maddesi ile değişik İİK. md. 8/II hükmüne göre, icra ve iflas dairelerince verilen kararlar gerekçeli olarak tutanaklara yazılır. Aksi durum somut olaya göre şikâyet sebebi teşkil edebilir.

3. Borçluya Temsilci Tayin Etmesi İçin Süre Verilmesi Hâllerinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

a. Borçlunun Tutuklu veya Hükümlü Olmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi

aa. Genel olarak

İİK. md. 54 hükmünde temsilcisi olmayan bir borçlunun tutuklu veya hükümlü olması hâlinde, temsilci tayini vesayet makamına ait olmadıkça borçluya icra müdürünün kendisine temsilci tayin etmesi için süre vereceğini belirtmiştir. Tutuklu veya hükümlü olduğu bilinmeden borçluya örneğin, ödeme emri tebliğ edilmiş ise bu tebliğ hükümsüz sayılacaktır⁴⁵⁹. Hükümlülük süresine göre temsilci tayini yetkisinin kimde olduğu tespit edilip, buna göre talik süresi belirlenecektir. Bu durum, talik süresinin tespiti bakımından önem taşıması dolayısıyla temsilci tayinin vesayet makamına ait olması ve borçlunun temsilci tayin edecek olması şeklinde incelenecektir.

bb. Temsilci Tayininin Vesayet Makamına Ait Olması

Kanunda temsilcisi olmayan bir tutuklu veya hükümlü aleyhine takipte, temsilci tayini vesayet makamına ait olmadıkça, bir temsilci tayin etmesi için icra memuru tarafından kendisine uygun bir süre verileceğinden ve takibi bu sürenin bitmesine bırakılacağından bahsedilmiştir. Başka bir ifadeyle, temsilci tayininin vesayet makamına ait olduğu hâller koşulları bakımından md. 54 kapsamında incelenmemiştir⁴⁶⁰. Bu hâlde, hangi koşullarda temsilci tayininin vesayet makamına ait olduğu hususunun tespit edilmesi gerekir.

Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün

⁴⁵⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 383;

⁴⁶⁰ “Mahkûmiyet ve tutululuk hâli bir sene ve daha fazla ise, vasi tâyin edilecektir. Ceza hükmünü icraya memur olan daire, mahkûmun cezasını görmeye başladığını; Sulh Hukuk mahkemesine hemen ihbar ile mükelleftir (MK. md. 357/2; Yeni MK. md. 407/II). Bu durumda mümessil tâyini vesayet makamına ait olduğu için, bu ahvalde İİK. md. 54 uygulanmaz. Bu ve İİK. md. 54 hükmü ile güdülen amaç, mahkûmun çıkarlarının korunmasıdır.” Y.2.HD. 21.4.1994 (ÜSTÜNDAĞ, s.76, dn. 205)

cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür (MK. md. 409). Burada vesayet makamı sulh hukuk mahkemesi; denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir (MK. md. 397/II).

Hakkında icra takibi bulunan bir borçlunun bir veya daha uzun süreli hapis cezası alması hâlinde, bu durumda kişiye vasi atanıp atanmadığına bakılması gerekir. Vasi atanmış ise, takibin talikini gerektiren bir durum ortaya çıkmayacaktır⁴⁶¹. Zira, bu hâlde icra ile ilgili tüm tebligatların atanmış olan vasiye yapılması gerekir⁴⁶². Vasi henüz atanmamış ise, borçluya, kendisine temsilci tayin etmesi için İİK. md. 54 uyarınca süre verilmez⁴⁶³. Borçlunun bir veya daha uzun süreli hapis cezası alması durumunda, borçluya vasi tayini için, icra müdürünün C. Savcılığına veya sulh hukuk hâkimliğine başvurması gerekir⁴⁶⁴. Bu hâlde, vasi tayin edilinceye kadar borçlu aleyhindeki icra takibi durur^{465,466}. Bu hâlde takibin talik edildiği süre, sulh

⁴⁶¹ BELGESAY, Şerh, s. 58.

⁴⁶² UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3740; ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 234. “4721 sayılı Medeni Kanun’un 407. maddesine göre «bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum olan kişiye» vasi tayini zorunlu olup mercice de kabul edildiği üzere, **İİK’nun 54. maddesi uyarınca bir yıllık özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum olup ceza evinde bulunan borçluya çıkarılan 49 örnek ödeme emrinin, vasi yerine ceza evinde görevli memura tebliğ edilmesi usulsüzdür.**” Y. 12. HD., T. 29.4.2003, E. 6991, K. 9629 (UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3742).

⁴⁶³ “Dosyada mevcut Gündoğmuş Cezaevi Müdürlüğü’nün 9.1.1986 tarihli cevabi yazılarında «borçlunun hükümlü olarak cezaevinde bulunduğu, vasi adayı göstermiş olup henüz kendisine vasi tayin edilmemiş olduğu» bildirilmiştir. **Hükümlü borçlunun mahkûmiyet süresi bir yılı geçtiği cihetle kendisine MK’nun 357. maddesi hükmüne göre bir vasi tayini gerekir. bu hâlde İİK’nun 54. maddesine göre borçluya mehil verilmesine gerek yoktur.** Bu durumda muteriz borçluya, MK’nun 357. maddesine göre bir vasi tayini beklenerek, tayin edilecek vasiye ödeme emri tebliği ile itiraz vâki olduğu takdirde sonucuna göre bir karar verilmek gerekirken, borçlunun mahkûmiyet süresi nazara alınmadan İİK’nun 54. maddesine göre işlem yapılarak karar verilmesi isabetsizdir.” Y. 12. HD. T. 15.6.1987, E: 11036, K: 7505 (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3750).

⁴⁶⁴ BELGESAY, Şerh, s. 58; ANSAY, s. 40; KURU, İcra-İflas I, s. 141; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 98; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3740; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 136; KURU, Elkitabı, s. 150; ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 234.

⁴⁶⁵ BERKİN, Rehber-I, s. 127; KURU, İcra-İflas I, s. 141; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 98; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 309; TİKVEŞ, s. 85; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3740; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s.136; MUŞUL, C. I, s. 162; KURU, Elkitabı, s. 150. Belgesay, teorik olarak, kanunen temsil edilmesi gereken kimseler hakkında icra takip muamelelerinin talik edilmeyeceği, icra müdürünün temsilci tayini için vesayet makamına müracaat edeceğini; bu hâlde temsilciye tebligat yapıncaya kadar takibin zorunlu olarak talik olunacağını (BELGESAY, Şerh, s. 58).

⁴⁶⁶ “İİK. ’nun 54. maddesi gereğince; mümessili olmayan bir tutuklu veya hükümlü aleyhine takip yapılması hâlinde mümessil tayini vesayet makamına ait olmadıkça, icra müdürü bir mümessil tayin etmesi için kendisine münasip bir mühlet verir ve takibi bu sürenin bitmesine bırakır. **MK. ’nun 357. maddesi gereğince borçlu bir yıl veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkum olmuş ise, icra memuru, hükümlüye bir vasi tayin edilmesini vesayet makamından ister. Vasi tayin edilinceye kadar hükümlüye karşı başlamış olan takip durur.** Somut olayda hükümlü borçluya Ankara 16. Sulh Hukuk Mahkemesinin 24.12.1996 tarih ve 1996/491-1229 sayılı kararı ile vasi tayin edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda şikâyet kabul edilerek icra memurunca vasiye ödeme emri tebliğ ettirilmesi gerektiğine karar verilmesi yerine yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T.

mahkemesince vasi tayin edilinceye kadardır. Başka bir ifadeyle, İİK. md. 54 hükmünde düzenlenen borçluya kendisine temsilci ataması için süre vermesi hâlinin aksine, icra müdürünün takibin duracağı sürenin miktarı konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu şekilde, icra takibinin durduğu süre içerisinde borçlu hakkında icra takip işlemlerinin yapılamaması dolayısıyla yeni takip yapılması -daha doğru bir ifadeyle ödeme emri gönderilmesi- söz konusu olamaz⁴⁶⁷.

cc. Kendisine Temsilci Tayin Etmesi İçin Borçluya Süre Verilmesi

Borçlunun tutuklu veya gözaltına alınmış yahut hükümlü olup da bir yıldan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza almış olması durumunda, başka bir ifadeyle bir yıldan daha az bir süre sonra hürriyetine kavuşması mümkün ise, bu hâlde icra müdürü borçluya vasi tayin edilmesi için vesayet makamına başvurmayacak; borçluya kendisine bir temsilci tayin etmesi için süre verecektir⁴⁶⁸. Borçluya verilen bu takdiri süre içerisinde borçluya hiçbir takip işlemi yapılamaz. Bu sürenin icra müdürünce takdir edilen “münasip bir mühlet” (uygun bir süre) olacağı belirtilmektedir. Verilen sürenin gerekenden kısa olması hâlinde, borçlunun icra mahkemesine şikâyet hakkı bulunmakta olup, bu hâlde icra mahkemesi uygun süreyi belirleyecektir⁴⁶⁹.

26.6.2001, E. 2001/10799, K. 2001/11582 (Erişim adresi www.hukukturk.com, erişim tarihi 12.07.2012).

⁴⁶⁷ KURU, İcra-İflas I, s. 141, dn. 19.

⁴⁶⁸ İİK. md. 54 hükmü ile ilgili Y. 12. HD., T. 29.11.1979, 8901/9137 sayılı karara göre; “Ödeme emri, borçlunun adresine çıkarılmış aynı yerde oturan kızına 15.6.1979 tarihinde tebliğ edilmiştir. Borçluya ait kamyonun haczi ile ilgili 103. maddeye göre düzenlenen davet kağıdı da 24.7.1979 tarihinde bizzat borçluya (cezaevinde) tebliğ olunmuştur. Bu tebligat üzerine 25.7.1979 tarihli dilekçe ile halen cezaevinde tutuklu bulunduğunu, ödeme emrinin çıkarıldığına yeni muttali olduğunu beyanla birlikte borca karşı itiraz etmiş, ayrıca tebligatın geçersizliği hakkında tetkik merciiine şikâyetle bulunmuştur. İİK’nun 54. maddesi gereğince mümessili olmayan bir tutuklu hakkında tebligat yapılabilmesi için memurlukça mümessil tayin etmesi hususunun tutukluya bildirilmesi, verilen mühlet içinde temsilci tayin edip icra dairesine bildirmemesi hâlinde takibe devam olunması, süresinde mümessil tayininde ise, tebligatların mümessil adına çıkarılması zorunludur. **Her ne kadar Tebligat Kanununun 32. maddesine göre tebliğ usûle aykırı olsa bile muhatabı tebliğe muttali olmuş ise tebliğ muteber sayılır ise de, bu hüküm tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerine aykırı yapılması hâlinde tatbiki mümkün olup, İİK’nun 54. maddesinin uygulanması gerekli işlemlerde tatbik olanağı yoktur.** Bu bakımdan borçluya çıkarılan ödeme emrinin ıtıla tarihinde tebliğ edildiği hususunun kabulüne ve icraya yaptığı itirazın tebliğ masrafını vermediğinden takibin kesinleşmiş sayılmasına olanak yoktur. Şu duruma göre, borçlunun ödeme emri tebliğ edildiği tarihte tutuklu olup olmadığının araştırılarak tutuklu bulunduğunun anlaşılması hâlinde ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerekir.” (KURU, İcra-İflas I, s. 142-143; Erişim adresi www.hukukturk.com, erişim tarihi 12.07.2012).

⁴⁶⁹ ANSAY, s. 40.

Borçlu, kendisine verilen süre içinde temsilci tayin edip de icra dairesine bildirirse ödeme emri bu temsilciye, etmezse borçlunun kendisine tebliğ edilerek, takibe devam olunacaktır. Tutuklu veya hükümlü olduğu bilinmeyen borçluya, ödeme emri tebliğ edilmişse, bu tebliğ hükümsüz sayılacak, bunun üzerine icra müdürü borçluya temsilci tayini için bir süre verecektir. Borçlu temsilci tayin ederse bu temsilciye, tayin etmezse borçlunun kendisine yeniden ödeme emri tebliğ edilecektir^{470,471}. Borçlunun temsilci bildirmemesi ihtimalinde kendisine karşı yapılacak icra takip işlemlerinin borçluya ayrıca tebliği gerekmez. Başka bir deyişle, ikametgahına yahut hapisane idaresine yapılan tebliğ yeterlidir.⁴⁷² Benzer şekilde, satış ilanı İİK. md. 54 uygun şekilde kendisine tebliği sağlanmadan yapılan ihalenin feshi mümkündür⁴⁷³.

⁴⁷⁰ Adalet Komisyonu gerekçesine göre; “Tutuklu bulunan bir kimseye ödeme emri tebliğ edilip edilmediği hakkında Komisyonda tereddüt hâsıl olmuş ve neticede maddenin şu şekilde anlaşılması gerektiği hakkında fikir birliğine varılmıştır: İcra memuru, takip sırasında borçlunun tutuklu veya hükümlü olduğunu resmen bilmekte ise, borçluya ödeme emri tebliğ etmeyecek, ona kendisine bir mümessil tâyin etmesi için mehil verecektir. Borçlu, kendisine verilen mühlet içinde temsilci tâyin edip de icra dairesine bildirirse ödeme emri bu temsilciye, etmezse borçlunun kendisine tebliğ edilerek, takibe devam olunacaktır. Tutuklu veya hükümlü olduğu bilinmeyen borçluya, ödeme emri tebliğ edilmişse, bu tebliğ hükümsüz sayılacak, bunun üzerine icra memuru borçluya mümessil tâyini için bir mehil verecektir. Borçlu mümessil tâyin ederse bu mümessile, tâyin etmezse borçlunun kendisine yeniden ödeme emri tebliğ edilecektir.” 538 sayılı Kanunla değişik İİK. md. 54’e ilişkin olarak kaleme alınan yukarıdaki metnin geçtiği Adalet Komisyonu raporu için bkz. 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde değişiklik yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklennesine Dair Kanun Tasarısı, Millet Meclisi Adalet Komisyonu: Esas No: 1/280, Karar No: 129, Dönem: 1, Toplantı: 2, S. sayısı: 461, s. 35.

⁴⁷¹ UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3741. Yargıtay’a göre; “İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanlığının 20.1.1991 tarihli ve 1992/15 sayılı cevabi yazısında «borçlu Feyzi Can’ın 27.12.1991 tarihinde tutuklandığı, 3.3.1992 tarihinde tahliye edildiği» bildirilmiştir. 49 örnek ödeme emrinin tebliğ edildiği tarihte borçlu, tutuklu bulunmaktadır. **İİK’nun 54. maddesi uyarınca icra müdürlüğünce, tutukluya «kendisine bir vekil tâyin etmesi için» muhtıra gönderilmesi, verilen süre içerisinde vekil tâyin ettiği takdirde 49 örneğin vekiline, aksi takdirde kendisine gönderilmesi gerekir borçluya muhtıra gönderilmeden, yapılan tebligat yok hükmündedir.** Mercice bu yön gözetilerek başvurunun kabulü ile borçlu vekil adına **yeniden 49 örnek ödeme emri tebliğine** karar vermek gerekirken, talebin reddi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T. 17.5.1993, E. 4970, K. 9142 (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, 3745). Ayrıca bkz. Y. 12. HD., T. 30.11.1999, E. 1999/14725, K. 1999/15361 (Erişim adresi www.hukukturk.com, erişim tarihi 12.07.2012).

⁴⁷² OLGAÇ, C. I s. 310.

⁴⁷³ UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3741. Yargıtay’a göre; “Şikâyetçi Mehmet Tevfik Tiğrik’e satış ilanı tebliği önceki tebligatın iade edilmesi üzerine Tebligat Kanunun 35. maddesine göre yapılmış ise de, bu adreste daha önce tebligat icra edilip edilmediği ve Tebligat Kanunu’nun 35/son maddesinde yazılı adres niteliği belirlenmeden Tebligat Kanunu’nun 35. maddesine göre tebligat yapılması yerinde değildir. Kaldı ki, **tebliğ yapılan tarihte adı geçen borçlunun cezaevinde olduğu anlaşıldığından, İİK’nun 54. maddesi uygulanması gerekirken, anılan maddenin gör ardı edilerek cezaevi dışındaki adrese tebligatın gönderilmesi de usulsüzdür.** Şikâyetçilere satış ilanlarının usulüne uygun olarak tebliğ edilmemesi başlı başına ihalenin feshi nedeni olduğundan, mercice ihalenin feshine karar vermek gerekirken yazılı şekilde şikâyetin reddine karar verilmesi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T. 4.5.200, R. 6404, K. 7345 (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3742, 3743).

İcra takip işlemlerinde borçlunun temsilci tayin edilmeksizin bulundurulması bu madde belirtilen temsilci tayin edilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmaz⁴⁷⁴. Örneğin, borçlunun polis veya jandarma yardımıyla, haciz mahâlinde ya da satış işleminde bizzat bulunması sağlanmış olsa bile, yine de borçluya kendisine vekil tayin etmesi için İİK. md. 54 uyarınca süre verilmesi gerekir⁴⁷⁵.

Belirtmek gerekir ki, cezaevinde icra takip işleminden haberdar olan borçlu, bu işleme ilişkin tebligatı alıp, ardından kendisine süre verilmemesine rağmen bir vekil atayıp işleme ilişkin muhalefet imkanını kullanmış ise, bu hâlde sırf İİK. md. 54 hükmüne aykırı işlem yapılması işlemin geçersizliğine yol açmamalıdır⁴⁷⁶. Zira bu hâlde, İİK. md. 54 hükmüne aykırı davranılması sonuca etkili olmamıştır. Aynı durum, borçlunun temsilci tayin etmek istemediğini bildirmesi sonucunda da söz konusu olacaktır. Başka bir ifadeyle, temsilci tayin etmeyeceğini açıkça belirten borçluya karşı, icra dairesince verilen talik süresinin sona ermesini beklemeye gerek yoktur⁴⁷⁷. Bunun gibi, borçluya süre verilmeden icra takip işlemi yapılmış fakat sonra borçlunun hükümlülük veya tutukluluk hâli sona ermişse, yapılan icra takip işleminin tekrarı gerekse de, artık bu hâlde temsilci tayini gereği ortadan kalkacağı için yine borçluya süre verilmesine gerek olmayacaktır.

Borçlu, geçerli mazereti olmaksızın verilen süre içerisinde temsilci tayin etmez ise, artık takibe kendisine karşı devam edilir. Borçlu takibin ilerleyen aşamalarında bu sebebe dayanarak hak kaybına uğradığını iddia edemeyeceği gibi, faydasız geçirilen bu sürenin kendisine tekrar verilmesini de talep edemeyecektir. Ancak, borçlunun bu süre boyunca kendisine temsilci tayin edememesi geçerli bir mazerete dayanıyor ise, icra müdürü borçluya yeniden makul bir süre vermelidir.

Borçlunun tutuklu veya hapisli hâlinde söz konusu olabilen bu talik hâli, yalnızca gerçek kişiler için söz konusu olabilir. Ancak bir şirket organı olarak görev

⁴⁷⁴ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 309.

⁴⁷⁵ ANSAY, s. 40.

⁴⁷⁶ “163 örnek ödeme emri 3.12.1993 tarihinde borçluya ceza evinde tebliğ edilmiş, borçlu vekili mercie 7.12.1993 tarihinde itiraz ve şikâyetle bulunmuştur. (...) **Ödeme emri çıkarıldığı tarihte borçlu cezaevinde olduğundan İİK’nun 54. maddesi uyarınca kendisine mümessil tayini için, muhtıra tebliği gerekmekte ise de, borçlu vekil tayin etmiş ve vekil de borca süresinde itiraz etmiş olduğundan, bu noksanlık sonuca etkili görülmemiştir.**” Y. 12. HD., T. 8.11.1994, E. 13176, K. 13835 (Erişim Adresi www.hukukturk.com, erişim tarihi 10.07.2012; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3749).

⁴⁷⁷ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 309. Yargıtay’a göre de; “Tutuklu bulunan borçlu temsilci tayini için kendisine tebligat yapıldıktan sonra bizzat bulunacağını beyan ederse, kabul edilir.” Y. İİD., T. 21.4.1944 (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 309, dn. 52).

yapmakta olan tüm gerçek kişilerin tutuklanması veya hapis cezası alması hâlinde, daha önce bir temsilci tayin edecek durumda olmamaları hâlinde, bu şirket hakkında da İİK. md. 54 hükmün uygulanabileceğinin kabulü gerekir⁴⁷⁸. Şirket bir tüzel kişi olduğundan aslında bu hâlde de şirketi yöneten ve fakat tutuklu veya hapisli olan gerçek kişilere, şirkete temsilci tayin etmesi için bir süre verilmesi söz konusu olacaktır⁴⁷⁹.

Her ne kadar md. 54 uyarınca temsilci tayini maksadıyla bir talik hâli söz konusu olsa da borçlunun mal kaçırmayı ihtimali olan hâllerde istisnaen haciz yapılabileceği belirtilmiştir.

b. Borçlunun Askerlik Hizmetini Yapmakta Olmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Yasal düzenlemeler incelendiğinde asker borçlular için hizmetin niteliği gereği bazı istisnalar tanındığı görülecektir. Örneğin, asker borçluların vekaletname vermeleri, adli yardımdan yararlanmaları ve hatta adli yardım dolayısıyla kendilerine avukat tayin etmeleri kolaylaştırılmıştır^{480,481}. Benzer şekilde, yasal düzenleme olmadığı hâllerde bu boşluk uygulama YİBK ile doldurulmuştur⁴⁸². Yine 4308 sayılı

⁴⁷⁸ KURU, İcra-İflas I, s.143; KURU, Elkitabı, s. 151.

⁴⁷⁹ KURU, İcra-İflas I, s.143; KURU, Elkitabı, s. 151.

⁴⁸⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 143, dn. 27.

⁴⁸¹ 1111 sayılı Askerlik Kanunu md. 61 hükmüne göre: **“Hazarda veya seferde silah altına çağırılan muvazzaf veya yedek erbaş ve er resmi veya hususi her türlü işlerinde kendilerini temsil etmek üzere diledikleri bir şahsı ikinci fıkra yazılı hükümler dairesinde tanzim edilecek bir vekaletname ile de tevkil edebilirler. 3499 sayılı Avukatlık Kanununun hükümleri mahfuzdur. Şu kadar ki, alakalı mercilerce, bu erbaş ve erden avukatı bulunmayanlar hakkında kendilerinin veya mümessillerinin talebi üzerine veya resen ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 465 inci maddesinin birinci fıkrasında yazılı şart aranmaksızın muzafereti adliye müteallik hükümler tatbik olunur. Birinci fıkra yazılı vekaletnameler askerliğe daveti mütaakip ve kıtaya iltihaktan önce noterler, noterlik bulunmayan yerlerde sulh hakimleri veya vilayet veya kaza jandarma komutanları ile askerlik şubeleri reisleri ve kıtaya iltihaktan sonra da Askeri Adli hakimler, bölük komutanları veya bulundukları müessese amirleri tarafından tanzim veya tasdik olunur. Bu vekaletnameler hiç bir harca ve resme tabi değildir. Bu maddeye tevfikân tanzim kılınan vekaletnamelerin hükümleri erbaş ve erin terhislerinden iki ay sonrasına kadar devam eder. Hazarda veya seferde silah altına çağırılan muvazzaf veya yedek erbaş ve erlerin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanuniyle Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki muameleler sebebiyle ibraz edecekleri fakirlik ilmuhaberleri bölük komutanları veya bulundukları müessese amirleri tarafından da verilebilir.”**

⁴⁸² Zorunlu askerlik hizmetini yapan ve başka bir gelir ve serveti bulunmayan kocanın nafaka ödeme borcundan kurtulacağı YİBK’na konu olmuştur. Karara göre, “(...) Mecburi askerlik ödevini yapmakta olan kocanın aldığı er aylığı çok cüz’idir. Başkaca çalışıp kazanç sağlaması kendi elinde olmaksızın imkânsız hale getirilmiştir. Eğer başkaca bir geliri veya paraya çevrilebilecek malı ve serveti bulunmuyorsa, askerlik ödevi devam ettiği süre nafaka ile sorumlu tutulmaması icabeder. Genel

Kanun⁴⁸³ md. 2 hükmünde; seferberlikte veya olağanüstü hâllerde askeri hizmet sebebiyle ikametgahlarından devamlı olarak ayrılmış olan muvazzaf veya ihtiyat askeri şahıslar hakkında açılmış veya açılacak hukuk davalarında -icra mahkemesinde görülen davalar da dahil olmak üzere- bunların yargılamada bizzat hazır bulunmalarında kati zaruret görülen hâllerde, davaları, mahkeme kararı ile seferberliğin veya olağanüstü hâlin sona erdiği tarihten itibaren iki ay sonraya kadar ertelenebileceği; ancak bu müddetten önce terhis edilenlerin veya ikametgahlarına dönenlerin davalarına taraflardan birinin talebi üzerine devam olunacağı ve erteleme süresinde zamanaşımının işlemeyeceği belirtilmiştir. Aynı Kanunun md. 3 hükmünde, seferberlikte veya olağanüstü hâllerde askeri hizmette bulunan askeri şahıslar hakkında yapılan icra takiplerinde borçlunun askeri hizmet sebebiyle işinden ayrılmış olmasının mali durumunu bozduğu ve bu sebeple ödeme bakımından kendisine kolaylıklar gösterilmesinin gerektiği hâllerde icra hakiminin, İİK. md. 111 hükmü dahilinde borcun bir seneyi geçmemek üzere taksitle ödenmesine karar verebileceği düzenlenmiştir.

Askerlik hizmeti dolayısıyla borçluya tanınan bir diğer imkan İİK. md. 54a hükmündeki talik hâlidir. İİK. md. 54a hükmüne ile de, icra dairesinin askerlik

Kurulda görüşme sırasında kanundan doğan bu borcun askerlik gibi bir sebeple asla sakıt olamayacağı, koca askere gideceğini gözönünde tutarak bu ödevin ifası sırasında karısının ve çocuklarının nasıl geçinebileceğini düşünmesi, ona göre tedbirli davranması gerektiği, böyle tedbirli davranmamış ise kusurlu sayılacağı veyahut askerlik ödevini yaptıktan sonra evlenmesi gerektiği, bu itibarla bu kimselerin nafaka ile sorumlu tutulacaklar, hükmedilen nafaka askerde bulunması hasebiyle tahsil edilememiş ise kanundan doğan bu borcun ileride imkân sağlandığı zaman tahsil edilebileceği ileri sürülmüştür. Nafaka borcu o günkü geçimin sağlanması için kocaya yükletilmiştir. Bu geçim zamanında giderilemediğine göre ileride tahsil edilmek üzere önceden tahakkuk ettirilmesinin anlamı kalmaz. Kaldı ki böyle -bir hal kocayı askerlik görevi bitir bitmez birikmiş ağır bir borç altına sokmuş olur. Diğer taraftan askerlik hayatından sivil hayata geçerken normal ekonomik sarsıntılar arasında İcra ve İflâs Kanunlarının ceza hükümleri ile karşı karşıya gelmesine sebebiyet verir. Askerlik ödevini yapmadan evvel evlenmemeyi tavsiye etmek de Medeni haktan istifadeye engel olmak demektir ki hukuki bir görüş olmaktan çok uzaktır. Askerlik ödevi bir kimseye her zaman belli bir devrede belli bir süre için yükletilmez. Fevkalâde hâllerde ve harb hâlinde belli olmayan bir zamanda dahi koca askerlik hizmetine çağırılabilir. Kadının kocasına muavin olması borcunun bir sonucu da, kocanın askerlik dolayısıyla nafakayı sağlayamayacak duruma düşmesi hâlinde kadının aile geçimini sağlaması ve müşterek saadeti bu suretle korumasıdır. Ailenin ve askere gidenin başka bir geçim vasıtası ve imkânı bulunmaması hâlinde âmm kanunları ile Devletin yardımdan faydalanmak dahi mümkündür. (4109 sayılı Kanunda olduğu gibi) Sonuç : Türk Kanunu Medenisinin 152/2 ve 161 inci maddelerinin uygulanmasında mecburi askerlik görevini yapan ve başka hiçbir geliri ve serveti olmayan kocanın nafaka ile sorumlu tutulmaması gerektiğine ilk görüşme ve oylamada üçte iki oyçoğunluğu elde edilemediğinden 12/12/1966 tarihinde yapılan ikinci görüşme ve oylamada hazır bulunanların salt çoğunluğu ile karar verildi.” YİBGK., T. 12/12/1966, E. 966/5, K. 966/11 (R.G. tarihi 13.03.1967, Sayısı 12550). Bu yönde bkz. Y. 12 HD., T. 21.2.1985, E. 486, K. 1542.

⁴⁸³ 4308 sayılı Seferberlikte Veya Fevkalade Hâllerde Askeri Şahıslara Ait Hukuk Davalarıyla İcra Takiplerinde Yapılacak Muameleler Hakkında Kanun (R.G. Tarih : 5/12/1942 Sayı : 5275).

hizmeti yapmakta olan borçluya kendisine bir temsilci ataması için uygun bir süre vereceği ve bu süre zarfında asker borçluya karşı hiçbir icra takip işleminin yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, İİK. md. 54a anlamında sayılan kişilerden olan asker borçlu için bir talik hâli öngörülmüş olup, bu talik hâlinin maksadı asker borçlunun kendisine bir temsilci ataması olarak belirlenmiştir. Bu hüküm, kamu düzeni ile ilgili olduğundan re'sen nazara alınması gerekmektedir⁴⁸⁴.

Asker borçluya temsilci tayin etmesi için süre verilmesi hâlinde bu sürede borçluya karşı hiçbir icra takip işlemi yapılamaz, bu süre içinde takip ertelenir⁴⁸⁵. Ancak mal kaçırma ihtimali olan hâllerde bu süre içinde de haciz yapılmasına cevaz verilmiştir. Madde hükmünde temsilci tayininden bahsetmektedir. İcra takip işlemlerinde borçlunun temsilci tayin edilmeksizin bulundurulması bu madde belirtilen temsilci tayin edilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmaz⁴⁸⁶. Örneğin, borçlunun izin gününde haciz mahâllinde ya da satış işleminde bizzat bulunması sağlanmış olsa bile, yine de borçluya kendisine vekil tayin etmesi için İİK. md. 54a uyarınca süre verilmesi gerekir.

Belirtmek gerekir ki, icra takip işleminden haberdar olan asker borçlu, bu işleme ilişkin tebligatı alıp, ardından kendisine süre verilmemesine rağmen bir vekil atayıp işleme ilişkin muhalefet imkanını kullanmış ise, bu hâlde sırf İİK. md. 54a hükmüne aykırı işlem yapılması işlemin geçersizliğine yol açmadığı -md. 54 hükmündeki gibi- kabul edilmelidir. Ayrıca, temsilci tayin etmeyeceğini açıkça belirten borçluya karşı, icra dairesince verilen talik süresinin sona ermesini beklemeye de gerek yoktur. Bunun gibi, borçluya süre verilmeden icra takip işlemi yapılmış fakat sonra borçlunun askerlik sıfatı sona ermişse, yapılan icra takip işleminin tekrarı gerekse de, artık bu hâlde temsilci tayini gereği ortadan kalkacağı için yine borçluya süre verilmesine gerek olmayacaktır.

⁴⁸⁴ “İİK. md. 54a uyarınca askerlik hizmetinin devamı süresince er, onbaşı ve kıta çavuşlarına –uzman veya uzatmalı çavuş ve onbaşılar ayrık- karşı takipte icra memuru, borçluya kendisine temsilci ataması (mümessil tâyin etmesi)için önel (mehil) vermeli ve takibi bu önelin bitmesine bırakmalıdır. Bu madde kamu düzeni ile ilgili olduğundan kendiliğinden (re’sen) göz önüne alınmalıdır.” Y. 12. HD., T. 14.10.1985, E. 1985/2139, K. 1985/8043 (TİKVEŞ, s. 85).

⁴⁸⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 143; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 99; KURU, Elkitabı, s. 151; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 137.

⁴⁸⁶ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 309.

Borçlu, geçerli mazereti olmaksızın verilen süre içerisinde temsilci tayin etmez ise, artık takibe kendisine karşı devam edilir. Borçlu takibin ilerleyen aşamalarında bu sebebe dayanarak hak kaybına uğradığını iddia edemeyeceği gibi, faydasız geçirilen bu sürenin kendisine tekrar verilmesini de talep edemeyecektir. Ancak, borçlunun bu süre boyunca kendisine temsilci tayin edememesi geçerli bir mazerete dayanıyor ise, icra müdürü borçluya yeniden makul bir süre vermelidir. Kendisine verilen bu süre içerisinde temsilci tayin eden borçlu hakkındaki icra takibine temsilciye karşı devam edilir. Örneğin, tebligatların temsilciye yapılması mümkün olacaktır.

c. Borçlunun Temsilci Tayin Edemeyecek Derecede Ağır Hastalığı Olmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Borçlu kendisine temsilci tayin edemeyecek nitelikte ağır hasta olduğunun doktor raporu ile kanıtlanması hâlinde icra dairesi, borçluya takdiren bir süre verebilir. Borçlunun ağır hastalığı, icra müdürünce bilinmekte ise re'sen; bilinmiyorsa yakınlarının talebi üzerine takibin belirli bir süre taliki mümkündür⁴⁸⁷. Bu süre içerisinde borçluya karşı hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Mal kaçırılması ihtimali olan hâllerde haciz yapılması istisnadır. Burada talik süresi, ağır hasta olan borçlunun temsilci tayin edebilecek hale gelmesine kadardır⁴⁸⁸.

İİK. md. 55 hükmünde borçluya süre verilmesinin nedeni kendisine temsilci tayin edemeyecek derecede hasta olmasıdır⁴⁸⁹. Eğer borçlu temsilci tayin edebilecek durumda ise İİK. md. 55 hükmü uyarınca bir süre verilmesi söz konusu olmaz⁴⁹⁰. Benzer şekilde, borçlu temsilci tayin edemeyecek durumda olsa da bir temsilcisi zaten varsa, bu hâlde de takibin talik edilmesinin bir anlamı olmayacağından bu hükmün uygulanma imkanı olmayacaktır⁴⁹¹. Ancak bu son hâlde, borçlunun daha önce belirlediği ve halen temsil yetkisi süren bir temsilcisinin bulunması gerekir. Yani, ağır hastalığın devamı sırasında temsilcinin temsil yetkisi sona ererse yine İİK. md. 55

⁴⁸⁷ ANSAY, s. 41.

⁴⁸⁸ KURU, Elkitabı, s. 151; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 99; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 310.

⁴⁸⁹ MUŞUL, C. I, s. 162.

⁴⁹⁰ KURU, İcra-İflas I, s.145; ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 237; KURU, Elkitabı, s. 151; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755.

⁴⁹¹ KURU, İcra-İflas I, s.145; BELGESAY, Şerh, s. 58; TIKVEŞ, s. 85; OLGAC/KÖYMEN, s. 386; KURU, Elkitabı, s. 151; UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755.

hükmüne göre borçluya uygun bir süre verilmesi gerekir. Ayrıca borçlunun daha önce belirlediği ve hatta halen temsil yetkisi devam eden bir temsilcisi olsa da bu temsilcinin borçlu adına icra takibi yürütmek yahut bu hususta başka bir temsilci tayin etmek yetkisi yok ise, yine İİK. md. 55 uyarınca süre verilmesi gerekir.

Doktrinde, borçlunun temsilci edebilecek durumda olmasına rağmen kişisel çalışma ile geçimini sağlaması hâllerine mahsus olmak üzere, hastalığı sebebiyle çalışamayan (ve dolayısıyla gelir elde edemediğinden borçlarını ödeyemeyen) borçlu hakkındaki takibin borçlunun tekrar çalışabilir hale gelene kadar uygun bir süre için ertelenebileceği belirtilmiştir⁴⁹². Ancak, bu durum kabul edilebilirse de, verilen bu süre İİK. md. 55 anlamında verilmiş bir süre olmamaktadır. Zira, bu tarz bir sürenin verilmesindeki amaç, borçlunun çalışabilecek duruma gelip yeniden gelir elde edene kadar takiplerin ertelenmesidir. Başka bir ifadeyle bu hâlde süre, borçlunun temsilci tayin edemeyecek durumda olmasından bahisle verilmemektedir.

Borçluya İİK. md. 55 kapsamında verilen sürenin sınırı borçlunun kendisine temsilci tayin edebilecek duruma gelmesidir. Başka bir ifadeyle, icra müdürü süre verirken borçlunun temsilci tayin edebilecek duruma gelebileceği süreyi esas alacaktır. Kuşkusuz bu belirlemeyi yaparken, borçlunun resmi sağlık raporu dikkate alınacaktır. Ancak verilen süreye rağmen borçlu henüz temsilci tayin edebilecek duruma gelemeyişse, ikinci kez süre verilmesi gerekebilir; daha doğru bir deyişle süre uzatılabilir⁴⁹³. Bu hâlde, icra müdürü yeniden bir resmi sağlık raporu isteyebilir. Zira ikinci kez süre verildiğinin kabulü, bu sürenin yeniden tanınması bakımından ilk sürenin verilmesi şartlarının da yeniden gerçekleşmiş olmasına bağlıdır.

Diğer bir husus, icra müdürünün takdir ettiğinden daha erken bir sürede borçlunun temsilci tayin edebilecek bir duruma gelmesidir. Bu hâlde, bu madde kapsamındaki talik süresinin son bulduğunun kabul edilmesi gerekir. Borçlu hala süresinin devam ettiğini ileri sürerek talik hâlden yararlanamaz. Zira bu hal dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz. Ancak, bu durumun tespiti her zaman kolay

⁴⁹² Ayrıca, bu görüş kapsamında hasta borçlunun borcunu ödemeye yetecek kadar parası yahut malvarlığının olması hâlinde, icra takibinin ertelenmesini gerektiren bir durumun söz konusu olmayacağı da belirtilmiştir (Bkz. KURU, İcra-İflas I, s.145 ve s. 145 dn, 36'daki karar).

⁴⁹³ UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755; OLGAC, C. I, s. 315. Olgaç/Köymen de, talik süresinin borçlunun temsilci tayinine imkan bulabilmesi için gereken zamana göre yapılması gerektiğini ve gerektiğinde sürenin uzatılabileceğini belirtmiştir (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 386).

olmayabilir. Buna çözüm olarak icra müdürünün belirli aralıklarla sağlık raporu talebi uygun görülebilir.

Borçlu, temsilci tayin edebilecek kadar iyileşmesi hâlinde, kendisine temsilci tayini için ayrı bir süre daha verilip verilmeyeceği hususunda Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda tartışılması gereken husus, verilen sürenin borçlunun temsilci tayin edebilecek duruma gelmesi anına kadar mı yoksa bu sürenin borçlunun temsilci tayin edebilecek duruma gelmesinin yanı sıra kendisine temsilci tayin etmesini de kapsayıp kapsamadığıdır. Muşul, icra müdürünün borçluya kendisine temsilci atayabilecek derecede iyileşebileceği uygun bir süre belirleyeceğini; sürenin sonuna kadar temsilci tayin edilmemiş olması ihtimalinde takibe borçluya karşı devam edileceğini belirtmiştir⁴⁹⁴. Kendisine temsilci tayin edemeyecek durumda olan borçlunun bu sürenin sonunda iyileşir iyileşmez derhal temsilci tayin etmesi beklenemez. Bu durumda ya İİK. md. 55 doğrultusunda süre verilirken temsilci tayini de göz önüne alınarak süre verilmesi ya da iyileşmesini takiben borçluya -işlerini yürütmesi için halen temsilciye ihtiyacı var ise- temsilci tayini için ayrı bir süre daha verilmesi hakkaniyete uygundur.

Borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olmasında öngörülen talik hâli, hükümden de anlaşıldığı üzere yalnızca gerçek kişiler için söz konusu olmaktadır. Ancak, doktrinde borçlu kollektif şirketin idareci ortağının temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olması hâlinde icra takibi kollektif şirket aleyhine olsa bile bu hâlde de takibin uygun bir süre için talik edilmesi gerektiği belirtilmiştir⁴⁹⁵.

Son olarak belirtmek gerekir ki, borçlu hakkında başka bir kanunî talik hâli söz konusu olsa bile, İİK. md. 55 hükmünün öncelikli olarak uygulanması gerekir. Zira borçlu aşağıda görüleceği üzere bu talik hâlinden yararlanmaktan rızasıyla vazgeçebilir. Örneğin, asker olsa bile kendisine temsilci tayin etmesi için verilen süre içerisinde temsilci tayin etmeyeceğini bildirebilir. İşte böyle bir ihtimalde, bu duruma karar verebilmek için, borçlunun karar verebilecek durumda sağlıklı olması yahut temsilcinin bulunması gerekir.

⁴⁹⁴ MUŞUL, C. I, s. 163.

⁴⁹⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 145 dn. 34.

E. Talik Hâlleriyle Benzerlik Gösteren Durumların İcra Takip İşlemlerine Etkisi

1. İflasın Ertelenmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Sermaye şirketleri veya kooperatiflerin borca batık olması hâlinde, iflasının açılması gerekirken, ciddi ve inandırıcı iyileştirme projeleri doğrultusunda iflasın ertelenmesini talep etmeleri hâlinde, mahkeme iflasın ertelenmesine karar verir ve kararının hüküm fıkrasını İİK. md. 166/II hükmüne uygun şekilde ilân eder. Bu yolla iflası ertelenmiş olan sermaye şirketi veya kooperatif hakkında gerek takipler, gerekse süreler bakımından İİK. md. 179/b hükmü kurumun özelliği gereği bir etkinin söz konusu olacağını düzenlemiştir.

İflasın ertelenmesi takipler bakımından etkisini, takiplerin durması ve yeni takip yasağı ile kendisini gösterir. Doktrinde bu etkiye tatil etkisi denilmekte ise de⁴⁹⁶, bu etki talik etkisi olarak anlaşılması gerekir. Zira tatil hâllerinin genel özellikleri dikkate alındığında tatil hâllerinin objektif olarak **bütün borçluları** kapsayan ve icra ve iflâs hukuku anlamında muamele hayatının durduğu zaman dilimlerini ifade ettiği görülecektir⁴⁹⁷. Oysa burada belirli bir borçlu için takiplerin durması söz konusudur. Bu sebeple bu etkiyi, tatil değil talik etkisi olarak isimlendirmek gerekir.

Erteleme kararı üzerine, borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz⁴⁹⁸. Takip yasağı, hem haciz yoluyla hem de iflas yoluyla takipleri kapsamaktadır⁴⁹⁹. Takip yasağından anlaşılması gereken mevcut takiplerin durması –bu takiplere ilişkin icra takip işlemlerinin yapılamaması- ve yeni takip -yeni bir takibe dair bir icra takip işleminin-

⁴⁹⁶ ATALAY, s. 84; ATALAY, Yenilikler, s. 499; DELİDUMAN, s. 99; ERMENEK, s. 354; YÜKSEL, Kemalettin, İflasın Ertelenmesi Kararının Sonuçları, Bankacılar Dergisi, S. 2006/59, s. 111.

⁴⁹⁷ Tatil hâllerinin genel özellikleri ile ilgili olarak bkz. yuk. s. 5 vd.

⁴⁹⁸ “İİK.nun 179/b maddesine göre erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. Mahkemece SSK ve Vergi Dairesi takip imkanı tanınması anılan yasa hükmüne aykırıdır. Borçlunun bu yönde temyizi yoksa da takip imkanından hükmü temyiz eden alacaklıların zarar görme ihtimali bulunduğundan hükmün bozulması gerekmiştir.” Y. 19. HD., T. 17.3.2005, E. 2004/11750, K. 2005/2789 (ÖZTEK, s. 90).

⁴⁹⁹ ATALAY, s. 85; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15698; DELİDUMAN, s. 103, 117. Takip yasağının istisnalarından bahsedilirken, 206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabileceğinin belirtilmesi dolayısıyla bu sonuç çıkmaktadır (ÖZEKES, s. 3279). İster takipli iflas olsun, ister doğrudan doğruya iflas söz konusu olsun bu takiplerle ilgili iflas davası açılmaz; daha önce açılmış olursa da olduğu yerde durması gerekir (Tartışmalar için bkz. ÖZTEK, s. 104, 105; ATALAY, s. 87).

yapılamamasıdır. Başka bir ifadeyle, madde metninde takip yasağından bahsedilmiş olsa da, bu ifadenin icra takip işlemlerinin yapılamayacağı şeklinde anlaşılması gerekir⁵⁰⁰. İflasın ertelenmesinin bu etkisi, kararın verilmesiyle kendiliğinden doğan bir etki olup, hakimın bu yönde ayrıca bir karar vermesine gerek yoktur⁵⁰¹.

Bazı işlemler vardır ki, icra takip işlemi olmasa bile takip işlemlerinin yapılması bakımından ayrı önem arz eder. Bunlara örnek olarak takip talebi, ihtiyati haciz kararı, itirazın iptali davasının açılması ve yürütülmesi gösterebilir. Doktrinde bir görüş, icra takip işlemi olmamasına rağmen borçlu hakkında takip talebinde bulunmaması ve ihtiyati haciz kararının verilememesi gerektiği belirtilmiştir^{502, 503}. Ancak diğer bir görüşe göre, bu işlemler icra takip işlemi niteliğini taşımadığından bu işlemlerin erteleme süresi içerisinde de yapılması mümkün olmalıdır⁵⁰⁴. Gerçekten, icra takip işlemleri borçlu aleyhine sonuç doğuran, onun hukuki durumunu etkileyen işlemlerdir. İcra takip işlemi niteliğinde olmayan işlemlerin ise, borçlu aleyhine bu yönde bir sonuç doğurması söz konusu olmaz. Örneğin, haciz talebinde bulunulması

⁵⁰⁰ ÖZTEK, s. 102; ÖZTEK, Makale, s. 65; DELİDUMAN, s. 101, 117; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15696. Ancak Ermenek, yeni takip yasağına ilişkin hükmün Kanunun lafzına uygun şekilde takip işlemlerine hiç başlamama şeklinde anlaşılması gerektiğini; yeni takip yapma yasağını icra takip işlemlerine özgülemek kamu alacakları ile diğer alacaklar arasında kanuna aykırı bir eşitsizlik doğuracağını; zira kamu alacakları için gönderilen ödeme emrine karşı İcra ve İflas Kanununda olduğu gibi öngörülmüş bir şikâyet yolunun olmadığını, yalnızca itiraz yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir (ERMENEK, s. 351).

⁵⁰¹ Ancak bu durum tartışmalıdır. İsviçre'deki tartışmalar ve bu etkinin kendiliğinden doğacağı yönündeki görüş için bkz. ÖZTEK, s. 92; ÖZTEK, Makale, s. 62; PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 342, 343; ERMENEK, s. 348, 349.

⁵⁰² UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15696.

⁵⁰³ “Gör Teknik Ltd. Şti. vekili “müvekkili şirketin iflâsın ertelenmesi talebinin 23.11.2005 tarihinde kabul edildiğini, Mipar Ltd. Şti.nin 8.12.2005 tarihinde müvekkili aleyhine ihtiyatî haciz kararı aldığını, iflâsın ertelenmesine karar verilmesinden sonra ihtiyatî haciz kararı verilemeyeceğini” ileri sürerek “ihtiyatî haciz kararının kaldırılmasına karar verilmesini” talep ve dâva etmiştir. mahkemece “iflâsın ertelenmesi kararı ile takiplerin duracağı öngörülmüşse de ihtiyatî hacizler yönünden düzenleme yapıldığı, konkordato mühleti içinde ihtiyatî haciz istenemeyeceği açıkça belirtilirken iflâsın ertelenmesi yönünden düzenleme yapılmamasının ihtiyatî haciz istenebileceği sonucunu doğurduğu, ihtiyatî hacze itiraz sebeplerinin sınırlı olduğu” gerekçesiyle “itirazın reddine” karar verilmiş, karar Gür Teknik Ltd. Şti. vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle iflâsın ertelenmesi kararının, ihtiyatî haciz istenmesine engel olduğuna ilişkin bir düzenlemenin mevcut bulunmamasına göre, Gür Teknik Ltd. Şti. vekilinin yerinde görülmen bütün temyiz itirazlarının reddi ile usûl ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, 25.5.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.” Y. 19. HD. , T. 25.5.2006, E. 4022, K. 5558 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15736).

⁵⁰⁴ ÖZTEK, s. 102, 103; KURU, Elkitabı, s. 1180. “İflâsın ertelenmesi kararı, borçlu hakkında ihtiyati haciz kararı verilmesine engel teşkil etmez. İhtiyati haciz kararı infaz edilebilir, ancak haczedilenler muhafaza altına alınamaz. İhtiyati haciz kararının icrai hacze dönüşmesi prosedüründe belirtilen süreler de iflâsın ertelenmesi kararı sonuna kadar işlemez.” Y. 11. HD., T. 29.3.2010, 2689/3432 (KURU, Elkitabı, s. 1180, dn. 117). Ermenek, ihtiyatî haciz talebi ile başvurulabileceğini ve fakat mahkemenin talebi kabul etmesi halinde kararın icra edilmemesi gerektiğini belirtmiştir (ERMENEK, s. 350).

alacaklı tarafından yapılan bir taraf takip işlemidir. Keza, takip talebi de bu şekildedir. İflasın ertelenmesi kurumunda takip yasağının maksadı bir bakıma borçlunun malî durumunu olumsuz yönde etkileyecek işlemlerin yapılmasının önüne geçilerek iyileştirme projesinin başarıya ulaşmasını sağlamak olmalıdır. Yalnızca takip talebinde bulunulmasının borçlu şirketin malî durumunu doğrudan etkileyen bir yönü yoktur. Bu sebeple, icra takip işlemi niteliğinde olmayan işlemlerin yapılabileceğinin kabulü gerekir. Dolayısıyla, takip talebinin yapılmasına müsaade edilmesi ve fakat ödeme emri gönderilmemesi gerekir⁵⁰⁵.

İtirazın iptali davası bakımından ise, bu davanın –ve iflas davasının da⁵⁰⁶- takibin zorunlu aşamalarından olması sebebiyle madde metninde belirtilen takip yasağı kapsamı içinde düşünülmesi gerektiği belirtilmiştir⁵⁰⁷.

⁵⁰⁵ Ödeme emri gönderilmesi hâlinde, süresiz şikâyet hakkı söz konusu olur. Ancak şikâyet üzerine takibin değil ödeme emrinin iptali gerekir (ÖZTEK, s. 103; aynı yönde TOPUZ, Murat, İflasın Ertelelenmesinde Takip Yasağı ve Takip Yasağının İstisnaları, Prof. Dr. Ergon Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 1090). Deliduman, takibin iptal edilmemesi gerektiğini, ancak durumun yalnızca yeni başlayan takipler bakımından düşülmemesi gerektiği, zira devam eden bir takipte örneğin, haciz işlemi yapılmış ise, bu işlemin iptalinin gerekeceğini belirtmiştir (DELİDUMAN, s. 101, 122). Ancak Muşul, takip yasağı ihlal edilerek borçlu şirkete karşı takibe girişilmesi hâlinde takibin iptal edilmesi gerektiği görüşündedir (MUŞUL, Erteleme, s. 217; aynı yönde ERMENEK, s. 352; YÜKSEL, s. 111). Yargıtay da takibin iptal edileceği görüşündedir. “İİK.nun 179/b madde hükmü gereğince iflâsın ertelenmesi kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere, hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. Bu nedenle, 8.10.2003 tarihinde iflâsın ertelenmesi kararından sonra alacaklının 13.11.2003 tarihinde takip yapmasına yasal imkan bulunmadığından, **bu takibin iptaline karar vermek gerekirken, durdurulmasına karar verilmesi isabetsizdir.**” Y. 12. HD., T. 28/5/2004, E. 2004/8556, K. 2004/13661 (ÖZTEK, s. 103). Ayrıca bkz. Y. 12. HD., T. 18.3.2008, E. 2008/2635, K. 2008/5257 (BİLGİN, Erteleme, s. 121,122 ve devamındaki kararlar).

⁵⁰⁶ ATALAY, s. 87; ÖZTEK, Makale, s. 59. Muşul, iflas davasının erteleme süresince durmasının değil konusuz kaldığından reddedilmesi gerektiği görüşündedir (MUŞUL, Erteleme, s. 208 ve 219).

⁵⁰⁷ ÖZTEK, s. 104; ÖZTEK, Makale, s. 64. Muşul, takip yasağı kuralının itirazın iptali gibi takip hukuku müessesesi olan, takibin doğal uzantısı sayılan borçlu aleyhindeki davaların açılmasına ve daha önce açılmış ise devam etmesine engel olacağı görüşündedir (MUŞUL, Erteleme, s. 208, 218 ve 219). Uyar, itirazın iptali davasının açılmasının icra takip işlemi olmadığını, bu sebeple erteleme süresi içinde açılabilirliğini; ancak, dava sonucunda verilen hükmün icraya konulamayacağını belirtmiştir (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s.15698; aynı yönde PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 342; ERMENEK, s. 354, 355). KURU, itirazın iptali davasına da itirazın kaldırılması davasına da devam edilebileceğini, ancak verilen hükmün sonucunda alacaklının takibe devam edilmesini isteyemeyeceğini belirtmiştir (KURU, Elkitabı, s. 1179; TOPUZ, s. 1089). Kiraz, burada iki ihtimal üzerinde durmuştur. İlk olarak duran takipten sonra ve fakat itirazın kaldırılması talep edilmeden iflasın ertelenmesi kararı verilmiş ise bu hâlde duran takibe karşı alacaklının itirazın kaldırılmasını talep etmesinde hukuken menfaati bulunmadığını belirtmiştir. Ancak itirazın kaldırılması talep edildikten sonra iflasın ertelenmesi kararı verilmiş ise, bu davanın takiple iç içe geçmiş olan ve icra dosyasının ekini oluşturan bir takip hukuku davası olduğunu; bu sebeple davaya devam edilememesi ve mahkemenin de erteleme kararını kendisi için bekletici mesele yapması gerektiği düşüncesinde olduğunu ifade etmiştir. Kiraz, ayrıca bu tespitin aynı gerekçelerle itirazın iptali davası için de geçerli olduğunu da açıklamalarına eklemiştir (KIRAZ, İtirazın Kaldırılması, s. 337). Yargıtay ise erteleme süresi içinde itirazın iptali davasında karar verilmemesi gerektiği, bunun için davanın sonucunun beklenmesi gerektiği görüşündedir. Şöyle ki:

Tartışılabilir bir diğer işlem tahliyedir. Tahliye işleminin icra takip işlemi olduğu tartışmalıdır. Tahliye icra takip işlemi olarak kabul edilirse bile, iflasın ertelenmesi zamanlarında yapılıp yapılamayacağı hususuna da değinilmesi gerekir. Bu hususta Yargıtay, tahliye davasının iflasın ertelenmesine rağmen sürmesi ancak bunlara dayalı olarak ilamlı icra takibine girişilmemesi gerektiği belirtilmiştir⁵⁰⁸.

“(…) Mahkemece, “ toplanan delillere göre takibin devamı sırasında ve dâvadan önce Kadıköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesinin 09.03.2004 tarih, 2003/326 Esas, 2004/102 Karar sayılı ilamı ile **iflasın ertelenmesine karar verildiği, kayyım atandığı, bu durumda itirazın iptali dâvasının açıldığı tarih itibarıyla, ortada İİK.nun 179. maddesi gereğince durmuş bir takip söz konusu olduğu, yasal prosedür sonucu diğer alacaklılar gibi dâvacı alacağı da iyileştirme projesi çerçevesinde ödeneceğinden, itirazın iptalini istemekte dâva tarihi itibarıyla hukuki yarar görülmediğinden, dâvanın reddine**” karar verilmiş, hüküm dâvacı vekilince temyiz edilmiştir. **Hüküm tarihinde, iflâsın ertelenmesi sebebiyle verilen ihtiyatî tedbir kararı yürürlükte olduğundan ve bu sebeple takip durmuş bulunduğu, yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırıdır.**” Y. 19. HD., T. 25.1.2006, E. 2005/5096, K. 408 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15740). Ancak bir başka kararında yaklaşımı şu şekildedir: “İİK.nun 179/b maddesinde iflâsın ertelenmesi kararı üzerine borçlu aleyhine takip yapılamayacağı ve evvelce yapılan takiplerin duracağı belirtilmiş, (iflâsın ertelenmesi kararının) dâvalara etkisinden söz edilmemiştir. Bu durumda dâvalı (iflâsın ertelenmesine karar verilmiş olan şirket) hakkında açılan **itirazın iptali dâvası görülüp hüküm kurulabilir. Ancak verilecek hükmün iflâsın ertelenmesinin sonucuna kadar infazı yapılamaz.**” Y. 19. HD., T. 12.5.2010, 9814/5958 (KURU, Elkitabı, s. 1179, dn. 114). Yargıtay bir kararında ise, iflasın ertelenmesi süresi içinde takip yapılamayacağını, bu nedenle dava şartı gerçekleşmediğini belirtmiştir. “Dâvacı vekili, dâvalının müvekkilden satın aldığı mal bedelleri karşılığında verdiği çeklerle icra takibine girildiği gibi, dâvalının fatura karşılığı satın aldığı mal bedelinden dolayı da açık hesap borcu bulunduğunu, borcun dâvalıca yazılan 7.10.2003 tarihli mutabakat mektubuyla da ikrar edildiğini, belirtilen alacakların tahsili için girişilen icra takibine itiraz edildiğini bildirerek **itirazın iptaline**, takibin devamına, %40 tazminata karar verilmesini talep ve dâva etmiştir. (...) dâvalı şirket hakkında mahkemece, iflâsın ertelemesi kararı verildiğinden ve takipteki itiraz da dikkate alınarak icra takibinin durdurulmasının istendiğini bildirerek dâvanın reddi gerektiğini savunmuştur. (...) **2- Dâva, iflâsın ertelenmesi süresi içinde takip yapılamayacağı, bu nedenle dâva şartının somut olayda gerçekleşmediği gerekçesiyle reddedildiğinden dâvalı yararına Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 7/3 maddesi uyarınca maktu vekalet ücretini geçmemek üzere nisbi vekalet ücretine hükmedilmesi** gerekirken, belirtilen tarife hükmü göz ardı edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir...” Y. 19. HD., T. 15.6.2006, E. 2006/3327, 2006/6598 (BİLGİN, Erteleme, s. 127, 128). Ayrıca, iflasın ertelenmesi kararını sonucunun beklenmesi gerektiğine ilişkin kararlar için bkz. Y. 19.HD., T. 7.6.2005, E. 2004/11085, K. 2005/6338; T. 12.4.2005, E. 2004/9829, K. 2005/3987 (BİLGİN, Erteleme, s. 156, 157).

⁵⁰⁸ “**Dâva, ödenmeyen kira bedelinin tahsili amacıyla yapılan icra takibine vaki itirazın kaldırılması ve kiralananın tahliyesi istemine ilişkindir.** (...) Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 28.09.2012 tarih ve 2012/6-238- 2012/635 sayılı kararı ile [Görüldüğü üzere, bu hükümde (İİK.nun 179/b maddesi kastedilerek) iflasın ertelenmesi kararının dâvalara etkisinden söz edilmemiştir. Bu durum karşısında; iflasın ertelenmesi üzerine borçlu hakkında “hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur” ise de, iflasın ertelenmesinden önce yapılan (veya tedbiren durdurulan) **takiplere ilişkin olarak açılan iflas dâvası dışındaki, itirazın iptali, borçtan kurtulma gibi takiplere ilişkin dâvalara, dâva bir takip işlemi olmadığından erteleme süresi içinde devam edilebileceği, ancak bu dâvalar sonucunda verilen ilama dayanarak takip yapılamayacağı konusunda doktrinde bir görüş bulunduğu gibi** (Pekcanitez, Hasan; İflas Ertelenmesi, İBD 2005/2, s.344; Atalay, Oğuz Borca Batıktık ve İflasın Ertelenmesi, İzmir, s. 152), **benzer konuda Yargıtay kararları da bulunmaktadır.** (Y.19.H.D. 26.01.2010 gün ve 2009/2694-2010/552; Y.15.H.D. 25.02.2008 gün ve 2007/4752-2008/1114)] görüşüne yer verilmiştir. Yukarıda açıklanan kanun hükmü ve Hukuk Genel Kurulu kararına göre, iflasın ertelenmesi kararının verilmesinden sonra borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takibin yapılamayacağı, öncesinde başlamış bir takip varsa, başlayan takiplerin duracağı, **iflasın ertelenmesi veya tedbir kararının verilmesinden önce başlatılan takip nedeniyle açılan itirazın kaldırılması, itirazın iptali ya da menfi tespit dâvalarına**

Doktrinde, iflasın ertelenmesi kararından sonra hangi takiplerin yapılabileceğinin sınırlı sayıda belirtildiği, buna yenilerinin eklenmesinin mümkün olmadığı; buna bağlı olarak iflasın ertelenmesine karar verilen şirketin, kiracı olarak kullanmakta olduğu taşınmazların tahliyesine ilişkin ilamlı veya ilamsız takiplerin de şirketin faaliyetlerini sürdürmesi ve iyileştirme sonucuna ulaşmasını imkansız hale

iflasın ertelenmesi (ya da tedbir) kararının etki etmeyeceği ancak, açılan bu dâvaların sonunda verilen ilamların infazını engelleyeceği anlaşılmaktadır. Öte yandan iflasın ertelenmesi ya da takip yapılmaması yönünde verilen tedbir kararından sonra yapılan takip nedeniyle itirazın iptali ya da itirazın kaldırılmasının istenmesi durumunda ise, dâvanın reddine karar verilmesi gerekecektir. Olayımıza gelince; Dâvacı tarafından dâvalı hakkında 08.12.2011 tarihinde icra takibi başlatılmıştır. Dâvalı şirket tarafından dâvalı şirketin iflasının ertelenmesi için açılan Yatağan Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/335 Esas sayılı dosyasında, 30.01.2012 günlü tedbir kararı ile dâvalı kiracının dâvadan sonraki her türlü takas, mahsup, ilamlı, ilamsız tahliye işlemlerinin durdurulmasına karar verilmiştir. Tedbir kararından önce dâvalı hakkında icra takibinin başlatıldığı anlaşılmaktadır. **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı ile de benimsenen ve yukarıda açıklanan ilkeye göre takibin başlamasından sonra verilen tedbir kararı dâvalı hakkında açılan itirazın kaldırılması ve tahliye dâvasını etkilemez ancak, mercii kararının infazına engel teşkil eder.** Bu durumda mahkemece, işin esası incelenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddine karar verilmesi doğru değildir.” Y. 6. HD., T. 15.11.2012, E. 2012/9127, K. 2012/14930 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 4.9.2013); “İflasın ertelenmesi kararının etkileri ise İİK'nun 179/b maddesinde düzenlenmiştir. (...) Somut olayda, tahliyesi istenen Çark Cad. No: ... Adapazarı/Sakarya adresinde bulunan dükkanın borçlu şirket tarafından perakende satış mağazası olarak kullanıldığı ve takip tarihinden önce borçlu şirket hakkında açılan iflasın ertelenmesi dâvasında, faaliyetinin devamını sağlamak amacıyla tedbir kararı verildiği hususu tartışmasıdır. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesince tesis edilen tedbirler, borçlunun faaliyetini sürdürmeye ve durumunu düzeltmeye yönelik olup, **borçlunun halen satış mağazası olarak kullandığı bu taşınmazdan tahliye edilmesi, iflasın ertelenmesi talebinin amacına aykırıdır.** Şikâyeteye dayanak yapılan Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 27.01.2012 tarih ve 2012/39 E.sayılı ihtiyati tedbir kararı ile; “Borçlu dâvacılar (şikâyetçi borçlu şirket) aleyhine 6183 Sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılmamasına, evvelce başlamış takiplerin durdurulmasına” karar verildiği görülmektedir. **Bu durumda alacaklının tedbir kararından sonra 09.03.2012 tarihinde takip yapması mümkün değildir.** O hâlde mahkemece takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.”Y. 12. HD., T. 11.3.2013, E. 2013/5406, K. 2013/8721 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 4.9.2013); “Şikâyetçi borçlu A... Gıda Tarım ve Hayvancılık Tic. ve San. Ltd. Şti. vekili, müvekkili şirket hakkında Kadıköy 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2011/917 Esas sayılı iflasın ertelenmesi talepli dâvada verilen ihtiyati tedbir kararına rağmen icra müdürlüğü tarafından tahliyeyle ilgili takibin devamına karar verilmesinin yasaya aykırı olduğunu ileri sürerek işlemin iptalini talep etmiştir. Somut olayda, iflasın ertelenmesi talepli dâvada verilen ihtiyati tedbir kararı bulunmakta olup, bu durumda borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz, evvelce başlamış takipler de durur. **Aynı nedenle ihtiyati tedbir kararı olduğu sürece borçlu aleyhine alınmış tahliye kararının infazı da yapılamaz.** İflas ertelemesi dâvasında verilen ihtiyati tedbir kararının amaçlarından biri de, borçlunun ekonomik durumunun iyileştirilmesine imkan tanınarak borçlarının Ödenmesinin sağlanması olduğuna göre borçlunun bulunduğu yerden tahliye edilmesi bu amacın gerçekleştirilmesini engelleyecektir. Sonuç olarak maddedeki hiçbir takip yapılamaz hükmünden bu aşamada tahliye kararının infazının da mümkün olamayacağının anlaşılması gerekir. (...)” Y. 8. HD., T. 11.9.2012, E. 2012/5255, K. 2012/7330 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 4.9.2013); “**Takip, tahliye taahhüdüne dayalı olup ve iflâs masasına giren mal ve haklarla ilgili bulunmadığından müflis borçlu hakkında takip yapılmasına engel yoktur. İcra dairesi İİK. 272. maddesi uyarınca takibi yürüterek tahliyesi sağlayacaktır.**” Y. 12. HD., T. 12.12.1996, E. 15304, K. 15692 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15916).

getireceğinden, erteleme süresinde takibin yapılamayacağını kabulü gerektiği belirtilmiştir⁵⁰⁹.

Halbuki, iflasın ertelenmesi kararının, kira alacağının tahsili dışında kalan, örneğin yalnızca tahliye taahhüdüne dayalı olan tahliye takiplerine ve bu yolla tahliye işlemine engel oluşturmaması gerekir. Zira, aksi durum tarafların iradesinin aksine kira sözleşmesinin uzatılması anlamına gelir ki, bu da iflasın ertelenmesinin sözleşmelere etkisinin olmayacağı kuralı ile bağdaşmaz^{510, 511}. Kira bedelinin tahsili istenemez ise de; tahliye işleminin doğrudan doğruya borçlu şirketin malvarlığını hedef alır bir yönü bulunmamaktadır. Kira sözleşmesinin sona ermesi ve tahliyenin gerektiği borçlu şirket tarafından öngörülebilir bir durum olmaktadır. Netice olarak bakıldığında, tahliye olsun olmasın - başka bir ifadeyle, ister eski kira sözleşmesinden kaynaklansın isterse tahliye sonrası yeni bir kira sözleşmesi yapılsın- şirket, iş yeri için mutlaka bir kira bedeli ödeyecektir. Bu hâlde, kira bedeli her halükarda ödenmesi gereken ve üstelik iflasın ertelenmesi kararından sonra muaccel olup da, erteleme süresince şirkete giren taze paradan ödenmesi gereken, yani aslında iyileştirme bütçesi içinde yer alan bir gider kalemidir. Zira, tahliye masrafları da bu kalemdendir. Dolayısıyla, geçmiş kira bedellerinin tahsili istenmeksizin söz konusu olan salt tahliye taleplerinin iflasın ertelenmesi sürecinden sonraya bırakılması için bir neden yoktur. Ayrıca şirketin başka kiracılarla birlikte bir taşınmazda bulunduğu bir ihtimalde, tahliyenin de bölünemez bir borç olması dolayısıyla, tahliye takibinde bu kişiler arasında mecburi takip arkadaşlarının söz konusu olacaktır. Mecburi takip arkadaşlığı bulunan bir takipte, icra takip işlemleri takip arkadaşlarının tümüne karşı gerçekleştirilmelidir. Bu durumda iflası ertelenen şirket hakkında takip yapılamayacağı kabul edilip, diğer kiracıların tahliyesine devam etmek mümkün olmayacaktır. Eğer kira bedelinin tahsili de talep edilmiyorsa –ki kiracılar kira bedelinden müteselsilen sorumlu olduklarından bu hâlde ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu olurdu-, yalnızca tahliye istemli bir tahliye takibinin kiracılardan biri için

⁵⁰⁹ TOPUZ, s. 1092.

⁵¹⁰ Yargıtay, farklı bir sebepten verdiği bir kararında, “İflasın ertelenmesi hâlinde verilecek “ihtiyatî tedbir” kararları maddi hukuka ilişkin hakları, talep ve def’ileri etkileyemez. Bu bakımdan “sözleşmenin feshinin ihtiyatî tedbir yolu ile engellenmesine” olanak yasal bulunmamaktadır. “Fon Finansal Kiralama A.Ş.’nin 17.10.2006 tarihinde feshetmesinin sonuç doğurmayacağı” yönündeki mahkeme kabulü yerinde bulunmadığı gibi, feshin dâvacı Efegil A.Ş.’nin hukuki durumunu nasıl etkileyeceği hakkında inceleme yapılmaksızın hüküm kurulması hatalıdır.” Y. 19 HD., T. 7.6.2007, E. 1716, K. 5872 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15717).

⁵¹¹ Karş. DELİDUMAN, s. 156.

iflasın ertelenmesi kararı söz konusu olsa da devamı gerekir. Aksi durum, iflasın ertelenmesi etkisinden üçüncü kişilerin de faydalanacağı sonucunu doğurur; ki bu kabul edilemez.

İflâsın ertelenmesi kararı üzerine başlayan takip yasağı sonucu, daha önce yapılmış olan icra takip işlemlerinin geçersiz kılınmaması gerekir. Bu kapsamda doktrinde tartışılan işlem hacizdir⁵¹². Doktrinde, bir görüş, hacizlerin kalması bakımından her ne kadar “evvelce başlamış takipler durur” ifadesiyle bağdaşmadığı düşünülse de, malvarlığının bir kısmının hacizli kaldığı göz önüne alınırsa kurumun amacı doğrultusunda, takipler kalmakla birlikte, hacizlerin kalkmasının uygun olacağı belirtilmiştir⁵¹³. Başka bir görüşe göre de, başlamış olan takipler erteleme kararı ile duracağına göre, işlemlerin geri alınmaması ve hacizlerin kaldırılmaması gerekir⁵¹⁴. Ancak bu görüşe göre, hacizli mal muhafaza altına alınmışsa, mahkeme kayyımı yediemin olarak belirleyip işletmenin çalışması için zorunlu olan malların –değer kaybına uğramamaları koşulu ile- işletme içinde kullandırılmalarına imkan verilebilmelidir^{515, 516}. Hacizli mallar, paraya çevrilmiş ise, bu hâlde paranın İİK. md. 186/II hükmüne kıyasen alacaklıya ödenmesi gerekir⁵¹⁷.

⁵¹² “Borçlu şirketin başvurusu üzerine İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi’nce 26.07.2007 tarih ve 2007/572 E. sayılı ve verilen kararın 5 nolu bendinin (a) fıkrasında “İİK.nun 179/b maddesine göre alacaklıların ve borçluların hak ve çıkarlarının dengeli bir şekilde korunması için şirketin faaliyetinin devam etmesi için, dâvacı şirket hakkında yapılmış ve daha sonra yapılacak takipleri de gayrimenkul ve menkul haczi yapılmasının önceden yapılan satışların da önlenmesinin ihtiyatı tedbiren durdurulmasına” karar verilmiştir. Alacaklı tarafından borçlu aleyhine kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibi 04.07.2007 tarihinde başlatılmıştır. Sözü edilen tedbir kararı gereğince “işbu takibin durdurulması” gerekirken, icra müdürlüğünce başvurunun itiraz olarak değerlendirilip “borçlunun isteminin reddi” yönünde işlem yapılması doğru olmadığından, mahkemece “şikâyetin kabulü” gerekirken yazılı gerekçe ile reddi isabetsizdir.” Y. 12.HD., T. 10.06.2008, E. 9250, K. 12052 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15705)

⁵¹³ ÖZTEKES, s. 3280; DELİDUMAN, s. 78.

⁵¹⁴ ÖZTEK, s. 94, 95; ÖZTEK, Makale, s. 63; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 345; MUŞUL, Erteleme, s. 220, 221; TOPUZ, s. 1090; YÜKSEL, s. 111.

⁵¹⁵ ÖZTEK, s. 94; ÖZTEK, Makale, s. 64; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 345; MUŞUL, Erteleme, s. 221; TOPUZ, s. 1090.. ÖzteK, ayrıca şirketin erteleme kararından önce haczedilmiş mevduatı üzerinde, mevduatında şirketin aktifine dahil olması ve alacaklıların bu aktifin olduğu gibi muhafazasında menfaati bulunması sebebiyle, erteleme kararından sonra –örneğin, hammadde alımında kullanılmak üzere- tasarrufta bulunmasına imkanının verilmemesi gerektiğini de belirtmiştir (ÖZTEK, s. 95; ÖZTEK, Makale, s. 64). “ (...) Mahkemece iflâsın ertelenmesi ile birlikte şirkete ait banka mevduatları üzerindeki hacizlerin ve bloke şerhinin kaldırılmasına karar verilmiştir. İİK.nun 179/b madde hükmü gereğince iflâsın ertelenmesi kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere, hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. Takiplerin durması takiplerin bulunduğu aşamada kalması anlamında olup hacizlerin ve bloke kayıtlarının kaldırılması usul ve yasaya aykırıdır.” Y. 19. HD., T. 7.4.2005, E. 2005/448, K. 2005/3753 (ÖZTEK, s. 95, 96). Ayrıca bkz. Y. 19.HD., T. 10.3.2005, E. 2004/11763, K. 2005/2432; Y. 19.HD., T. 30.12.2004, E. 2004/7170, K. 2004/13440 (BİLGİN, Erteleme, s. 132, 133).

Takip yasağı bakımından alacağın iflasın ertelenmesinden sonra doğmuş olmasının tartışılması gerekir. Eğer iflasın ertelenmesinden sonra doğan alacaklar için takip yapılamayacağı kabul edilirse, bu hâlde söz konusu şirket ile kimse çalışmak istemeyecektir. Ancak, iflasın ertelenmesi kararından sonra doğmuş alacaklar için takip yapılabileceği kabul edilirse de, alacağı karardan önce doğmuş alacaklılar ile karardan sonra doğmuş alacaklılar arasında eşitsizlik söz konusu olacaktır. Bu konuda doktrinde, alacaklılar arasında eşitliğin sağlanması bakımından iflasın ertelenmesinden sonra doğmuş olan alacaklar için de takip yapılamaması gerektiği belirtilmiştir⁵¹⁸. İflasın ertelenmesinden sonra doğmuş alacaklar, iyileştirme bütçesi içinde yer alan ve iflasın ertelenmesinden önce doğmuş olan alacaklar ile rekabet etmezler. Zira, ertelemeyen sonra doğmuş alacaklar, yine ertelemeyen sonra şirketin bütçesine giren taze paradan karşılanırlar⁵¹⁹. Özellikle iflasın ertelenmesi kararının ilanı ile şirketin borca batık olmasından haberdar olarak şirket ile çalışan alacaklıların ancak şirkete girmiş nakit paradan yararlanmaları ve fakat alacakları için icra takibi yapamamaları kabul edilmelidir⁵²⁰. Bu hususta, şirketin yeni borçlarını ödememesinin iflasın ertelenmesinin kaldırılması sebebi yapılması gerekebileceği ifade edilmiştir⁵²¹.

⁵¹⁶ Öztekin, borçlunun üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarının haczi için 89 ihbarnamesi iflasın ertelenmesi kararından önce bankaya tebliğ edilmiş ve fakat hesabında bulunan para henüz icra dairesine ödenmemişse, bu paranın icra dairesine ödenmesi gerekir. Buna karşılık 89 haciz ihbarnamesi iflasın ertelenmesi kararından önce bankaya tebliğ edilmemişse veya borçlunun şikâyeti üzerine haciz ihbarnamesi iptal edilmişse, bu hâlde paranın icra dairesine değil borçlu şirkete ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. (Bu görüş ve İİK. md. 89 ile ilgili tartışmalar için bkz. ÖZTEK, s. 97-101; benzer şekilde UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15699, 15700). Topuz, haciz ihbarnamesi para ise, md. 88 gereği bu para fiilen haczedilmedikçe haczin tamamlanmış olmayacağını bu sebeple, iflasın ertelenmesi tarihinden önce gönderilen haciz ihbarnameleri ile haczedilen üçüncü kişilerdeki para ve alacağı ve ya bankadaki mevduat üzerindeki haciz işleminin geçerli olabilmesi için icra dairesince bizzat bunlara el konulmasının icra takip işlemi olduğu, erteleme süresi içerisinde de bunun mümkün olmadığı, dolayısıyla bu aşamada doğacak olan üçüncü kişilerdeki para alacaklarının, icra dairesine değil, borçlu şirkete ödenmesi gerekeceğini belirtmiştir (TOPUZ, s. 1091). Ayrıca, bu konuda bkz. ERMENEK, s. 357-359; BİLGİN, Erteleme, s. 139 vd.; MUŞUL, Erteleme, s. 224 vd.

⁵¹⁷ ÖZTEK, s. 101; (TOPUZ, s. 1091). Muşul, bu hâlde paranın alacaklıya ödenmeyip bloke edilmesi gerektiği görüşündedir (MUŞUL, Erteleme, s. 224).

⁵¹⁸ ÖZTEK, s. 113; ÖZTEK, Makale, 69; PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 355; DELİDUMAN, s. 142 vd.; TOPUZ, s. 1088 ve 1092. *“İflasın ertelenmesi kararı ile birlikte yürürlüğe giren takip yasağı bakımından, bu karardan (iflâsın ertelenmesi kararından) önce doğan alacaklar için yapılacak takipler ile erteleme süresi içinde doğan alacaklar için yapılacak takipler arasında hiçbir fark bulunmamaktadır. Alacakları erteleme kararından sonra doğan veya muaccel hale gelen alacaklılar da borçlu şirkete karşı icra (veya) iflâs yolu ile takip yapamazlar.”* Y. 12.HD., T. 28.2.2011, 20801/1993 (KURU, Elkitabı, s. 1178, dn. 111).

⁵¹⁹ ÖZTEK, s. 113.

⁵²⁰ ÖZTEK, s. 116.

⁵²¹ PEKCANİTEZ, Erteleme, s. 355.

Kanunda takip yasağına ilişkin bazı istisnalar kabul edilmiştir. Bunlardan ilki, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe ilişkindir. Erteleme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticarî işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir. Doktrinde, İİK. md. 23 anlamındaki tüm rehinler için değil; ancak taşınır, taşınmaz veya ticarî işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar için takibin devam edeceği belirtilmiştir⁵²². Bir görüş ise, İİK. md. 23 hükmünde rehinden ne anlaşılması gerektiği düzenlenmiş olup bu hüküm İİK. md. 179/b bakımından da geçerli olduğunu, başka bir ifadeyle, burada da rehin kavramının İİK. md. 23'e uygun şekilde anlaşılması gerektiğini belirtmiştir⁵²³.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerin devam edeceği belirtilmişse de bu takipler nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz⁵²⁴ ve rehnli malın satışı gerçekleştirilemez. Bu durumda borçlu şirketin erteleme süresince işleyecek olup mevcut rehinle karşılanamayacak faizler için teminat⁵²⁵ göstermesi gerekir⁵²⁶; aksi takdirde, -yalnız bu alacaklı için⁵²⁷ - artık paraya çevirme yasağı kalkar. Teminat, satış talebi ile erteleme süresinin bitimi arasındaki zamanda işleyecek faizlere ilişkindir⁵²⁸. Bu hâlde, alacaklıya bu hâlde satış isteme yetkisinin gelmiş olması gerekli ve yeterli olup, icra müdürünün satışa karar vermiş olması aranmamalıdır⁵²⁹. Ancak rehnli malın satışı, ertelemenin amacına ulaşmasını engelleyecek nitelikte ise, bu hâlde şirketin iflasına karar vermek gerekir⁵³⁰.

⁵²² ATALAY, s. 85; ÖZEKES, s. 3280.

⁵²³ DELİDUMAN, s. 127; ERMENEK, s. 362.

⁵²⁴ Bu tedbirler icra takip işlemi olmadığından, erteleme süresi içerisinde de olsa hem rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipler hem de diğer takipler için muhafaza tedbirlerinin alınması mümkün olmalıdır. Zira bu tedbirlerle zaten iflasın ertelenmesi sebebi ile takibe devam edemeyen alacaklılar sıkıntıya düşmüş olur. Ancak elbette bu durumun iflasın ertelenmesinin amacına ulaşmasını önlememesi gerekir. Bu durumda somut olaya göre değerlendirme yapılmalı ve takdire göre şirketin iflasına karar vermelidir. Örneğin, bozulmakta olan bir mal söz konusu ise bu malın satışına karar vermek ancak alacaklıya bedeli ödememek gerekebilir. Bu durum alacaklı yararına olduğu kadar borçlu şirket yararınadır da. Bu hususta Öztekin, eleştirilere hak verdiğini ancak İİK. md. 179/b/II karşısında muhafaza tedbirlerinin alınamayacağını kabul edilmesinin zorunlu olduğunu, kanunkoyucunun işletmenin devamı için zorunlu olan olmayan malların tespiti ve ayırt edilmesi bakımından kesin bir yasak getirdiğini belirtmiştir (ÖZTEK, s. 106, dn. 194).

⁵²⁵ ATALAY, s. 86; ÖZTEK, s. 107. Teminatın türü konusunda anlaşmazlık çıkması hâlinde ne olacağı ile ilgili bkz. ÖZTEK, s. 107.

⁵²⁶ Bu hükmün Anayasaya aykırılığı ile ilgili bkz. PEKCANITEZ, Erteleme, s. 343.

⁵²⁷ ÖZTEK, s. 106.

⁵²⁸ MUŞUL, Erteleme, s. 231.

⁵²⁹ MUŞUL, Erteleme, s. 231.

⁵³⁰ ÖZTEK, s. 107.

Bahsi geçen istisna ile bazı alacaklar için takip yapılması imkanı verilmesinin sebebi bu alacakların rehinle temin edilmiş olmalarıdır. Bu kapsamda, alacağın yalnızca bir kısmı rehinle temin edilmişse rehinle temin edilmemiş kısım için veya – yukarıda açıklandığı üzere- faizler için ek teminat gösterilmesi gerekirken bu teminat gösterilememesi sebebiyle rehin konusu mal takip sonucu satılmış ancak alacağı karşılamaya yetmemiş ise rehni aşan kısım için yapılacak takipler bu istisnadan yararlanmaz.

İflâsın ertelenmesi hâlinde kabul edilen bir diğer istisna, 206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilmesidir. Bu kapsamda, içinde İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflasın ertelenmesi kararının verildiği tarihten önceki bir yıl içinde⁵³¹ tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları; işverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması, maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları; iflasın ertelenmesi kararının verildiği tarihten önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları için takip yapılması; hatta bu takiplerde muhafaza tedbirlerinin alınması ve satış yapılması mümkündür⁵³². Bu takipler sonucunda aciz vesikası düzenlenmesi de mümkündür⁵³³. Bu alacaklar için erteleme süresinden önce başlamış takibe devam edilebileceği gibi, yeni takip de yapılabilir⁵³⁴. Ancak Kanun haciz yoluyla takibe müsaade edildiğini açıkladığına göre, İİK. md. 206/Sıra: 1’deki alacaklar bile olsa iflas takibi yapılması ya da iflas davasının açılması söz konusu olmaz⁵³⁵.

Borçlu şirketin mal kaçırmayı ihtimalinde, haciz işleminin yapılmasının mümkün olup olmayacağının da tartışılması gerekir. Bu hâlde, haczin icra takip

⁵³¹ İİK. md. 206’daki “iflasın açılmasından önceki bir yıl” ifadesine istinaden iflasın ertelenmesi kararının verildiği tarihten önceki bir yıl olarak anlamak gerekir (ÖZTEK, s. 111; ÖZTEK, Makale, s. 67; MUŞUL, Erteleme, s. 236; TOPUZ, s. 1094; ERMENEK, s. 371). “ (...) **İİK’nun 206. maddesinde yazılı bulunan “iflasın açılmasından önceki bir yıl” ifadesiyle belirlenen sürenin; iflâsın ertelenmesinde “erteleme kararının verildiği tarihten önceki bir yıl” olarak kabulü gerekir. (...)**”Y. 12.HD., T.22.11.2007, E. 2007/19264, K. 2007/21850 (BİLGİN, Erteleme, s. 153).

⁵³² ATALAY, s. 85; ATALAY, Yenilikler, s. 498; ÖZTEK, s. 111; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, 15697; MUŞUL, Erteleme, s. 236; TOPUZ, s. 1094.

⁵³³ MUŞUL, Erteleme, s. 236.

⁵³⁴ MUŞUL, Erteleme, s. 236.

⁵³⁵ ATALAY, Yenilikler, s. 498; MUŞUL, Erteleme, s. 238; DELİDUMAN, s. 138, 139.

işlemi olması nedeniyle, yapılmasına doğrudan müsaade edilemese de bu durum iflâsın ertelenmesi kararının kaldırılması gerekir.

Erteleme süresi, bir yıldır. Bu süre azami olarak belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle, öngörülen tedbirin niteliğine göre bu süre daha kısa –örneğin, 3 ay- da belirlenebilir^{536, 537}. Bu süre, talep üzerine, kayyımın verdiği raporlar dikkate alınarak mahkemece uygun görülecek süreler ile uzatılabilir; ancak uzatma süreleri toplamı dört yılı geçemez⁵³⁸. Erteleme süresi ve daha sonra uzatılan süre bakımından hâkim talep gerekirse de⁵³⁹, hâkim talep edenin bu isteği ile bağlı değildir. Başka bir deyişle, hakim erteleme süresinin ne kadar bir süre için uzatıldığını belirtmesi gerekli olup, bu hususun talep edenin iradesine bırakılması söz konusu olmaz⁵⁴⁰. Ayrıca Yargıtay’a göre, erteleme kararına ilişkin karar şekli olarak kesinleşmeksizin erteleme süresinin uzatılması mümkün değildir⁵⁴¹.

Erteleme süresinin başlangıcının tespiti öngörülen erteleme etkisinin geçerli olacağı zaman dilimini belirlediğinden önem arz etmektedir. Doktrinde, erteleme süresinin ilân tarihinden itibaren mi yoksa karar tarihinden itibaren mi başlayacağı hususunda tartışma bulunmaktadır. Bu kapsamda, erteleme etkisinin kural olarak

⁵³⁶ MUŞUL, Erteleme, s. 195; ÖZTEK, s. 123; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 346; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15694.

⁵³⁷ Yargıtay’a göre, daha kısa bir süre öngörülebilirse de; daha uzun belirlenmesi söz konusu olmaz. Başka bir ifadeyle sürenin 1 yılı aşamaz. “(...) Diğer taraftan “iflâsın ertelenmesi süresi” 5092 sayılı Kanunun 4. maddesi ile değişik İİK.nun 179/b maddesinde azami bir yıl olarak hükme bağlanmıştır. anılan hüküm gözetilmeden iflâsın iki yıl süreyle ertelenmesine karar verilmesinde de isabet görülmemiştir.” Y. 19.HD., T. 22.12.2005, E. 9419, K. 12879 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15741).

⁵³⁸ İsviçre Hukukunda, azami bir süre konulmadığı hususunda bkz. MUŞUL, Erteleme, s. 195, dn. 1; ÖZTEK, s. 128; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 347.

⁵³⁹ ATALAY, s. 70; MUŞUL, Erteleme, s. 195; ÖZTEK, s. 129.

⁵⁴⁰ ÖZTEK, s. 129; MUŞUL, Erteleme, s. 202; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 347.

⁵⁴¹ “İflâsın ertelenmesine ilişkin karar temyiz üzerine Yargıtay’ca bozulmuştur. Erteleme kararı şekli anlamda kesinleşmeden erteleme süresinin uzatılmasına karar verilemez. Zira, erteleme kararı olmadan erteleme süresinin uzatılması söz konusu edilemez.” Y. 19. HD., T. 15.12.2005, E. 2005/8068, K. 2005/12544 (ÖZTEK, s. 130; Ayrıca bkz. MUŞUL, Erteleme, s. 198 vd.). Ancak Yargıtay bu görüşünü İİK. md. 179a bakımından bir ölçü yumuşatmak istemiş, alınmış olan erteleme tedbirlerinin bozma kararından sonra dosya ilk derece mahkemesine dönünceye kadar devam etmesi gerektiğine karar vermiştir (Y. 19. HD., T. 7.4.2005, E. 2005/4314, K. 2005/7978; Karar için bkz. ÖZTEK, s. 130); Karş. “Bursa 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2005/445-567 sayılı 23.11.2005 tarihli kararı ile “borçlunun iflâsının ertelenmesine karar verildiği, alacaklının ise bu tarihten sonra 14.12.2005 tarihinde icra takibine başladığı” anlaşılmıştır. İİK.nun 179/b madde hükmü gereğince iflâsın ertelenmesi kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takiplerde dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. İflâsın ertelenmesi kararının infazı için kesinleşmesi gerektiği yönünde anılan maddede bir hüküm bulunmamaktadır. O hâlde mahkemece takibin iptaline karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T. 4.7.2006, E. 11891, K. 14682 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15735).

karar tarihinden itibaren kendiliğinden başlaması gerektiği⁵⁴², ancak üçüncü kişiler bakımından ise kararın etkilerinin ilân tarihinden itibaren başlaması gerektiği belirtilmiştir⁵⁴³.

Kayım, mahkemenin belirleyeceği sürelerde iflası ertelenenin faaliyetleri ve işletmenin durumu konusunda düzenli olarak mahkemeye rapor verir. İflasın ertelenmesi talebinin reddi ya da erteleme süresi sonunda iyileşmenin mümkün olmadığına tespiti üzerine mahkeme, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir. Erteleme süresi dolmamakla birlikte, mahkeme kayyımın verdiği raporlardan şirketin veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varırsa, erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflasına karar verebilir.

Erteleme süresi içinde istisnaen yapılmasına imkan tanınmış işlemler dışında işlem takip yasağına aykırı işlemler yapılması hâlinde süresiz şikâyet yolu açık olacaktır^{544, 545}. Benzer şekilde, yukarıda bahsi geçen iflasın ertelenmesi süresince yapılabilecek kanunen belirtilmiş istisnai işlemlerin yapılmasına mani olacak bir karar da verilemez⁵⁴⁶.

⁵⁴² MUŞUL, Erteleme, s. 216; DELİDUMAN, s. 107; YÜKSEL, s. 111.

⁵⁴³ ÖZTEK, s. 131; ÖZTEK, Makale, s. 71. Kuralın karar tarihinden itibaren başlaması yönünde oluşu, ancak üçüncü kişiler bakımından etkisinin ilânla başlaması için hakimın kararının gerekli olacağı da düşünülebilir (ATALAY, s. 73; DELİDUMAN, s. 69, 70; ÖZEKES, s. 3274; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 536). Takip yasağının karar tarihinden itibaren başlaması gerekirse de, uygulamada genellikle şirketler veya kooperatiflerin mahkemeye müracaat sırasında “ihtiyati tedbir” talep ettiğinden, takip yasağı tedbir kararı tarihinden itibaren başlamaktadır (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15701). İflasın ertelenmesi kararından önce icra takiplerinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararının verilemeyeceğine ilişkin bkz. KURU, Elkitabı, s. 1185 vd..

⁵⁴⁴ ÖZTEK, s. 112; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 345; DELİDUMAN, s. 109; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s.15701.

⁵⁴⁵ İsviçre Hukukundaki görüş için bkz. ÖZTEK, s. 112.

⁵⁴⁶ “(...) İflasın ertelenmesi kararının sonuçları, İİK.nun 179/b maddesinde düzenlemiştir. Hükme göre, Erteleme sırasında taşınır, taşınmaz veya ticarî işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. **Mahkemece anılan hüküm gözetilmeden, “rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerin durdurulması” isabetsiz ise de, yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün HUMK.nun 438/7 maddesi uyarınca düzeltilerek onanması gerekmiştir. SONUÇ:Yukarıda (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle diğer temyiz itirazlarının reddine, (2) nolu bentte açıklanan nedenlerle hükmün 11. fıkrasının çıkarılarak yerine rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takipler yönünden İİK.nun 179/b-II maddesi uyarınca işlem yapılmasına”** rakam ve sözcüklerinin yazılarak hükmün düzeltilmiş bu şekliyle ONANMASINA 25.5.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.” Y. 19.HD., T. 25.5.2006, E. 3624, K. 5553 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15737).

2. Borçluya Konkordato İçin Süre (Mühlet) Verilmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

İİK. md. 289/I hükmüne göre, konkordato için verilen süre (mühlet) içinde borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir (icra veya iflas takipleri) takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyati haciz kararları uygulanmaz, bir takip işlemi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren süreler işlemez⁵⁴⁷. Bu sebeple, konkordato için verilen sürenin ne zaman başladığının tespiti önem arz etmektedir.

Konkordato süresi verilmesi için gerekli koşulların sağlanmasının ardından, bu süre, ilân edildiği değil; kararın verildiği tarihten itibaren işlemeye başlar⁵⁴⁸. Konkordato için verilen süre, en çok iki ay daha uzatılabilir ki bu hâlde ek süre konkordato süresinin bitiminden itibaren başlar^{549,550}. Sürenin bitimi verildiği ayın gününü takip eden üçüncü ayın aynı günü, uzatılmış ise beşinci ayın aynı günü sona erer.

Konkordato için süre verilmesinin en önemli sonucu, bu süre devam ettiği sürece takip yasağının söz konusu olmasıdır⁵⁵¹. Bu yasak İİK. md. 289/I'de hiçbir takip yapılamayacağı ve evvelce başlamış takiplere de devam edilemeyeceği belirtilerek açıklanmıştır. Takip yasağı, borçlunun malvarlığı haklarına ilişkin söz

⁵⁴⁷ “*Konkordato mühleti içinde takip yasağı getiren İİK.nun 289. maddesi hükmü takip borçlusu hakkındadır. Olayımızda konkordato mehli alan takip borçlusu olmayıp bu borçludan hacizli veya satışa konu taşınmaz satın alan 3. kişidir. Dolayısıyla yukarıda sözü edilen maddede öngörülen takip yasağı satışa konu malın ve takip borçlusunu etkilemez.*” Y. 12. HD., T. 23.3.1995, 3771/4236 (PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 632, dn. 7).

⁵⁴⁸ POSTACIOĞLU, İlhan E., Konkordato, 2. Bası, Ankara 1965, s. 53 (Kısaca: Konkordato); BERKİN, Necmettin, İflas Hukuku, 4. Bası, İstanbul 1972, s. 535 (Kısaca: 1972), 538; ANSAY, s. 344; OLGAÇ, C. II, s. 1585; TANRIVER, Süha, “4949 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun’un Adı Konkordato İle İlgili Hükümlerinde Getirmiş Olduğu Değişikliklerin Tespiti ve Değerlendirilmesi,” YÜHF Dergisi, Y. 2005, S. I/2, s. 530; KURU, Elkitabı, s. 1459; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 631.

⁵⁴⁹ KURU, Elkitabı, s. 1459.

⁵⁵⁰ “ (...) Dâvacı borçluya İİK.nun 287. maddesi uyarınca 9.3.199 tarihinden geçerli olmak üzere, iki ay konkordato mühleti verilmiş, mühlet 13.4.1999 tarihli kararla iki ay uzatılmıştır. Uzatma kararı ilk mühletin sonu olan 9.5.1999 tarihinden itibaren iki aylık bir süreyi kapsadığından 28.6.1999 tarihinde mahkemeye ulaşan komiser raporunun süresinde verildiğinin kabulü gerekir. (...)” Y. 19. HD., T. 23.3.2000, E.2000/1004, K. 2000/2069 (BİLGİN, Erteleme, s. 206)

⁵⁵¹ Konkordato mühletinin devamı süresince münhasır olup, konkordato mühleti geçtikten sonra borçlu aleyhine takibe devam olunmasına engel yoktur (YİİD., T. 11.11.1963, 10882- OLGAÇ, C.II, s. 1585).

konusu olan icra veya iflas takipleriyle ilgilidir⁵⁵². Malvarlığına ilişkin olmayan, şahıs varlığı haklarına ilişkin takiplerin devam edilmesinde sakınca olmayacaktır⁵⁵³.

Konkordato için verilen süre içerisinde takip yasağından anlaşılmaması gereken, icra takip işlemlerinin yapılamaması olmalıdır⁵⁵⁴. Bu yasak borç süre verildikten sonra doğmuş olsa bile geçerlidir⁵⁵⁵. Dolayısıyla, her ne kadar icra takip işlemlerine dair alacaklı taleplerinin alınmasında sakınca yok ise de, borçluya karşı haciz ve satış işlemlerinin gerçekleştirilmesi, ihtiyati haciz kararlarının uygulanması⁵⁵⁶ söz konusu

⁵⁵² Doktrinde yalnız icra değil iflas takiplerinin de yapılması söz konusu olmayacağı; iflas davasının da takibin doğal bir aşaması olduğundan açılabilmesi, açılmış ise durması gerektiği belirtilmiştir (PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 633). Berkin, konkordato için verilen süre içinde borçlunun iflasına karar verilemeyeceğini belirtmiştir (BERKİN, 1972, s. 539). Belgesay da, konkordato süresi içerisinde iflas kararları netice doğurmayacağını ve fakat iflas kararının süreden önce verilmiş olması ihtimalinde konkordato süresinin neticesiz kalacağını belirtmiştir (BELGESAY, Şerh, s. 278). Karş. Çetinkaya, dava, bir takip işlemi olmadığından doğrudan doğruya iflas davasının açılmasına olanak tanınması gerektiği görüşündedir (ÇETİNKAYA, Mehmet, “Konkordato Mühleti İçinde İhtiyati Haciz İstenebilir mi? İflas Davası Açılabilir mi?” TBB Dergisi S. 1991/3, s. 380).

⁵⁵³ KURU, Tahliye takiplerine de devam edilmesi veya yeni takip yapılması mümkün olduğunu; bu hâlde, konkordato süresinden önce doğmuş veya muaccel olmuş bir kira alacağı dolayısıyla tahliye takibi yapılmıyor olması gerektiğini ve fakat konkordato süresinden sonra doğmuş kira alacağı için ilamsız tahliye takibi yapılabileceğini ve benzer şekilde tahliye, irtifak haklarına veya bir şeyin yapılmamasına ilişkin ilamlı takiplerin yapılmasında sakınca olmadığını belirtmiştir (KURU, Elkitabı, s. 1460, 1461). Kuru’ya göre, İlâm taşınır teslimi, para alacağı, bir şeyin yapılmasına ilişkin ise konkordato süresi içinde böyle bir ilama dayalı olarak takip yapılması söz konusu olmaz (KURU, Elkitabı, s. 1462). Berkin, süreye rağmen borçlunun bir taşınmazdan cebren tahliye edilebileceği belirtmiştir (BERKİN, 1972, s. 539; AKYAZAN, s. 65).

⁵⁵⁴ POSTACIOĞLU, Konkordato, s. 54; KURU, Elkitabı, s. 1462; MUŞUL, C. II, s. 1437; AKYAZAN, s. 65.

⁵⁵⁵ ANSAY, s. 344.

⁵⁵⁶ “(...) İİK.nun 289.maddesinde “rehinli alacaklar müstesna olmak üzere, mühlet içinde borçlu aleyhine hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur...” hükmü getirilmiştir. Anılan maddede, konkordato mühleti içerisinde yasaklanan husus icra takibidir. İcra takibinin niteliği ve ne zaman başlamış sayılacağı ilamlı icra hakkında icra iflas Kanunun 35. maddesinde, ilamsız icra hakkında aynı Kanunun 42. maddesinde gösterilmiştir. Ayrıca İİK.nun 58. maddesinde de takip talebinin nasıl yapılacağı genele olarak belirtilmiştir. ihtiyatî haciz ise; İİK.nun 257. ve bunu izleyen maddelerinde düzenlenmiş “rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmemiş alacaklar ile muayyen ikametgahı bulunmayan, mal kaçıran borçlular için vadesi gelmemiş alacakları temin bakımından” borçlunun mallarının ve haklarının üzerine konulan tedbir niteliğinde bir işlemdir. İİK.nun 264. maddesinde “ihtiyatî haczi yaptıran alacaklının 7 gün içerisinde takip talebinde bulunması veya dâva açması zorunluluğunu içeren” hükümden de anlaşılabileceği üzere ihtiyatî haciz ile icra takibi ayrı hukukî düzenlemeler olup, ayrı ayrı hukukî sonuçlar doğurur. Bu nedenlerle, ihtiyatî haciz icra takip işlemi olmayıp yapılacak icra takibinden veya açılacak dâvadan önce uygulanan ve HUMK.nun 101. ve bunu izleyen maddelerinde düzenlenen ihtiyatî tedbir benzeri daha etkili bir tedbir işlemi olduğundan İİK.nun 289. maddesinde öngörülen takip yasağından sayılamaz. İhtiyatî haczin TTK...nun 662. maddesinde zamanaşımını kesen sebepler arasında belirtilen takip talebi niteliğinin bulunmadığı, bu işlemlerin ayrı hukukî sonuçlar doğuracağı dolaydı ile zamanaşımını kesmeyeceği Hukuk Genel Kurulunun 22.6.1966 T. E. İc. 805, K. 475 sayılı kararında kabul edilmiş olup, uygulama da bu doğrultudadır. Sözü edilen Hukuk Genel Kurulu kararı ve zamanaşımı hususundaki uygulama da ihtiyatî haczin icra takip işlemi olmadığı hususundaki görüşün doğruluğunu kanıtlamaktadır. Öte yandan somut olayda, ihtiyatî haciz kararı mahkemece kaldırılmamış olup, borçlunun konkordato isteminden vazgeçmesi sebebi ile Adana Onikinci Tetkik Merciin 05.05.1999 tarih, 1999/2338- 2312 sayılı kararı ile konkordato mühleti kaldırıldığından ihtiyatî haciz uygulamasının borçlunun

olmaz⁵⁵⁷. Takip hukuku davalarından itirazın kaldırılması davasının açılmaması; icra mahkemesi itirazın kaldırılmasına karar vermiş olsa bile bu karara dayanılarak takibe devam edilememesi gerekir^{558,559}. Takip yasağına rağmen, icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesi hâlinde bu durum süresiz şikâyeteye tabi olacaktır⁵⁶⁰.

Konkordato için süre verilmesi, verilen süreden önce yapılmış hacizlerin kalkmasına yol açmaz⁵⁶¹. Zira, İİK. md. 304 hükmünde, konkordatonun tasdiki konkordato sürelerinden evvel uygulanan ancak henüz paraya çevrilmemiş olan hacizleri hükümden düşüreceği belirtilmiştir. Bu durum hacizlerin süreye rağmen devam etmesini gerektirir.

Kanun takip yasağına iki istisna tanımıştır⁵⁶². İİK. md. 289/II hükmüne göre⁵⁶³; konkordato süresi sırasında taşınır veya taşınmaz rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz⁵⁶⁴ ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez. Burada rehin kavramı, İİK. md. 23 anlamında rehni ve hapis hakkını ifade ettiği doktrinde belirtilmiştir⁵⁶⁵.

konkordato projesini sonuçsuz bırakacağından söz edilemez. Aksinin kabulü ile ihtiyaten haczedilen malların borçluya iadesi hâlinde ihtiyatî haciz hakkı mahkeme kararı ile belirtilen alacaklının zararının oluşacağı da açıktır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.” YHGK., T. 16.02.2000, E. 2000/49, K. 2000/94.

⁵⁵⁷ İhtiyatî haciz bakımından İsviçre’deki durum için bkz. POSTACIOĞLU, Konkordato, s. 55-57.

⁵⁵⁸ KİRAZ, İtirazın Kaldırılması, s. 339.

⁵⁵⁹ İtirazın kaldırılmasına karar verilmesi “*konkordato hakkındaki işlemlerin devamına engel teşkil etmez*” YİİD., T. 13.10.1953, E. 4631, K. 4846 (OLGAÇ/KÖYMEN, s.1293).

⁵⁶⁰ KURU, Elkitabı, s. 1462.

⁵⁶¹ “*Satış bedelinin süresinde yatırılmamış olması nedeniyle 5.4.1991 tarihinde İİK’nun 116/1 118. maddeleri gereğince yeniden ihale yapılmasına karar verilmiştir. Henüz mahcuzlar satılmadan takip devam etmekte iken 8.4.1991 tarih 21/19 sayılı kararla, borçlunun konkordato talebi kabul edilerek iki ay mehil verilmiştir. İİK’nun 289. maddesi gereğince icra müdürünün takibi durdurması gerekirken “haczin fekki ile mahcuzların borçluya iadesine” karar verilmiş olması isabetsizdir.*” Y. 12. HD, T. 19.3.1992, 9318/3352 (KURU, İcra-İflas IV, s. 3637).

⁵⁶² Bu istisnalar, yalnızca haciz yolu içindir, takip yasağı iflas yoluyla takipler için mutlak olarak geçerlidir (PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 634).

⁵⁶³ Uygun düştüğü ölçüde, iflasın ertelenmesi ile ilgili yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir.

⁵⁶⁴ Belirtmek gerekir ki, muhafaza tedbirleri icra takip işlemi niteliğinde olmadığından kural olarak her zaman alınabilir. Ancak kanununda açıkça konkordato süresinde rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamayacağı belirtilmiştir. Bu durumda menkul rehni türleri arasında yer alan hapis hakkına istinaden menkul rehlinin paraya çevrilmesi yoluyla takibe, konkordato için verilen süre içerisinde başlamak mümkün olduğu hâlde, bunu hazırlama anlamında bir muhafaza tedbiri olan hapis hakkına tabi eşyanın defterinin tutulması söz konusu olamayacaktır (TANRIVER, s. 538).

⁵⁶⁵ POSTACIOĞLU, Konkordato, s.54; ANSAY, s. 344. Yargıtay ise şu şekilde karar vermiştir: “... hapis hakkından yararlanma durumunda olan kira alacağının İİK’nun 270/3 maddesi karşısında rehinli alacaklar gibi İİK’nun 289. maddesi kapsamı dışında bulunmasına binaen ...” Y. 12. HD., T.

Bir diğerk istisna İİK. md. 289/III hükmüne göre, 206 ncı maddenin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir, muhafaza tedbirleri alınabilir ve satış yapılabilir⁵⁶⁶. İİK. md. 206’ daki bu alacakların tespiti bakımından esas alınacak süre, konkordato için verilen sürenin verildiğı tarihten itibaren hesaplanmalıdır⁵⁶⁷.

Konkordato süresi içerisinde yasaklanan husus, borçluya karşı takip yapılması olduğundan, bu sürenin hukuk davalarına etkisi yoktur⁵⁶⁸.

3. Olağanüstü (Fevkalade) Hâllerde Borçluya Süre (Mühlet) Verilmesi ve İcra Takiplerinin Tatil Edilmesinin İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Olağanüstü hâllerde borçluya icra mahkemesince süre verilmesinde, verilen süre içinde borçluya karşı takip yapılabilir ve bu takiplere hacze veya depo emrine kadar devam edilebilir. Başka bir ifadeyle, bu hâlde, haciz veya iflas yolu ile borçlu hakkında takip yapılması veya devam edilmesi mümkün olacaktır. Ancak Kanunkoyucu bu takiplerin hacze veya depo emrine kadar devam edebileceğini öngörmüştür^{569,570}. Bu kapsamda örneğin, ödeme emri gönderilmesi veya itirazın iptali davası açılmasında bir engel yoktur. Buna karşılık, rehnin paraya çevrilmesi talebi, haciz veya depo emri olağanüstü hallerde süre verilmesinden önce olsa bile, satış yapılamaz veya iflasa karar verilemez.

16.01.1991, E. 90/6009, K. 91/203 (ÜSTÜNDAĞ, İflas, s. 234; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 634, dn. 11).

⁵⁶⁶ PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 634.

⁵⁶⁷ POSTACIOĞLU, Konkordato, s. 55.

⁵⁶⁸ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 631.

⁵⁶⁹ İsviçre’deki düzenleme için bkz. YILMAZ, s. 167.

⁵⁷⁰ İİK. md. 323 hükmü değiştirilmeden önceki halinde takiplerin verilen süre içerisinde durmasından bahsedilmektedir. Halbuki alacaklılar yararına yapılan bu değişiklik sonucunda takipler belirli aşamaya kadar devam edebilecektir. Maddenin değiştirilmeden önceki ilk hali şu şekilde idi: “*Mühlet içinde borçlu aleyhine hiç bir takip yapılamaz ve bir takip muamelesile kesilebilecek müruru zaman veya hakkı düşüren sair müddetler durur. 206 ncı maddede ikinci ve üçüncü sıra alacaklılar lehinde vaz edilmiştir senelik ve 278 ve 279 uncu maddelerde yazılan iki ve bir senelik müddetler fevkalâde mühletin devamı müddetince uzatılır. Rehinle temin edilmiş alacakların faizleri için rehin hakkı da yine fevkalâde mühletin devamınca uzatılır.*” Madde hükmünün bu eski hali dolayısıyla, takiplerin süre verilmesinden önce veya sonra başlamış olması hususları tartışılmıştır (Bkz. YILMAZ, s. 167-169).

Haczedilen ücretler, verilen süre içinde de tahsil edilir; verilen süre içinde veya süre verilmesinden önce başlatılmış bir takip çerçevesinde aynî teminat kapsamına girdiği takdirde kiralar için de aynı kural geçerlidir.

Verilen süre içinde geçerli olan bu yasak, 1.260 liradan⁵⁷¹ aşağı alacaklara (İİK. md. 326) ve İİK. md. 206 hükmündeki birinci sırasındaki alacaklara uygulanmaz. Başka bir ifadeyle, bu alacaklar için süre verilmesine rağmen takip yapılabilir ve daha önce başlamış takiplere devam edilebilir⁵⁷². Bu alacaklar, borçlu iflas yoluyla takibe tabi bulunmuş olsa bile olağanüstü süre esnasında ancak haciz yoluyla yahut rehinin paraya çevrilmesi suretiyle takip olunabilir.

İİK. md. 330 hükmünde, olağanüstü hâllerde tatil için ise Bakanlar Kurulunun belirli bir süre için icra takipleri durdurabileceğinden bahsetmektedir. Bu hâlde, takipler kendiliğinden durur ve yeni takip de yapılamaz. Burada, sonuçları bakımından olağanüstü hallerde borçluya süre verilmesinden farklı bir durum söz konusudur. Zira, olağanüstü sürede, takipler belirli aşamaya kadar işlemeye devam eder. Ancak olağanüstü hallerde tatilde ise, takiplerin olduğu aşamada durması söz konusu olacaktır.

4. Sermaye Şirketleri İle Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma için ticaret mahkemesine tasdik başvurusu yapılması durumunda, bazı sonuçlar kendiliğinden doğmamaktadır. Başvurunun yapılması hâlinde tasdik talebinin kabulü ya da reddi kararına kadar geçen bir süre vardır ki bu süre, ara dönem olarak adlandırılmış ve İİK. md. 308/ö hükmünde düzenlenmiştir. İflasın ertelenmesi ve olağanüstü hâllerde süre verilmesi ve tatilin aksine, bu durumda sonuçlar kendiliğinden (Kanun gereği) doğmamakta olup, bu hususta ayrıca mahkeme kararının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır⁵⁷³.

⁵⁷¹ 2013 yılı için belirlenen rakamdır.

⁵⁷² KURU, Elkitabı, s. 1580.

⁵⁷³ TAŞPINAR AYVAZ, s. 368.

Mahkeme, projeden etkilenen alacaklıların borçluya karşı başlattıkları takiplerin ve bu takiplerle ilgili olan davaların, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre yapılan takipleri ve davaları da kapsayacak şekilde durdurulmasına, yeni icra takibi yapılmasının etkilenen alacaklılar için yasaklanmasına, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarının uygulanmamasına ara dönem için karar verebilir (İİK. md. 309/ö).

Bahsi geçen madde hükmünde durdurma kararının ne zaman ve hangi koşullarda yapılabileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda doktrinde, durdurmanın ihtiyati tedbir niteliğinde olduğundan duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden ve derhal karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir⁵⁷⁴. Bu hâlde, iflasın ertelenmesi ve konkordato için süre verilmesinin aksine, durdurma etkisinin söz konusu olduğu ara dönemin süresi belirsizdir⁵⁷⁵. Kanunda ara dönem süresi, tasdik başvurusu ve karar süresi birlikte toplam 60 gün olarak belirlenmiştir⁵⁷⁶.

Kanunda duracak takipler bakımından bir sınırlamaya dair bir hükme yer verilmediğinden doktrinde örneğin, ilamsız tahliye takibinin dahi duracağı belirtilmiştir⁵⁷⁷. Ancak bu etki, tüm alacaklıları değil, yalnızca projeden etkilenen alacaklıları kapsamakta ve yalnızca borçluya karşı hüküm ifade etmektedir⁵⁷⁸. Mahkemeye başvuran borçlu şirket ya da kooperatif bütün alacaklılarla anlaşmasına gerek olmayıp, yalnızca projeden etkilenen alacaklılarla anlaşması yeterlidir⁵⁷⁹.

Borçlu uzlaşmak istediği alacaklı grubunu kendi belirlemekte ve bu alacaklılar projeden etkilenen alacaklılar statüsü kazanmaktadır. Projeden etkilenen alacaklılar kavramından yönetmelikte bahsedilirken bu husus vurgulanmıştır. “Borçlu, projeyi müzakere edeceği ve projenin kabulü için oylarına başvuracağı alacaklıları ilgili kanun ve yönetmelikte yer alan hükümlere uymak koşulu ile serbestçe belirler. Müzakerelere davet edilen alacaklılar, “projeden etkilenen alacaklılar” sayılır” (YYY

⁵⁷⁴ TAŞPINAR AYVAZ, s. 374; YARICI, s. 97 .

⁵⁷⁵ TAŞPINAR AYVAZ, s.375.

⁵⁷⁶ YARICI, s. 89.

⁵⁷⁷ TAŞPINAR AYVAZ, s.376.

⁵⁷⁸ KURU, Elkitabı, s. 1562; TAŞPINAR AYVAZ, s.376.

⁵⁷⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 658.

md. 5/I). Ayrıca alacağın ara dönemden önce veya sonra doğmuş olmasının önemi bulunmamaktadır⁵⁸⁰.

Takip yasağı hem mevcut hem de yeni (icra veya iflas)⁵⁸¹ takipleri kapsamakta olup, iflasın ertelenmesinde olduğu gibi, ara dönemde engellenen işlemler icra takip işlemi niteliğinde olanlardır⁵⁸². Ara dönemde iflasın ertelenmesi hâlinde olduğu gibi, daha önce yapılmış olan icra takip işlemlerinin geçersiz kılınmasının mümkün olmaması gerekir. Bu kapsamda, hacizlerin kaldırılmaması gerekir⁵⁸³. Doktrinde projeden etkilenmeyen bir alacaklının takip yapıp alacağını elde etmesine bir engel bulunmadığı⁵⁸⁴, projeden etkilenen bir alacaklının da haczinin bulunduğu bir malın satılması hâlinde tasdik henüz gerçekleşmemiş ve takip yasağı da mevcut ise, bedelin projeden etkilenen alacaklıya ödenmemesi gerektiği belirtilmiştir⁵⁸⁵.

Ara dönemin sona ermesiyle, yani ticaret mahkemesinin yeniden yapılandırma hakkında karar vermesi hâlinde durmuş olan takiplerin akıbeti üzerinde de durulmalıdır. Başvurunun tasdiki talebinin reddine ilişkin mahkeme kararının verilmesi hâlinde, mahkemece verilmiş tedbirler kalkar, durmuş olan dava ve takiplere devam edilir (İİK. md. 309/r, IV).

5. İflas Kararının Takiplere Etkisi

İflâsın açılması ile birlikte bu kararın mevcut takipler ve yeni takipler bakımından etkisi İİK. md. 193 hükmünde düzenlenmiştir. Bahsi geçen hükme göre, iflasın açılması, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takiplerle teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdurur, iflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer ve iflasın tasfiyesi müddetince müflise bu takiplerden hiçbirini yapılamaz.

İflâsın mevcut takiplere etkisi bakımından bazı ayrımlar yapılması gerekmektedir. İflâsın açılmasının, yani iflas kararının mevcut bir takibe etki edebilmesi için ilk olarak bu takibin borçlu aleyhine gerçekleştirilmiş bir takip olması

⁵⁸⁰ YARICI, s. 102.

⁵⁸¹ TAŞPINAR AYVAZ, s. 374; YARICI, s. 98.

⁵⁸² TAŞPINAR AYVAZ, s.376; YARICI, s.99.

⁵⁸³ YARICI, s. 104.

⁵⁸⁴ KURU, Elkitabı, s. 1562.

⁵⁸⁵ TAŞPINAR AYVAZ, s.379; YARICI, s. 104, 105.

gerekir. Başka bir ifadeyle, müflis lehine olan, müflisin alacaklı olarak başlattığı takiplerin durması söz konusu değildir⁵⁸⁶. Zira bu takiplere iflas masasında devam edileceği açıkça düzenlenmiştir (İİK. md.194)⁵⁸⁷.

Diğer bir ayrım takip türleri bakımından yapılmaktadır. İİK. md.193 hükmüne göre, iflas kararı ile duracak takipler haciz yoluyla yapılan takipler ve teminat gösterilmesine ilişkin yapılan takiplerdir. Bu kapsamda; para ve teminat alacaklarına ilişkin ilamlı icra takipleri, genel haczi yolu ile veya genel iflas yolu ile takipler, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile veya iflas yolu ile takipler ve son olarak amme alacaklarının tahsiline ilişkin 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler iflas kararının verilmesiyle duracak takiplerdir^{588, 589}. Takiplerin durması, duran takiplere ilişkin icra takip işlemlerinin gerçekleştirilemeyeceği anlamındadır⁵⁹⁰. Bu kapsamda, ilamsız tahliye takipleri^{591,592} (İİK. md. 169-276), çocuk teslimi ve çocukla kişisel

⁵⁸⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 518; KURU, Elkitabı, s. 1222, dn. 8.

⁵⁸⁷ İİK. md. 194 hükmüne göre; acele hâller müstesna olmak üzere müflisin davacı ve davalı olduğu hukuk davaları durur ve ancak alacaklıların ikinci toplanmasından on gün sonra devam olunabilir. Bu hüküm şeref ve haysiyete tecavüzden, vücut üzerinde ika olunan zararlardan doğan tazminat davaları ile evlenme, ahvali şahsiye veya nafaka işlerine müteallik ihtilaflara, rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerle ilgili olarak açılmış olan hukuk davalarına tatbik olunmaz. Dava durduğu müddetçe zamanaşımı ve hakkı düşüren müddetler işlemez.

⁵⁸⁸ KURU, İcra-İflas, C.3, s. 2886; OLGAÇ, C.II, s. 1324; KURU, Elkitabı, s. 1222; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15903; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 560.

⁵⁸⁹ “Dâvacı banka tarafından dâvalılar haciz yolu ile ilamsız takibe geçilmiş, itiraz üzerine bu dâva açılmış, dâva devam ederken dâvalı A.... Ltd. Şirketinin iflasına karar verilmiştir. Mahkemece bu dâvalı yönünden dâvanın kayıt kabul dâvasına dönüştüğü kabul edilerek 4.087.404.544.- TL’nin %40 icra inkar tazminatı ile birlikte iflâs masasına kayıt ve kabulüne karar verilmiştir. Dâvalı A.... Ltd. Şirketinin temyizi icra inkar tazminatına yöneliktir. İİK’nun 193. maddesinde haciz yolu ile takiplerin iflâsın açılması ile duracağı, iflâs kararının kesinleşmesi ile düşeceği hükme bağlanmıştır. Dâvalı A.... Ltd. Şirketinin iflasına karar verildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır. Bu durumda itirazın iptali dâvasının dayanağı haciz yolu ile ilamsız takip düşmüştür. İcra inkar tazminatına hükmedilebilmesi için ortada geçerli bir takip bulunması gerekir. Oysa dâvalılar hakkında verilen iflâs kararının kesinleşmesiyle dâvanın dayandığı takip düştüğünde ortada geçerli bir takibin bulunduğu kabul edilemez. (...)” Y. 19. HD., T. 4. 11.2004, 1843/10984 (PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 560, 561, dn. 64).

⁵⁹⁰ PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 561.

⁵⁹¹ Doktrinde, iflas tarihine kadar işlemiş olan kira paraları için ihtarlı ödeme emri (Örnek 13) gönderilerek kira borcunu ödemesini ve ödemezse tahliyesinin istenebileceği; takip konusu borç ödenmezse bu yolla icra mahkemesinden “temerrüt nedeniyle tahliyesi”nin istenebileceği; ancak kiralayan borç ödenmezse haciz isteyemeyeceği (zira bu hâlde kira bedelini iflas alacaklısı olarak masaya yazdırır) ve kira borcuna itiraz edilmiş ise kira borcu için itirazın kaldırılmasının istenemeyeceği; yalnızca icra mahkemesinden “itirazın kaldırılması ve tahliyeye karar verilmesini” isteyebileceği belirtilmiştir (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15903). Ayrıca, iflas tarihinden sonra işleyen kira paraları için yalnızca müflise karşı ilamsız tahliye takibin yapılabileceği de belirtilmiş olup (KURU, İcra-İflas C. 3, s. 2287; KURU, Elkitabı, s.1225), ilaveten kira süresinin sona ermesi ve tahliye taahhüdü nedeniyle de müflis aleyhine ilamsız icra takibi yapılabileceği belirtilmiştir (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, dn. 15903). İflâs kararına rağmen, taşınmazların tahliye ve teslimi hakkındaki ilamların icrasına da, müflisin kiracısı olduğu evin tahliye ve teslimi örneğinde olduğu gibi mal şeklen iflas masasına girmedikleri durumlarda müflise karşı; mal şeklen masaya girmiş ise, mesela tapuda müflis

ilişki kurulmasına dair ilamlı takipler, rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takipler (İİK. md. 145-153) iflas kararından etkilenmezler⁵⁹³. Aynı şekilde müflise ait olmadığı tespit edilen taşınırın teslimine ilişkin ilamların icrasına da iflas kararına rağmen devam edilebilir veya bu tür yeni bir takip başlatılabilir⁵⁹⁴.

Duran takipler dolayısıyla haczedilmiş olan mallar üzerinde iflas kararı kesinleşinceye kadar haczin geçici olarak kalması gerekir. Zira bu hâlde, iflas kararının ortadan kalkması ihtimalinde alacaklı malı tekrar haczettirmek zorunda kalmadan takibe devam edebilir⁵⁹⁵. Ayrıca her ne kadar yapılamayacağı belirtilen takiplerden olsa da, bu takipler dolayısıyla borçlunun malları haczedilmiş ve satılmış ise, iflasın açılmasının bir etkisi olmayacaktır⁵⁹⁶. Başka bir deyişle, bu hâlde bu takipler iflasın açılması ile durmaz; iflas kararının kesinleşmesiyle düşmez ve paralar iflas kararına rağmen alacaklılara ödenir (İİK. md. 186/II). Doktrinde, ayrıca itirazın kaldırılması⁵⁹⁷, icra takibinin iptali ve taliki, icranın geri bırakılması taleplerinin iflasın açılması ile duracağı kesinleşmesi ile de düşeceği; buna karşılık itirazın iptali, borçtan kurtulma, menfi tespit ve istirdat davalarının İİK. md. 194 hükmüne tabi olduğu belirtilmiştir⁵⁹⁸.

Yukarıda sayılan takiplerin devam edebilmesi yahut sayılan türden takipler yapılabilmesi ancak sınırlı hâllerde söz konusudur. Bu hâllerden birisi, müflisin mecburi takip arkadaşı olarak bir icra takibinde birden fazla borçlu arasında bulunmasıdır⁵⁹⁹. Bu hâlde, takip ayrılamayacağından borçlu hakkındaki takip haciz

adına kayıtlı olsa da bu taşınmazın mahkemece başkasına ait olduğuna karar verilmiş ise, masaya karşı devam edilmesi mümkündür (KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.518, dn. 1; KURU, Elkitabı, s.1225).

⁵⁹² *“Takip, tahliye taahhüdüne dayalı olup ve iflâs masasına giren mal ve haklarla ilgili bulunmadığından müflis borçlu hakkında takip yapılmasına engel yoktur. İcra dairesi İİK. 272. maddesi uyarınca takibi yürüterek tahliyeyi sağlayacaktır.”* Y. 12. HD., T. 12.12.1996, E. 15304, K. 15692 (UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15916).

⁵⁹³ UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15903.

⁵⁹⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.518, dn. 1

⁵⁹⁵ KURU, Elkitabı, s. 1222, dn. 10.

⁵⁹⁶ KURU, Elkitabı, s. 1223; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 519; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 562.

⁵⁹⁷ Kiraz, iflas kararının itirazın kaldırılması davasına etkisi bakımından etkisi kapsamındaki açıklamalarında; borçlunun iflas ederse itirazın kaldırılması talebi ve mahkemenin incelemesinin iflasın açılması ile duracağını kesinleşmesi ile düşeceğini belirtmiştir (KIRAZ, İtirazın Kaldırılması, s. 336).

⁵⁹⁸ KURU, Elkitabı, s. 1223 ve 1223 dn. 12; BİLGİN, Mahmut, İflas Davaları, Ankara 2008, s. 468; KIRAZ, İtirazın Kaldırılması, s. 336.

⁵⁹⁹ Buna karşılık müflisin, birden fazla borçlu ile birlikte ihtiyari takip arkadaşı olarak yer aldığı bir takip söz konusu ise bu takip borçlu bakımından ayrılarak duracaktır. (KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 518; KURU, Elkitabı, s.1226; BİLGİN, s. 464).

aşamasına kadar devam edecektir. Ancak borçlu müflisin haczi kabil tüm malvarlığı masa teşkil ettiğinden ve masa malları da haczedilemeyeceğinden bu takiplerde de alacak iflas masasına iflas alacağı olarak yazdırılır⁶⁰⁰.

Başka bir durum ise, sayılan takiplerin iflas tasfiyesi sonrasında başlatılmış olmasıdır. Zira maddede ancak iflasın tasfiye sürecinde yeni takip yapılamayacağı belirtilmiştir. Bu aşamada tasfiye sona ermiş ise, artık iflas masasından bahsedilemeyeceği için, tasfiye sonrası alacakların yeni bir takip yapması gerekmektedir. Başka bir hal ise, yukarıda sayılan takip türlerinden olsa bile, iflasın açılmasından sonra doğmuş olması dolayısıyla iflas masasından istenemeyecek olan alacaklar hakkında – iflas takibi değil⁶⁰¹ - takip başlatılmasıdır⁶⁰². Zira bu tür alacaklar için alacaklının yeni takip yapmaktan başka imkanı yoktur. Bunun dışında, bir masa alacağının (borcunun) söz konusu olduğu durumlarda, bu tür alacaklar bakımından masaya karşı takip yapılması mümkündür⁶⁰³.

Belirtmek gerekir ki, kanun bazı takipler bakımından istisna tanımış ve bu takiplere iflas kararına rağmen devam edilebileceğini veya iflas tasfiyesine rağmen yeni takip başlatılabileceğini belirtmiştir. Şöyle ki, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere iflastan sonra da takip alacaklıları tarafından iflas masasına karşı devam edilir ve satış bedeli 151 inci maddeye göre rehinli alacaklılara paylaştırılır. Rehinli malın satışı sonrasında rehin konusu borç tamamen tahsil edilmesine rağmen bir miktar artmış ise, bu artan kısım iflas masasına intikal eder. Şu kadar ki, takip alacaklısı, iflastan önce başlamış olduğu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, rehnin 185 inci maddeye göre iflas idaresi tarafından satılmasını isteyebilir.

Takiplere devam edilebileceği son hal ise, iflas kararı ile birlikte İİK. md.193 hükmü dolayısıyla durmuş olup da, Yargıtay tarafından ticaret mahkemesinin bu kararının bozulması ve ticaret mahkemesinin de bozmaya uyması veyahut ticaret mahkeme kararında dirense bile Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca bozmaya uyulması

⁶⁰⁰ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 518; KURU, Elkitabı, s.1226; , s. 464.

⁶⁰¹ UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s.15905; KURU, İcra-İflas III, s. 2892.

⁶⁰² KURU, Elkitabı, s. 1224; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 518
PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 562; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s. 90;
POSTACIOĞLU, İlhan E., İflas Hukuku İlkeleri, C. I, s.102 (Kısaca: İflas).

⁶⁰³ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 518; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15905; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s. 90.

gerektiği yönünde karar verilmesi durumunda; bu ret kararının kesinleşmesiyle durmuş olan takiplere devam edilebilir.

Bahsi geçen durumlar dışında, iflasın açılmasıyla, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takiplerle teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdur, iflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer ve iflasın tasfiyesi müddetince müflise bu takiplerden hiçbirini yapılamaz. Takiplerin düşmesi ile kastedilen takiplerin hükümsüz kalmasıdır⁶⁰⁴. Madde metninde de anlaşılabileceği üzere, takiplerin durma süresi, iflas kararının kesinleşmesine kadardır. Bu süre zarfında, takipler olduğu hâliyle durur, borçluya karşı istisnalar dışında hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Müflise karşı, - yukarıda belirtilen istisnai takip işlemleri dışında- iflas kararı verildikten başka bir ifadeyle iflas açıldıktan sonra yeni takip yapılması bu hüküm kamu düzenine ilişkin olup icra dairesi ve icra mahkemesince re'sen gözetilebileceği gibi tarafların süresiz şikâyet hakkı vardır⁶⁰⁵.

6. Borcun Taksitle Ödenmesi Anlaşmasının İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Hacizden sonra taksitle ödeme, İİK. md. 111 hükmünde düzenlenmiş olup, belirli şartlarla alacaklı bakımından kabul zorunluluğunun doğurmaktadır. Böyle bir teklifin alacaklının kabulüne bağlı olmaksızın takibi durdurabilmesi için iki şartın varlığı aranmaktadır. Bunlar, haciz yapılmış ancak satış talebi henüz yapılmamış olması, her taksidin borcun dörtte birinden az olmamak ve kalan taksitlerin de aydan aya verilmek suretiyle üç ayı geçmeyecek şekilde ayarlanıp ilk taksidi peşin olarak ödenmesidir. Bu hâlde, alacaklının kabulüne bağlı olmaksızın takip olduğu yerde durur. Ancak bu etki yalnızca anlaşmanın yapıldığı alacaklı ve anlaşmanın yapıldığı takip için söz konusu olup, başka takipler için etkisi bulunmamaktadır.

İİK. md. 111 şartlarına uygun olan veya uygun olmasa bile alacaklının rızasıyla yapılan taksitle ödeme anlaşmalarında, takibe kaldığı yerden devam niteliğinde olan icra takip işlemlerinin yapılması söz konusu olmaz. İİK. md. 111 bakımından, yapılamayacak takip işlemi satıştır. Borçlu taksitlerden birini bile yerine getirmemesi hâlinde, alacaklının talebi üzerine satış yapılır. İİK. md. 111 koşulları dışında yapılan

⁶⁰⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.519

⁶⁰⁵ ALTAY, İflas, s. 783; KURU, Elkitabı, s. 1223; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15905.

taksit anlaşmasında ise, anlaşmanın içeriğine bakılarak icra takip işlemlerine etkisini belirlemek gerekir.

7. İcranın Geri Bırakılması yahut Takibin İptal veya Taliki Kararının İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Burada mahkemenin talebi kabul etmesi hâlinde, itfa sebebiyle takibin iptaline, zamanaşımı nedeniyle icranın geri bırakılmasına, imhal sebebiyle takibin ertelenmesine karar verecektir. Mahkeme, itfa nedeniyle takibin iptaline karar verilmesi hâlinde, iptal kararı kesinleşinceye kadar takip durur, kesinleşmesiyle o ana kadar yapılmış bütün icra takip işlemleri iptal edilir⁶⁰⁶. Mahkeme, zamanaşımı nedeniyle icranın geri bırakılmasına karar vermesi hâlinde takip hemen iptal edilmez, alacaklıya genel mahkemede dava açması için bu kararın kesinleştiğinin kendisine tebliğinden itibaren 7 günlük süre verilir. Bu yedi gün için takibin durdurulması gerekir⁶⁰⁷. Hatta alacaklı dava açarsa, ilamlı icra takibinin iptali için davanın sonuna kadar beklenmelidir, alacaklı davayı kaybederse takip iptal edilmeli; kazanırsa duran ilamlı icra takibine devam edilmelidir⁶⁰⁸. Mahkeme imhal nedeniyle takibin ertelenmesine karar verilirse bu hâlde, takibin talik edildiği süre içinde hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Sürenin sona ermesi ile birlikte alacaklının talebi doğrultusunda icra takibi kaldığı yerden devam eder. Talik süresi içinde hiçbir icra takip işlemi yapılamaz. Ancak bu kararında icra mahkemesinin takibin ne süre ile talik olduğunu da belirtmesi gerekir⁶⁰⁹. Zira bu karar ile icra takibi olduğu aşamada duracaktır.

Takibin durduğu bu süre boyunca hiçbir icra takip işlemi yapılamaz⁶¹⁰. Alacaklı takibe devam edebilmesi için bu sürenin sona ermesini beklenmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki bu hâlde diğer talik benzeri hâllenden farklı bir durum söz konusudur. Zira, yalnızca o takip bakımından bir bekleme dönemi söz konusudur.

⁶⁰⁶ BORAN GÜNEYSU, İptal ve Tâlik, s. 87.

⁶⁰⁷ KURU, Elkitabı, s. 953.

⁶⁰⁸ KURU, Elkitabı, s. 953

⁶⁰⁹ KURU, İcra-İflas I, s. 461.

⁶¹⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 461.

Başka bir alacak için yapılan takipleri kapsayıcı bir etkisi yoktur. Ayrıca yapılamayan işlemler takibin kaldığı yerden sonraki işlemlerdir.

8. İtiraz ve Gecikmiş İtirazın İcra Takip İşlemlerine Etkisi

İtiraz üzerine takip durur. İtiraz, takibin kesinleşmesini önleyerek; bu yolla alacaklının bir sonraki icra takip işlemini yapmasını engeller. Ancak itirazın yapılması bir tatil ya da talik hâli değildir.

Gecikmiş itiraz da, tatil veya taliklerden biri değildir. Ancak, bu kurumun konumuz açısından önem arz eden noktası, incelemeyi yapan görevli ve yetkili mahkemenin esas hakkında incelemeye geçmeden önce -kanunî ifadesiyle- “*gecikme sebebinin mahiyetine ve hadisenin özelliklerine göre takibin tatilini tensip*” edebilecek olmasıdır (İİK. md. 65/III).

Gecikmiş itiraz talebinde bulunmak, icra veya iflas takibini kendiliğinden durdurmaz. Bu hâlde mahkeme somut olaya göre yapacağı değerlendirme sonucunda, bu hususta karar verebilir. Doktrinde, mahkemenin verdiği bu kararın hukuki niteliğinin ihtiyati tedbir olduğu ileri sürülmüştür⁶¹¹. Borçlunun mazeretinin haklı görülmesi hâlinde, takip sanki borçlu kanunî süresinde itiraz etmiş gibi takip duracaktır.

Mazeret sebepleri bakımından değerlendirme yapıldığında da mahkemenin takibin tatilini tensip etmesinin aslında tatilin talikine karar vermesi anlamına geldiği sonucuna varmak mümkündür. Zira, borçlunun kusuru olmaksızın itiraz etmesine engel olan sebep, aslında borçlu için bir takibin talik nedeni de olabilir. Örneğin, borçlunun temsilci tayin edemeyecek ölçüde ağır hasta olması hâlinde bu bir talik nedenidir. Ancak borçlunun bu hâline rağmen takip ilerler ve borçlu bu nedenle itiraz süresini kaçırırsa gecikmiş itiraz yoluna başvurabilecektir. Benzer şekilde Yargıtay, ödeme emrinin tebliği tarihinde cezaevinde bulunan ve kendisine İİK. md. 54’te yer

⁶¹¹ UYUMAZ, s. 97.

alan talik hâline uygun olarak kendisine temsilci ataması için süre verilmeyen borçlunun gecikmiş itiraz talebinde bulunabileceğini belirtmiştir⁶¹².

Mahkemenin takibi talik etmesi, borçlunun mazeretinin kabul edileceği anlamına gelmez. Zira mahkeme, bir fikir edinmiş olsa bile henüz mazeretin esası yani, gerçekliği ve kabul edilebilirliği hakkında karar vermemiştir. Mahkemenin takibin talikine karar verdiği sırada alacaklı icra takibinde henüz haciz istememiş olabilir. Bu hâlde, borçlunun mal kaçırma ihtimali söz konusu ise ne yapılacağı hakkında bir düzenleme mevcut değildir. Kanunî taliklere ilişkin hükümlere kıyasen, böyle bir durumda yani mal kaçırılması ihtimalinde haciz yapılabileceğinin kabulü gerekir. Zira, mahkeme henüz mazeretin kabulüne karar vermemiştir. Yapılan inceleme sonucunda borçlunun mazeretinin reddine karar verilmesi mümkün olduğu gibi; mazereti haklı bile olsa borçlu, hakkındaki icra takibinin yarattığı olumsuz baskı ile mal kaçırma eğilimi gösterebilir. Yahut bazı muhafaza tedbirlerinin alınması yahut içeriği icra takip işlemi olmayan tebligatların yapılması gerekebilir. Bu hâllerde, haciz, muhafaza tedbirlerinin alınması ile bazı tebligatların yapılmasına müsaade etmek gerekir⁶¹³.

Gecikmiş itirazdan önce, borçlunun mallarına haciz konulmuşsa mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren alacaklı yedi gün içinde, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemez veya aynı süre içinde 67 nci maddeye göre mahkemeye başvurmazsa haciz kalkar.

⁶¹² “Takip dosyası içindeki ödeme emri tebliğ ilmuhaberinden “ödeme emrinin tebliği sırasında borçlunun ceza evinde tutuklu olduğu” anlaşılmaktadır. Yine icra dosyasından borçluya koşulları olduğu hâlde İİK’nun 54. maddesi gereğince mehil verilmediği anlaşılmaktadır. İtiraz süresini bir gün geçiren borçlunun özel durumu nazara alınarak gecikmiş itiraz konusundaki mazeretinin kabulü ile itirazın esastan incelenmesi gerekirken süre yönünden reddi isabetsizdir.” (Y. 12. HD. T. 27.5.1991, E. 1990/14138, K. 1991/6711; karar için bkz. UYAR, İİK Şerhi C.3, s. 4203)

⁶¹³ Borçlunun, borcun faizleriyle birlikte tamamı kadar teminat göstererek haczi önlemesine bir engel yoktur.

9. Takibin Taliki Sonucunu Doğurabilecek Diğer Durumların İcra Takip İşlemlerine Etkisi

Yukarıda sayılan hâller dışında, yine takibin taliki etkisinin görülebileceği bazı durumlar vardır ki bunlar, İİK. md. 29/II, 97/I ve 276 hükümlerinde yer almaktadır. Aslında bu hükümler, takibin bütünüyle durmasına –talik olmasına- neden olmaz.

Bu maddelerde esasen belirli işlemlerin yapılması ertelenir. Bu kapsamda; İİK. md. 29 hükmünde, taşınmaz işgal etmekte bulunduğunu (md. 29/II) ileri sürmesi hâlinde, icra müdürü kendisine mahkemeye başvurarak dava açması için yedi günlük süre verir. Bu süre içerisinde dava açılırsa icra geri bırakılır yani takip durdurulur⁶¹⁴. Aksi hâlde, taşınmaz boşaltılır. Maddede bahsi geçen yedi günlük süre hak düşürücü niteliktedir; mahkeme re'sen dikkate alır⁶¹⁵. Bu hâlde, ertelenen tahliye işlemidir.

İİK. md. 97 hükmünde üçüncü kişinin istihkak iddiasına itiraz edilmesi hâlinde dosya kendisine gönderilen icra mahkemesi, incelemeye geçmeden takibin talikine karar verebilir. Ancak bu hâl, esasen malın satışının durdurulmasına karar verilmesi anlamına gelir⁶¹⁶. Yoksa bu şekilde icra takibinin bütün olarak talikine karar verilmez⁶¹⁷.

İİK. md. 276 hükmünde ise, bu şahsın icra dairesine ibraz olunan sözleşme tarihinden önceki bir zamandan beri taşınmazı işgal etmekte bulunduğunu beyan eder ve bu beyanı icra müdürü tarafından mahâllinde yapılacak inceleme doğru olduğu kanısına varırsa icra müdürü, tahliyeyi üç gün erteleyerek bu süre içinde durumu icra mahkemesine bildirir⁶¹⁸. Görüldüğü üzere, burada da ertelenen husus tahliyedir.

⁶¹⁴ UYAR, İİK Şerhi, C. 2, s. 2767.

⁶¹⁵ UYAR, İİK Şerhi, C. 2, s. 2767.

⁶¹⁶ KURU, Elkitabı, s. 550.

⁶¹⁷ KURU, Elkitabı, s. 550.

⁶¹⁸ “ilamsız tahliye «takip dosyasında taraf bulunmayan şikâyetçi üçüncü kişi, kendisine yöneltilmiş infaz işleminden müştekidir. (...) kendisinin takip alacaklısı (kiralayan) ile kira sözleşmesi yaptığını belirten ilama dayanarak kiracı bulunduğunu iddia etmiş olması karşısında, icra memurunun, kiralanan yerde üçüncü bir kişinin bulunması ve işgalde haklı olduğuna dair resmî bir vesika göstermesi sebebi ile İİK’nun 276. maddesi uyarınca tahliyeyi tehir ile merciye keyfiyeti bildirmesi icap ederken bu yolda işlem yapılmaması, üçüncü kişinin şikâyetini haklı hale getirmektedir. (...)” Y. 12. HD., 20.2.1986, 1840/1997 (KURU, İcra ve İflas, C.2, s. 2053).

II. TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN SÜRELERE ETKİSİ

A. Genel Olarak

Genel olarak süre, “*kanun, hâkim veya icra memuru tarafından alacaklıya, borçluya, üçüncü şahsa bir talep, itiraz, şikâyetle bulunması, bir makam veya mercie müracaat etmesi veya dâva açması, bir borcun eda veya ifa edilmesi için verilen veya bir muamelenin daimi veya muvakkaten durması için cari bulunan zaman*” olarak tanımlanmıştır⁶¹⁹. Bu tanım, tatil ve talik süreleri ile icra ve iflas hukukundaki diğer süreleri de kapsayan geniş bir tanımdır. Görüldüğü üzere, icra ve iflas hukukunda bazı süreler takibi tanındığı kişi lehine olan yönde ilerletmek için; bazı süreler ise yine bir kişi/kişiler lehine olmakla birlikte takibi ‘bekletmek, durdurmak’ içindir. Bu sebeple icra ve iflas hukukunda tatil ve talik süreleri ile diğer süreler bir noktada birbirlerine denk gelmekte ve etkilemektedirler.

Bir süreye tatil ve talik zamanlarının etkisi, sürenin bir kısmının ya da tamamının tatil gün ve saatlerine ya da talik zamanlarına denk gelmesi hâlinde sürenin uzayıp uzamaması ile ilgilidir. Bu hâlde iki farklı süreden bahsedilmektedir. Bunlardan ilki çalışmamızın konusunu oluşturan tatil ve talik süreleri, diğeri ise işlemlerin yapılması için öngörülmüş olan -örneğin, ödeme emrine itiraz süresi- sürelerdir.

Bir sürenin tatil veya talik zamanına denk gelmesi hâlinde uzayıp uzamayacağını tartışılabilmesi için; öncelikle tatil ve talik sürelerinin nasıl hesaplanacağı ve değiştirilip değiştirilemeyeceğinin tespit edilmesi; daha sonra bu hesaplama sonucunda tatil veya talik zamanının, kanunen bir işlemin yapılması için öngörülmüş bir süreye denk geldiğinin belirlenmesi hâlinde durumun ne olacağının tartışılması gerekir. Bu sebeple çalışmamızın bu kısmında öncelikle tatil ve talik sürelerinin hesaplanması ve değiştirilmesi, daha sonra tatil ve talik hâllerinin sürelere etkisi açıklanacaktır.

⁶¹⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 91

B. Tatil ve Talik Sürelerinin Hesaplanması ve Değiştirilmesi

Tatil ve talik hâlleri –kural olarak- icra takip işlemlerinin yapılamayacağı, yani *bir muamelenin daimi veya muvakkaten durması için cari bulunan*”⁶²⁰ süreleri ifade etmektedir. İcra ve iflas hukukunda sürelerin hesaplanması genel olarak İİK. md. 19 vd. hükümlerinde düzenlenmektedir. Bu maddelerde yer alan düzenlemeler, tatil ve talik sürelerinin hesaplanması bakımından özel bir düzenleme bulunmadığı takdirde bu süreler için de geçerlidir⁶²¹.

Sürelerin hesaplanması, tatil ve talik süreleri için de ayrı bir önem arz eder. Zira, bu sürelerin başlaması ile alacaklı takip duracak; bitimiyle de alacaklı takibe devam edebilecektir. Sürenin yanlış hesaplanması, –doktrindeki şikâyet yolunun açık olup olmadığına ilişkin tartışmalar bir kenara bırakılırsa- yapılan işleme veya işlemin yapılmasına müsaade edilmemesine karşı muhalefet edilmesine neden olabilir.

İcra ve İflas Kanunda sürelerin işlemeye başlaması ile ilgili genel bir hüküm yoktur⁶²². Sürelerin başlangıçları genellikle Kanunun ilgili gösterilmiştir. Bazı süreler tefhim veya tebliğ, bazı süreler yalnızca tebliğle, bazı süreler karar tarihiyle, bazı süreler ise bir olay ya da muamelenin oluş tarihiyle, bazı sürelerde öğrenme tarihiyle başlar⁶²³. Bazı hâllerde sürelerin ne zaman işlemeye başlayacağı ile maddede bir hüküm olmayabilir. Bu hâlde, sürenin tebliğ ile başlayacağının kabulü gerekir⁶²⁴.

Talik sürelerinden, İİK. md. 52 ve 53 hükümlerinde belirtilen süre vakıa tarihinden itibaren başlar, hatta bu vakıanın gerçekleştiği günü de içine alır. Zira madde metinlerinde “ölüm günü ile beraber üç gün” olarak talik süresinin hesaplanacağı belirtilmiştir. Burada kastedilen vakıa ölümdür. Ayrıca belirtilmediğinden İİK. md. 54, 54/a, 55 hükmünde tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren; İİK. md. 276 hükmünde karar tarihinden itibaren başlar. İİK. md. 179/b

⁶²⁰ OLGAC/KÖYMEN, s. 91.

⁶²¹ Akyazan, konkordato için verilen sürenin tabi olduğu hükümleri açıklarken; bu sürenin hesabında da sürelerin hesabına dair genel kuralların uygulanacağını belirtmiştir (AKYAZAN, s. 63). Aynı husus, -özel hüküm bulunmadığı takdirde- tüm tatil ve talik süreleri ile talik hâllerine benzer durumlarda da geçerli olabilir.

⁶²² KURU, Baki, *İcra ve İflâs Hukukunda Müddetler (Süreler)*, KURU, Baki, Makaleler, İstanbul 2006, s. 488 (Yazarın açıklaması: Bu makale 1972 yılında yazılmıştır; bkz: Prof. Dr. Hüseyin Cahit Oğuzoğlu’na Armağan, Ankara 1972, s. 621-638) (Kısaca: Süreler).

⁶²³ Kuru, sürelerin işlemeye başlaması bakımından beş seçenekten bahsetmiştir. Bunlar: öğrenme, tebliğ, tefhim, ilân ve son olarak çeşitli ihtimallerin bir araya gelmesi ile işlemeye başlayan müddetlerdir (KURU, Süreler, s. 489, 490).

⁶²⁴ KURU, Süreler, s. 490.

iflasın ertelenmesi de tartışmalı olmakla beraber karar tarihinden itibaren başlar. Nitekim İİK. md. 193 hükmünde de takiplerin durması bakımından kararın verildiği tarih esas alınmıştır.

Gün olarak tayin olunan müddetlerde ilk gün hesaba katılmaz. Dolayısıyla örneğin, borçlunun askerlik hizmetinde olması sebebiyle kendisine temsilci tayin etmesi için süre verilmiş olsa bu sürenin hesabında ilk gün hesaplamada dikkate alınmaz. Ancak kanunî talik hâllerinden borçlunun veya borçlunun yakınlarından birinin ölümü hâlinde hesaplanacak sürede borçlunun ölüm günü dahil edilerek sürenin tespit edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Tespit edilmesi gereken bir husus, borçlunun ölümü hâlinde -mirasçılarının mirası derhal ret veya kabul etmeyeceği varsayımında- söz konusu olabilecek üç aylık mirası ret süresinin üç günlük talik süresini içinde mi alacağı yoksa bu üç günün bitiminden itibaren mi hesaplanacağıdır. Bu konuda net bir açıklama olmamasına rağmen; Kanunun ifadesinden dolayı olarak bir sonuca varmak mümkündür. İİK. m.53/I hükmünde terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün içinde takip geri bırakılacağı; mirasçının mirası kabul veya reddetmemiş olması ihtimalinde, bu hususta mirası ret için belirlenmiş olan süreler geçinceye kadar takip geri bırakılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, bu hâlde farklı durumlar ortaya çıkabilecektir. MK. md 606/II hükmüne bakıldığında mirasın reddi için öngörülen üç aylık sürenin, yasal mirasçılar için -mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe- mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri tarihten itibaren; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için ise mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacağı belirtilmektedir. Bu hâlde ret süresi mirasçılar için mirasçı olduklarını öğrendikleri tarihten itibaren başlayacağından bu sürenin başlangıcı 3 günlük sürenin her hangi bir noktasına denk gelebilir. Görüldüğü üzere, her somut olaya göre ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekir. Zira, mirasçılar mirasbırakanın ölümünü daha sonraki bir tarihte de öğrenmiş olabilirler. Dolayısıyla, kural olarak üç aylık talik süresi -ölüm günü dahil- üç günlük talik süresini içine alsada, somut olaya göre bu durum farklılık gösterebilir; üç aylık talik süresi bir başka tarihte de işlemeye başlayabilir. Bahsi geçen üç aylık süre, olağan şartlarda kanunen tanınan bir süredir ki bu talik süresinin üç ayı geçebileceği yukarıda açıklanmış idi.

Yukarıda belirtildiği üzere, yalnızca ölüm sonucunu doğuran ölüm karinesi, birlikte ölüm karinesi ve gaiplik hâli gibi durumlar da söz konusudur. Bu hâllerde sürelerin nasıl hesaplanacağını da açıklığa kavuşturulması gerekir. Ret süresi, mirasçıların mirasçı olduklarını öğrendikleri tarihten itibaren işleyeceğinden yola çıkılarak bu hâlde, gaiplik kararının kesinleştiği tarihten itibaren başlamalıdır.

Ay veya sene olarak tayin olunan müddetler ayın veya senenin kaçınıcı günü işlemeye başlamış ise, biteceği ay veya senenin aynı gününde ve müddetin biteceği ayın sonunda, böyle bir gün yoksa ayın son gününde biter (İİK. md.19/II). Bu maddenin uygulaması daha çok iflasın ertelenmesi gibi ay olarak tayin edilen süreler için olacaktır.

Bir sürenin sonuncu günü resmi bir tatil veya talik gününe rastlarsa, süre tatili veya talik zamanını takip eden günde biter. Bu halde süre, son günün tatil saatinde bitmiş sayılır. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00'a kadar tamamlanması zorunludur. Fizikî ortamda yapılan işlemlerde süre mesai saati sonunda biter (İİK. md. 8/V; İİK. yön. md. 16/son iki fıkra).

Tatil ve talik sürelerinin doğru hesaplanmasında tüm ilgililerin menfaati vardır. Bu kapsamda sürelerin yanlış hesaplanması hâli bile bir işlem sayılması gerekir ve ilgililer bu işleme karşı olarak şikâyet yoluna başvurabilir.

Tarafların kendi aralarında anlaşarak süreleri değiştirmesi mümkün olabilir? İcra dairesinin tayin edeceği süreleri değiştirmesi mümkün müdür? Esasen her iki durumda da sorulan sürelerin kesinliği ve sözleşme özgürlüğüdür. Sürelerin kesinliği daha çok ilgililer için konulmuş sürelerde söz konusu olur. Buna karşın icra ve iflas organları için konulmuş süreler kesin değildir⁶²⁵. İcra hukuku hem kamu hukuku hem de özel hukuk niteliklerini taşıdığından borçlar hukukundaki anlamda bir sözleşme özgürlüğü söz konusu olmayıp, sözleşme özgürlüğü kamu hukuku kuralları yönünden kısıtlanmıştır⁶²⁶. Zira, süreler kamu düzenindendir⁶²⁷. İcra ve iflas hukukunda sürelerin, kanunen tayin edilmesi mümkün olduğu gibi, icra dairelerince yahut

⁶²⁵ KURU, Süreler, s. 490, dn. 27; UYAR, Süreler s. 255.

⁶²⁶ BERKİN, Rehber-I, s. 15; İcra hukukunda sözleşme özgürlüğü ve sınırları için bkz. AŞIK, İbrahim, İcra Sözleşmeleri, Ankara 2006, s. 12 vd.

⁶²⁷ UYAR, Süreler, s. 259.

hakimler tarafından da tayin edilmesi de mümkündür. İster Kanunen isterse icra müdürleri tarafından belirlenmiş olsun, tarafların anlaşmasıyla süreler değiştirilemez⁶²⁸. Zira İİK. md. 20 hükmünde⁶²⁹ süreleri değiştiren mukaveleler geçerli olmayacağı ifade edilmiştir. Böyle bir sözleşme yapılmış ise, bu sözleşmenin icra organlarınca dikkate alınmaması gerektiği gibi⁶³⁰; taraflar da bu sözleşme ile bağlı değildir.

Geçerliliği tartışılabilir olmakla birlikte; tatil ve talik hâllerine (daha doğrusu talik hâllerinin) ilişkin sürelerin değiştirilmesi sürenin kısaltılması şeklinde olabileceği gibi, sürenin uzatılması şeklinde de olabilir. Doktrinde, icra sözleşmeleri bu bakımdan icrayı daraltan (veya engelleyen) sözleşmeler ve icrayı genişleten sözleşmeler olarak ayrılarak incelenmiştir⁶³¹.

Tarafların süreleri değiştirmesi hususunda çeşitli ihtimaller söz konusu olabilir. İlk olarak borçlunun süreden istifade hakkından tamamen vazgeçebilir. Zira, bir sürenin geçmesinden yararlanma hakkı olan borçlunun bu hakkından vazgeçmesinin mümkün olduğu Kanunda belirtilmiştir (İİK. md. 20)⁶³². Alacaklı ve borçlu bir sürenin kısaltılması yönünde anlaşmış olabilirler. Bu icrayı genişleten bir tür sözleşme olur⁶³³. Örneğin, borçlu ve alacaklı borçlunun yakınlarından birinin ölümü hâlinde söz konusu olan 3 günlük talik süresinin 2 güne indirilmesi yönünde anlaşmış olabilir. Bu durumda İİK. md. 20, c.2 hükmünden hareketle, sürenin kısaltılmasının borçlunun lehine olan sürenin işlemesinden vazgeçmesi anlamına gelip gelmeyeceğinin tartışılması gerekir. Borçlunun süreden vazgeçmesi için tek taraflı beyanı yeterlidir. Dolayısıyla burada borçlunun beyanının niteliği itibarıyla feragat olduğu söylenebilir. Ancak bir süreden yararlanma hakkına sahip olan bir kimsenin sürenin işlemeye başlamasından sonra süreden geçerli olarak vazgeçebileceğini kabul etmek gerekir. Başka bir ifadeyle, işlemeye başlamayan bir süreden peşinen vazgeçmenin geçerli olmayacağının kabulü gerekir. Örneğin, genel haciz yolu ile ilamsız takipte söz konusu olan 7 günlük itiraz süresinden borçlu ancak sürenin

⁶²⁸ ANSAY, s. 37; BERKİN, Rehber-I, s. 15; ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 27.

⁶²⁹ İİK. md. 20 hükmünün İsviçre İİK.'nda karşılığı olan hükme ilişkin açıklamalar için bkz. KILIÇOĞLU, Evren, İcra Sözleşmeleri, İstanbul 2005, s. 148, 149.

⁶³⁰ KURU, Süreler, s. 491; AŞIK, s. 127, 128.

⁶³¹ AŞIK, s. 92 vd.; KILIÇOĞLU, s. 69 vd.

⁶³² Belirtmek gerekir ki, yalnızca borçlunun değil, alacaklının da kendi lehine konulmuş sürelerden vazgeçebileceğinin kabulü gerekir (KILIÇOĞLU, s. 150).

⁶³³ İcrayı daraltan sözleşmelerin geçerliliği hususunda bkz. AŞIK, s. 108 vd.; KILIÇOĞLU, s. 126.

işlemeye başlamasından sonra borcu kabul etmesi ile itiraz süresinden vazgeçebilir. Örneğin, kendisine temsilci tayin etmesi için süre verilen borçlunun temsilci tayin etmeyeceğini açıklaması bu şekildedir. Bu hâlde bile bir kimsenin sürenin uygulanmasından vazgeçebilmesi için, söz konusu sürenin kendisi lehine konulmuş olması da gerekir⁶³⁴.

Başka bir ihtimal ise sürelerin uzatılmasıdır. Sürelerin uzatılması icrayı engelleyen sözleşmeler arasındadır⁶³⁵. Borçlu lehine olan bir sürenin uzatılması, alacaklının borçluya borcunu ödemesi için süre vermesi anlamını taşıyorsa bu durumda bu sözleşmeyi geçerli kabul etmek gerekir⁶³⁶. Zira bu durum borçlu bakımından bir talik hâli teşkil eder. Borçlu da alacaklının kendisine süre verdiğini ileri sürerek takibin talikini talep edebilir (İİK. md. 33, 71). Bu kapsamda taraflar arasında, bir mehil sözleşmesi olabileceği gibi taksitle ödeme anlaşması da mümkündür. Hatta, takibi bir süreliğine ancak belirli bir aşamaya kadar getirilebileceği de bir talik benzeri durum yaratabilir ve böyle bir anlaşmada geçerlidir. Örneğin, borcun ödenmemesi hâlinde 4 sene satış istenemeyeceği yönünde bir sözleşme geçerli olur⁶³⁷.

Sürenin tespiti icra müdürün takdirine de bırakılmış olabilir. Bu şekilde icra müdürünce belirlenen sürelerin uygun olmadığı iddiasında olan tarafın şikâyet hakkı vardır⁶³⁸. Bu hâlde, kanunen azamî bir süre sınırı belirtilmiş ise bu sınırı aşmaktır, sürenin icra dairesince hal ve koşullara göre takdiren uzatılabilmesi gerekir⁶³⁹. Örneğin, İİK. md. 54 ve 54/a sürelerinin icra müdürünün takdirince uzatılması mümkündür⁶⁴⁰. Benzer şekilde -Kanunda gösterilen istisnaî hâller dışında- hakim kanunen belirlenmiş olan süreleri uzatması veya kısaltması suretiyle değişiklik yapması söz konusu olamaz⁶⁴¹. Hâkimin belirlediği süreler ise, aksi yönde karar verilmediği sürece değiştirilebilir sürelerdir⁶⁴². Dolayısıyla, hâkim sürenin -kesin

⁶³⁴ UYAR, Süreler, s. 260.

⁶³⁵ Bu tür sözleşmeler için bkz. AŞIK, s. 97 vd; KILIÇOĞLU, s. 105 vd.

⁶³⁶ ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s. 27.

⁶³⁷ UYAR, Süreler, s. 260.

⁶³⁸ ANSAY, s. 37.

⁶³⁹ OLGAC/KÖYMEN, s. 91; KURU, Süreler, s. 491, dn, 29.

⁶⁴⁰ UYAR, Süreler, s. 256.

⁶⁴¹ OLGAC/KÖYMEN, s. 91.

⁶⁴² OLGAC/KÖYMEN, s. 91.

olmasına karar vermemiş olması şartıyla- uzatılmasına yahut kısaltılmasına karar verebilir.

Özetle, tatil ve talik süreleri, borçlu yararına sürelerdir. İki hâlde bu sürelerin değiştirilmesi mümkündür. İİK. md. 20, c.2 hükmü dolayısıyla borçlunun bu sürelerden –peşinen olmaması kaydıyla- kısmen veya tamamen vazgeçmesi mümkün olmalıdır. Benzer şekilde, tatil ve talik sürelerinin uzatılması da alacaklının borçluya süre verdiği anlamı taşıyacağından, bu hâlde de bu sözleşmeyi geçerli kabul etmek gerekir.

C. Tatil Gün ve Saatlerinin Sürelere Etkisi

Tatil gün ve saatlerinde sürelerin işlemesi durmaz. Tatil zamanlarının sürelerin işleyişine etkisi yoktur. Bir sürenin son gününün resmi tatil gününe denk gelmesi hâlinde süre, tatili takip eden günün tatil saatinde sonunda sona erer, yani süre bir gün daha uzatılmış sayılır. Tatil saatlerinde ise durum farklıdır. Zira tatil saatlerinin sürelerinin sürelerin işleyişine bir etkisi yoktur, tüm süreler, son günün tatil saatinde bitmiş sayılır⁶⁴³. Burada uzayan süreyi sona erdiren tatil saatinin başlangıcı, işlemin fizikî ya da elektronik ortamda yapılmasına göre değişir. Taraf veya vekilleri tarafından elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter. Elektronik ortamda yapılacak işlemlerin, ertesi güne sarkmaması açısından saat 00:00'a kadar tamamlanması zorunludur. Fizikî ortamda yapılan işlemlerde süre mesai saati sonunda biter (İİK. md. 8/V; İİK. Yön. md. 16/son iki fıkra).

Adli tatilin İcra ve İflâs Hukukundaki sürelere bir etkisi yoktur⁶⁴⁴. Bu kapsamda, adli tatil zamanında da icra ve iflas daireleri ve icra mahkemeleri iş başındadır⁶⁴⁵. Yani gerek işlemlerin, gerekse işlemlerin bağlı olduğu taleplerin bağlı süreler adli tatilde de işlemeye devam eder⁶⁴⁶. Bu sebeple, adli tatil süresince icra takip işlemleri yapılabilecek olup⁶⁴⁷; son günü adli tatile denk gelen -icra ve iflas

⁶⁴³ KURU, İcra-İflas I, s. 147.

⁶⁴⁴ KURU, Süreler, s. 488.

⁶⁴⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 133, 139.

⁶⁴⁶ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 304.

⁶⁴⁷ BERKİN, Rehber-I, s. 125.

hukukuna göre belirlenen- sürenin HMK. md. 104 uyarınca uzatılması söz konusu olmaz⁶⁴⁸.

D. Talik Hâllerinin Sürelere Etkisi

Talik süresince (İİK. md. 52-55), süreler işlemeye devam eder. Ancak sürenin bitimi bir talik gününe rastlarsa, süre talik hâlinin bitiminden sonra bir gün daha uzatılır (İİK. md.56).

Bilindiği üzere İcra ve İflâs Hukukunda süreler; icra organları için, borçlu için, alacaklı için ve son olarak üçüncü kişiler için konulmuş süreler olmak üzere dörde ayrılır. Doktrinde, son günü talik zamanına denk gelen bir sürenin uzaması için sürelerle ilgili bu bakımdan bir ayırım yapılmıştır. Bir görüşe göre, son günü talik zamanına rastlayan bir sürenin uzayabilmesi için bu sürenin ya borçlu bakımından ya da icra organları bakımından konulmuş bir süre olması gerekir⁶⁴⁹. Bu görüşe göre, İİK. md. 52-55 arasındaki talik hâlleri borçlu lehine kabul edilmiş olup, bunun dışında kalan, yani gerek Kanunun gerekse icra organlarının alacaklı ya da üçüncü kişiler için koymuş oldukları sürelerin md. 56 hükmüne göre uzaması söz konusu olamaz.⁶⁵⁰

Şimdiye kadar yapılan açıklamalar, bir işlemin yapılması için Kanunen öngörülmüş yahut icra organlarınca konulmuş bir sürenin son gününün talik hâline gelmesi ile ilgili idi. Bir talik süresinin son günün veya ondan sonraki günün resmi tatil gününe denk gelmesi hâlinde durumun ne olacağının da incelenmesi gerekir. Örneğin, borçlunun ölümü üzerine mirasçılar mirası derhal kabul etmiş ise, takip üç gün talik olunur. Bir görüş, bu şekilde, üçüncü günün veya ertesi günün bir resmi tatile rastlaması hâlinde, talik süresinin İİK. md.56 hükmüne göre uzamış olacağı yönündedir⁶⁵¹. Duruma farklı bir örnekten yaklaşalım. Bir borçlu hakkında birden fazla talik hâli söz konusu olması hâlinde İİK. md. 19 veya 56'nın uygulanması

⁶⁴⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 133.

⁶⁴⁹ KURU, İcra-İflas I, s.147, dn. 46.

⁶⁵⁰ İsviçre'de sürenin uzayacağı yönündeki görüş için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 77.

⁶⁵¹ KURU, İcra - İflas I, s.147, dn.47. benzer şekilde Akyazan, konkordato süresinin son günü tatile tesadüf ederse, tatilin bitimini takip eden günde sürenin biteceğini; mühletin son günü talik hâline denk gelirse de sürenin yine uzaması gerektiğini belirtmiştir (AKYAZAN, s. 63).

gerekir mi? Örneğin, askerlik hizmetinde olması nedeniyle İİK. md. 54/a hükmünce kendisine temsilci tayin etmesi için süre verilen borçlunun, İİK. md. 52 hükmüne göre taliki gerektirecek yakınlarından birinin ölmesi hâlinde süreler nasıl hesaplanacaktır? Bu hâlde İİK. md. 56 kıyasen uygulanabilir mi? Bu hâlde sürelerin tatil ve talik sürelerinin birbirlerini etkilememesi gerekmektedir. Gerek md. 19 gerekse md. 56 hükmü borçlunun kaçırması hâlinde hak kaybına uğrayacağı süreler için geçerli olmalıdır (örneğin ödeme emrine itiraz süresi). Bu hâlde; bir tatil veya talik süresi, başka bir tatil veya talik süresinin içine denk gelmesi hâlinde uzaması veya birleştirilmesi söz konusu olmayacak, süreler normal seyrinde devam edecektir.

İİK. md. 56 hükmü 538 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce madde başlığı *“Talikin müddetlere göre neticeleri.”* ve madde metni de *“Tatiller ve takip talikleri esnasında müddetlerin cereyanı durmaz, fakat müddetin nihayeti bir tatil veya talik gününe tesadüf ederse müddet tatil yahut talikin hitamından sonra, üç gün daha uzatılır.”* şeklinde idi. Ancak bu durumda hem 19. maddede hem de 56. maddede tatil ifadesinin kullanılmış olması uygulamada sıkıntı yaratmıştır. Zira, yukarıda da görüldüğü üzere, 56. madde eski metni itibariyle sürelerin 3 gün uzayacağını öngörmekte, ayrıca tatil ve talikler için bu durumun geçerli olacağını belirtmekte idi. 19 madde ise sürenin son günü tatile denk gelmesi hâlinde tatili takip eden günde sürenin biteceğini düzenlemekte idi. Bu çelişkili durumun yarattığı sorun, bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı⁶⁵² ile çözülmüş ve hem 19. madde⁶⁵³ hem de 56.

⁶⁵² YİBGK., 24.5.1944 gün ve 38/20 sayılı kararı şu şekildedir: *“Gün olarak tâyin edilen müddetlerde sonuncu gün bir tatile tesadüf ederse müddetin tatili takip eden günde biteceği öteden beri kabul edilmiş ve bu hususta İc. İf. K. nun 19 cu maddesi mesnet tutulmuş iken hükmün esas itti hazı ile son günü tatile rastlayan müddetin tatilin hitamından sonra 3 gün uzatılması lâzım geleceği yeni bir ekseriyet hâsıl olmuş olduğundan bahisle husule gelen işbu mübâyenet ve ihtilâfın tevhibi içtihat yoluyla hâlli lüzumu Temyiz İc. İf. Dairesi reisliğinin 10/10/1942 tarih ve 738 sayılı yazısıyla istenilmesine mebni toplanan tev. iç. heyeti umumiyesinde keyfiyet müzakere edilerek neticede: İc. İf. K. da müddetlerin başlama ve bitme zamanlarını tâyin eden 19 cu maddede müddetin (sonunu günü bir tatile tesadüf ederse tatili takip eden günde biter) diye yazılı olan fıkra ile talikin müddetlere göre neticelerini bildiren 56 cı maddede (müddetin nihayeti bir tatil veya tâlik gününe tesadüf ederse müddet tatil veya talikin hitamından sonra üç gün daha uzatılır) suretinde olan fıkradaki tatil kelimeleri gerçi söz itibariyle birbirinin aynı iseler de kullanıldıkları yerlere göre ayrı ayrı mefhumlara delâlet etmektedirler. Bu kelimenin her iki maddede aynı mâna ve mefhumda kullanılmış olduğunu kabul etmek kanuna aynı konu etrafında birbirine zıt iki kaide ve hükmün konulabileceği neticesini verir ki böyle bir ihtimalin kanun vazınca aslâ düşünilemeyeceği tereddüt olunmaz bir keyfiyettir. Sonra 56 cı maddenin 19 cu madde hükmünü iptal için konulmuş olmasını farzetmekte kanun vazından beklenilmeyen bir mantıksızlık olur. 2739 sayılı kanun ile bayran ve bütün tatil günleri tâyin ve tatad olunmuştur. H. U. M. K. nun 162 ci ve C. M. U. K. nun 40 cı maddelerinde müddetin ve mehlın son günü pazara veya her hangi bir tatile rastlarsa tatilin ertesi günü biteceği yazılı bulunmuştur. Usul kanunlarımız da umumî kaide olarak yer almış olan bu hüküm ve mevzu müvazi olmak üzere İc. K. nun 19 cu maddesinin kabul olunduğunda ve bu suretle İc. K. nun tatbikatına giren*

madde daha sonra 538 sayılı Kanun ile bahsi geçen Karara uygun şekilde değiştirilmiştir. İİK'nun 56. maddesinin değişiklik gerekçesinde de, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 24.5.1944 gün ve 38/20 sayılı kararındaki açıklamalar sebebiyle bu madde tadil edildiği ve 19. madde ile mutabakat temin olunduğu; 19. maddesinin değişiklik gerekçesinde ise 19. madde ile 56. madde arasındaki tereddütler izale edildiği ve maddeler arasındaki ahenk sağlandığı belirtilmiştir⁶⁵⁴.

E. Tatil ve Talik Hâllerine Benzer Durumların Sürelere Etkisi

1. İflasın Ertelenmesinin Sürelere Etkisi

İflasın ertelenmesi süresince, bir takip işlemi ile kesilen zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez (İİK. md. 179/b). Ancak bu hüküm iflasın ertelenmesi nedeniyle duran veya yapılamayan takipler içindir. Başka bir deyişle, istisnaen yürüyeceği kabul edilmiş olan takipler için süreler de işlemeye devam edecektir⁶⁵⁵.

*her türlü müddetlerin son günü 2739 sayılı kanun ile belli tatil rastlarsa tatili takip eden gündü bitmesinin istendiğinde hiç şüphe edilemez. İc. K. nunda yazılı bütün müddetler icra işlerinde çabukluk temini için asıllarına göre oldukça kısaltılarak tâyin edilmiş iken usul kanunlarının kabul ettiği kaidelere aykırı olarak son günü pazara rastlayan müddetin üç gün daha uzatılmasının ciddi bir lüzum ve zarurete istinat etmiyeceği gibi bu yolda bir tesir de kanunun maksadına uymaz. Sözü geçen İc. K. nun maddelerinin İsviçre İc. ve İF. K. daki asıllarıyla yapılan mukayeselerinde dahil 19 cu maddedeki tatil kelimesiyle Pazar gününün ve kanun ile tâyin olunmuş diğer bayram günlerinin ifade ve kastedildiği ve 56 cı maddemizin aslı olan İs. K. nun 63 cü maddesinin (Takip Tatilleri) kelimesinin de kanunî bayram günlerinden başka ve ayrı olan dinî bayram günlerini müfit olduğu görülmüş ve aslına göre dinî bayram günlerini kasteden takip tatilleri kelimesinin kanunumuza sadece tatil kelimesiyle nakledildiği anlaşılmıştır. 56 cı maddedeki tatil kelimesinin delâlet ettiği hakikî mefhum bu suretle belli olunca 19 cu maddenin yukarıda beyan olunan ile kendiliğinden anlaşılır bir hale alır. Beyan olunan bu mütalâa mebni son günü 2739 sayılı kanunda bildirilen tatillere rastlayan müddetlerin İc. K. nun 19 cu maddesi mucibince tatili takip eden günde biteceğine ve kanunî olmıyan bir tatil düşünülmemiş ve bu kabil günler için ayrıca hüküm konmamış olduğu cihetle son günü icra takibinin taliki zamanlarına tesadüf eden müddetlerin ve 56 cı madde talikin hitamından sonra üç gün daha uzatılması icap edeceğine 24 Mayıs 1944 tarihinde reylerin üçte ikisini geçen çoğunluğu ile karar verildi.” (Karar metni ve 56. maddenin 538 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hâlinde bu karara ilişkin görüş ve açıklamalar için bkz. BELGESAY, M. Reşit, **Sonu Tatil Gününe Tesadüf Eden İcra Takip Müddetlerinin Uzatılması**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. X, S. 1-2, İstanbul 1944, s. 880-883).*

⁶⁵³ 538 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hâli ile 19. madde şu şekilde idi:

“Gün olarak tâyin olunan müddetlerde ilk gün hesaba katılmaz.

Ay veya sene olarak tâyin olunan müddetler ayın veya senenin kaçınıcı günü işlemeğe başlamış ise biteceği ay veya senenin aynı gününde ve müddetin biteceği ayın sonunda böyle bir gün yoksa ayın son gününde, sonuncu gün bir tatile tesadüf ederse tatili takip eden günde biter.

Müddet son günün akşamı tatil saatinde bitmiş sayılır.”

⁶⁵⁴ Madde gerekçeleri için bkz. 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bazı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/280), Dönem: 1, Toplantı: 2, Millet Meclisi S. Sayısı 461, s. 4-5.

⁶⁵⁵ ÖZTEK, s.116; ÖZTEK, Makale, s, 67; ERMENEK, s. 373.

Benzer şekilde, İİK. md. 278-284 hükümlerinde yer alan sürelerin iflasın ertelenmesi süresi süresinin sonuna kadar uzadığının kabul edilmesi gerekir⁶⁵⁶.

2. Borçluya Konkordato İçin Süre (Mühlet) Verilmesinin Sürelere Etkisi

Konkordato mühleti içerisinde bir takip işlemi ile kesilen zamanaşımı ve hak düşürücü süreler de durur. Zira bu husus, İİK. md. 289 hükmünde “bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetler işlemez” şeklinde belirtilmiştir. Burada kastedilen icra takip işlemleri olduğuna göre, takip talebi ile zamanaşımın kesilmesi söz konusu olabilecek midir? Bu durumun kabulü kurumun amacı ile bağdaşmayacağından olumsuz yanıt verilmesi gerekir.

Zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez ise de, haciz ve satış isteme süreleri devam eder. Zira konkordato için verilen süre içerisinde haciz ve satış istenmesi –taleplerin icra takip işlemi olmaması dolayısıyla- mümkün olup, yasak kapsamında olan husus bunlara ilişkin talepler değil, bizzat satış ve haciz işlemleridir⁶⁵⁷.

3. Olağanüstü (Fevkalade) Hâllerde Borçluya Süre (Mühlet) Verilmesi ve İcra Takiplerinin Tatil Edilmesinin Sürelere Etkisi

Olağanüstü hâllerde borçluya süre verilmesinin sözkonusu olduğunda takiplerin haciz veya depo emrine kadar devam edebileceği yukarıda ifade edilmişti⁶⁵⁸. Maddenin değişiklikten önceki halinde bir takip işlemi ile kesilen zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin duracağı; 206 ıncı maddede ikinci ve üçüncü sıra alacaklılar lehinde konulmuş senelik ve 278 ve 279 uncu maddelerde yazılan iki ve bir senelik sürelerin, olağanüstü süre devamınca uzatılacağı; rehinle temin edilmiş alacakların faizleri için rehin hakkı da yine olağanüstü süre devamınca uzatılacağı belirtilmişti⁶⁵⁹.

⁶⁵⁶ ÖZTEK, s.116; PEKCANITEZ, Erteleme, s. 350.

⁶⁵⁷ KURU, Elkitabı, s. 1463.

⁶⁵⁸ Bkz. yuk. s. 139 vd.

⁶⁵⁹ Bkz. YILMAZ, s. 169; KİRAZ, Mühlet ve Tatil, s. 11.

Madde değişikliği sonrasında ise, olağanüstü süre içinde hiçbir takip işleminin yapılamayacağına ilişkin ifade, takiplerin haciz veya depo emrine kadar devam edebileceği şeklinde değiştiği için farklı bir inceleme yapmak gerekir. Maddede olağanüstü hallerde verilen süre içinde İİK. md. 106, 150/e, 156, 206, 278, 279 ve 280 hükümlerinde öngörülen süreler uzatılacağı belirtilmiştir. Aynı kural, aynı teminatlarda, taşınmaz rehni ile temin edilmiş alacakların faizleri için de geçerlidir. Görüldüğü üzere, haciz talebi için söz konusu olan sürenin uzamasından bahsedilmemiştir. Dolayısıyla, maddenin konuluş amacı bakımından uygunluğu tartişılabilirse de, Kanunun lafzından hareket edilirse, alacaklının süresi içinde haciz talep etmesi gerekecektir.

Benzer şekilde, madde metninde zamanaşımı ve hak düşürücü süreler konusunda da açıklama yapılmamıştır. Bu halde takiplerin bulunduğu aşama bakımından bir ayırım yapılmasında fayda vardır. Takipler haciz veya depo emri aşamasına kadar zaten gelmiş ise, bu halde zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerinde işlememesi gerekir. Ancak, -örneğin, alacaklı henüz takip talebinde bulunmuş ise- takip haciz veya depo emri aşamasına kadar gelmemiş ise, bu halde bu aşamaya gelene kadar zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin işlemesi gerekir. Zira, alacaklının alacağını tahsil için yapmasına kanunen müsaade edilmiş işlemler henüz tamamlanmamıştır.

Olağanüstü hâllerde tatil zamanlarında ise, takipler olduğu aşamada duracağından, tatil süresi içerisinde bir takip işlemi ile kesilen zamanaşımı ve hak düşürücü süreler de durması gerekir⁶⁶⁰.

4. Sermaye şirketleri İle Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Talik Hâllerinin Sürelere Etkisi

Muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olan veya mevcut ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmeyen ya da bu hâllerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma yoluna başvurması hâlinde, bu

⁶⁶⁰ YILMAZ, s. 182; KİRAZ, Mühlet ve Tatil, s. 13; KURU, İcra – İflas I, s.148; KURU, İcra ve İflas-IV, s. 3927; KURU, Elkitabı, s. 1583.

başvurusu ile başvuru hakkındaki nihai kararın verilmesine kadar olan geçecek olan **ara dönemde**, bir takip muamelesiyle kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren süreler işlemez (İİK. md. 309/ö).

5. İflas Kararının Sürelere Etkisi

İflas kararıyla, başka bir ifade ile iflasın açılması ile birlikte hukuk davaları, kural olarak, ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonraya kadar durur. İşte iflasın açılmasından ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonraya kadar olan dönem içerisinde zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez (İİK. md. 194/II). Ancak belirtmek gerekir ki, süreler kesilmemekte; durmakta olduğundan belirtilen sürenin sonunda kaldığı yerden işlemeye devam edecektir⁶⁶¹. Ayrıca, Yargıtay'ın bir kararına göre, “*Takibin (m. 193’e göre) durduğu aşamada m.106’daki satış istemem süreleri işlemez*”⁶⁶².

6. Borcun Taksitle Ödenmesi Anlaşmasının Sürelere Etkisi

İİK. md. 111 anlamında borçlu ile alacaklının borcun taksitlendirilmesi için icra dairesinde yapacakları sözleşme veya sözleşmelerin devamı süresince 106 ve 150/e maddelerindeki süreler işlemez. Ancak bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresinin on yılı aşması hâlinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar. Taksitlerden biri zamanında verilmezse icra muamelesi ve süreler kaldığı yerden devam eder.

Ayrıca, borçlu ile alacaklının icra dairesinde yaptıkları borcun taksitlendirmesine ilişkin sözleşmenin devamı süresince zamanaşımı durur (İİK. md. 111; BK. md. 153/6 kıyasen)⁶⁶³.

⁶⁶¹ KURU, Elkitabı, s. 1229.

⁶⁶² Y. 19. HD., T. 2.3.2006, 1001/2068 (KURU, Elkitabı, s. 1223, dn. 11).

⁶⁶³ “(...) borçluya borcu ödemesi konusunda süre verilmiş olduğundan ödeme taahhüdü süresince zamanaşımı işlemez.” Y. 12. HD., T. 25.1.2005, 24105/947 (KURU, Elkitabı, s. 612, dn. 16)

7. İcranın Geri Bırakılmasının yahut Takibin İptal veya Talikinin Sürelere Etkisi

İİK. md. 71/I anlamında talik hâlinin Kanunun tayin ettiği sürelere etkisi yoktur⁶⁶⁴. Başka bir ifadeyle, süreler işlemeye devam eder. Örneğin, haciz veya satış isteme sürenin talik kararıyla birlikte durması söz konusu olmayacağı gibi, bu sürelerin kesilip yeniden işlemeye başlaması da mümkün olmayacaktır. Aynı durumun ilamlı icra takipleri için kabulü gerekir.

8. İtiraz ve Gecikmiş İtirazın Sürelere Etkisi

Gecikmiş itirazda bulunan borçlunun mazeretinin kabulü hâlinde, süresinde yapılmış normal bir itiraz gibi sonuç doğurur. Bu hâlde, itirazın veya gecikmiş itirazın sürelerin işleyişine bir etkisi söz konusu olmayacaktır. Zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemeye devam eder.

9. Takibin Taliki Sonucunu Doğurabilecek Diğer Durumların Sürelere Etkisi

İİK. md. 29/II, 97/I ve 276 hükümlerinde söz konusu olan erteleme benzeri durumlar, yalnızca bazı icra takiplerine yönelik olmaktadır. Örneğin, İİK. md. 97 satışı engellerken; İİK. md. 29 ve 276 hükümleri tahliyeyi engellemektedir. Bu sebeple, takibin tümü hakkında talik söz konusu olmadığından bu maddelerin uygulanmasının sürelere etkisi olmadığı kabulü gerekir.

III. TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN TAKİP ARKADAŞLARINA ETKİSİ

Bir takipte birden fazla borçlunun yer alması mümkündür. Bu hâlde, borçlular ya ihtiyarî takip arkadaşı ya da mecburî takip arkadaşı konumunda olurlar.

⁶⁶⁴ KURU, İcra-İflas I, s. 461; BORAN GÜNEYSU, İptal ve Tâlik, s. 91; KURU, Elkitabı, s. 345.

Borçluların müteselsilen sorumlu oldukları bir borç söz konusu olduğu hâllerde borçlular için o takip bakımından ihtiyarî takip arkadaşlığı doğar. Örneğin, mirasbırakanın para borçlarından takip arkadaşları müteselsilen sorumludur. Benzer şekilde, aynı sözleşme gereği bir para borcundan müteselsilen sorumlu olanlar da ihtiyarî takip arkadaşı konumunda olurlar. Mecburî takip arkadaşlığı ise, borçlulara karşı birlikte hareket etmeyi ve borçluların da alacaklıya karşı birlikte hareket etmelerini zorunlu kılar. Örneğin, mirasbırakanın hakkında (terekenin taksim edilmediği durumda terekeye dahil olan) bir taşınırın teslimi için ilamlı icra takibi mevcut ise veya kira sözleşmesine dayalı bir ilamsız tahliye takibi söz konusu ise durum böyledir. Esasen tatil halleri için takip arkadaşlarının ihtiyari ya da mecburi nitelik taşımasının bir önemi yoktur. Zira tatil halleri bütün borçluları kapsayıcı bir etkiye sahiptir ve borçluların bu etkiden yararlanmaları için takip arkadaşı bile olmalarına gerek yoktur.

İhtiyarî takip arkadaşlığı söz konusu olduğunda, bu kişiler için tek bir takip talebi dolduruluyor olsa da; ayrı ayrı ödeme emri gönderilir ve takip arkadaşlarının birlikte hareket etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Örneğin, ihtiyarî takip arkadaşlarından birisi ödeme emrine itiraz etmez ise, takip yalnızca ödeme emrine itiraz etmeyen borçlu bakımından kesinleşir⁶⁶⁵. İhtiyarî takip arkadaşlarından birisi hakkında bir talik sebebi doğması hâlinde, bu durumdan yalnızca hakkında talik sebebi doğmuş olan borçlu yararlanır, diğer takip arkadaşlarına karşı takibe devam edilir⁶⁶⁶.

Mecburi takip arkadaşlığında, bu kişilere karşı alacaklının birlikte hareket etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu hâllerde, her ne kadar talik kurumunun amacı ile bağdaşmıyor olsa da, biri hakkında söz konusu olan talik hâlinde diğerinin de yararlanması kabul edilmelidir.

⁶⁶⁵ KURU, İcra-İflas I, s.166.

⁶⁶⁶ Bu husus, iflâsın ertelenmesi kurumu dolayısıyla tartışılmış ve iflâsın ertelenmesi kararının yalnızca borçlu bakımından etkili olduğunu, bu karara rağmen müşterek borçlular ve müteselsil kefiller ile adi kefillere karşı da takip yapılabileceğini belirtilmiştir (ERMENEK, s. 353; YÜKSEL, s. 113); “- İflasın ertelenmesi kararının etkileri İİK.nun 179/b maddesinde düzenlenmiştir. Erteleme talebinde bulunan lehine müteselsil kefil olanların erteleme kararı sonucu verilen takip yasağından faydalanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmadığından erteleme talebi müteselsil kefiller yönünden geçerli değildir. Mahkemece bu yönün gözetilmemesi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.” Y.19. HD., T. 17.3.2005, E. 2004/11750, K. 2005/2789(Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 10.08.2013).

IV. TATİL VE TALİK HÂLLERİNİN KAMU HUKUKUNDAN DOĞAN ALACAKLAR BAKIMINDAN ETKİSİ

Kamu alacakları bakımından yapılan takiplerde, güneş battıktan doğuncaya kadar ve tatil günlerinde haciz yapılamaz. Tatil günlerinde veya geceleri çalışılan yerlerde yapılacak hasılat haczi ile borçlunun mal kaçırdığının anlaşıldığı haller bu hükümden müstesnadır (6183 s. K. md.78/IV).

Kamu alacakları bakımından borçlunun ölümü halinde, mirası reddetmemiş mirasçılar hakkında da 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Borçlunun ölümünden evvel başlamış olan işlemlere devam olunur. Terekenin bir mahkeme veya iflas dairesi tarafından tasfiyesini gerektiren haller bu hükmün dışındadır. Mirasın tutulan defter gereğince kabulü halinde, mirasçı, deftere kaydedilmemiş olsa dahi kamu alacağından mirastan kendisine düşen miktar ile mesuldür. Defter tutma işleminin devamı süresince satış yapılamaz (6183 sayılı Kanun md. 7). Borçlunun ölümü halinde terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün için takip geri bırakılır. Üç günün bitiminde terekenin borçları için takibata devam olunur. Mirasçılar, mirası kabul veya ret etmemişlerse bu hususta Medeni Kanundaki belirli süreler geçinceye kadar takip geri bırakılır. Karısı yahut kocası, kan ve sıhriyet itibariyle alt veya üst soyundan birisi ölen borçlu hakkındaki takip ölüm günü ile beraber üç gün için geri bırakılır (6183 sayılı Kanun md. 50).

Konkordato için verilen süre içerisinde, hiçbir icra takip işlemi yapılamayacağı gibi, istisnai hâller dışında 6183 s. K.'a göre yapılan takipler de dahil olmak üzere borçluya karşı hiçbir takip yapılamaz ve daha önce başlamış olan takipler durur. İflasın ertelenmesi kararı üzerine, borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz⁶⁶⁷. Bunun dışında, iflasın açılmasıyla duran takipler arasında 6183 sayılı kanuna göre tahsil dairelerince yapılan takipler de vardır⁶⁶⁸.

⁶⁶⁷ “İİK.nun 179/b maddesine göre erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. Mahkemece SSK ve Vergi Dairesi takip imkanı tanınması anılan yasa hükmüne aykırıdır. Borçlunun bu yönde temyizi yoksa da takip imkanından hükmü temyiz eden alacaklıların zarar görme ihtimali bulunduğuundan hükmün bozulması gerekmiştir.” Y. 19. HD., T. 17.3.2005, E. 2004/11750, K. 2005/2789 (ÖZTEK, s. 90).

⁶⁶⁸ OLGAÇ, C.II , 1324.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TATİL VE TALİK HÂLLERİNDE YAPILABİLECEK İŞLEMLER ve KANUN YOLU

I. TATİL VE TALİK HÂLLERİNDE YAPILABİLECEK İŞLEMLER

A. Genel Olarak

Tatil ve talik zamanları, esasen icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini ifade eder. Ancak bazen gerek kanunen gerekse işlemin niteliği gereği bu kurala bazı istisnalar tanınmıştır. Bu kapsamda haciz tatil günlerinde; hasılat haciz gece vakti çalışan iş yerlerinde, gündüz başlamış olan işleme gece vakti de devam edilebilmesi icra takip işlemi niteliğinde de olsa kanunen istisna tanınmıştır. Bunun yanı sıra kanunen istisna tanınmamış olsa da borçlunun rızası söz konusu ise icra takip işleminin yapılması mümkün olacaktır. Ayrıca, Kanunda belirtilmemiş olsa da icra takip işlemi bildirmeyen tebligatların yapılması mümkün olduğu gibi, muhafaza tedbirleri de tatil ve taliklerde alınması mümkün olacaktır.

B. Haciz

1. Genel Olarak

Haciz, gece vakti dışında kalan tatil zamanlarında haciz yapılmasına müsaade edilen bir icra takip işlemidir⁶⁶⁹. Bu kapsamda, haczin mesai saatleri içinde veya dışında yapılmasının bir önemi yoktur⁶⁷⁰. Gece vakti sona erdikten sonra ancak henüz mesainin başlamadığı bir zaman diliminde yahut öğle arasına denk gelen vakitte haciz işleminin yapılmasında bir engel bulunmamaktadır. Gece vakti olsa bile yine de haciz işleminin yapılması bazı durumlarda kabul edilmiştir. Bunlar, gece vakti çalışılan bir

⁶⁶⁹ Belirtmek gerekir ki, “tatil” kavramı ile kastedilen İİK. md. 19 ve 51 hükümleri anlamında tatildir. Adli tatil zamanlarında haciz işleminin yapılmasına bir engel yoktur. (Bkz. yuk. s. 12)

⁶⁷⁰ MUŞUL, C. I, s. 475.

işyerinde hasılat haczi yapılması, borçlunun mal kaçırması ve haciz işlemine gündüz vakti başlanmış olmasıdır⁶⁷¹.

Talik hâlleri de icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zamanlardan olduğundan, kural olarak haciz işleminin gerçekleştirilmesi gerçekleştirilemeyecektir. Ancak borçlunun mal kaçırdığı durumlarda talik hâllerinde de haciz yapılabileceği Kanunda belirtilmiştir.

2. Tatil Saatlerinde Hasılat Haczi

a. Genel Olarak

Tatil saatlerinde kural olarak hiçbir takip işlemi yapılamazken; md. 51'e gece vakti iş görülen yerlerde hasılat (gelir, ürün) haczinin yapılabileceği belirtilmiştir. Bu ifadeden yola çıkılırsa, Kanunun aradığı şartlar şu şekilde sıralanabilir:

- Öncelikle mevcut bir icra takibinde haciz aşamasına gelinmiş olmalı yahut ihtiyati haciz kararının icrası için gerekli koşullar oluşmalıdır.
- Haciz işlemini engelleyecek şekilde bir talik hâli mevcut olmamalıdır.
- Haciz işleminin gerçekleştirileceği iş yerinin gece vakti faaliyet gösteren bir işyeri olması gerekir.
- Haciz hasılatla ilişkin olmalıdır.

Kanunda bu istisna, gece vakti iş gören yerlerde **tatil saatlerinde** hasılat haczi yapılabilmesi için öngörülmüştür. Gece iş görülüyor olsa bile, genel kural doğrultusunda ve alacaklının haciz talep hakkı doğmuş olması koşuluyla, bu iş yerlerinde gündüz vakti haciz yapılması her zaman mümkündür. Başka bir deyişle, gece vakti faal olması bir iş yeri için gündüz vakti haciz veya başka bir icra takip işleminin yapılmasına engel oluşturmaz. Üstelik bu son hâlde yapılacak haciz işlemi

⁶⁷¹ Aşağıda öncelikle gece vakti iş gören yerlerde hasılat haczi, tatil günlerinde haciz ve borçlunun mal kaçırması hâlinde haciz konuları işlenecek; gündüz başlamış işleme gece devam edilmesine ilişkin istisnai hal ise, bu hâlde yapılabilecek işlemler –her ne kadar haciz bu işlemlerden bir olsa da- daha kapsamlı olduğundan, ayrı başlık altında incelenecektir (Bkz. a. s. 180 vd.).

yalnızca hasılat haczi ile de sınırlı olmayacaktır. Gündüz iş yapılmaması o iş yeri için tatil anlamına gelmeyecek ve bu hâlde borçlunun -hasılat haczi gibi bir sınırlamaya tabî olmaksızın- haciz yapılabilecektir. Benzer şekilde, gece vakti iş gören bir yerde gündüz mesai saatleri içerisinde haciz yapıldığında, haciz işlemi tamamlanamamış olması hâlinde, gündüz başlayan haciz işlemine gece vakti de devam edilebilecek ve bu hâlde yine hasılat haczi ile sınırlı olmaksızın borçlunun alacağı karşılamaya yeterli ölçüde haczi kabil tüm mal varlığının haczedilmesi mümkün olacaktır.

Belirtmek gerekir ki, bu hüküm ile istisna tutulan icra takip işlemi hacizdir, gece vakti iş görüyor olsa bile bu yerde başka bir icra takip işlemi yapılması mümkün değildir. Örneğin, -borçlunun rıza gösterdiği hâller dışında- ödeme emri tebliği söz konusu olmaz.

b. Gece Vakti Hasılat Haczinin Yapılması için Gerekli Koşullar

aa. Haciz İsteme Yetkisinin Mevcudiyeti

Kanunun md. 51/I hükmüyle, gece vakti yapılmasına müsaade ettiği icra takip işlemi hacizdir. Dolayısıyla diğer şartlar incelenmeden önce, söz konusu takipte haciz işleminin yapılabilmesi için gerekli şartların oluşup oluşmadığının incelenmesi gerekir. Zira, İİK. md. 51/I hükmünde aranan tüm diğer şartlar mevcut olsa da takipte alacaklının haciz talep etme hakkı henüz gelmemiş ise, yani takip henüz kesinleşmemiş ise, haciz yapılması söz konusu olamaz. Bir işyerinin gece vakti faaliyet göstermesi, yapılması planlanan haciz işlemi hasılatla ilişkin olsa bile, bu durum alacaklıya haciz isteme yetkisi vermez. Bu hâlde şartları varsa ihtiyati haciz yapılması düşünülebilir. Eğer şartları oluşmadığı hâlde, gece vakti haciz işlemi yapılmış ise, yapılan bu işlem için şikâyet yoluna başvurmak mümkün olacaktır. Ancak bu hâlde, şikâyet sebebi gece vakti işlemin yapılması değil, koşulları oluşmadan haciz işleminin yapılmasıdır.

Madde kapsamında anlaşılması gereken fiili hacizdir. Gece gerçekleştirilen haciz işlemi, haciz işleminin tüm genel şartlarını taşır. Dolayısıyla, alacaklının talebinin arandığı hâllerde, gece vakti haciz yapılabilmesi için alacaklının haciz talebinin mevcudiyeti şarttır. Bu kapsamda, İİK. md. 78 vd. hükümlerine göre

gerçekleştirilen haciz için talep şartı aranması gerekirken, İİK. md. 139 gereğince yapılacak hacizlerde alacaklının talebi aranmayacaktır. Dolayısıyla, Kanunda bu yönde bir açıklama olmasa da haciz kavramını haciz türlerinin tümünü kapsadığının kabulü gerekir.

Kesin haciz yapılabileceği gibi, gerçekleştirilen işlem ihtiyati haciz de olabilir. Zira ihtiyati haciz de bazı özel şartları olsa da netice itibariyle hacizdir. Rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmiş bir para borcunun alacaklısının, borçlunun mal ve haklarını ihtiyaten haczettirebileceği İİK. md. 257/I hükmünde düzenlenmiştir. Benzer şekilde vadesi gelmemiş borçtan dolayı da alacaklının borçlunun mallarını ihtiyaten haczettirmesi de mümkündür. Ancak bu son hal için Kanunda borçlunun muayyen yerleşim yeri bulunmaması veya borçlu taahhütlerinden kurtulmak maksadı ile mallarını gizlemeye, kaçırmaya veya kendisi kaçmaya hazırlanması yahut kaçması ya da bu maksatla alacaklının haklarını ihlâl eden hileli işlemlerde bulunması şartının da varlığı aranmıştır. Bu şekilde ister vadesi gelmiş ister vadesi gelmemiş olsun gece iş görülen bir yerde ihtiyati hacze konu olabilecek mal ve haklar; borçlunun yedinde veya üçüncü şahısta olan taşınır ve taşınmaz malları ve alacaklarıyla diğer hakları olarak Kanunda tespit edilmiştir. Hasılat da bu kapsama dahil olduğundan gerçekleştirilecek işlemin hasılatın ihtiyaten haczedilmesi olabilir. Ancak belirtmek gerekir ki, vadesi gelmemiş bir alacak söz konusu olsa da, borçlunun mal kaçırdığının anlaşılması hâlinde ihtiyati haciz kurumuna başvurmaya engel bir durum olmamakla birlikte; gerek yoktur. Zira İİK. md. 51/II hükmünde, borçlunun mal kaçırdığının anlaşılması hâlinde gece vakti dahi haciz yapılabileceği belirtilmiştir. Üstelik bu durumda yapılan haciz işlemi hasılat ile de sınırlı olmayacaktır⁶⁷².

Kanunda gece vakti haciz yapılabileceği takipler bakımından da bir ayırım yapılmamıştır. Dolayısıyla İİK. md. 51 hükmü genel hüküm teşkil etmesi sebebiyle, bu istisna haciz yoluna ilişkin tüm takipler için uygulanabilir.

⁶⁷² UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19. Borçlunun mal kaçırmaya ilişkin istisna aşağıda incelenecektir (Bkz. a.ş. s. 173).

bb. Bir Talik Hâlinin Mevcut Olmaması

Her ne kadar gece vakti iş yapan yerlerde hasılat haczi mümkün ise de; talik hâllerinden biri borçlu için söz konusu olması hâlinde, Kanunda aksi belirtilmediği sürece, haciz işleminin gerçekleştirilmesi olanaksızdır.

Gece vaktinin herhangi bir talik zamanına gelmesi hâlinde haciz işleminin yapılamamasına rağmen; tatil saatinin bir tatil gününe denk gelmesi haciz işleminin yapılmasını engellemeyecektir. Zira haciz, tatil günlerinde de yapılabilecek işlemlerden olduğu Kanunda açıkça belirtilmiştir.

cc. Gece Vakti Faaliyet Gösteren Bir İşyerinin Varlığı

Gece vakti haciz yapılmasına müsaade edilmesinin bir diğer şartı da haciz işleminin gerçekleştirilecek yerin gece vakti faaliyet gösteren bir iş yeri olmasıdır. Esasen bu unsorda iki şart bir arada yer almaktadır. Bu şartlar; haciz yapılacak mahallin bir iş yeri olması ve bu iş yerinin gece vakti faaliyet gösteriyor olmasıdır.

Gece vakti haciz yapılabilmesinin ilk şartı o yerin bir iş yeri olmasıdır. Zira, başka bir istisnai bir durum söz konusu olmaksızın, gece vakti bir evde haciz yapılması söz konusu değildir. Burada bahsi geçen iş yeri kavramını TTK. md. 11 hükmünde tanımı verilen ticari işletme kavramından daha geniş tutmak gerekir. Bahsi geçen hükme göre, ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir. Ancak İİK. md. 51 anlamında iş yeri kavramını esnaf işletmelerini de kapsayacak şekilde anlamak gerekir.

Kanunda, haciz yapılacak yerin bir iş yeri olması yeterli görülmemiş; ayrıca bu iş yerinin gece vakti faaliyet gösteren bir iş yeri olması gerektiğini de belirtmiştir. Böyle bir şartın aranmasının sebebi, esasen o iş yerinin faaliyeti sebebiyle zaten gece vakti açık ve faal olması dolayısıyla haciz işleminin gece vakti yapılmasının borçlu açısından sıkıntıya yaratmayacak olmasıdır. Bu kapsamda tiyatro, sinema, gece kulübü, bar, garaj, benzin istasyonu, restaurant, otel ve vardiya usulü çalışan

fabrikalar gibi iş yerlerinde gece vakti hasılat haczinin yapılması mümkün olabilecektir.

Gece vakti hasılat haczinin yapılabilmesi, o iş yerinin yalnızca gece vakti faaliyet göstermesini gerekli kılmaz. Başka bir deyişle, iş yerinin aynı zamanda gündüz de faaliyet gösteriyor olması, gece vakti haciz yapılmasını engellemez. Ancak bu hâlde; haciz işlemi gündüz vakti başlamış ise gece vakti de devam edilirken yapılan haciz haczi kabil tüm malvarlığına ilişkin olur.

İşyerinin gece vakti faaliyet göstermesinin gece vakti hasılat haczini mümkün kılması, o iş yerinin düzenli olarak gece vakti faal olmasını gerektirir. Başka bir ifadeyle, bir iş yerinin tesadüfen yahut önemli bir sebep dolayısıyla yalnızca o gece veya birkaç gece için açık olması o iş yerinde hasılat haczini mümkün kılmaz. Gece vakti düzenli olarak faal olmasından kasıt, iş yerinin her gece açık olması değil, ne kadar süre aralıkla olursa olsun iş yerinin düzenli olarak gece vakti çalıştığının tespit edilmesidir. Örneğin, ayda yalnızca bir hafta gece vakti üretim yapan bir fabrikanın gece vakti faal olduğunun kabulü gerekir.

Bir iş yerinin gece vakti faal olması demek, iş yerinin gece açık olması değil gece vakti faaliyet alanı gereği üretim yapmasıdır. Örneğin, iş yerinin mal sayımı yapmak maksadıyla açık olması o iş yerinin gece vakti faal olduğunu göstermez. Benzer şekilde, belirli aralıklarda gece vakti faaliyet gösteren bir iş yerinde, hasılat haczi yapılması ancak faal olduğu geceler için söz konusu olabilir. Örneğin, ayın 20. gününden ay sonuna kadar gece vakti vardiya usulü ile çalışılan diğer günlerde ise yalnızca gündüz üretim yapılan bir iş yerinde, ayın 1. gününden 20. gününe kadar gece vakti hacze gidilmesi söz konusu değildir. Zira bu iş yeri, ayın bu günlerinde gece vakti faal olan bir iş yeri değildir, o günlerde gece vakti hasılat oluşturmamaktadır.

dd. Haczin Hasılatla İlişkin Olması

Hasılat, genel olarak, herhangi bir işten elde edilen şeyler, kâr, gelir anlamındadır⁶⁷³. Doktrinde hasılat haczi; “*Hâsılat haczi, borçlunun işletmekte olduğu kurumun net kazancına el konulması*”⁶⁷⁴; “*gece iş gören, faaliyetini gece yürüten müesseselerin sâfi gelirine el konulması*”⁶⁷⁵ şeklinde tanımlanmıştır. Hasılat haczi, iş yerinin iş gördüğü sırada ve faaliyeti gereği elde ettiği kazancın veya ürünlerin haczedilmesidir.

İİK. md. 51 hükmünde geçen hasılat kavramı anlamsal açıdan, borçlar hukuku bakımından hasılat kavramından farklı değildir. BK. md. 357 (eBK. md. 270) hükmünde hasılat (ürün) kavramından bahsedilmiştir. Doktrinde de hasılat, bir maldan elde edilen ürünler olarak tanımlanmış ve hasılat kira sözleşmelerinin konusunun hasılat veren bir mal veya hak olmasından hareketle, hasılat (ürün, semere) tabii ve Medeni olmak üzere ikiye ayrılmıştır⁶⁷⁶. Bu kapsamda, tabii semere, “*zaman zaman tekrarlanan ürünlerle, bir şeyin tahsis amacına göre örfün o şeyden elde edilmesini caiz saydığı ürünler*” olarak tanımlanırken; Medeni semere “*bir mal veya haktan gelir elde edilmesine yöneltilmiş hukuki ilişkiye dayanılarak toplanan gelir*” olarak tanımlanmış ve katlı otopark, sinema işletmesi ya da fabrikaların hasılat getiren yerlerden olduğu ifade edilmiştir⁶⁷⁷.

İİK. md. 51 hükmünde gece vakti faaliyet gösteren bir iş yerinin hasılatının haczedilmesinden bahsedilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, İİK. md. 51 hükmü gereği haczedilebilecek hasılat kavramı, medeni semereleri ifade etmektedir. Zira, bir iş yerinin gece vakti işletilmesinden bahsedilmektedir. Başka bir ifade ile burada kastedilen, bir işletmenin işletilmesi sonucu elde edilen hasılattır.

Bir iş yerinin hasılatı, o iş yerinin faaliyeti sonucunda elde ettiği kazancı ifade eder. Bu sebeple hasılat, bir iş yerinin faaliyet gösterdiği sürede oluşur. Bazı iş yerleri, gündüz vakti iş gördüğü için hasılatını gündüz vakti oluştururken, bazı iş yerlerinde ise gece vakti yahut hem gece hem de gündüz vakti çalışıldığından

⁶⁷³ Özcan s. 286.

⁶⁷⁴ UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s.3698.

⁶⁷⁵ BERKİN, Rehber-I, s. 124.

⁶⁷⁶ ÖZTÜRK, Gülay, Teori ve Uygulamada Hâsılat Kirası, Ankara 2010, s. 51.

⁶⁷⁷ ÖZTÜRK, s. 51, 53.

hasılatın gece vakti oluşturulması mümkündür. Örneğin, bir gece kulübü hasılatını gece vakti oluşturur. Ancak İİK. md. 51 anlamında, hasılat kavramını yalnızca parasal bir değer olarak düşünmek doğru olmaz. Hasılat, o iş yerinin gece vakti çalıştığı sürede elde ettiği kazanç olduğuna göre, vardiya usulü ile çalışılan bir fabrikada o vardiya usulü çalışılan bir fabrikada imal edilen şeylerin de bu kapsamda haczi mümkündür⁶⁷⁸. Ancak işyerinde -örnekteki gibi fabrikada- gece vakti demirbaş eşya haczedilemez⁶⁷⁹. Ayrıca bir iş yerinin hasılatı haczedildiğinde, haczedilen hasılatın tamamının borca mahsup edilmesi söz konusu olmayacaktır. Bu hâlde, doktrinde de belirtildiği üzere, haczedilen hasılattan, işletme giderleri indirildikten sonra borçtan düşürülmesi uygun olacaktır⁶⁸⁰.

3. Tatil Günlerinde Haciz

Kanunda haciz işleminin yapılacağından bahsedilmiş, takip türleri bakımından bir ayırım yapılmamıştır. Dolayısıyla ister genel haciz yolu ile ilamsız takip söz konusu olsun isterse kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip olsun, tatil günlerinde haciz işleminin gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır. Bu kapsamda önemli olan haciz için gerekli koşulların gerçekleşmiş olmasıdır. Örneğin, icraî haciz isteme yetkisi gelmemiş olan bir alacaklının bu hükme dayanarak icraî haciz talep etmesi söz konusu olmaz. Başka bir ifadeyle bu hüküm, henüz kesinleşmemiş bir takipte alacaklıya haciz isteme yetkisi vermez. Bu durumda şartları varsa ihtiyati haciz talep edilebilir.

Kanunda haczin türleri bakımından da bir ayırım yapılmamıştır. Bu kapsamda kesin haciz, geçici haciz, ihtiyati haciz veya tamamlama haczi olmasının bir önemi yoktur. Ancak, Kanunda icrai haczin tatil zamanlarında mümkün kılınması doktrinde eleştirilmiş ve Mehaz İsviçre Kanununda ihtiyati hacze müsaade edildiği, bizde de Mehaz Kanunda olduğu gibi icraî değil, ihtiyati haczin istisna tutulması gerektiği belirtilmiştir⁶⁸¹. Zira, bu görüşe göre, müsaade edilen işlem icraî haciz olsaydı, -bu

⁶⁷⁸ Muşul, vardiya usulü çalışılan fabrikalarda gece çalışan iş yerinin hasılatının ya da fabrikanın imal ettiği şeylerin de gece vakti haczedilebileceğini belirtmiştir (MUŞUL, C. I, s.159).

⁶⁷⁹ KURU, İcra-İflas I, s.138 dn. 4.

⁶⁸⁰ BELGESAY, Şerh, s.55; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s.3699.

⁶⁸¹ BERKİN, Rehber-I, s. 125.

hâlde tatil günlerinde yalnızca satış işlemi yapılamayacak olduğundan- Kanun dolambaçlı bir ifade yerine “tatil satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz” ifadesi ile yetinirdi⁶⁸².

Belirtmek gerekir ki, yalnızca tatil günlerinde haciz işleminin yapılacağına müsaade edilmiş olup, bu istisna gece vakti haciz yapılabileceği anlamına gelmez. Başka bir deyişle, tatil günlerinde olsa bile tatil saatlerine -yani gece vaktine- denk gelen günün kesiminde haciz yapılması söz konusu olmaz⁶⁸³.

4. Borçlunun Mal Kaçırması İhtimalinde Haciz

a. Genel Olarak

Tatil ve talik hâlleri, bazen vicdani sebeplerle bazen de borçlunun maddi durumunu iyileştirmesi için kendisine tanınan sürelerdir. Bu tatil ve talikler, gece vakti, resmi tatil günleri, borçlunun tutuklu ve hükümlü yahut askerlik hizmetinde olması veya temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olmasıdır. Ancak borçlunun bu durumları kötüye kullanmaması gerekir. Kanunda alacaklıları kötünietli borçlulardan korumak maksadı ile bazı düzenlemeler getirilmiştir. Bu kapsamda her ne kadar tatil veya talik hâli söz konusu olsa da borçlunun mal kaçırdığı hâllerin tespit edilmesi durumunda bazı icra takip işlemlerinin yapılabilmesine müsaade edilmiştir.

Kanunda istisna teşkil eden bu durum için, bazı hâllerde mal kaçırmasının anlaşılması gerekli görülürken bazı hâllerde ise, mal kaçırma ihtimali yeterli bulunmuştur. Tatil gün ve saatlerinin düzenlendiği İİK. md.51 hükmünde borçlunun mal kaçırdığı anlaşılmasından bahsedilmiş; hükümlülük veya tutukluluk (İİK. md.54), askerlik (İİK. md.54/a) ve ağır hastalık (İİK. md. 55) hâllerinde ise borçlunun mal kaçırma ihtimaline yer verilmiştir. Gece vakti icra takip işlemlerine istisna teşkil eden borçlunun mal kaçırması durumu için de borçlunun mal kaçırma ihtimalinin mevcudiyeti yeterli görülmelidir⁶⁸⁴. Aksi durumda, yani borçlunun bilfiil mal

⁶⁸² BERKİN, Rehber-I, s. 125, dn. 2.

⁶⁸³ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 301.

⁶⁸⁴ KURU, İcra-İflas I, s.138, dn.6; UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3699.

kaçırmasının anlaşılmasının gerektiği savunulursa, alacaklının alacağına kavuşma imkanı tehlikeye düşürülmüş ve kötüniyetli borçlulara fırsat tanınmış olur⁶⁸⁵.

b. Borçlunun Mal Kaçırması İhtimalinin Tespiti

Borçlunun mal kaçırması ihtimali, yukarıda da bahsedildiği üzere, bazı tatil ve talik hâlleri için istisna olarak kabul edilmiştir. Ancak bu hâlde borçlunun mal kaçırma ihtimalinin tam tespiti gerekmektedir. Zira, borçlunun mal kaçırma ihtimalinin söz konusu olduğu anın doğru tespit edilememesi hâlinde ya alacaklılara tatil ve talik zamanlarında icra takip işleminin yapılamayacağına ilişkin kuralı dolanma imkanı verilerek borçluya zarara uğratılabilir ya da tespit gecikmesi dolayısıyla borçlunun mal kaçırmasına ve alacaklının alacağına kavuşamamasına yol açılabilir.

Borçlunun mal kaçırma ihtimalinin söz konusu olması için, borçlunun olağan dışı bir davranış sergilemesi gerekir. Örneğin, normalde gündüz vakti açık olması gereken bir iş yerinin birkaç gün üst üste kapalı olması -somut olaya- göre mal kaçırdığını gösterebilir. Bununla birlikte, başka yere götürülmekte olan mallar ya da geçici olarak bir yere konulduğu açıkça anlaşılan mallar kaçırılıyor sayılır ve tatil ve talik hâllerine rağmen haczedilebilir⁶⁸⁶. Doktrinde, borçlunun mevcut şartlar itibarıyla, mallarına alacaklılarının el koymalarına engel olacak tedbir alması hâlinde bu durumun mal kaçırmak sayılacağı belirtilmiştir⁶⁸⁷.

İİK. md. 54, 54/a ve 55 hükümlerinde “*Mal kaçırılması ihtimali olan*” hâllerden bahsedilmiştir. Yani mal kaçıran kimse hususunda bir sınırlama yapılmamıştır. Ancak İİK. md. 51/I hükmünün son cümlesinde “*Borçlunun mal kaçırdığı*” durumdan bahsedilmiştir. Gerek borçlunun gerekse borçlu yakınlarının mal kaçırma ihtimali buraya dahildir⁶⁸⁸. Zira bu durumda her iki davranış da borçlunun malvarlığı değerinin azaltılması/daha az gösterilmesi sonucunu doğuracaktır. Bu hususta

⁶⁸⁵ Bundan sonraki açıklamalarda borçlunun mal kaçırma ihtimali yeterli görülerek konu incelenecektir.

⁶⁸⁶ UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19; UYAR, İİK Şerhi, C.3., 3699.

⁶⁸⁷ Ayrıca Belgesay, borçlu mal kaçırmamışken hataen yapılan haczi icra mahkemesinin iptal edeceğini fakat icra memurunun iptal edilen bu haczi takiben malları henüz borçluya teslim etmeden yeniden haciz yapabileceğini de belirtmiştir.(BELGESAY, Şerh, s. 55).

⁶⁸⁸ KURU, İcra-İflas I, s.146, dn.37; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 99.

yakınlık kavramını soy bağı ile sınırlı tutmamak gerekir. Zira tatbikatta en sık rastlanan durum, borçlunun malvarlığını yakın bir arkadaşına yahut birinci ya da ikinci derece dışındaki akrabalarına devretmesi hâlidir.

Mal kaçırma ihtimalinin tespiti icra dairesinin takdirinde olacaktır. Bu kapsamda her somut olaya göre ayrı ayrı inceleme yapılması zorunludur. Zira bir ihtimalden bahsedildiğinden bu hususun tespiti zordur. Bu yönde herhangi bir bulgu olmamasına rağmen, icra takip işleminin gerçekleştirilmesi hâlinde yahut böyle bir bulgu olmasına rağmen icra dairesinin hareketsiz kalması hâlinde şikâyet yolu açıktır.

Borçlunun mal kaçırması bir fiil yoluyla gerçekleşebileceği gibi; bir işlemle de gerçekleştirilmesi mümkün olabilir. Başka bir ifadeyle, borçlunun mal kaçırması, resmen üçüncü bir kişiye mal veya hakkın devredilmesi (veya ihtimali) olabileceği gibi; bir malın bilfiil başka bir yere götürülmesi şeklinde de olabilir. Borçlunun mal kaçırmada başarılı olup olmamasının önemi yoktur. Zira mal kaçırma ihtimali yeterli görülmüştür. Bu son hâlde, bir hukuki işlemle mal kaçırılmaya çalışılması hâlinde işlemin hukuken geçerli olması gerekmez. Çünkü işlem hukuken sonuç doğurmuyor olsa da mal kaçırma ihtimalini açığa vurması dolayısıyla haciz yapılmasına imkan verecektir.

Borçlunun mal kaçırma ihtimali esasında alacaklıya zarar verme kastını da içerir. Kanun yalnızca mal kaçırma hâlinde bahsetmiş olsa da aslında alacaklıya zarar verme kastı daha geniş bir durumu kapsar. Başka bir ifadeyle borçlunun mal kaçırması alacaklıya zarar verme kastını evleviyetle taşıyorsa da, alacaklıya zarar verme kastıyla yapılan her işlem mal kaçırma mahiyetinde olmayabilir. Örneğin, borçlu alacaklı zarar görsün diye alacaklıya teslimle borçlu olduğu mala zarar veriyorsa ya da mallarının değerini azaltacak iş ve işlemler yapıyor veya bir malın muhafazası ve iyi durumunun korunması için gerekli işlemleri yerine getirmiyorsa - duruma göre- alacaklıya zarar verme kastından bahsedilebilir ancak mal kaçırma ihtimalini doğurmaz. Bir başka örnek ise, taşınmazının haczedilmesi ve satılması endişesi içerisinde olan borçlunun taşınmazın üzerine bir başkası yararına intifa veya sükna hakkı, yahut ipotek tesis ettirmesine yönelik işlemlerin gerçekleştirilmesi de

mal kaçırmaya kapsamında düşünölmelidir. Bu son hâlde işlemlerin alacaklıya zarar verme kastının varlığından şüphe duymamak gerekir.

Borçlu mal kaçırmış yahut alacaklıya zarar verme kastı ile bazı işlemler yapmış ise işte bu durumda –bazı başka koşullarında gerçekleşmesi şartıyla- tasarrufun iptali davası gündeme gelebilecektir. Aslında, -tasarrufun iptali davası açılabilmesi için aranan diğer şartlardan ari olarak- ileride tasarrufun iptali davası açılmasına neden olabilecek nitelikteki tüm işlemler bakımından mal kaçırmaya ihtimaline ilişkin istisnayı genişletmek gerekir. Ancak tam tersi her zaman söylenemeyebilir. Örneğin, tapuya şerh verilmemiş bir satış vaadi sözleşmesi tasarrufun iptali davası açılmasına imkan vermese de, mal kaçırmaya ihtimalinin en belirgin örneğini teşkil edebilir.

Mal kaçırmaya yönelik fiil veya işlemin gerçekleştirildiği zaman da önemlidir. Mal kaçırmaya veya buna ilişkin ihtimalinin varlığına yol açan fiil veya işlemin üzerinden zaman geçmişse bu hâlde de haciz istenebilir mi? Her ne kadar güven sarsıcı bir durumu ortaya koyuyorsa da, bu kapsamda her somut olayın özelliğine bakılarak bir değerlendirme yapmak gerekir. Örneğin, borçlunun mal kaçırmaya yönelik fiilinin üzerinden zaman geçmiş ve bundan sonra borçlu ile alacaklı arasında taksitle ödeme anlaşması akdedilmiş olduğu bir ihtimalde, borçlu taksitlerini ödemeyi aksatmıyorsa artık haczin söz konusu olmamalıdır.

c. Borçlunun Mal Kaçırmaya İhtimalinde Yapılabilecek İcra Takip İşlemleri

Kanunda, gece vakti⁶⁸⁹ yahut borçlu tutuklu veya hükümlü veyahut ağır hasta olmasına rağmen mal kaçırmaya ihtimali olan hâllerde haciz yapılabileceği belirtilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, borçlu bir tatil veya talik hâlinde yararlanmaya başladığı anda, alacaklıya henüz haciz isteme yetkisi (md. 78/I) gelmemiş durumda ise

⁶⁸⁹ Tatil saatlerinin aksine, borçlunun mal kaçırmaya ihtimali söz konusu olmasa bile tatil günlerinde haciz konulmasına bir engel bulunmamaktadır. Zira haciz, tatil günlerinde yapılabilecek icra takip işlemleri arasında sayılmıştır (İİK. md. 51/I).

erteleme süresi devamınca yahut gece vakti, **borçlunun mal kaçırma ihtimali söz konusu olsa bile haciz yapılması mümkün değildir**⁶⁹⁰.

Borçlunun mal kaçırması ihtimali olsa dahi, tatil ve taliklerde icraî haciz yapılabilmesi için haciz isteme yetkisinin alacaklıya gelmesi gerektiği hususu İİK'un ilgili maddelerini değiştiren 538 sayılı Kanun Millet Meclisi Adalet Komisyonu ile Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda tartışılmış ve bu hususun uygulamada, mal kaçırılması ihtimali olan hâllerde ödeme emri tebliğ edilmeden haciz yapılacağı şeklinde yanlış anlaşıldığı vurgulanmıştır^{691,692}. Raporlara göre, bu fıkralarda kast edilen, alacaklıya ödeme emrinin -takibin- kesinleşmesi sebebiyle İİK. md. 78/I hükmü gereğince haciz istemek yetkisi geldikten sonra borçlunun tutuklu veya hükümlü olması hususudur⁶⁹³. Zira, borçlunun mal kaçırma ihtimalinin mevcudiyeti, haciz isteme yetkisi henüz gelmemiş bir alacaklıya bu yetkiyi sağlamaz. Raporlarda, İİK. md. 51 hükmüne göre kanunî talik hâllerinde borçluya karşı hiçbir icra takip muamelesi yapılamayacağından hacze gidileceği zaman borçlu kendisine

⁶⁹⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 146; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 306. Ancak bu durumda ihtiyati haciz şartlarının sağlanıp sağlanmadığı gündeme gelebilir.

⁶⁹¹ “Bundan başka, bâzı tatbikatçılar, maddeye eklenen 2 nci fıkrayı mal kaçırılması ihtimali olan hâllerde ödeme emri tebliğ edilmeden haciz yapılacağı şeklinde anlamışlardır. Bu anlayış tamamen yanlıştır. Bu fıkradan maksat, alacaklıya ödeme emrinin (takibin) kesinleşmesi sebebiyle 78 nci maddenin 1 nci fıkrası gereğince haciz istemek yetkisi geldikten sonra borçlunun tutuklu veya hükümlü olmasıdır. 51 nci maddeye göre kanunî talik hâllerinde (ki 54 ncü maddedeki mühlet de bir kanunî talik hâlidir) borçluya karşı hiçbir icra takip muamelesi yapılamaz. Haciz de bir icra takip muamelesi olduğundan, hacze gidileceği zaman borçlu kendisine 54 ncü madde gereğince mümessil tâyin etmek için mühlet verilmesi gereken kimselerden ise, borçluya mühlet verip bu mühlet gecikinceye kadar haciz yapılamaz. İşte, bu devrede bilhassa borçlunun yakınları tarafından mal kaçırılması ihtimali varsa o zaman borçluya 54 ncü madde gereğince mühlet verilmiş olmasına rağmen borçlunun inalları haczedilebilecektir. Yoksa, takip henüz ödeme emrinin tebliği safhasında ise, gayet tabiidir ki, borçluya mühlet verip tâyin ettiği temsilciye (veya tâyin etmemişse kendisine) ödeme emri tebliğ edilip, takip kesinleşmedikçe, mal kaçırılması ihtimali olsa dahi icrai haciz yapılmıyacaktır. 54 a ve 55 nci maddelerin 2 nci fıkralarına yapılan ilâveler de aynı mânada anlaşılmalıdır.” 538 sayılı Kanunla değişik madde 54’e ilişkin olarak kaleme alınan yukarıdaki metnin geçtiği Adalet Komisyonu raporu için bkz. 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde değişiklik yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı, Millet Meclisi Adalet Komisyonu: Esas No: 1/280, Karar No: 129, Dönem: 1, Toplantı: 2, S. sayısı: 461, s. 35, 36.

⁶⁹² “Tasarının 54, 54 a), ve 55 nci maddelerinde öngörülen, mal kaçırılması ihtimali olan hâllerde verilen mühlet içinde de haciz yapılabilmesi hükmü üzerinde durulmuştur. Alacaklı ancak, 78 nci maddenin birinci fıkrası gereğince kendisine haczi istemek yetkisi geldikten sonra haczin, tatbikini icra dairesinden isteyebilir. Bu bakımdan ödeme emrinin tebliği safhasında alacaklının haczin tatbikini istemek yetkisi bulunmadığından borçluya 54, 54 a) ve 55 nci maddeler gereğince mühlet verilmiş olması hâlinde dahi ödeme emri tebliğ edilip takip kesinleşmedikçe mal kaçırılması ihtimali olsa dahi icrai haciz yapılmıyacaktır. Komisyonumuz, bu kanaatle alınan, maddelerde bir değişme yapmamıştır.” 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun Bâzı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bâzı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu: Esas No: 1/415, Dönem: 1, Toplantı: 4, S. Sayısı: 481, s. 6.

⁶⁹³ Komisyon raporlarında, 54/a ve 55 nci maddelerin 2 nci fıkralarının da aynı şekilde anlaşılması gerektiği ayrıca belirtilmiştir. Yapılan açıklamalar bu kısımlar için de geçerlidir.

54 ncü madde gereğince mümessil tayin etmek için süre verilmesi gereken kimselerden olması hâlinde, –borçlunun ya da yakınlarının mal kaçırmayı ihtimalinin olmadığı durumda-borçluya süre verip, bu süre gecikinceye kadar haciz yapılamayacağı belirtilmiştir. Bu devrede, ancak borçlu veya yakınları tarafından mal kaçıırılması ihtimali varsa o zaman borçluya 54 ncü madde gereğince süre verilmiş olmasına rağmen borçlunun malları haczedilebileceği Raporlarda açıkça ifade edilmiştir. Başka bir ifadeyle, mal kaçırma ihtimalinin söz konusu olduğu durumlarda haciz yapılabilmesi, haciz isteme yetkisinin doğması kuralına değil, İİK. md. 54, 54/a ve 55 hükümlerince borçluya süre verilmesi gerektiği kuralına tanınan bir istisnadır. Böyle bir durumda, alacaklı, borçluya verilen bu sürenin sona ermesi beklenmeksizin haciz isteme imkanına sahip olacaktır⁶⁹⁴.

Borçlunun mal kaçırma ihtimalinin söz konusu olduğu durumlarda, haciz isteme yetkisi doğmadan icraî haciz yapılamazsa da, şartları oluştuğu takdirde, borçlunun malları üzerine **ihtiyati haciz** konulması mümkündür (**İİK. md. 257**)⁶⁹⁵. Zira ihtiyati haciz için borçlunun haciz isteme yetkisinin mevcut olması şart değildir.

Borçlunun veya yakınlarının mal kaçırma ihtimali söz konusu olduğu durumlarda, haciz isteme yetkisi henüz gelmemiş olmasına rağmen (icraî) haciz işlemi yapılmışsa bu durumda şikâyet yoluna başvurulabilir.

Haczedilecek mal ve hakların kapsamına da değinmek gerekir. Bu hususta doktrinde borçlunun gece vakti mal kaçırmakta olduğu tespit edilmesi hâlinde kaçırmakta olduğu malların haczinin mümkün olduğu belirtilmiştir⁶⁹⁶. Ancak borçlunun kaçırmakta olduğu mallarının tespiti her zaman kolay olmayabilir. Ayrıca tatil veya talik hâline rağmen haciz yapılabilmesi için borçlunun mal kaçırma ihtimali bile yeterli görüldüğü vakit, bu tespit daha da olanaksızlaşır. Mal kaçırma ihtimali söz

⁶⁹⁴ Mal kaçırma ihtimalinde haciz yapılabileceği belirtilen maddeler arasında borçlunun ölümü bulunmamaktadır. Ancak mirasçı/mirasçıların mal kaçırmayı ret hakkının düşmesine neden olacaktır ve bu hâlde mirasçı mirası kabul etmiş sayılacaktır.

⁶⁹⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 146, dn. 43.

⁶⁹⁶ UYAR, gece vaktinde, kural olarak hiçbir icra takip işleminin yapılamayacağını belirtmiş, ancak gece vakti hâsıl haczinin yapılabileceğine değindikten sonra diğer istisnalardan biri olarak mal kaçıırılması hâlinde haciz işleminin de yapılabileceğini şu şekilde açıklamıştır: “*Borçlunun mal kaçırdığı anlaşılırsa, gece vakti de «haciz» yapılabilir (İİK mad. 51/I, C:4). Daha doğru bir deyişle, borçlunun gece vakti kaçırmakta olduğu malların haczi de mümkündür. bulundukları yerden başka bir yere götürülmekte olan ya da geçici olarak bir yere konulduğu besbelli olan mallar, «kaçıırılıyor sayılır ve haczedilebilir. Maddenin geniş yorumu ve uygulaması, alacaklının intikam hislerinin tatminine yol açar.* » (UYAR, İİK şerhi C.3, s.3699; UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasası, s. 19).

konusu ise, borçlunun iyiniyetli olmasından bahsedilemez ve borçlunun bu eğilimine devam etme olasılığının mevcudiyetinin de düşünülmesi gerekir. Elbette bu süreçte alacaklının intikam hislerinin tatminine mahal vermemek gerekir⁶⁹⁷. Ancak bu hususa esasen borçlunun mal kaçırma ihtimalinin tespiti bakımından dikkat etmek gerekir. Borçlunun mal kaçırma ihtimali tespit edildikten sonra, alacaklının tatil veya talik hâli söz konusu olsa da, haciz isteme yetkisi gelmiş veya ihtiyati haciz için gerekli şartlar oluşmuş ise, alacağına yeterli miktar için –hacze konu mal veya hakkın kaçırılıyor olması şartını aramaksızın- hacze müsaade etmek gerekir.

Tatil ve taliklerde icra takip işlemi yapılamayacağı kuralına Kanunda mal kaçırma ihtimaline ilişkin olarak tanınan istisna, yalnızca haciz işlemine ilişkindir. Dolayısıyla başka bir icra takip işleminin gerçekleştirilmesi söz konusu olmaz. Örneğin, (haczedilip yediemin olarak malları kendisinde yahut üçüncü bir kimsede bırakılması söz konusu ise) -yedieminliği suistimal suçunun unsurları oluşursa da- borçlu mal kaçırıyor olsa bile satış yapılamaz. Mal kaçırma ihtimali söz konusu olsa dahi haciz işlemi dışında başka bir işlemin yapılması hâlinde, bu hususta şikâyet yolu açık olacaktır.

Tatil veya kanuni talikler zamanlarında, borçlunun mal kaçırması hâlinde, yalnızca haciz işleminin değil; muhafaza tedbirlerinin de alınmasına bir engel olmaması gerektiği doktrinde ileri sürülmüştür⁶⁹⁸.

Borçlunun mal kaçırma ihtimalinin mevcudiyetinin, kural olarak, borçlu hakkında söz konusu olan talik hâlinin sona ermesine yol açmamalıdır. Ancak somut olaya göre aksi yönde yorum yapılması mümkündür. Örneğin, kendisine temsilci tayini için süre verildiği bir durumda mal kaçırma ihtimali söz konusu olur ise, bu hâlde kanunen müsaade edilen husus temsilci tayini için verilen süreye rağmen bu süre içinde haciz yapılabilmesidir. Ancak, verilen talik süresi içerisinde mal kaçırması, sürenin devam etmesini faydasız kılıyorsa bu hâlde sürenin sona erdiğinin kabulü gerekebilir. Örneğin, temsilci tayin edemeyecek derece ağır hasta olması dolayısıyla kendisine süre verilen bir borçlunun mal kaçırmaya teşebbüs etmesi hâlinde, talik süresinin artık gerekli olmadığı sonucunu doğurabilir. Fakat aynı ihtimalde, borçlu değil de yakınları borçlunun mallarını kaçırmaya teşebbüs eder ise,

⁶⁹⁷ UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19.

⁶⁹⁸ OLGAC/KÖYMEN, s. 366.

komada olan borçlu hakkında söz konusu olan talik süresinin sona ermesine yol açmamalıdır.

Kamu alacaklarından ötürü, gece vakti ve tatil günlerinde haciz yapılamayacağı yukarıda incelendi. Ancak kanun bu duruma bir istisna daha olarak borçlunun mal kaçırıldığının anlaşıldığı hâlleri tanımıştır (6183 s. K. md. 78/IV).

C. Tatil Saati Öncesinde Başlayan İcra Takip İşlemine Tatil Saatlerinde Devam Edilebilmesi

1. Genel Olarak

İİK. md. 51 hükmü incelendiğinde, tatil saatleri dışında, gündüz vakti başlayan bir icra takip işlemine gece vakti de devam edilebileceğine dair bir düzenlemenin yer almadığı görülecektir. 538 sayılı Kanuna ait Adalet Komisyonu gerekçesinde bakıldığında; *“İİK.nun 55. maddesine ‘gündüz vakti başlamış olan hacze gece de devam edileceğine’ dair bir hüküm eklenmesi istenmekte ise de, maddenin bu şekilde anlaşılması gerektiğinden ve esasen Yargıtay’ın yerleşmiş içtihadı da bu merkezde olduğundan, ayrı bir hüküm eklenmesine lüzum görülmemiştir.”* şeklinde açıklama yapıldığı görülmektedir.

Gerçekten gerekçede de belirtildiği üzere, böyle bir hükmün madde metninde yer alması gerekli değildir. İİD., T. 23.3.1950, E. 1365, K. 1557 sayılı kararında da; *“İcra muamelesinin tatil saatinden evvel başlayıp tatil saatinde devam etmiş olması hâlinde İİK nun 51 inci maddesi tatbik edilemez.”* şeklinde bu husus ifade edilmiştir⁶⁹⁹. Ancak Adalet Komisyonu gerekçesinde gece vakti devam etmesi bakımından değerlendirmeye alınan icra takip işlemi hacizdir. Tatil saatlerinde devam edilmesine engel bulunup bulunmadığı tartışılması gereken işlemler, yalnızca haciz değil, genel olarak icra takip işlemleri olmalıdır. Postacıoğlu/Altay, gündüz başlamış işlemlere tatil saatinde de devam edileceği belirtilip, bu işlemi haciz olarak

⁶⁹⁹ YİİD., T. 23.3.1950, E. 1365, K. 1557 (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 368); CERRAHOĞLU, Fadıl, Cebri İcra Hukukunda Tatil ve Tâlikler İTG Tarihi 14/7/1972, C. 15, S. 718, s. 5 (Kısaca: Tatil ve Tâlikler II).

vurgulanmamıştır⁷⁰⁰. Uyar, tatil olmayan saatte başlamış olan işleme gece vakti de devam edileceğini belirtmiş, haciz işlemini bu istisnaya bir örnek olarak vermiştir⁷⁰¹. Doktrinde gündüz başlayıp gece de devam edebilecek olan işlemi, gerekçede olduğu gibi, daha çok haciz olarak değerlendirilmiştir⁷⁰². Elbette, her icra takip işleminin de bu tartışmaya uygun olduğunun söylenmesi mümkün değildir. Bazı icra takip işlemler vardır ki, gündüz vakti başlanmış olsalar bile tatil saatine kadar tamamlanamaması söz konusu olabilir. Örneğin, haciz, satış⁷⁰³ veya tahliye⁷⁰⁴ işlemleri tatil saatinden önce başlanmış olsalar bile tamamlanamayacak işlemlerden olabilir. Bu kapsamda, borçlu ve alacaklının doğrudan karşı karşıya kaldığı meşakkatli bir icra takip işlemi olan haczin, gündüz başlaması ve fakat gündüz vakti tamamlanamaması mümkün olmayabilir. Haciz işlemine ara verilip ertesi gün devam edilmesi hâlinde borçlunun mal kaçırması muhtemel olduğundan, bu durumda alacaklı hak kaybına uğrama tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Ancak gündüz tamamlanamayan hacze mutlaka gece devam edileceği şeklinde bir kural da yoktur. Bu aşamada, somut olaya göre bir inceleme yapmak gerekir. İşin gece geç saatlere kadar devam edileceği muhtemel ise, bu hususa haciz tutanağında yer verilerek ertesi gün işleme devam edilmesi yerinde olur⁷⁰⁵. Ancak, somut olaydan borçlunun mal kaçırma ihtimali olduğu anlaşılıyorsa veya haciz işlemine gece vaktinde devam edilse bile kısa zamanda işlemin bitirileceği anlaşılıyorsa, bu hâlde gündüz başlayan haciz işlemine gece de devam edilmesi gerekir.

2. İcra Takip İşlemlerine Tatil Saatlerinde de Devam Edilebilmesi İçin Gerekli Şartlar

a. Yapılan İşleme İlişkin Şartlar

Bir takip işlemine tatil saatinde devam edilebilmesi için, öncelikle o işlemin kendi koşullarına uygun şekilde, tatil saati öncesinde başlamış olması gerekir. Bu hususta her işleme göre farklı değerlendirme yapılması gerekir.

⁷⁰⁰ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 301.

⁷⁰¹ UYAR, İİK Şerhi, C.3, s. 3699; Benzer şekilde, ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, s.227.

⁷⁰² AKYAZAN, s. 28, 29; KURU, İcra-İflas I, s.138; KURU, Elkitabı, s. 148, 149;

⁷⁰³ BERKİN, Rehber-I, s. 123.

⁷⁰⁴ ÖĞÜTÇÜ/ÇİTOĞLU, C.I, s. 227.

⁷⁰⁵ OLGAC/KÖYMEN, s. 366.

Gündüz başlamış olan işlem haciz ise, haczin tatil saatinde devam edebilmesi için öncelikle geçerli bir haciz işleminin söz konusu olması gerekir. Başlamış olan haciz için gerekli şartlar oluşmamış ise, böyle bir haciz işlemine tatil saatinde devam edilmesi elbette ki şikâyet sebebi teşkil edecektir. Ancak diğer şikâyet sebeplerinden farklı olarak; bu durumda şikâyet sebebi işlemin tatil saatinde devam edilmesi değil, işleme ilişkin koşulların tamamlanamaması olacaktır. Haciz işlemine gece devam edilebilmesi için, öncelikle alacaklının haciz isteme hakkının doğmuş olması (terim doğru mu) ve süresi içerisinde usulüne uygun haciz talebinin mevcut olması gerekir. Bu kapsamda haciz türleri bakımından bir ayrıma hükümde yer verilmediğinden tüm haciz türleri için gündüz başlayan haciz işlemine gece vakti de devam edilmesi mümkün olacaktır. Bir başka örnek satış işlemi için geçerli olacaktır.

b. İşlemin Gündüz Vakti Başlamış Olması

Bir işlemin tatil saatlerinde devam edilmesi, o işlemin tatil saati öncesinde başlamış olmasını gerektirir. Bu kapsamda her icra takip işlemi bakımından, işlemin başlangıç anının ayrı ayrı her somut olayda tespiti zorunludur.

Gece vakti haciz işlemine devam edilebilmesi için haczin gündüz vakti başladığının tespit edilmesi gerekir. Bu hâlde haciz işleminin başlangıcının belirlenmesi önem taşımaktadır.

Haciz mahalline gelinmesinin ardından haciz memurunun haciz mahâllinde borçlunun hazır bulunup bulunmadığının tespit etmesi ile haciz işlemi başlar; malların haczedildiğinin haciz tutanağına yazılması ile tamamlanır. Ancak bu işlemler yapılan kadar bazı ara işlemler vardır. Haciz işleminin gerçekleştirilebilmesi için uygulamada, haciz talebinin icra dairesine bildirilmesi ve bu hususta gerekli giderlerin yatırılması sonrasında haciz aracıyla (ve çoğunlukla başka alacaklı ve/veya vekilleri birlikte) hacze gidilmektedir. Haciz aracında birden fazla alacaklının mevcut olması hâlinde haciz memuru tarafından belirlenen güzergahta sırası gelen alacaklının haciz talebinin yerine getirilmesi ile prosedür tamamlanmaktadır.

Haciz aracında sırası gelen alacaklı; haciz mahâlline gelindiğinde borçlunun haczi kabil malının bulunması hâlinde, bu mallar haciz tutanağına yazılmasının

ardından borçlu yahut bir yakınına yediemin olarak hacizli malları bırakabileceği gibi, muhafaza yaparak yediemine de teslim edebilecektir. Bu aşamalarda muhafaza işlemi için muhafaza aracının gelmesi araca yüklenilmesi uzun sürebileceği gibi, haciz mahallinin geniş olması dolayısıyla haczi kabil mallarının tespitinin zaman alması yahut böyle bir ihtimal olmasa bile borçlunun hacze engel olmaya çalışması dolayısıyla haciz işleminin uzaması mümkündür. İşte bu hâlde gündüz başlayan haciz işlemine gece vakti de devam edilebilecektir. Haciz işleminin mahâllinde başlaması ile tahliye işleminin başlaması benzerlik göstermektedir. Bu sebeple, açıklamalar tahliye için de geçerlidir.

Gündüz başlamış olan haciz işlemi, yine genel kurallara tabi olarak, gece vakti de devam edecektir. Başka bir ifade ile, bu hâlde hasılat haczi gibi bir sınırlama söz konusu olmayacaktır.

Satış işleminin de tahliye işleminin de kendi içerisinde şartlarının yerine getirilmesi gerekmektedir.

D. Borçlunun Rızası

Borçlu, çeşitli sebeplerden ötürü, tatil ve talik hâllerine rağmen icra takip işlemlerinin yapılmasına müsaade edebilir. Örneğin, başkalarınca duyulmaması vb. sebeplerle gece vakti haciz yapılmasına müsaade edebilir. Bu hâlde, yapılan haczin Kanuna aykırı olduğundan bahsedilemez⁷⁰⁶. Zira, gece vakti olarak adlandırılan güneşin batmasından bir saat sonra ile güneşin doğmasından bir saat önceki zaman dilimini kapsayan günün bu kesiminde haciz yapılamaması borçlunun kişilik haklarını, özel hayatını korumak için getirilmiş bir kuraldır. Bu sebeple, borçlu rıza gösterdiği sürece, gece vakti haciz yapılması mümkün olacaktır. Bu hâlde, gece vakti olmasına rağmen, icra müdürünün alacaklının haciz talebini yerine getirmesi gerekmektedir. Gece vakti haciz yapılmasına rıza göstermesi, haczin gündüz mesai saatlerinde yapılmasına engel değildir. Borçlu, gece vakti hacze müsaade ettiğinden bahisle gündüz yapılan hacze muhalefet edemez.

⁷⁰⁶ UYAR, İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı, s. 19.

Bir başka örnek tatil gününde satış yapılması gösterebilir. Bu hâlde de, borçlu iş günü dışında olması sebebiyle ihaleye katılacak alıcı adaylarının fazla olabileceği düşüncesine doğrultusunda malının düşük bedelle satılmaması için tatil günü de olsa satışa rıza gösterebilir.

Bir diğer örnek de tahliye işlemine ilişkin olabilir. Borçlu komşularının görmemesi için gece vakti tahliye işlemine müsaade edebilir.

Borçlunun bir işleme rızası olduğunu nasıl gösterebileceği hususunun da tartışılması gerekir. Tatil ve talik hâllerine rağmen icra takip işleminin yapılmış olması hâlinde borçlu söz konusu işleme karşı şikâyet yoluna başvurabilecektir. İşte bu hâlde borçlu işleme rızasını itiraz veya şikâyet yoluna başvurmamak ile gösterecektir.

Borçlu dışındaki bir kimsenin rızası yapılan işlemi hukuka uygun hale getiremez. Örneğin, haciz mahallinde (borçlunun evinde) borçlunun yakınlarından birinin rızası, bu kişi ile borçlu aynı evde yaşıyor olsa bile yeterli olmaz. Zira, takip borçlu hakkında cereyan etmektedir. Nasıl ki, borçlu yerine herhangi bir yakını ödeme emrine itiraz edemiyorsa, bu rızanın başka bir kimse tarafından gösterilmesi de söz konusu olmayacaktır.

E. Tebligat

Tebliğat, yetkili makam veya onun aracılığıyla bir takım hukuki işlemlerin, bu işlemlerin sonuçlarından etkilenmeleri amaçlanan kimselere kanuna uygun şekilde bildirilmesi ve bu bildirimin belgelenmesidir⁷⁰⁷. Başka bir deyişle, tebligat, doktrinde haklarını koruyabilmeleri için ilgililere takip işlemlerinin usulüne uygun olarak bildirilmesidir⁷⁰⁸. Tariflerden de anlaşılacağı üzere, tebligatın salt bu hâlinin icra takip işlemi olması söz konusu değildir. tebligatın bu anlamdaki niteliğini tebligat yoluyla bildirilen işlemin kendisi belirler. Örneğin, borçlunun taksitle ödeme teklifinin alacaklıya tebliği, benzer şekilde borçlunun takibe itirazının md. 62/II uyarınca alacaklıya tebliği işlemleri icra takip işlemi değildir. Ancak bazı işlemler vardır ki,

⁷⁰⁷ DELİDUMAN, Seyithan, Tebligat Hukuku Bilgisi, Ankara 2006, s.13 (Kısaca: Tebligat).

⁷⁰⁸ BERKİN, Rehber-I, s. 115.

bunların hukuki sonuç doğurmaları için ilgisine tebliği zorunludur⁷⁰⁹. Ödeme emri tebliğ edilmeden haciz işleminin yapılamaması örneğinde olduğu gibi, bu tür işlemler tebliğ edilmeden kendisinden sonraki işlemler de gerçekleştirilemezler⁷¹⁰. İşte bu işlemlere ilişkin tebliğlerin Kanunda istisna gösterilmediği sürece tatil ve talik zamanlarında yapılmaması gerekir.

Tebliğat, tatil saatlerinde yapılabilecek istisnai işlemlerden biridir. Dolayısıyla, gece vakti olmasına rağmen borçluya tebliğat yapılması mümkündür (7201 sayılı Tebliğat Kanunu md.33⁷¹¹; Tebliğat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik⁷¹² md. 54). Tebliğat Kanun 33. maddesi, 3220 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce “*Gece vakti ve resmî tatil günlerinde tebliğat*” başlığını taşımaktaydı ve maddede gece vakti tebliğat yapılamayacağı belirtilmişti⁷¹³. Ancak 3220 sayılı Kanunun 11. maddesi ile Tebliğat Kanunu md. 33 hükmü başlığıyla birlikte değiştirilmiş ve gece vakti tebliğat yapılamayacağına ilişkin ifade madde metninden çıkartılarak gece vakti tebliğat yapılmasına engel durum kaldırılmıştır⁷¹⁴.

Doktrinde, resmî tatil zamanlarında ve gece vakti tebliğat yapılabileceği ifadesinden yola çıkılarak, yılın bütün zamanlarında tebliğatın mümkün olduğu; ancak 29 Ekim günü özel iş yerlerinin kapalı olmasından ötürü, o gün özel iş yerlerine tebliğat mümkün olmadığından, hukuken de yapılamayacağı belirtilmiştir⁷¹⁵. Yukarıda da belirtildiği üzere, tebliğat bir icra takip işlemi olmadığından, esasen maddede belirtilmemiş olsa bile tatil günlerinde tebliğat

⁷⁰⁹ BERKİN, Rehber-I, s. 116.

⁷¹⁰ BERKİN, Rehber-I, s. 116.

⁷¹¹ R.G. Tarih : 19/2/1959, Sayı : 10139

⁷¹² R.G. 25.01.2012, Sayı: 28184.

⁷¹³ Değişiklik öncesinde madde şu şekilde idi:

“Gece vakti ve resmî tatil günlerinde tebliğat

Madde 33 — Gece vakti tebliğat yapılamaz.

Gece vakti, güneş batmasından bir saat sonra başlar ve güneş doğmasından bir saat önceye kadar devam eder.

Kabulden imtina vukubulmadıkça birinci fıkraya aykırı olarak yapılan tebliğ muteberdir.

Resmî ve adli tatil günlerinde de tebliğat caizdir.”

⁷¹⁴ Hükmü değiştiren 3220 sayılı Kanun md. 11 gerekçesi şu şekildedir:

“Tasarının 11 inci maddesiyle 7201 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi değiştirilmekte ve gece vakti tebliğatı istisna olarak kabul eden hükümler kaldırılmakta ve güneşin doğuş ve batışına göre tarif edilmiş olan ve bu nedenle de çok erken saatlerde tebliğata imkân veren bu hüküm karşısında tebliğatın gerektiğinde gece vakti de yapılmasının uygun olacağı düşüncesiyle maddede bu değişiklik yapılmaktadır.”

Gerekçe metni için bkz. 11.2.1959 Tarih ve 7201 Sayılı Tebliğat Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/667), Dönem: 17, Yasama Yılı: 2, S. Sayısı: 316, s. 3.

⁷¹⁵ DELİDUMAN, Tebliğat, s. 22.

yapılabileceği sonucuna varılabilecekti. Doktrinde, icra organlarından sâdır olması, alacaklıyı hakkına yaklaştırmaya elverişli olması ve nihayetinde borçlunun şikâyet hakkını kullanmaması hâlinde borçlu hakkında kesin sonuçlar doğurması özelliklerini taşıması dolayısıyla tebligatın bir icra takip işlemi olduğu ileri sürülmüştür⁷¹⁶. Bu görüş, tebligatın bir icra takip işlemi olması dolayısıyla tatil ve talik zamanlarında yapılmaması gerektiğini; zira bu zamanlarda yapılan tebligat dolayısıyla borçlunun hakkını koruyamadığını; bu sebeple İİK md 51/I, Tebligat K. md. 33 hükümlerinde tebligat yapılmasına tatil ve taliklerde müsaade edilmesinin doğru olmadığını savunmaktadır⁷¹⁷.

F. Muhafaza Tedbirleri

1. Genel Olarak

Muhafaza tedbirleri, icra takip muamelesi olmadığından aksine bir düzenleme olmadığı sürece, her zaman, gece vakti bile alınabilir⁷¹⁸. Muhafaza tedbirleri, icra dairesi tarafından borçlu aleyhine yapılıyor olsalar da bu tedbirlerle amaçlanan husus icra takip prosedürünü ilerletme olmadığından bu işlemler icra takip işlemi değildir. Bu sebeple, Kanunda tatil günlerinde muhafaza tedbirlerinin alınabileceği belirtilmeseydi de, muhafaza tedbirlerinin icra takip işlemi olmaması sebebiyle yine bu tedbirlerin alınmasında sakınca olmayacak idi.

Belirtmek gerekir ki, Kanunun açıkça muhafaza tedbirlerinin alınmasına müsaade etmediği durumlar olabilir. Örneğin, konkordato için verilen süre içerisinde, *“Mühlet sırasında taşınır veya taşınmaz rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir; ancak bu takip nedeniyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez.”* hükmü getirilmiştir. Dolayısıyla, bu süre içerisinde rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılabilecek fakat bu takip dolayısıyla muhafaza tedbirleri alınamayıp satış da yapılamayacaktır.

⁷¹⁶ BERKİN, Rehber-I, s. 120, 121 ve 125.

⁷¹⁷ Bu görüşe göre, tatil günlerinde tebligat yapılması, tatil günlerinde icra takip işlemlerinin yasaklayan hükmün amacı ile bağdaşmaz (BERKİN, Rehber-I, s. 121).

⁷¹⁸ BERKİN, Rehber-I, s. 125.

İİK. md. 51 hükmünde, tatil günlerinde muhafaza tedbirlerinin alınabileceği belirtilmiş ancak bu tedbirlerin neler olduğu belirtilmemiştir. Esasen tedbirler bakımından bir belirleme yapılmamış olması yerindedir⁷¹⁹. Zira bu şekilde sınırlı şekilde sayılmaması dolayısıyla, hal ve şartlara göre takdir edilen başka muhafaza tedbirlerinin tatil günlerinde alınması mümkün olacaktır. Olgaç/Köymen, muhafaza tedbirlerine İİK. md. 88 ve 270 hükümlerini ve ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbirleri örnek göstermiştir⁷²⁰. Ancak bu sayılanlar dışında da muhafaza tedbirleri söz konusudur.

2. Muhafaza Tedbirlerinin Türleri

Tatil günlerinde alınması mümkün olan tedbirlerden biri, İİK. md.44/VI ile md. 113/II hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre, icra memurunun kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman karar verebileceği belirtilmiştir. Bu şekilde satış işleminin, tatil ve talik zamanlarında da yapılması mümkündür⁷²¹.

Bilindiği üzere, satışın gerçekleştirilebilmesi için, kural olarak, bunun borçlu ya da alacaklı tarafından talep edilmesi gerekir. Ancak kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan bir mal söz konusu ise, bu malın satılmasına talep olmadan da karar verilebilir. Elbette ki, bu durumda talep olması hâlinde satış evleviyetle gerçekleştirilebilecektir. Kanunda belirtilen koşullar sağlandığı takdirde, genel kuralın aksine, itirazın geçici kaldırılması üzerine geçici haczi isteyen alacaklı ile takipten önce ya da sonra ihtiyati haciz koyduran alacaklı da bu durumda satış isteyebilir yahut re'sen satışa karar verilebilir (m.108/II)⁷²².

Belirtmek gerekir ki, genel kuralın aksine olan bu düzenleme, malların satılmasını gerekli kılan ivedi bir durumun söz konusu olması sebebiyle kabul

⁷¹⁹ Dolayısıyla aşağıda incelenen muhafaza tedbirleri de sınırlayıcı olarak belirtilmemiştir.

⁷²⁰ OLGAC/KÖYMEN, 1965, s. 367. Yıldırım/Deren-Yıldırım da, ihtiyati tedbir ve ihtiyati tedbirlerin icraya yönelik olmaları nedeniyle gerçekleştirilmesinin her zaman mümkün olduğunu belirtmiştir (YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, s. 53).

⁷²¹ Muşul, tatil günlerinde alınabilecek muhafaza tedbirleri örnekleri arasında İİK. md. 113/II hükmünden de bahsetmiştir (MUŞUL, C. I, s. 159).

⁷²² PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 309; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 302 dn.4

edilmiştir. Dolayısıyla, bu durumun tatil vaktine denk gelmesi satışın yapılmasını engellemesi düzenlemenin amacı ile bağdaşmayacağından, tatil zamanlarında da kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman re'sen yahut talep üzerine karar verebilecektir. Ancak bir malın kıymetinin hızla düşüyor olması veya muhafazasının masraflı olması hâli icra dairesinin takdirinde olan bir husustur. İcra dairesi bu takdir yetkisini doğru kullanmaması veya kötüye kullanması hâlinde borçlunun ve diğer ilgili kişilerin şikâyet hakkı vardır.

İflâs talebi hâlinde alacaklıların menfaati için zaruri tedbirler de tatil ve taliklerde alınabilecek tedbirler arasındadır. İİK. md. 159 hükmüne göre, iflas talebi hâlinde mahkeme, ilk önce alacaklıların menfaati için zaruri gördüğü bütün muhafaza tedbirlerini emredebilir; borçlu ödeme emrine itiraz etmemişse, alacaklının talebi üzerine, mahkeme mutlaka bu tedbirlere karar vermeye mecburdur. Bu tedbirler zaruri nitelik taşıdığından tatil ve talik hâlleri zamanlarında da alınması mümkündür⁷²³.

Kanunda, defter tutulması tedbiri dışında, bu tedbirlerin neler olduğu sayılmamış, bu husus iflas talebini inceleyen ticaret mahkemesinin takdirine bırakılmıştır⁷²⁴. Muhafaza tedbirlerinin sayılmayarak sınırlanmamış olması, zamanla hal ve koşullara uygun yeni tedbir türlerinin uygulanabilirliği bakımından önem arz etmektedir. Kanunun lafzından da anlaşılacağı üzere, ticaret mahkemesinin bu tedbirlere karar verirken dikkate alması gereken temel kıstas, söz konusu muhafaza tedbiri ile tüm iflas alacaklılarının menfaatlerinin korunacak olmasıdır. Zira bu tedbirlerle, yalnızca iflas talebinde bulunan alacaklı değil, aleyhine iflas davası açılmış borçlunun gelecekteki iflas masasına girecek olan mal ve haklarını korumak ve bu surette tüm alacaklıların korunması amaçlanmıştır⁷²⁵. Bu kapsamda; borçlunun borçlularına yapılacak bir bildirimle bu kişilerin borçluya ödeme yapmalarını yasaklanabilir, borçlunun mağaza dükkan ve depolarını mühürlenebilir, bu yerlerdeki ticari faaliyetini iflas idaresinin denetimine tabi tutulabilir, borçlunun taşınmazlarının devrini engellemek için tapuya şerh verilebilir (TMK 1010/I), borçlunun bazı malları yediemine teslim edilebilir, borçluya çeşitli vasıtalarla gönderilen mektup, havale ve

⁷²³ Muşul, tatil günlerinde alınabilecek muhafaza tedbirleri örnekleri arasında İİK. md. 159 hükmünden de bahsetmiştir (MUŞUL, C. I, s. 159).

⁷²⁴ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.476.

⁷²⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 497.

sair gönderilerin iflas idaresine teslimi için posta ve gümrük idareleri, banka ve benzeri yerlere yazı yazılabilir⁷²⁶.

Belirtmek gerekir ki, tatil ve talik hâllerinde bu muhafaza tedbirleri alınabilirse de, defter tutulması dışında kalan tüm muhafaza tedbirleri için, ileride alacaklının haksız çıkması ihtimaline binaen borçlunun zararını karşılamak üzere; ticaret mahkemesi, alacaklıdan bir teminat vermesini talep edebilir (HMK. md.87)⁷²⁷. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi veya alacağın ilama bağlı olması ya da alacaklının devlet yahut adli yardımdan yararlanan kimselerden olması hâllerinde alacaklının teminat göstermesi beklenmez.

Tatil günlerinde, defter tutulmasının mümkün olduğu yukarıda belirtilmişti. İşte bu şekilde defteri tutulmuş olan malların verilmesi de borçludan talep edilebilir. Bu hâlde borçlu, tatil günü talep edilmiş olsa bile, defteri tutulan mallarını aynen veya istenildiği zamanki değeriyle iflas idaresine yahut iflas dairesine vermek zorundadır (md.162)⁷²⁸. Bu hükümle borçluya, mallarının yerine kıymetlerini verme imkanı da tanınmaktadır. Madde metninde kullanılan “aynen ‘veya’ istenildiği zamanki kıymetiyle” ifadesi seçimlik bir durumu karşıladığından, borçlunun malı aynen vermeye zorlanması, başka bir ifadeyle malının değerini vermeyi tercih eden borçlunun İİK. md.337/II ve TCK. md.289 hükümleri uyarınca cezalandırılması mümkün olmayacaktır. Bu durumdan da anlaşılacağı üzere, borçlunun defteri tutulan malları üzerinde tasarruf yetkisi kısıtlanmamıştır⁷²⁹.

Tatil olmayan zamanlarda olduğu gibi, tatil günlerinde de borçlunun defteri tutulan mallarının yahut istenildiği zamanki kıymetlerinin talep edilmesi mümkündür. Borçlu tatil günlerinin söz konusu olması dolayısıyla bir muhalefet imkanına sahip değildir. Bu durumda borçlu tatil günü de olsa bu mallarını aynen veya kıymetleri itibariyle vermeye mecburdur.

⁷²⁶ Örnekler için bkz. KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.476.

⁷²⁷ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.476.

⁷²⁸ Hükümet Gerekçesi: “Kanunun 162 nci maddesi değiştirilmekte ve günün ekonomik şartları göz önüne alınarak, borçluların, deftere geçirilmiş malları istenildiği zamanki kıymeti ile ödemeleri sağlanmakta ve enflasyonun aşırı yükselişinden istifadesi önlenmektedir.”

⁷²⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.477.

Kiralayanın hapis hakkının korunması çerçevesinde tatil ve talik zamanlarında bazı muhafaza tedbirlerinin alınması da söz konusu olabilir. Kiralayan önceden yapılması gereken icrai takibi yapmadan haiz olduğu hapis hakkının muvakkaten muhafazası için icra dairesinin yardımını isteyebilir. (BK. md. 267, 269, 281). İcra dairesi üzerlerinde hapis hakkı bulunan eşyanın bir defterini yapar ve rehinleri paraya çevirme yoluyla takip talebinde bulunması için kiralayana on beş günü geçmemek üzere uygun bir süre verir. Bu şekilde muhafaza amaçlı bu tedbirin alınması tatil ve talik zamanlarında mümkündür⁷³⁰.

BK. md. 269 hükmüne göre, kiracı kiralanan dan çıkmaya yahut kiralanan dahilinde bulunan şeyleri alıp götürmeye teşebbüs ettiği takdirde; kiralayan, hapis hakkına istinaden kiralaların teminine yetecek miktarda eşyayı, sulh hakimi marifetiyle hapsedebilir. Her ne kadar bu maddede bu görev sulh hakimine verilmiş ise de, İİK. md.270'de; kiralayanın, kiracı ile aralarında kira akdi olduğu kanaat verilebilecek belgeleri sunarak, icra takibi yapmadan, muvakkaten muhafazası için icra dairesinin yardımını isteyebileceği belirtilmiştir. Bu sebeple, BK. md. 269/I'deki sulh hakimi deyiminin icra dairesi olarak anlaşılması gerekmektedir⁷³¹.

Hapis hakkı için defter tutulması ile amaçlanan husus, kötünıyetli kiracılar karşısında kiralayanı korumaktır. Bu tedbir ile, önlenmek istenen kiracının kiralanan dan çıkması yahut kiralanan dahilinde bulunan şeyleri alıp götürmesidir. Tatil günleri gerekçesine dayanarak bu tedbirin uygulanamayacağını düşünmek, tedbir ile sağlanmak istenen koruma bakımından bir uyumsuzluk meydana getirir. Bu sebeple, tatil olmayan günlerde olduğu gibi, tatil günlerinde de bu tedbire başvurulabilmesi tedbirin doğası gereği mümkündür.

Kiralayanın hapis hakkına tabi olup da kaçırılan eşyanın geri alınması da mümkündür ki bu durum kaçırılan eşyayı takip hakkına ilişkindir. İİK. md. 270 uyarınca defteri tutulan malların kiracı tarafından gizlice yahut cebirle götürülmesi mümkün olduğu gibi, defter tutma tedbirine henüz başvurulmadan da kiracının bazı mallarını gizlice yahut cebren kaçırması söz konusu olabilir. Bu iki hâlde de, gizlice veya cebirle götürülmüş eşyanın, götürülmelerinden itibaren on gün içinde icra

⁷³⁰ Muşul, tatil günlerinde alınabilecek muhafaza tedbirleri örnekleri arasında İİK. md. 270 hükmünden de bahsetmiştir (MUŞUL, C. I, s. 159).

⁷³¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.380, dn.1.

daresinin emri ile ve zabıta kuvvetiyle geri alınabileceği İİK. md. 271 ile hükme bağlanmıştır. Ancak bu eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilerin eline geçmesi hâlinde, iyiniyet korunacağından, eşyanın geri alınması mümkün olmayacaktır.

Hükümde belirtildiği üzere; bu tedbirin uygulanabilmesi için, eşyanın gizlice yahut cebren kiracı tarafından götürülmüş olması ve bu tarihten itibaren on gün içinde kiralayan tarafından eşyanın geri alınmasına ilişkin talebin icra dairesine yöneltilmiş olması yeterlidir⁷³².

Kaçırılan eşyanın geri alınmasına ilişkin muhafaza tedbirinde, eşya zaten gizlice veya cebren götürülmüştür. Dolayısıyla bu tedbirin tatil günleri olup olmasına bakılmaksızın uygulanması zorunludur. Aksi durum tedbirin amacı ile bağdaşmayacaktır. Başka bir ifadeyle, tatil günü söz konusu olsa bile kiralayan kaçırılan eşyanın geri alınmasını isteyebilir ve bu eşya tatil gününe rağmen icra dairesinin emri ve zabıta kuvvetiyle geri alınabilir.

Başka bir muhafaza tedbiri olarak, muhafazasına gerek kalmayan taşınır malların borçlu ya da üçüncü kişi tarafından teslim alınmaması hâlinde bu malların satılma olanağı da vardır. Satış, icra prosedürünü ilerletici borçlu aleyhine alacaklının talebiyle icra dairesi kanalıyla gerçekleştirilen bir icra takip işlemidir. Dolayısıyla, tatil zamanlarında satış işlemi kural olarak yapılamayacak işlemler kategorisindedir. Ancak bazı hâllerde, satış işleminin yapılması takibi ilerletici bir etkiye sahip olmayabilir.

İcra dairesi, haczolunan paraları, banknotları, hamiline ait senetleri, poliçeler ve sair cirosu kabil senetlerle altın ve gümüş ve diğer kıymetli şeyleri muhafaza eder. Diğer taşınır mallar masrafı peşinen alacaklıdan alınarak münasip bir yerde muhafaza altına alınır. Alacaklı muvafakat ederse -istenildiği zaman verilmek şartıyla- muvakkaten borçlu yedinde veya üçüncü şahıs nezdinde de bırakılabilir. Üçüncü şahsın elinde bulunan taşınır mallar haczedilince, alacaklının muvafakati ve üçüncü şahsın kabulü hâlinde üçüncü şahsa yediemin olarak bırakılır. Ancak bazı durumlarda, hacizli malın, depo ve garajlarda ve yediemin olarak kendisine hacizli malın bırakılmış olduğu üçüncü kişilerde saklanıp da hukuken artık muhafazasına

⁷³² Ancak defteri yapılmış bir eşyanın gizlice yahut cebren kaçırılması hâlinde on günlük süre uygulanmayacaktır (KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.382, dn.4).

gerek kalmayabilir. Bu durumda, icra dairesi, haczolunan malın, vereceği uygun süre içinde geri almasını ilgililere re'sen bildirir. Verilen süre içinde eşya geri alınmazsa, icra müdürü icra mahkemesinin kararı ile taşınır mal satışlarına ilişkin hükümler uyarınca muhafazasına gerek olmayan ancak teslim alınmayan hacizli taşınır malları satar. Satış bedelinden muhafaza ve satış giderleri düşürüldükten sonra, artan miktar İİK. md. 9 hükmüne göre muhafaza olunur.

İİK. md. 88/son anlamında, icra dairesinin satışa karar verme yetkisi yoktur. Bu karar, icra mahkemesi tarafından verilecektir. İcra mahkemesi yapacağı incelemede, malın muhafazasına gerek olup olmadığını ve malın teslim alınması için yeterli süre verilip verilmediğini denetlemelidir. Belirtmek gerekir ki, malı teslim almaya gelemeyen borçlu ya da üçüncü kişinin bu davranışı geçerli mazerete dayanıyorsa, bu hâlde malın satış bedelinden muhafaza ve satış giderlerinin mahsup edilmemesi gerekir⁷³³. Çünkü muhafazasına gerek olmayan malın haczedilmesi zaten borçluyu haksız yere zarara uğratmakta ve hatta bu durum pek çok kez icra dairesinin hatalı işlemini ortaya koymaktadır. Mazeret teşkil eden durum gerçekleşmemiş olsaydı malın kendisine kavuşacak olan borçlunun ya da üçüncü kişinin; geçerli mazeretine istinaden hiç değilse –zaten değer kaybederek satılan- malın satış bedeline tam olarak sahip olabilme imkanı tanınmalıdır.

İİK. md. 88/son hükmünün uygulanabilmesi için takibin satış aşamasına gelmiş olmasına gerek yoktur. Bu maddenin amacı, muhafazasına gerek kalmayan mala borçlunun/üçüncü kişinin kavuşması ve bu mal için daha fazla gider yapılmamasıdır. Görüldüğü üzere, buradaki satışın takibi ilerletici bir etkisi yoktur. Bu sebeple,

⁷³³ Bu hâlde, borçlu ya da üçüncü kişinin mazeretinin geçerli (haklı) nitelikte olup olmadığı icra dairesinin takdirinde olacağından, duruma göre alacaklı ya da borçlunun şikâyet hakkının bulunduğunu kabul etmek gerekir. Bu görüş kabul edilmez ise, malın satılmasını yahut bu giderlerin malın bedelin düşülmesini engelleyici başka bir yol daha mevcut olabilir: Borçlunun veya üçüncü kişinin geçerli bir mazereti olmasına rağmen muhafaza ve satış giderleri satış bedelinden indirilmesi ihtimalinde, bir malın gerekmediği hâlde haczedilmesinde veya gerektiğinden uzun süre muhafazası edilmesinde icra dairesinin hatalı işlemi söz konusu olacağından, bu hâlde icra dairesinin bu hatalı işlemi doğrultusunda borçlu ya da üçüncü kişinin şikâyet yolu ile ya (mal satılmadan) mal hakkındaki haciz işleminin iptalini ya da satış ve muhafaza giderlerinin düşülmesine ilişkin iptalini ileri sürme hakkı tanınmalıdır. Bu hâlde, şikâyet bir süreye bağlanmış olsa da bu sürenin geçtiğinden söz edilemez. Zira, şikâyet süresi hatalı işlemin yapıldığını öğrenme tarihiyle başlar ve borçlu ya da üçüncü kişinin -istisnai durumlar hariç- haciz işleminin varlığını bilse de, yapılan haczin hatalı olduğunu bilmesi o anda bilmesi mümkün olmayabilir. Ayrıca, icra mahkemesinin malın teslim alınması için verilen sürenin uygunluğunu incelememiş olması ihtimalinde de, yine duruma göre, alacaklı ya da borçlunun şikâyet hakkı bulunmalıdır.

gerçekleşen bu satış icra takip işlemi olmayacak; muhafaza tedbiri niteliğini taşıyacaktır.

II. KANUN YOLU

A. Genel Olarak

Kanunda tatil ve talik hâllerinde icra takip işlemlerinin yapılamayacağından bahsedilse de, yapılmış olması hâlinde işlemin akıbeti hakkında bir açıklama yapılmamıştır. Tatil ve talik hâline rağmen, icra takip işlemi yapılmış ise, bu işlemin akıbeti doktrinde tartışılmıştır. Şu halde; genel olarak hükümsüzlük halleri üzerinde öncelikle durulmalıdır.

Bir işlem hukuka aykırı olarak yapılması, başka bir ifadeyle kendisinden beklenen hukuki sonuçları doğurmayacak nitelikte olması, genel olarak, hükümsüzlük veya geçersizlik kavramları ile ifade edilmektedir⁷³⁴. Bir hukuki işlemin kurucu unsurlarının eksik olması hâlinde işlem hukuken varlık kazanamaz, yani işlem “yok”tur⁷³⁵. Hukuki işlemin kurucu unsurları tamam olmakla birlikte işlemin geçerlilik şartlarından kamu düzeni öneminde olanların gerçekleşmemesi hâlinde hüküm ve sonuç doğurmaması, yani kesin hükümsüz olmasından bahsedilir⁷³⁶. Bu hâlde, işlemin geçersiz kılınması için dava açmak veya herhangi bir hukuki yola başvurmak gerekmez. Kesin hükümsüzlük kendiliğinden bu sonucu doğurur. Üçüncü olarak, kurucu unsurlarının mevcut olduğu ve sakatlığı işlemin kendiliğinden kesin hükümsüz olmasına yol açmadığı ancak kesin hükümsüz hale gelebilmesi için, iptal ettirilmesi gerekmesi hâlidir. Son olarak, bir hukuki işlemin tamamlayıcı unsurlarından birinin eksik olması hâlinde işlem için noksanlıktan bahsedilir⁷³⁷. Bu durumda işlem askıda olup, eksik olan tamamlayıcı unsur gerçekleşince işlem hüküm doğurur.

Bahsi geçen genel hükümleri icra takip işlemleri bakımından uygularsak, icra takip işleminin ayıt edici ve kurucu unsurları yukarıda incelendiği üzere icra

⁷³⁴ HELVACI, Serap/ ERLÜLE, Fulya, Medeni Hukuk, 2. Baskı, İstanbul 2011, s. 35.

⁷³⁵ HELVACI/ERLÜLE, s. 35.

⁷³⁶ HELVACI/ERLÜLE, s. 35.

⁷³⁷ HELVACI/ERLÜLE, s. 36.

organlarınca (icra dairesince) yapılması, borçluya karşı yapılması ve cebrî icra prosedürünü ilerletici niteliğe sahip bulunmasıdır. Dolayısıyla tatil ve talik hâllerinde işlemin yapılması, işlemin hukuken yok hükmünde olmasını gerektirici bir husus değildir. İcra takip işlemi bu unsurları taşıdığı için hukuken doğmuş bir işlem olur. Bu hâlde yokluktan bahsedilemez. Bir diğer tartışılabilir hukümsüzlük türü yapılan icra takip işleminin kesin hükümsüz olmasıdır. Bu düşüncüyü destekleyebilecek gerekçe, hükümlerin kamu düzeni ile ilgili olması yönündedir⁷³⁸. Yargıtay, İİK. md. 54/a hükmü ile ilgili bir kararında, hükmün kamu düzeni ile ilgili olduğu gerekçesiyle icra memurunun bunu re'sen nazara alması gerektiğini belirtmiştir⁷³⁹. İşlemin iptal edilebilirliği bakımından, icra takip işleminin hukuken geçerli olarak doğduğu ancak iptal edilebilir olduğu sonucuna varılabilir. Bu hâlde işlem, şikâyet hakkı olan kimsenin şikâyet yoluna süresi içinde –veya süresiz olarak- başvurmadiğı sürece geçerliliğini korur. İptal edilebilirlik, işlemin muhatabına işlemin geçerliliği hususunda tercih imkanı verir. Noksanlık hâlinde ise bir işlemin tamamlayıcı unsurlarından birinin yokluğundan bahsedilmekte olup, tatil ve talik hâllerinde yapılmamış olmak gibi icra takip işlemleri için bir tamamlayıcı unsur da olmadığından, tatil ve talik halinde yapılmış olan bir icra takip işlemi hakkında noksanlığın da mevcut olması söz konusu olmaz.

Türk Hukukunda da bu konu tartışılmıştır. Berkin'e göre, icra takip işleminin iptal edilmediğı sürece geçerli olması gerekir; bir başka deyişle, nispi butlan ile malûldür.⁷⁴⁰ Bu görüşe göre, borçlu süresi içerisinde şikâyet yoluna başvurmaz ise, işlem re'sen veya bir başkasının talebi ile iptal edilemez. Belgesay, tatil ve talik zamanında yapılan muamelenin hükümsüz olduğunu ifade ederek, bu hükümsüzlüğün nispi nitelikte olduğunu ve memurun talik sebebi bulunduğunu bilmeyerek yaptığı muamelesini kendiliğinden iptal edebileceğini belirtmiştir⁷⁴¹. Akyazan, gece vakti tatil ve talik günlerinde yapılmaması gereken bir işlemin yapılması hâlinde ilgilinin şikâyeti üzerine iptal edilebilir olması gerektiğini yapılan işlemde başkaca bir yolsuzluk yok ise yalnızca tatil ve talik hâllerinde yapılmış olmasından dolayı işlemin

⁷³⁸ Tartışmalar için bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 77.

⁷³⁹ Y.12. HD. 14.10.1985(Bkz. ÜSTÜNDAĞ, s.77, dn. 207).

⁷⁴⁰ BERKİN, Rehber-I, s. 125.

⁷⁴¹ BELGESAY, s. 55.

hükümsüz sayılmaması gerektiğini açıklamıştır⁷⁴². Ansay, icra müdürünün talik hakkındaki kararlarına karşı şikâyet edilebileceğini belirtmiştir⁷⁴³. Öğütçü/Çitoğlu da bu durumun şikâyet hükümleri ile çözülmesi gerektiği görüşündedir. Postacioğlu/Altay, İsviçre'deki görüşleri de dikkate alarak üç yaklaşım olabileceğinden bahsetmiştir. Bunlardan; ilki, işlemin batıl olması; ikincisi, korunmak istenen menfaatin borçluya ait olduğu düşüncesiyle bu hükümlerden yararlanmayı onun iradesine bırakarak şikâyet üzerine işlemin iptal olması, son olarak da işlemin erteleme süresi veya tatilde değil, yapılabileceği zamanın sonunda yapılmış sayılmasıdır⁷⁴⁴.

Değerlendirme yapılacak olursak; tatil ve talik zamanlarında yapılamayacak olan işlemler icra takip işlemleridir. Bu işlemler, icra dairesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Tatil ve talik hâllerinde yapılması kanunen istisna tutulmadığı hâlde yapılan bir işlem için borçlunun rıza göstermesi mümkündür ki bu durum yukarıda da açıklandığı üzere işlemin varlığını sürdürmesi için bir başka istisnai durumu oluşturur. İşlemin yapılamayacağına ilişkin kuralla menfaati korunan kişi borçludur. Bu kapsamda gerçekten işlemin mutlak butlanla batıl olması ağır bir yaptırım olacaktır. İcra dairesinin hukuka aykırı işlemlerine karşı şikâyet yolu açıktır. Madem ki, işlemin yapılması için borçlunun rızasının da yeterli olduğu kabul edilmektedir; o hâlde, işlemin hukuken ayakta olup olmamasını da borçlunun iradesine bırakmak gerekir. Borçlu işlemin yapılmasına rıza göstermiyorsa, işleme karşı şikâyet yoluna başvurması gerektiğini kabul edilmelidir.

⁷⁴² Akyazan, bunu bir örnekle açıklamıştır. (Tebliğat Kanunu değişikliği öncesinde gece vakti tebligat yapılamayacağı durumda) Gece vakti tebligatın yapılamayacağını ve fakat borçlunun buna rağmen tebligatı kabul etmesi üzerine tebligatın geçerli olacağını belirtmiş; tebliğin iptalini gerektirecek başkaca bir yolsuzluk yok ise sadece gece tebligat yapılmasından dolayı tebliğ işleminin hükümsüz sayılamayacağını açıklamıştır (AKYAZAN, s. 29).

⁷⁴³ ANSAY, s. 41.

⁷⁴⁴ POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 305. Postacioğlu/Altay, bu son görüşün, Federal Mahkeme tarafından ancak 1928 yılında uygulamaya konulan yaptırımda ifadesini bulduğunu belirtmiş ve kararı şu şekilde açıklamıştır. *"Buna göre, erteleme süresi veya tatilde yapılan icra takibi o tarihte değil fakat takibin mümkün olmadığı zamanın sonunda yapılmış sayılacaktır."* (Naklen POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 305). Ayrıca bkz. YILDIRIM/DEREN-YILDIRIM, s. 52.

B. Şikâyet

Şikâyet, icra ve iflas dairelerinin hukuka aykırı olan işlemlerinin iptali yahut düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş, icra ve iflas hukukuna özgü bir kanun yoludur⁷⁴⁵. Doktrinde şikâyet, “*icra memurunun*⁷⁴⁶, *riayete mecbur olduğu kanunî şartlara veya işin icaplarına aykırı olarak yaptığı muamelelerin iptalini veya düzeltilmesini istihdaf etmek üzere muameleden mutazarrır olan şahıs tarafından memurun bağlı olduğu tetkik merciine muayyen bir müddet zarfında yapılan müracaat*” olarak tanımlanmıştır⁷⁴⁷. Bir başka tanıma göre şikâyet, “*icra takibinin taraflarına veya hukukî yararı bulunan diğer kişilere tanınmış ve bu yolla icra ve iflas dairelerinin (veya diğer icra organlarının) kanuna veya olaya uygun olmayan işlemlerinin iptalini veya düzeltilmesini ya da yapmadıkları veya geciktirdikleri işlemlerin, yapılmasını sağlayan hukukî çaredir.*”⁷⁴⁸

Tanımlardan da anlaşıldığı üzere, genel olarak şikâyet sebepleri; işlemin kanuna aykırı olması, işlemin hadiseye uygun olmaması, bir hakkın yerine getirilmemesi ve bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması olmak üzere dörde ayrılır. Bu sebeplerden birinin mevcut olması hâlinde, işlemi iptal ettirmekte yahut düzelttirmekte hukuki yararı olan herkesin bu yola başvurmaları mümkündür. Başka bir ifadeyle, işlem doğrudan kendi hukuki durumuna ilişkin olan ve zararına olan herkesin şikâyet hakkı vardır⁷⁴⁹. Yalnızca borçlu değil, alacaklının da hatta üçüncü kişilerin de şikâyet hakkı söz konusu olabilir.

Bir icra muamelesinin icra mahkemesince incelenebilmesi şikâyet hakkı olan kişinin şikâyetinde bulunmuş olmasına bağlıdır. Başka bir ifadeyle, icra mahkemesi – kamu düzeni sebebiyle re’sen dikkate alacağı hususlar dışında- şikâyetin sınırları ile bağlıdır. Bu kapsamda icra mahkemesi kendiliğinden bir muameleyi ele alamayacağı gibi, istisnai hâller dışında şikâyet sebepleri dışında da inceleme yapamaz⁷⁵⁰. Örneğin, tatil veya taliklere rağmen icra takip işlemi yapılması varsayımında, başka

⁷⁴⁵ KURU, İcra-İflas I, s.87. Konu kapsamı dışında olduğundan ayrıca şikâyetin hukuki niteliğine değinilmemiştir.

⁷⁴⁶ İcra müdürünün-icra dairesinin anlamındadır. Yalnızca icra hukukunda değil, iflas hukukunda da şikâyet mümkündür. Bkz. iflas idaresi hakkında da İİK. 16. madde hükmünün uygulanabileceğine ilişkin karar: İİD., T. 17.10.1952, E. 2795, K. 4159 (OLGAÇ/KÖYMEN, s. 77).

⁷⁴⁷ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 70.

⁷⁴⁸ PEKCANITEZ, Hakan, İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, s. 35 (Kısaca:Şikâyet).

⁷⁴⁹ KURU, İcra-İflas I, s.91.

⁷⁵⁰ OLGAÇ/KÖYMEN, s. 79.

bir vesile ile önüne gelen dosyada inceleme yaparken bu durumu fark etse bile re'sen inceleme yapması ve bu suretle işlemi iptal etmesi söz konusu olmaz. Yalnızca icra mahkemesi değil, -şikâyet süresinin geçmiş olması şartıyla- şikâyet eden kişi de şikâyet ile bağlıdır. Dolayısıyla, şikâyet süresi geçtikten sonra şikâyet edenin şikâyet konusunu değiştirmesi veya genişletmesi söz konusu olamaz⁷⁵¹.

Kural olarak, şikâyet hakkı olan kimsenin işlemi öğrendiği tarihten itibaren 7 gün içerisinde icra mahkemesine başvurarak, işlemin iptalini yahut değiştirilmesini talep etmesi gerekir. Ancak şikâyetin bu 7 günlük hak düşürücü süreye tabi olmadığı hâller de vardır ki bunlar, bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz yere sürüncemede bırakılması sebeplerine dayanılarak şikâyet yoluna başvurulması ya da işlemin kamu düzenine aykırı olması hâlidir. Şikâyet hakkı ister 7 günlük hak düşürücü süreye bağlı olsun ister süresiz olsun, bu hakkın en geç takip sonuçlanıncaya kadar kullanılması gerekir; takip kapandıktan sonra şikâyet yoluna başvurulması mümkün değildir⁷⁵².

Tatil ve talik hâline rağmen yapılan bir işlemin şikâyet tabi olduğu görüşü kabul edilirse tartışılması gereken bir diğer husus, şikâyet süresinin ne zaman işlemeye başlayacağı olur. Tatil ve talik hâllerinde şikâyet süresinin başlangıcı için her somut olayda ayrı ayrı değerlendirme yapmak gerekir. Ancak icra takip işlemlerinin yapılamayacağı dönem olan tatil ve talik hâllerinde, taraf işleminin yapılmasını beklemek her zaman doğru olmayabilir. Örneğin, takibin ertelenmesini gerektirecek derecede ağır hasta olan borçluya karşı icra takip işlemi yapılmış ise borçlunun şikâyet hakkı vardır; fakat hastalığına rağmen şikâyet hakkını kullanmasını beklemek doğru değildir. Hatta bu örnek için doktrinde, bu hâlde şikâyet süresinin borçlunun ağır hastalığının bitiminden itibaren başladığının kabulü gerektiği belirtilmiştir⁷⁵³. Ancak süreyi tatil ve talik hâlinin bitiminden itibaren başlatmak da

⁷⁵¹ OLGAC/KÖYMEN, s. 79.

⁷⁵² KURU, İcra-İflas I, s. 97.

⁷⁵³ KURU, İcra-İflas I, s. 145. Berkin, ağır hastalık dikkate alınamayarak takip muamelesi yapılmışsa, bu hâlde öğrenme tarihinden itibaren 7 gün içerisinde şikâyet hakkının bulunduğunu; ancak, ağır hastalık 7 günlük şikâyet süresinde sona ermemişse, bu sürenin 56. maddeye kıyasen 1 gün daha uzatılması gerektiğini belirtmiştir (BERKİN, Rehber-I, s.128); Postacıoğlu/Altay da, şikâyet süresinin hastalığın bitiminden itibaren 1 gün daha uzatılması gerektiğini belirtmiştir (POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 311); Tikveş, burada 7 günlük şikâyet süresinin talik sebebinin ortadan kalmasından itibaren işlemesi gerektiğini belirtmiştir (TİKVEŞ, s. 85); Uyar da bu hâlde şikâyet müddetinin hastalığın bitiminden itibaren başlaması gerektiğini belirtmiştir (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3755).

her örnek için uygun olmayabilir. Bu hususta şikâyet süresi bakımından da İİK. md. 56 ve İİK. md. 19 hükümlerinin uygulanması gerekebilir⁷⁵⁴. Bilindiği üzere kural olarak, tatil ve talik zamanlarında süreler işlemeye devam eder ancak bir sürenin son günü tatil veya talik hâline denk gelmesi hâlinde süre bir gün daha uzamış olur. Bu hâlde şikâyet süresi, şikâyet konusu işlemi öğrenme tarihinden itibaren işlemeye başlayacak fakat süre tatil veya talik süresi içinde sona eriyorsa tatil veya talik hâlinin bitiminden itibaren bir gün daha uzamış olacaktır⁷⁵⁵. Örneğin, borçlunun yakınlarından birinin ölmesi hâlinde 3 günlük talik süresinin ikinci günü borçluya icra takip işlemi yapılmış ise, bu hâlde süre talik süresi içinde sona ermeyeceğinden uzatılmasına da gerek yoktur. Ancak İİK. md. 54 hükmü uyarınca icra dairesinin borçluya kendisine temsilci tayin etmesi için takdiren 6 gün süre vermesi ihtimalinde aynı gün işlemeye başlayan kambiyo senetlerine özgü takip yolu için söz konusu olan 5 günlük şikâyet süresinin bu süre içinde sona erdiğini düşünelim bu örnekte de tatil ve talik süresinin bitimini takip eden bir gün daha süre uzamış olur.

C. Tatil ve Talikler Bakımından Şikâyet Sebepleri

1. Kanuna Aykırılık

İşlemin kanuna aykırı olması ifadesinin geniş yorumlanması gerekir⁷⁵⁶. Zira şikâyet işlemin yalnızca İcra ve İflas Kanununa aykırı olması değildir. Kanuna aykırılık şikâyet sebebi, tatil ve talik hâlleri bakımından, tatil veya talik hâline rağmen borçluya karşı (kanunda belirtilen istisnalar dışında kalan) icra takip işlemlerinin yapılması olarak işlerlik kazanır.

Tatil ve talik hâline rağmen borçluya karşı bir işlem yapılmış olması aslında işlemin kanuna aykırı olması anlamına gelir. Zira tatil ve talik hâllerinde istisnalar dışında yapılamayacak işlemler belirtilmiştir. Buna rağmen işlemin yapılması kanuna

⁷⁵⁴ PEKCANITEZ, Şikâyet, s. 75.

⁷⁵⁵ “Sıra cetveli davacıya 22.3.1999 tarihinde tebliğ edilmiş olup resmî tatil nedeniyle yedi günlük şikâyet süresi 1.4.1999 tarihinde dolmaktadır. Davacı vekilince bu tarihte yapılan şikâyet süresinde olup, şikâyet sebepleri üzerinde durularak varılacak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken şikâyetin süreden reddinde isabet görülmemiştir.” Y. 19. HD., T. 25.5.2000, E. 2917, K. 3966 (UYAR, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C. 1, Ankara 2008, s. 1726-Kısaca: İİK Şerhi C. 1)

⁷⁵⁶ PEKCANITEZ, Şikâyet, s. 57.

aykırılık teşkil eder. Esasen kanuna aykırılık genel bir şikâyet sebebi olup; diğer şikâyet sebepleri, bu genel şikâyet sebeplerinin özel hâlleridir⁷⁵⁷. Bu kapsamda pek çok örnek vermek mümkündür.

Bilindiği üzere, konkordato için verilen süre içerisinde, hiçbir icra takip işlemi yapılamayacağı gibi, istisnai hâller dışında 6183 s. K.'a göre yapılan takipler de dahil olmak üzere borçluya karşı hiçbir takip yapılamaz ve daha önce başlamış olan takipler durur. Bu yasağa aykırı olarak yapılan takipler veya icra takip işlemleri geçersizdir. Bu hâlde borçlu veya (duruma göre) alacaklının süresiz şikâyet hakkı vardır⁷⁵⁸. Benzer şekilde bilindiği üzere, konkordato süresi verildiği durumlarda, bu sürenin verilmesiyle birlikte icra mahkemesi bir veya birden fazla konkordato komiseri atar ve atanan konkordato komiseri yalnız o konkordato işine münhasır olmak üzere, resmi bir icra organı teşkil eder⁷⁵⁹. Bu sebeple, konkordato komiserinin yaptığı kanuna aykırı işlemlere karşı şikâyet yolu açıktır.

Borçluya verilen olağanüstü hâllerde süre içinde, borçlunun taahhüdünü yerine getirememesi durumu yine borçlunun kusuru olmaksızın devam ediyorsa, Bakanlar Kurulu kararnamesindeki süreyi aşmamak koşuluyla dört ay daha uzatılabilir. Bakanlar Kurulu kararnamesindeki sürenin aşılması hâlinde bu durum, İİK. md. 317'nin uygulanmasının ön şartını oluşturduğundan uzatma kararı Yargıtay'ca bozulabileceği gibi, icra dairesinin işlemlerine karşı da şikâyet yoluna gidilebilir⁷⁶⁰.

Borçlunun yakınlarından birinin ölümü halinde söz konusu olan tâlik süresi içinde İİK. md. 52 hükmüne aykırı olarak işlem yapılması durumunda, bu işlemler süresiz şikâyetle konu olur⁷⁶¹.

İİK. md. 54 hükmüne göre tutuklu veya hükümlü borçlu aleyhine takibe, borçluya kendisine temsilci tayin devam etmesi için süre vermeksizin veya bu sürenin

⁷⁵⁷ KURU, İcra-İflas I, s.89.

⁷⁵⁸ “İİK.nun 289. maddesinde açıklandığı gibi rehinli alacaklar müstesna olmak üzere mühlet içinde hiçbir takip yapılamayacağı, tetkik konusu olayda takibin 23/09/1988 tarihinde yapıldığı bu tarihte henüz konkordato mühletinin sona ermediği cihetle itirazın kabulü ile takibin iptaline karar vermek gerekirken mühletin 01/11/1988 de bittiği kabul edildiği hâlde itirazın red olunması isabetsiz ...” Y. 12. HD., T. 6.10.1989, 2378/11740 (PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 633, dn. 9).

⁷⁵⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 633.

⁷⁶⁰ KİRAZ, Mühlet ve Tatil, s. 12.

⁷⁶¹ “İcra ve İflâs Kanununun 52. maddesi kamu düzeni ile ilgili bulunmasına, bu nedenle şikâyetin süreye tabi olmayacağına göre...” Y. 12. HD., T. 20.3.1980, 1143/2655 (UYAR, İİK Şerhi, C. 3, s. 3710)

sonunu beklemeksizin devam edilmesi halinde de şikâyet yoluna başvurulabilir⁷⁶². İİK. md. 54/a hükmüne göre borçlunun askerlik hizmetinde olmasına rağmen temsilci tayini için kendisine süre verilmeksizin takibe devam edilmesi halinde de benzer şekilde şikâyet yolu açıktır⁷⁶³. Yargıtay bu iki halde de süresiz olarak şikâyet yoluna başvurulabileceği görüşündedir⁷⁶⁴. Zira, Yargıtay bu hükümlere aykırılığın kamu düzeni ile ilgili olduğunu vurgulamıştır. Bunun dışında İİK. md. 54/a hükmünün yedek subaylara uygulanması halinde de Yargıtay şikâyet yolunun açık olduğunu belirtmiştir⁷⁶⁵.

⁷⁶² “Satış ilanı 16.4.1997 tarihinde şikâyetçinin 14 yaşındaki oğluna yapılmıştır. Oysa muhatap şikâyetçinin 5.3.1997 tarihinde 1 yıl 1 ay hapisle hükümlü olarak ceza evinde bulunduğu anlaşılmaktadır. İİK’nun 54. maddesi uyarınca mümessili olmayan bir tutuklu veya hükümlü aleyhine takipte, mümessil tayini vesayet makamına ait olmadıkça, icra müdürü bir mümessil tayin etmesi için kendisine münasip bir mühlet verir. Takibi bu sürenin bitmesine bırakır. Öncelikle bu işlemler yapılmadan şikâyetçiye çıkarılan tebligat yok hükmünde sayılır. Mercice mevcut bu duruma göre şikâyetin kabulü ile yok hükmündeki tebligatlar geçerli sayılarak yapılan ihalenin feshine karar vermek gerekirken süre aşımı nedeniyle istemin reddi isabetsizdir.” Y. 12.HD. T. 24.12.1997, E. 14062, K. 14473 (UYAR, İİK Şerhi, C. 1, s. 1142)

⁷⁶³ “Borçlunun takip sırasında askerde bulunduğu, gerek ödeme emri tebligatı gerek duruşma davetiyesi tebligatı ve icra dosyasındaki belgelerden anlaşıldığı halde icra memurluğunca, İİK’nun 54/a maddesi gereğince gerekli işlemlerin yapılmamış olduğu, 54. maddenin re’sen nazara alınması gerektiği düşünülmezsizin yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden merci kararının İİK. 366 ve HUMK’nun 428 maddeleri uyarınca (BOZULMASINA)...” Y. 12. HD., T. 5.3.1986, E. 1985/8795, K. 2447 (UYAR, İİK Şerhi, C. 1, s. 1357); “İcra dosyasının tetkikinden de anlaşıldığı üzere takibin açıldığı tarihte ve takip sırasında borçlunun asker olduğu anlaşılmıştır. İİK’nun 54/a maddesine göre, asker aleyhine takipte icra memuru mümessil tayin etmedikçe ya da bu konuda verilen münasip süre sona ermedikçe, hiçbir takip işlemi yapılamaz. Olayda, borçluya mümessil 15.11.1984’de tayin edildiğine göre, 31.5.1984 tarihinde yapılan ödeme emri tebligatına değer verilemez. Mümessil tayini tarihten sonra mümessil adına yeniden ödeme emri çıkarılması icap eder. Mercii bu nedenle evvelce çıkarılmış ödeme emrinin iptaline karar vermesi zorunludur.” Y. 2. HD., T. 30.10.1985, E. 3144, K. 8805 (UYAR, İİK Şerhi, C. 1, s. 1357).

⁷⁶⁴ “Borçluya icra emrinin 14.8.1999 tarihinde ceza evinde tebliğ edildiği kendisinin hükümlü olduğu icra dosyasındaki belgelerden anlaşılmaktadır. İİK. 54. maddesi gereğince hükümlü olan borçluya yasal mümessil tayin edilmesi için mühlet verilmesi ve temsilci tayin edildiğinde bu temsilciye icra emrinin tebliği aksi halde takibe devam edilmemesi gerekirken, anılan yasa hükmü uygulanmadığından borçluya çıkarılan tebligat usulsüz ve geçersizdir. Buna karşı şikâyet İİK. 16/2. maddesi uyarınca süreye tâbi değildir. (...)” Y. 12.HD., T. 30.11.1999, E. 14726, K. 15362, (UYAR, İİK Şerhi, C. 1, s. 1655); “İİK’nun 54/a maddesine göre «askerlik hizmetinin devamı süresince bu maddede yazılı kişiler aleyhine takipte» icra memurunun, borçluya «kendisine mümessil tayin etmesi için bir mühlet vermesi ve takibin, bu sürenin bitmesine bırakılması icap eder. Anılan madde hükmü kamu düzeni ile ilgili olup, Dairemizin 18.4.1983 tarih 1983/1866 sayılı kararında belirtildiği üzere re’sen nazara alınıp uygulanması gerekir. (...)” Y. 12. HD. T. 9.10.1985, E. 2139, K. 8043 (UYAR, İİK Şerhi, C.1, s. 1655).

⁷⁶⁵ “(...) Olayda, ödeme emri tebligatının usulsüz olduğu kabul edilse dahi, en geç 10.12.1984 tarihli dilekçe ile icra dosyasına itiraz edildiğine göre, o tarihte borçlu öğrenmiş sayılmalıdır. Kaldı ki, borçlunun 7.1.1985 tarihli aynı bir itiraz dilekçesi dahi icra dosyasında bulunmaktadır. 25.3.1985 tarihli şikâyet dilekçesine konu 17.12.1984 tarihli memurluk kararı, ödeme tebligatının usulsüzlüğünün tesbitine dair borçlunun süresinde bir müracaat vuku bulmadığı için yasaya uygun bulunmaktadır. Esasen borçlu tabip, yedek subay öğrenci bölümünde öğrenci olup, durumu İİK’nun 54/a maddesi kapsamına girmediği halde anılan maddeye uygun şekilde işlem yapılması yolunda memurluğa talimat verilmesi de yasaya uygun değildir.” Y. 12. HD., T. 4. 3. 1986, E. 8763, K. 2390 (UYAR, İİK Şerhi, C. 1, s. 1358).

Borçlunun veya yakınlarının mal kaçırma ihtimali söz konusu olduğu durumlarda, haciz isteme yetkisi henüz gelmemiş olmasına rağmen (icraî) haciz işlemi yapılmışsa bu durumda şikâyet yoluna başvurulabilir. Borçlunun mal kaçırdığı durumlarda haciz işlemi dışında başka bir işlemin yapılması hâlinde, bu hususta da şikâyet yolu açık olmalıdır.

Tatil ve talik sürelerinin doğru hesaplanmasında tüm ilgililerin menfaati vardır. Tatil ve talik sürelerinin yanlış hesaplanması da (örneğin; icra müdürünün ölüm gününü hariç bırakarak md. 52-53’de üç günlük talik süresini hesaplanması) şikâyet sebebi olarak kabul edilmelidir.

İflasın ertelenmesi süresi içinde istisnaen yapılmasına imkan tanınmış işlemler dışında işlem takip yasağına aykırı işlemler yapılması hâlinde, işlemlere karşı şikâyet dışındaki muhalefet imkanları –örneğin, ödeme emrine itiraz- kullanılmış olsa bile, yine de süresiz şikâyet yolu açık olacaktır^{766,767}.

⁷⁶⁶ ÖZTEK, s. 112.

⁷⁶⁷ “İİK.nun 179/b maddesinin birinci paragrafına göre, “erteleme kararı üzerine borçlu aleyhinde 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur; bir takip muamelesi ile kesilen zamanasımı ve hak düşürücü müddetler işlemez.” Somut olayda borçlu vekili, ilamsız icra takibine karşı süresinde itiraz ederek takibi durdurduğu gibi, ayrıca, 7 günlük şikâyet süresi içerisinde icra mahkemesinden “iflas erteleme kararı nedeniyle usulsüz yapılan takibin iptalini” talep etmektedir. **Bu talep İİK.nun 16. maddesi hükmünde öngörülen “şikâyet” niteliğinde olup, borçlunun takibe itiraz etmesinden sonra, ayrıca yukarıda belirtilen nedenlerle şikâyet yoluna da başvurarak takibin iptalini istemesi mümkün ve bunda hukuki yararı vardır.** o hâlde, mahkemece işin esası incelenerek sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken “icraya itirazla takibin durduğu ve alacaklı tarafça itirazın kaldırılması veya itirazın iptali dâvalarının açılması gerektiği”nden bahisle “şikâyetin reddine” karar verilmesi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T. 6.3.2007, E. 1149, K. 4127 (BİLGİN, Erteleme, s. 127; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s.15733); “Kadıköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi’nin 2008/582 Esas sayılı iflasın ertelenmesi dâvasında 24.7.2008 tarihinde şirket borçları ile ilgili hiçbir takip yapılmamasına ve yapılan takiplerin durdurulmasına yönelik ihtiyati tedbir kararı verildiği ve 25.9.2008 tarihinde de 1 yıl süre ile iflasın ertelenmesi yönünde hüküm tesis edildiği, alacaklının ise bu tedbir ve iflasın ertelenmesi kararından sonra 14.4.2009 tarihinde icra takibine başladığı görülmektedir. İİK.nun 179/b maddesi hükmü gereğince açılan iflasın ertelenmesi dâvası sebebiyle verilen bu tedbir ve daha sonra verilen iflasın ertelenmesi kararları üzerine, borçlu aleyhine 6183 Sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere, hiç bir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. Bu durumda, 24.7.2008 tarihinde verilen tedbir ve 25.9.2008 tarihinde verilen iflasın ertelenmesi kararlarından sonra, alacaklının 14.4.2009 tarihinde takip yapmasına yasal olanak bulunmadığından, takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, durdurulması yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T. 18.1.2010, E. 2009/18877, K. 2010/705 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 4.9.2013); “İstanbul 9. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2006/179 esas sayılı iflasın ertelenmesi dâvasında verilen 17.05.2006 tarihli ihtiyati tedbir kararı ile İİK.nun 206. maddesinde düzenlenen 1. sıradaki alacaklılar ile rehin alacaklıları dışındaki şirket borçları ile ilgili icra takiplerinin durdurulmasına, yeni takip yapılmamasına karar verildiği, alacaklının ise bu tarihten sonra 25.08.2006 tarihinde icra takibine başladığı anlaşılmıştır. İİK.nun 179/b madde hükmü gereğince açılan iflasın ertelenmesi dâvası nedeniyle verilen bu tedbir kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 Sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere, hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler de durur. O hâlde Mahkemece

Benzer bir şikâyet sebebi iflâs kararının verilmesi üzerine olabilir. Müflise karşı, -yukarıda belirtilen istisnai takip işlemleri dışında- iflas kararı verildikten, başka bir ifadeyle iflas açıldıktan sonra örneğin, yeni takip yapılması bu hüküm kamu düzenine ilişkin olup icra dairesi ve icra mahkemesince re'sen gözetilebileceği gibi tarafların süresiz şikâyet hakkı vardır⁷⁶⁸.

2. Takdiri İcra Dairesine Bırakılan Hususların Takdirinde Hata

Takdiri icra dairesine bırakılan hususların takdirinde hata, esasen şikâyet sebeplerinden işlemin hadiseye uygun olmaması şikâyet sebebini karşılamaktadır. Ancak, bu şikâyet sebebini söz konusu olabilmesi için öncelikle icra dairesinin takdirine bırakılmış bir hususun söz konusu olması gerekir⁷⁶⁹.

Tatil günleri söz konusu olsa bile, yukarıda incelendiği üzere, bazı muhafaza tedbirlerinin alınması mümkündür. Bunlardan birisi de bir malın kıymetinin hızla düşüyor olması veya muhafazasının masraflı olması hâlidir. Bir malın kıymetinin hızla düşüyor veya muhafazasının masraflı olması icra dairesinin takdirinde olan bir husustur. İşte bu aşamada, icra dairesi bu takdir yetkisini doğru kullanmaması veya kötüye kullanması hâlinde borçlunun ve diğer ilgili kişilerin şikâyet hakkı vardır.

Borçlunun tutuklu veya gözaltına alınmış yahut hükümlü olup da bir yıldan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza almış olması durumunda, başka bir ifadeyle bir yıldan daha az bir süre sonra hürriyetine kavuşması mümkün ise, bu hâlde icra müdürü borçluya vasi tayin edilmesi için vesayet makamına başvurmayacak; borçluya kendisine bir temsilci tayin etmesi için süre verecektir⁷⁷⁰. Kanunda bu sürenin uygun

aynı konuda verilen İstanbul 6. İcra Mahkemesinin 2006/1344-1498 sayılı ve 17.5.2006 karar tarihli ilamının kesinleşip kesinleşmediği ve kesin hüküm oluşturup oluşturmadığı araştırıldıktan sonra oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” Y. 12. HD., T. 3.4.2007, E. 2007/3657, K. 2007/6363 (Erişim adresi www.kazanci.com, erişim tarihi 4.9.2013).

⁷⁶⁸ ALTAY, İflas, s. 783; UYAR, İİK Şerhi, C. 10, s. 15905.

⁷⁶⁹ PEKCANITEZ, Şikâyet, s. 60.

⁷⁷⁰ İİK. md. 54 hükmü ile ilgili Y. 12. HD., T. 29.11.1979, 8901/9137 sayılı karara göre; “Ödeme emri, borçlunun adresine çıkarılmış aynı yerde oturan kızına 15.6.1979 tarihinde tebliğ edilmiştir. Borçluya ait kamyonun haczi ile ilgili 103. maddeye göre düzenlenen davet kağıdı da 24.7.1979 tarihinde bizzat borçluya (cezaevinde) tebliğ olunmuştur. Bu tebligat üzerine 25.7.1979 tarihli dilekçe ile halen cezaevinde tutuklu bulunduğunu, ödeme emrinin çıkarıldığına yeni muttali olduğunu beyanla birlikte borca karşı itiraz etmiş, ayrıca tebligatın geçersizliği hakkında tetkik merciiine şikâyetle bulunmuştur. İİK'nun 54. maddesi gereğince mümessili olmayan bir tutuklu hakkında tebligat yapılabilmesi için

bir süre olacağı belirtilmiştir. İşte icra müdürü süreyi olaya uygun belirleyemezse şikâyet hakkı söz konusu olur. Bu hâlde şikâyet sebebi işlemin olaya uygun olmamasıdır.

İİK. md. 179/b hükmünde iflasın ertelenmesi süresinde istisnaen devam edecek takiplerden olan rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde borçlu şirket erteleme süresince işleyecek olan faizler için ek teminat gösteremezse, takibe devam edilip satış işleminin yapılabileceği belirtilmiştir. Bu teminatın hesaplanması icra dairesinin takdirindedir⁷⁷¹. Teminatın takdirinde hata olması hâlinde bu hususta şikâyet yolu açıktır⁷⁷².

Borçlunun tutuklu veya gözaltına alınmış yahut hükümlü olup da bir yıldan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza almış olması durumunda, başka bir ifadeyle bir yıldan daha az bir süre sonra hürriyetine kavuşması mümkün ise, bu hâlde icra müdürü borçluya vasi tayin edilmesi için vesayet makamına başvurmayacak; borçluya kendisine bir temsilci tayin etmesi için süre verecektir⁷⁷³. Borçluya verilen bu takdiri

memurlukça mümessil tâyin etmesi hususunun tutukluya bildirilmesi, verilen mühlet içinde temsilci tâyin edip icra dairesine bildirmemesi hâlinde takibe devam olunması, süresinde mümessil tâyininde ise,tebligatların mümessil adına çıkarılması zorunludur. Her ne kadar Tebligat Kanununun 32. maddesine göre tebliğ usûle aykırı olsa bile muhatabı tebliğe muttali olmuş ise tebliğ muteber sayılır ise de, bu hüküm tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerine aykırı yapılması hâlinde tatbiki mümkün olup, İİK'nun 54. maddesinin uygulanması gerekli işlemlerde tatbik olanağı yoktur. Bu bakımdan borçluya çıkarılan ödeme emrinin ittila tarihinde tebliğ edildiği hususunun kabulüne ve icraya yaptığı itirazın tebliğ masrafını vermediğinden takibin kesinleşmiş sayılmasına olanak yoktur. Şu duruma göre, borçlunun ödeme emri tebliğ edildiği tarihte tutuklu olup olmadığının araştırılarak tutuklu bulunduğu anlaşılmaması hâlinde ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerekir.” (KURU, İcra-İflas I, s. 142-143; Erişim adresi www.hukukturk.com, erişim tarihi 12.07.2012).

⁷⁷¹ DELİDUMAN, s.135; TOPUZ, s. 1099.

⁷⁷² DELİDUMAN, s. 135; TOPUZ, s. 1099.

⁷⁷³ İİK. md. 54 hükmü ile ilgili Y. 12. HD., T. 29.11.1979, 8901/9137 sayılı karara göre; “Ödeme emri, borçlunun adresine çıkarılmış aynı yerde oturan kızına 15.6.1979 tarihinde tebliğ edilmiştir. Borçluya ait kamyonun haczi ile ilgili 103. maddeye göre düzenlenen davet kağıdı da 24.7.1979 tarihinde bizzat borçluya (cezaevinde) tebliğ olunmuştur. Bu tebligat üzerine 25.7.1979 tarihli dilekçe ile halen cezaevinde tutuklu bulunduğunu, ödeme emrinin çıkarıldığına yeni muttali olduğunu beyanla birlikte borca karşı itiraz etmiş, ayrıca tebligatın geçersizliği hakkında tetkik merciine şikâyetle bulunmuştur. İİK'nun 54. maddesi gereğince mümessili olmayan bir tutuklu hakkında tebligat yapılabilmesi için memurlukça mümessil tâyin etmesi hususunun tutukluya bildirilmesi, verilen mühlet içinde temsilci tâyin edip icra dairesine bildirmemesi hâlinde takibe devam olunması, süresinde mümessil tâyininde ise,tebligatların mümessil adına çıkarılması zorunludur. Her ne kadar Tebligat Kanununun 32. maddesine göre tebliğ usûle aykırı olsa bile muhatabı tebliğe muttali olmuş ise tebliğ muteber sayılır ise de, bu hüküm tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerine aykırı yapılması hâlinde tatbiki mümkün olup, İİK'nun 54. maddesinin uygulanması gerekli işlemlerde tatbik olanağı yoktur. Bu bakımdan borçluya çıkarılan ödeme emrinin ittila tarihinde tebliğ edildiği hususunun kabulüne ve icraya yaptığı itirazın tebliğ masrafını vermediğinden takibin kesinleşmiş sayılmasına olanak yoktur. Şu duruma göre, borçlunun ödeme emri tebliğ edildiği tarihte tutuklu olup olmadığının araştırılarak tutuklu bulunduğu anlaşılmaması hâlinde ödeme emrinin iptaline karar verilmesi gerekir.” (KURU, İcra-İflas I, s. 142-143; Erişim adresi www.hukukturk.com, erişim tarihi 12.07.2012).

süre içerisinde borçluya hiçbir takip işlemi yapılamaz. Bu sürenin icra müdürünce takdir edilen uygun bir süre olacağı belirtilmektedir. İcra müdürünün süre vermemesi şikâyet sebebidir.

Benzer şekilde mal kaçırma ihtimalinin tespiti icra dairesinin takdirinde olacaktır. Bu yönde herhangi bir bulgu olmamasına rağmen, icra takip işleminin gerçekleştirilmesi hâlinde, başka bir ifadeyle mal kaçırma ihtimali olmadığı hâlde haciz işlemi yapılmış ise, bu hâlde de şikâyet yolu açık olacaktır.

3. Diğer Şikâyet Sebepleri

Tatil ve talik hâllerinde söz konusu olabilecek diğer şikâyet sebepleri bir hakkın yerine getirilmemesi ve hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılmasıdır. Bu iki şikâyet sebebinin yakın ilişkisi vardır ve somut olaylarda ayırmak her zaman kolay olmayabilir⁷⁷⁴. Hakkın yerine getirilmemesi bir işin yapılmasının reddedilmesi hâlidir⁷⁷⁵. Hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılmasında ise, gerekli hukuki yardımın zamanında ve gerektiği süre içinde yapılmaması, başka bir deyişle savsaklanması söz konusu olur⁷⁷⁶. İcra müdürü işlem yapması gerektiği hâlde sarıh veya zımni şekilde, işlemi yapmaktan kaçınmaktadır⁷⁷⁷. Bu hâlde işlem yapılmamaktadır. İcra memuru işlemi yanlış da olsa yapmış olması hâlinde diğer şikâyet sebeplerinin tartışılması gerekir⁷⁷⁸.

Bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması hâlinde, icra dairesi ister kendiliğinden isterse ilgilinin talebi üzerine yapmak zorunda olduğu bir işlemi Kanunun öngördüğü yahut uygun bir süre içerisinde, haklı bir neden olmaksızın yapmaması durumu söz konusudur⁷⁷⁹.

Borçlunun tutuklu ve hapisli olduğu hâlde icra dairesinin borçluya temsilci tayini için gerekli süreyi vermemiş olması durumunda, m.16/II anlamında hakkın yerine getirilmemesi sebebine dayanarak süreye tabi olmaksızın şikâyet hakkı

⁷⁷⁴ PEKCANITEZ, Şikâyet, s. 66.

⁷⁷⁵ KURU, İcra-İflas I, s. 90.

⁷⁷⁶ PEKCANITEZ, Şikâyet, s. 66.

⁷⁷⁷ PEKCANITEZ, Şikâyet, s. 64.

⁷⁷⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 90.

⁷⁷⁹ KURU, İcra-İflas I, s. 90.

doğacaktır⁷⁸⁰. Benzer şekilde, icra müdürünün temsilci tayini için vesayet makamına başvurulması gereken hâllerde, icra müdürünün başvurudan kaçınması da hakkın yerine getirilmemesi nedeniyle süresiz şikâyet hakkı doğurur⁷⁸¹.

Benzer şekilde borçlunun askerlik hizmetini yapmakta olması hâlinde İİK. md. 54a hükmüne göre, kendisine temsilci tayin etmesi için icra dairesince uygun bir süre verilmesi gerekir. Bu sürenin hiç tanınmamış olması hakkın yerine getirilmemesi sebebiyle bir şikâyet sebebi teşkil etmektedir⁷⁸². Bu hâlde, İİK. md.54/a hükmü kamu düzeni ile ilgili olması dolayısıyla süresiz şikâyet hakkından bahsetmek mümkün olacaktır.

İİK. md. 179/b hükmünde iflasın ertelenmesi süresinde istisnaen devam edecek takiplerden olan rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde borçlu şirket erteleme süresince işleyecek olan faizler için ek teminat gösteremezse, takibe devam edilip satış işleminin yapılabileceği belirtilmiştir. Alacaklının bu yönde talebine icra dairesince olumlu cevap verilmemesi hâlinde, alacaklı şikâyet yoluna başvurabilecektir⁷⁸³.

Borçlunun mal kaçırma ihtimalinin söz konusu olduğu hâllerde, gece vakti veya borçlu tutuklu yahut hükümlü veyahut ağır hasta olsa bile haciz yapılabileceği belirtilmiştir. Borçlunun mal kaçırmaya çalıştığı aşık olmasına rağmen icra dairesinin hareketsiz kalması hâlinde şikâyet yolu açık olacaktır.

Tatil ve taliklerde yalnızca borçlunun değil, alacaklının da şikâyet hakkının bulunduğu durumlar ortaya çıkabilir. Tatil zamanlarında da kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman re'sen yahut talep üzerine karar verebileceği yukarıda incelenmişti. Ancak bir malın kıymetinin hızla

⁷⁸⁰ CERRAHOĞLU, Tatil ve Talikler I, s. 5; KURU, İcra-İflas I, s.142.

⁷⁸¹ CERRAHOĞLU, Tatil ve Talikler I, s. 5.

⁷⁸² “Borçlu hakkında çıkarılan ödeme emrinin bilâ tebliğ iade olunması üzerine alacaklı vekilinin borçlunun asker olduğundan bahisle ve asker adresini bildirerek oraya tebligat yapılmasını istediği ve bu talep gibi işlem yapılmasına karar verilmiştir. Borçlunun askerî adresinde kendisine 16.10.1984 tarihinde ödeme emri tebliğ edilmiştir. – İİK’nun 54a maddesine göre, askerlik hizmetinin devamı süresince bu maddede yazılı kişiler aleyhine takipte icra memurunun borçluya kendisine mümessil tayin etmesi için bir mühlet vermesi ve takibi bu sürenin bitmesine bırakması icap eder. Anılan madde hükmü kamu düzeni ile ilgili olup Dairemizin 18.4.1983 tarih ve 1983/1866 sayılı kararında da belirtildiği üzere, re’sen nazara alınıp uygulanması gerekir. İcra memurunun anılan madde hükmünü ihmal edip borçlu adına ödeme emri düzenleyip göndermesi yasaya uygun değildir.” (12. HD. 14.10.1985, 2139/8043 (KURU, İcra-İflas I, s. 144, dn. 30)

⁷⁸³ DELİDUMAN, s. 136.

düşüyor olması veya muhafazasının masraflı olması hâli icra dairesinin takdirinde olan bir husustur. İcra dairesi bu takdir yetkisini doğru kullanmaması veya kötüye kullanması hâlinde borçlunun ve diğer ilgili kişilerin şikâyet hakkı vardır.

Kanunda borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olması hâlinde takibin talik olunabileceği belirtilmiştir. Yani icra müdürü, hasta olmasına rağmen borçlu hakkındaki takibe devam edilmesini isteyebilir. Borçlunun bu şekilde ağır hasta olması hâlinde, süre verilmemesi gerektiği yahut verilen sürenin hastalık göz önüne alındığında gerekenden uzun olduğu iddiasında olan alacaklı(ların) da şikâyet hakkı mevcuttur. Bu hâlde, hakkı yerine getirmekten kaçınma hâli söz konusu olacağından şikâyet süre ile sınırlı değildir.

D. Şikâyet Usulü

Şikâyet sebebine dayanılarak bir işlemin değiştirilebilmesi yahut iptal ettirilebilmesi için ilgilinin, şikâyet süresi içinde işlemi yapan icra veya iflas dairesinin bağlı bulunduğu yer icra mahkemesine başvurması gerekmektedir⁷⁸⁴. Buradaki yetki, kesin yetki olarak kabul edildiğinden icra mahkemesinin yetkisizliğini kendiliğinden gözetmesi gerekir⁷⁸⁵.

Şikâyet sözlü olabileceği gibi, dilekçe ile de yapılması mümkündür. Şikâyet üzerine, icra mahkemesi, dosyayı icra dairesinden ister ve basit yargılama usulüne göre inceleme yapar. Şikâyet, kendiliğinden icrayı durdurmaz. Ancak icra mahkemesi gerekli görürse, talep üzerine yahut re'sen şikâyet sonuçlanana kadar icranın geri bırakılmasına karar verebilir. Ancak uygulamada, şikâyet ile ilgili inceleme yapılmak üzere dosyanın icra mahkemesine gönderilmesi sebebiyle şikâyetin kendiliğinden icranın durmasına neden olması doktrinde eleştirilmiştir⁷⁸⁶. Zira doktrinde de belirtildiği üzere, bu durum İİK. md. 22 hükmüne aykırı olup, icra

⁷⁸⁴ Şikâyetin icra mahkemesi tarafından inceleneceği kuralının bazı istisnaları vardır. (İstisnalar için bkz. KURU, İcra-İflas I, s. 102, 103).

⁷⁸⁵ Şikâyetin başka bir yer icra mahkemesi aracılığıyla da yapılması mümkündür. Bu hâlde, şikâyet süresi içerisinde aracılığı istenen icra mahkemesine şikâyetle bulunulmuş olası yeterlidir (KURU, İcra-İflas I, s. 97).

⁷⁸⁶ KURU, İcra-İflas I, s. 101.

mahkemesinin yetkisine bir tecavüz teşkil etmektedir⁷⁸⁷. Bu hâlde, icra mahkemesinin icra dairesince işlem yapılmak için talep edildiği takdirde dosyayı geçici de olsa geri göndermesi yahut icra dairesinin dosyanın tesliminden önce takibe devam için gerekli belgelerin suretlerini edinmiş olması gerekmektedir⁷⁸⁸.

E. Şikâyetin Sonuçları

İcra mahkemesinin şikâyet incelemesi sonucunda şikâyetin reddi veya şikâyetin kabulü olmak üzere iki şekilde karar vermesi mümkündür. Şikâyetin reddi, şikâyetin süresinde yapılmaması dolayısıyla usulden olabileceği gibi, şikâyet sebeplerinin yerinde görülmemesi dolayısıyla esastan olabilir.

Tatil ve talik hâllerine ilişkin esas özellik arz edebilecek durum ise, şikâyet sonucunda icra mahkemesince şikâyetin kabulüne karar verilmesidir. Şikâyetin kabulü hâlinde icra mahkemesi şikâyet sebeplerine göre üç şekilde karar verebilir. Bunlardan ilki şikâyet konusu işlemin iptal edilmesidir. Bu hâlde işlem yapıldığı andan itibaren iptal edilmiş olacağından, bu işlem temel alınarak yapılan diğer işlemler de iptal edilmiş sayılır⁷⁸⁹. Şikâyetin kabulü hâlinde icra mahkemesi şikâyet konusu işlemin düzeltilmesi yönünde de karar verebilir. Bu hâlde icra mahkemesi, diğer kanun yollarından farklı olarak, burada bozulan işlem bozma kararıyla birlikte işlem yapılmak üzere geri gönderilmemekte; aksine işlem -HMK (HMUK) sistemindeki Yargıtay'ın değiştirerek onama yetkisi gibi- icra dairesi yerine geçilerek icra mahkemesince bizzat yapılmaktadır⁷⁹⁰. Bu karar, icra dairesinin takdirine bırakılmış hususlarında takdirinde hata hâlinde verilmektedir. Ancak diğer şikâyet sebebinden farklı olarak, bu karar verildiği tarihten itibaren etkilerini gösterir. Başka bir ifadeyle, iptal kararlarının aksine düzeltme kararları geriye yürümez⁷⁹¹.

Şikâyet sebebine göre, şikâyetin kabulü hâlinde icra mahkemesi icra dairesinin sebepsiz yere yapmadığı yahut sürüncemede bıraktığı işlemlerin yapılmasını da

⁷⁸⁷ KURU, İcra-İflas I, s. 101.

⁷⁸⁸ KURU, İcra-İflas I, s. 101. Zira Niz. md. 25/I c.2 hükmünde de belirtildiği üzere, icra mahkemesi tarafından takibin geri bırakılması emrolunmadıkça tetkikatın takibin devam olunmasına mâni olunmayacak şekilde yapılması gerekir.

⁷⁸⁹ KURU, İcra-İflas I, s. 104.

⁷⁹⁰ KURU, İcra-İflas I, s. 104, dn. 57.

⁷⁹¹ KURU, İcra-İflas I, s. 104.

emredebilir⁷⁹². Ancak işlemin düzeltilmesi yönündeki kabul kararından farklı olarak bu hâlde icra dairesinin yerine geçerek işlemi bizzat yapamaz.

İcra dairesinin icra mahkemesinin şikâyetin reddi yahut kabulü yönündeki kararlara direnme imkanı olmadığı gibi, icra mahkemesinin de verdiği kararlardan kendiliğinden dönmesi veya bu kararları değiştirmesi mümkün değildir⁷⁹³.

⁷⁹² KURU, İcra-İflas I, s. 104.

⁷⁹³ Bu kararların değiştirilmesi ancak temyizi hâlinde mümkündür.

SONUÇ

Tatil ve talik hâlleri, icra ve iflas hukukunda icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini ifade ederler. Tatil ve talik hâlleri bu özelliği gereği, gerek icra takip işlemlerini gerek icra ve iflas hukukundaki süreleri gerekse maddi hukuktaki süreler zamanaşımı gibi süreleri etkilemekte ve bir takım değişiklikler meydana getirmektedir. Bunun için öncelikle tatil ve talik hâllerine yol açan nedenlerin tespit edilmesi gerekir.

Çalışmanın birinci kısmında, tatil ve talik hâllerini gerektiren durumlar incelenmiş olup, sırasıyla tatil hâlleri, talik hâlleri ve talik hâllerine benzer durumlardan bahsedilmiştir. İİK. md. 51 hükmünde de belirtildiği üzere, tatil zamanları, tatil günleri ve tatil saatleri olarak ikiye ayrılmaktadır. İster tatil günü ve isterse saati söz konusu olsun, kural olarak, tatil zamanları etkisi tüm borçlular için söz konusu olmaktadır. Bu husus, madde başlığında da açıkça “*Bütün borçlular hakkında*” denilmek suretiyle belirtilmiştir. İİK. md. 51 hükmündeki bu düzenleme dolayısıyla doktrinde de; icra takip muamelesinin yapılamayacağı zaman parçalarının “her borçluya ilişkin olan” ve “belirli bir borçluya veya belirli bir kategoriye dahil olan borçluya ilişkin olan” olmak üzere kategorize edildiği ve bu ayrımda tatillerin her borçlu için öngörüldüğü; talik hâllerinin ise belirli bir borçluya veya belirli bir kategoriye dahil olan borçlu için öngörüldüğü ileri sürülmüştür. Yine Kanunun bu ifadesinden yola çıkılarak tatil, takibin muvakkaten bütün borçlular hakkında durması hâli olarak tanımlanmıştır. Tatiller, resmi tatil günleri ile Cumartesi Pazar günlerinden ibarettir.

Talikler, bir takip prosedürü içerisinde borçlu yararına öngörülmüş zaman dilimleridir. Zira, talikler icra takip muamelelerinin yapılamayacağı zamanı ifade ettiğinden alacaklı aleyhine bir zaman dilimidir. **Talik zamanlarında, kural olarak, borçlu hakkında tüm takipler durur.** Zira talik hâlleri borçluya ait özel durumlar dolayısıyla ortaya çıkmaktadır. Örneğin, borçlunun yakınlarından birinin ölmesi hâlinde borçlu hakkındaki takiplerin tamamı talik edilir. Bu bakımdan tatil zamanlarında olduğu gibi talik zamanlarının da, -Kanunda belirtilen istisnalar dışında- bütün alacaklıları kapsayıcı bir etkisi vardır. Borçlunun birden fazla

alacaklısı bulunduğu durumlarda, kural olarak, hakkında talik sebebi bulunan borçluya karşı hiçbir alacaklı icra takip işlemi yapamayacaktır.

Talik hâlleri borçlunun yakınlarından birinin ölümü, borçlunun ölümü, borçluya temsilci tayin etmesi için süre verilmesi – yani borçlunun tutuklu veya hükümlü olması yahut askerlik hizmetinde olması- borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olması İİK. md. 52-55 hükümleri arasında sayılan talik hâllerindendir.

İİK. md. 53 hükmünde yer alan borçlunun ölümü talik hâllerinden biri olmakla birlikte aynı zamanda takibin akıbetini belirleyen bir madde olduğu için önem taşımaktadır. Zira bu hâlde taraf ehliyeti sona eren borçlu yerine takibe kime ve hangi süre içinde devam edileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Kaldı ki, ölüm hâli olmamakla birlikte ölüm karinesi, gaiplik hâli de söz konusudur ki bu durumlar da ölümle aynı sonucu doğurmaktadır.

İİK. md. 52 de ise, borçlunun yakınlarından birinin ölümünden bahsedilmektedir. Ancak bu yakınlar Kanunda sınırlı olarak belirtilmiş ve borçlu bakımından kaybı üzüntü yaratabilecek bazı yakınları kapsam dışında bırakılmıştır. Örneğini borçlunun kardeşi belirtilen yakınların içerisinde sayılmamıştır. Ayrıca, bu talik hâli vicdani sebeplerle talik hâlinin tanındığı düşünülürse artık ölüm karinesi ve gaiplik kurumlarına başvurmaya gerek kalmamıştır.

Tutuklu veya hükümlü olan ya da askerlik hizmeti dolayısıyla hakkında yürüyen icra takibine muhalefet edebilmek için temsilciye ihtiyaç duyan borçluya, temsilci tayin edilmesi için süre verilmesi öngörülmüştür. Bu durumlar, icra ve iflas hukukunda bir talik sebebi olup; İİK. md. 54 ve 54/a hükümlerinde düzenleme bulmuştur. Bu hükümlerde ortak olan hususlardan biri, talik sebebinin -yani borçluya süre verilmesinin sebebinin- temsilci tayin etmek olmasıdır. Borçlu, geçerli mazereti olmaksızın verilen süre içerisinde temsilci tayin etmez ise, artık takibe kendisine karşı devam edilir (İİK. md. 54, 54/a). Borçlu takibin ilerleyen aşamalarında bu sebebe dayanarak hak kaybına uğradığını iddia edemeyeceği gibi, faydasız geçirilen bu sürenin kendisine tekrar verilmesini de talep edemeyecektir. Ancak, borçlunun bu süre boyunca kendisine temsilci tayin edememesi geçerli bir mazerete dayanıyor ise, icra müdürü borçluya yeniden makul bir süre vermelidir. Bu anlamda geçerli mazeret,

bu süre içerisinde borçlunun kusuru olmaksızın temsilci tayin edebilmesinin imkansız olduğu yahut temsilci tayin etmesinin borçlu dışındaki sebeplerle mümkün olmadığı hâllerdir. Bazen borçlu kendisine temsilci tayin edemeyecek durumda olabilir. İşte bu hâlde, İİK. md. 55 hükmünde borçlunun temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olan borçluya süre verilmesi öngörülmüştür. Bu son hâlin diğerlerinden farkı borçlunun temsilci tayin etmesi için değil, zaten temsilci tayin edebilecek durumda olmadığı için süre verilir.

İİK. md. 54 hükmüne göre, kanunî veya iradi temsilcisi bulunmayan bir borçlunun tutuklu veya hükümlü olması hâlinde aleyhine takipte, icra müdürü bir temsilci tayin etmesi için kendisine uygun bir süre verir ve takibi bu sürenin bitmesine bırakır. Bu madde kapsamında kendisine süre verilecek borçlu bir yıldan daha kısa özgürlüğü bağlayıcı ceza almış olan borçludur. Bu kapsama borçlunun göz altına alınması da girmektedir. Maddenin amacı özgürlüğüne kavuşmamış olan borçlunun muhalefet haklarını en iyi şekilde kullanabilmesidir. Bu sebeple, borçlunun madde kapsamında özgürlüğünden yoksun olması gerekir. Örneğin, borçlu hükümlünün cezasının infazı ertelenmişse madde uygulanmamalıdır.

Borçlunun askerlik hizmetini yaptığı sırada, ifa ettiği hizmetin niteliği gereği İİK. md. 54/A hükmü ile kendisine temsilci tayin etmesi için süre verileceği düzenlenmiştir. İşte Kanun bu durumda asker kişilerin kendisi için belirlediği bir temsilci vasıtasıyla icra takibinin yürütüleceği öngörmüştür. Ancak madde kapsamında talik hali uygulanacak asker kişiler bakımından da sınırlama getirilmiş olup; maddenin erler, onbaşılar ve kıta çavuşları hakkında uygulanacağı ve fakat uzman veya uzatmalı çavuşlar ve uzatmalı onbaşılar bakımından uygulanmayacağı belirtilmiştir.

İİK. md. 55 hükmü incelendiğinde, talik hâlinin söz konusu olabilmesi için, borçlunun temsilci tayin edemeyecek derece ağır hasta olması, bu hastalığın ispatı ve icra dairesince borçluya temsilci tayin edebilecek duruma gelene kadar uygun bir süre verilmesi gerektiği sonucuna varılacaktır.

İcra ve iflas hukukunda, İİK. md. 51-55 hükümleri dışında da icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zamanlar vardır. Bu durumlar, İİK. md. 51-55 hükümleri anlamında talik nedeni olmasalar bile, takibe devam edilemeyecek zaman dilimleri

yaratmaları dolayısıyla talik etkisine yakın bir etki ortaya çıkmasına neden oldukları için talik hâlleri ile benzerlik göstermektedirler. İflasın ertelenmesi, konkordato için süre verilmesi, olağanüstü hâllerde süre verilmesi ve tatil, sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılması, borcun taksitle ödenmesi, icranın geri bırakılması, icra takibinin taliki ve iptali, iflas kararı, itiraz, gecikmiş itiraz, üçüncü kişinin istihkak iddiası, taşınmazların işgali iddiaları bu kapsamda tatil veya talik hâllerine benzer durumlar arasında yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci kısmında, tatil ve talik hâllerinin etkileri incelenmiştir. Tatil ve talik hâlleri, icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini ifade eder. Bu kuralın anlaşılabilmesi için öncelikle icra takip işlemlerinin neler olduğunun tespit edilmesi gerekecektir. Bu sebeple öncelikle icra takip işlemi kavramı, unsurları ve hükümleri üzerinde durulmuştur. İcra takip işlemleri, bir takip prosedürünü ilerletici nitelikte olmak şartıyla, ister takip prosedürü içerisinde isterse henüz başlamış bir takip mevcut olmaksızın yapılmış olsun, bizzat borçlu muhatap alınarak ve -kural olarak taraf takip işlemine istinaden, istisnaen de re'sen harekete geçmek suretiyle- icra dairesince gerçekleştirilen takip işlemleri olarak tanımlanabilir. Tatil ve tâlik halleri ile bunlara benzer kurumların etkileri, icra takip işlemlerine, sürelerle, takip arkadaşlarına, kamu hukukundan doğan alacaklara olmak üzere belirlenmiştir.

Tatil ve talik hallerinde istisnalar dışında icra takip işlemlerinin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bu husus, tatil ve talik hallerinin icra takip işlemlerine etkisini oluşturur. İcra takip işlemlerinin sürelerle etkisi ise bir sürenin durması veya kesilmesine neden olup olmadığı başka bir ifadeyle, tatil ve talik hallerine rağmen sürenin işlemeye devam edip etmeyeceği ile ilgili olup; eğer süre işlemeye devam ediyor ise bu sürenin tatil ve talik hali içinde sona ermesi durumunda uzayıp uzamaması ile ilgilidir. Burada bahsi geçen süreler, icra ve iflas hukukunda işlemlerin yapılması için öngörülen süreler ile hak düşürücü ve zamanaşımı süreleridir.

Tatil ve talik zamanları, esasen icra takip işlemlerinin yapılamayacağı zaman dilimlerini ifade eder. Ancak bazen gerek kanunen gerekse işlemin niteliği gereği bu kurala bazı istisnalar tanınmıştır. Bu kapsamda haciz tatil günlerinde; hasılat haciz gece vakti çalışan iş yerlerinde, gündüz başlamış olan işleme gece vakti de devam

edilebilmesi icra takip işlemi niteliğinde de olsa kanunen istisna tanınmıştır. Bunun yanı sıra kanunen istisna tanınmamış olsa da borçlunun rızası söz konusu ise icra takip işleminin yapılması mümkün olacaktır. Ayrıca, Kanunda belirtilmemiş olsa da icra takip işlemi bildirmeyen tebligatların yapılması mümkün olduğu gibi, muhafaza tedbirleri de tatil ve taliklerde alınması mümkün olacaktır.

Kanunda tatil ve talik hâllerinde icra takip işlemlerinin yapılamayacağından bahsedilse de, yapılmış olması hâlinde işlemin akıbeti hakkında bir açıklama yapılmamıştır. Tatil ve talik hâline rağmen, icra takip işlemi yapılmış ise, bu işlemin akıbeti doktrinde tartışılmıştır. Bu tartışmalar özellikle, işlemin mutlak butlanla batıl olması veya işleme karşı şikâyet yolunun açık olması ya da işlemin etkilerini tatil veya talik halinin sona ermesinden sonra göstermesi noktalarında toplanmaktadır. Ancak kanaatimizce tatil veya talik halleri borçlunun yararlandığı zaman dilimleri olduğu dikkate alınırsa, bu zaman dilimlerinde yapılan icra takip işlemlerinin geçerliliğini borçlunun iradesine bırakmak başka bir ifadeyle şikâyete tabi olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYAZAN,** Sıtkı : İcra ve İflâs Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerinde İnceleme ve Açıklamalar, Ankara 1965.
- ALTAY,** Sümer : İcra Hukukunun Temel Kavramları, İstanbul 2011
- ALTAY,** Sümer : Türk İflâs Hukuku, C. 1, İstanbul 2004 (Kısaca:İflas).
- ANSAY,** Sabri Şakir : Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bası, Ankara, 1960.
- ANTALYA,** Gökhan : Miras Hukuku, İstanbul 2009
- AŞIK,** İbrahim : İcra Sözleşmeleri, Ankara 2006.
- ATALAY,** Oğuz : İflâsın Ertelenmesi, Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, 49-99.
- ATALAY,** Oğuz : İflas Hukukundaki Yenilikler, YÜHF Dergisi, Yıl. 2005, S. I/2, s.485-502 (Kısaca: Yenilikler).
- ATAMER,** Kerim : Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Deniz Hukukunda Cebrî İcra, İstanbul 2006
- BALCI,** Şakir : İflâsın Ertelenmesi (Özellikle Usul Açısından Değerlendirmeler), Manisa Barosu Dergisi, Yıl: 24, S. 2005/94, s. 119.
- BELGESAY,** Mustafa Reşit : İcra ve İflas Kanunu Şerhi II, Metinler ve İzahı, 2. Tabı, İstanbul 1949.

BELGESAY,	Mustafa Reşit	Sonu Tatil ve Talik Gününe Tasadüf Eden İcra Takip : Müddetlerinin Uzatılması, İÜHFM, C. X, S. 1-2, İstanbul 1944, s. 880-883.
BERKİN,	Necmettin	Tatbikatçılara İcra Hukuku : Rehberi, İstanbul, t.y (Kısaca: Rehber-I).
BERKİN,	Necmettin M.	İhtiyati Haciz, İstanbul 1962 : (Kısaca: İhtiyati Haciz).
BERKİN,	Necmettin/ÜSTÜNDAĞ, Saim/UMAR, Bilge/ALANGOYA, Yavuz	Açıklamalı İcra ve İflas Kanunu, : İstanbul 1965.
BERKİN,	Necmettin M.	İflâs Hukuku, 4. Bası, İstanbul : 1972 (Kısaca: 1972).
BİLGİN,	Mahmut	Öğreti ve Uygulamada İflâsın Ertelenmesi, Konkordato, Sıra : Cetveli, Satış ve Paraların Paylaştırılması, Ankara 2008 (Kısaca: Erteleme).
BİLGİN,	Mahmut	İflâs Dâvaları, Ankara 2008.
BORAN GÜNEYSU,	Nilüfer	İcra Takip İşlemleri, TBB : Dergisi 2012, s. 31-60.
BORAN GÜNEYSU,	Nilüfer	İcra Takibinin İptali ve Taliki, : İzmir 2006 (Kısaca: İptal ve Tâlik).
CENTEL,	Nur/ZAFER, Hamide	Ceza Muhakemesi Hukuku, : İstanbul 2011

CENTEL,	Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem	: Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul 2011.
CERRAHOĞLU,	Fadıl	Cebrî İcra Hukukunda Tatil ve Tâlikler, İTG Tarihi: : 07/07/1972, C. 15, S. 717, s. 5. (Kısaca: Tatil ve Tâlikler I)
CERRAHOĞLU,	Fadıl	Cebrî İcra Hukukunda Tatil ve Tâlikler, İTG Tarihi: : 14/07/1972, C. 15, S. 718, s. 5, 7. (Kısaca: Tatil ve Tâlikler II)
CERRAHOĞLU,	Fadıl	Cebrî İcra Hukukunda Süreler, : İTG. Tarihi: 30/06/1972, C. 15, S. 716, s. 5 (Kısaca: Süreler).
ÇETİNKAYA,	Mehmet	“Konkordato Mühleti İçinde İhtiyati Haciz İstenebilir mi? İflas Dâvası Açılabilir mi?,” TBB Dergisi S. 1991/3, s. 376- 380.
ERMENEK,	İbrahim	: İflâsın Ertelenmesi, 2. Baskı, Ankara 2010.
DELİDUMAN,	Seyithan	: İflâsın Ertelenmesinin Etkileri, Kocaeli 2008.
DELİDUMAN,	Seyithan	: Tebligat Hukuku Bilgisi, Ankara 2006 (Kısaca: Tebligat).
GÖNENSAY,	SAMİM/ BİRSEN, KEMALETTİN	: Miras Hukuku, İstanbul 1963
HATEMİ,	Hüseyin/ KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu	: Kişiler Hukuku, İstanbul 2013
HELVACI,	Serap	: Gerçek Kişiler, 4. Bası, İstanbul 2012.

HELVACI,	Serap/ ERLÜLE, Fulya	: Medeni Hukuk, 2. Bası, İstanbul 2011.
İMRE,	Zahit/ERMAN, Hasan	: Miras Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2011.
KARSLI,	Abdurrahim	: İcra Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2010.
KILIÇOĞLU,	Evren	: İcra Sözleşmeleri, İstanbul 2005.
KIRTILOĞLU,	S. Serhat	: İflâs Dâvası, Ankara 2009.
KİRAZ,	T. Özgür/YAMAN, Murat	: Asker Kişilere Tebligat, TBB Dergisi, Sayı 65, 2006, s. 33-60.
KİRAZ,	Taylan Özgür	: Fevkalâde Hâllerde Mühlet ve Tatil, Manisa Barosu Dergisi, S. 2000/2, s. 7-20 (Kısaca: Mühlet ve Tatil).
KİRAZ,	Taylan Özgür	: İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması (İİK. md. 68-70), 4. Baskı, Ankara 2013 (Kısaca: İtirazın Kaldırılması).
KUNTER,	Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe	: Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 2010.
KURU,	Baki	: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013 (Kısaca: El Kitabı).
KURU,	Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder	: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 25. Baskı, Ankara 2011.
KURU,	Baki	: İcra ve İflâs Hukukunda Müddetler (Süreler), KURU, Baki, Makaleler, İstanbul 2006 s.479-494 (Kısaca: Süreler).

KURU,	Baki	İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 3. : Baskı, İstanbul 1988 (Kısaca: İcra-İflas I).
KURU,	Baki	İcra ve İflas Hukuku, C: II, 3. : Baskı, İstanbul 1990 (Kısaca: İcra-İflas II).
KURU,	Baki	İcra ve İflas Hukuku, C: III, 3. : Baskı, Ankara 1993 (Kısaca: İcra-İflas III).
KURU,	Baki	İcra ve İflas Hukuku, C: IV, 3. : Baskı, İstanbul 1997 (Kısaca: İcra-İflas IV).
MUŞUL,	Timuçin	İcra ve İflâs Hukuku, C: I, 5. : Baskı, Ankara 2013 (Kısaca: C.I).
MUŞUL,	Timuçin	İcra ve İflas Hukuku, C: II, : 5.Baskı, Ankara 2013 (Kısaca:C.II)
MUŞUL,	Timuçin	İflâsın Ertelenmesi, 2. Baskı, : İstanbul 2010 (Kısaca: Erteleme).
OĞUZMAN,	Kemal/SELİÇİ, Özer/ OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe	Kişiler Hukuku (Gerçek ve : Tüzel Kişiler), İstanbul 2011
OLGAÇ	Senai/KÖYMEN, Haydar	Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Türk : İcra ve İflas Kanunu, İkinci Baskı, İstanbul 1965.
OLGAÇ	Senai	İçtihatlarımızla Tatbikatımızda : İcra ve İflas Kanunu, C. I, İstanbul 1974 (Kısaca: C.I).

OLGAÇ	Senai	: İcra ve İflas Kanunu, C. II, İstanbul 1974 (Kısaca: C.II).
ÖĞÜTÇÜ,	A. Tahir /ÇİTOĞLU, Ali,	: Uygulamalı İcra ve İflâs Kanunu, C. I, Ankara 1977
ÖNEN,	Ergun/KİRAZ, T. Özgür/YAZICI, Çiğdem/SİMİL, Cemil	: İcra ve İflas Kanunu ve İlgili Mevzuat, 3. Baskı, Ankara 2010.
ÖNEN,	Ergun	: İnşâî Dâva, Ankara 1981.
ÖZCAN,	Hüseyin	: Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Ankara 1985
ÖZEKES,	Muhammet	: İflâsın Ertelenmesi (İİK m. 179-179/b; TTK.. m. 324), Legal Hukuk Dergisi, Yıl: 3, S. 2005/33, s. 3249-3283.
ÖZTEK,	Selçuk	: İflasın Ertelenmesi, İstanbul 2007.
ÖZTEK,	Selçuk	: İflasın Ertelenmesi, Bankacılar Dergisi, S.2006/59, s. 39-84 (Kısaca: makale).
ÖZTÜRK,	Gülay	: Teori ve Uygulamada Hâsılat Kirası, Ankara 2010
PEKCANITEZ,	Hakan	: İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986. (Kısaca:Şikâyet).
PEKCANITEZ,	Hakan/ATALAY, Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ ÖZEKES, Muhammet	: İcra ve İflâs Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2011.

- PEKCANITEZ, Hakan** : **İflâsın Ertelenmesi, İstanbul Barosu Dergisi, C. 79, S. 2005/2, s. 323-358 (Kısaca: Erteleme).**
- POSTACIOĞLU, İlhan E./ALTAY, Sümer** : **İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, İstanbul 2010.**
- POSTACIOĞLU, İlhan E.** : **İflâs Hukuku İlkeleri, C. I, İstanbul 1978 (İflas).**
- POSTACIOĞLU, İlhan E.** : **Konkordato, 2. Baskı, Ankara 1965 (Kısaca: Konkordato).**
- SARI, Mehmet** : **Takip Hukukunda Zamanaşımı, 3. Baskı, Ankara 2011.**
- TANRIVER, Süha/DEYNEKLİ, Adnan** : **Konkordatonun Tasdiki, Ankara 1996.**
- TANRIVER, Süha** : **“4949 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun’un Adı Konkordato İle İlgili Hükümlerinde Getirmiş Olduğu Değişikliklerin Tespiti ve Değerlendirilmesi,” YÜHF Dergisi, Y. 2005, S. I/2, s. 527-553.**
- TAŞ KORKMAZ, Hülya** : **Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Adli Tatil ve Adli Tatil kurumuna Eleştirel Bir Bakış, MİHDER, C. 9, S. 24, 2013/1, s. 3-42.**
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema** : **İcra ve İflâs Hukukunda Yeniden Yapılandırma, Ankara 2005.**
- TİKVEŞ, Özkan** : **İçtihatlarla Açıklamalı İcra ve İflâs Kanunu (Şerh), İstanbul 1990**

TOPUZ,	Murat	İflasın Ertelenmesinde Takip Yasağı ve Takip Yasağının İstisnaları, Prof. Dr. Ergon : Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı, İstanbul 2007, s. 1087-1101.
UMAR,	Bilge	İcra ve İflâs Hukukunun Tarihî : Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1973.
UYAR,	Talih	İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı (İ.İ.Y. mad. 51), TNBHD, : S. 29/1981, s. 18-20 (Kısaca: İcra Takip İşleminde Bulunma Yasağı)
UYAR,	Talih	Gerekçeli- İctihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 1, 3. Baskı, : Ankara 2008 (Kısaca: İİK Şerhi, C. 1).
UYAR,	Talih	Gerekçeli- İctihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 2, 3. Baskı, : Ankara 2008 (Kısaca: İİK Şerhi, C. 2).
UYAR,	Talih	Gerekçeli- İctihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 3, 4. Baskı, : Ankara 2008 (Kısaca: İİK Şerhi, C. 3).
UYAR,	Talih	Gerekçeli- İctihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 10, 3. Baskı, : Ankara 2009 (Kısaca: İİK Şerhi, C. 10).

UYAR,	Talih	İcra Hukukunda Süreler, TBB : Dergisi, 2004, S. 55, s. 239-260 (Kısaca: Süreler).
UYAR,	Talih	Gerekçeli- İçtihatlı İcra ve İflas : Kanunu Şerhi, C. 13, 2. Baskı, Ankara 2010 (Kısaca: İİK Şerhi, C. 13).
UYUMAZ,	Alper	İcra ve İflâs Hukukunda : Gecikmiş İtiraz, İstanbul 2011.
ÜSTÜNDAĞ,	Saim	İcra Hukukunun Esasları, 8. : Bası, İstanbul 2004.
ÜSTÜNDAĞ,	Saim	İflas Hukuku, 8. Bası, İstanbul : 2009 (Kısaca: İflas).
YARICI,	Hülya	Sermaye Şirketleri ve : Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması, İstanbul 2007.
YENER,	Güngör	İcra ve İflas Kanunundaki : Müddetlerin Değişikliği, İcra- İflas Kanunu Uygulamasında Güncel Sorunlar Sempozyumu, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul 1978 , s. 79-93.
YILDIRIM,	M. Kâmil/DEREN- YILDIRIM, Nevhis	: İcra Hukuku, İstanbul 2012.
YILMAZ,	Ejder	Olağanüstü Durumlarda : Borçluya Süre Verilmesi ve İcra Takiplerinin Durdurulması, BATİDER 1977/1, C. IX, s. 153- 191.

YILMAZ, Ejder

**: İflas ve Konkordato Uygulaması
ile İlgili Bazı Sorunlar Üzerine
Düşünceler, TBBD, S. 1995/1,
s.92-109 (Kısaca: Konkordato).**

YÜKSEL, Kemalettin

**: İflasın Ertelenmesi Kararının
Sonuçları, Bankacılar Dergisi,
S. 2006/59, s. 111.**

Diğer Kaynaklar:

<http://www.uyap.gov.tr/destek/zaman/zaman.html>,
<http://www.uyap.gov.tr/destek/zaman/iller/i/istanbul.xls>
<http://www.pgm.adalet.gov.tr/duyuru/2012/aralik/1.pdf>
www.hukukturk.com
www.kazanci.com